LIBRARY
Jewish Home for the Aged.

צווייי גרויסע ערצעהלונגען פון

ס. ארצייבאַשעוו

דאָס לעבען פּאַרן פּאַלק

РАБОЧІЙ ШЕВЫРЕВЪ

איבערזעצט פון ק. טעפּער.

די שקלאַווין

РАБА

איבערזעצט פון

ל. לאַקסאַן.

Jewish Home for the Aged.
LIBRARY

מאַקס נ. מייזעל
424 גרעַנד סטריט,
ניו יאָרק.
424 GRAND ST.
NEW YORK

אידישער פּערלאַג
פּיר ליטעראַטור
און ווייסענשאַפט.
MAX N. MAISEL
PUBLISHER

1916

Copyright by
Max N. Maisel, Publisher, 424 Grand St. N. Y.
1916

דאָס לעבען פאַרן פאָלק

אָבענדצייט, וועו אויף אלע טרעפ פון׳ם פיערשטאָקיגען הויז האָט זיך ארומגעלאָזט א געריכטע פינסטערניש, האָט עפעס א מענש א קלונג געטהאָן. דאָס אלטע גלעקעל האָט זיך בייז צוואוויינט און לאנג ניט געקענט בערוהיגען זיך; עס האָט זיך געדוכט, אז ער קלאָגט זיך עמיצען אויף זיין ביטערען שיקזאל און אין די דינע, היי־זעריגע, אלץ שוואכערע קלאנגען זיינע האָט זיך געהערט דאָס ראנג־לען פון א פלוג, וואס איז געפאנגען אויף אייביג פון׳ם שפינוועבס.

קיינער איז ניט ארויסגעגאנגען פון׳ם קווארטיר. דער מענש איז זיך געשטאנען אויף׳ן אָרט, נעבען דער קלעפיגער טהיר, וואָס איז נעווען בעשלאָגען מיט צוריסענע שטיקלעך סעראט, אָהן יעדער בעווענונג. פון דער פינסטערניש האָט זיך אָבגעשלאָגען זיין שווארצע, אונהיימליכע פינור. די אויסגעצעהרטע קאץ, וועלכע האָט זיך אראבגעגליטשט איבער די פארענטשען א ניט בעמערקטע פון קיינעם, האָט זיך אויף דעם אונגעוועהנליכען מענשען אפילו ניט אומגעקוקט: אזוי שטיל איז ער געשטאנען. וועו עמיצער וואלט איצט צופעליג ארויסגעגאנגען פון א שכנישער קווארטיר, וואלט ער זיכער זיך דערשראָקען פאר דעם שווארצען שאָטען. עפעס בייזעס און געהיימניספולעס איז אין איהם געווען: גוטע און פרעה־ליכע מענשען, וואָס קומען צוגעהן אָהן שלעכטע מחשבות אין האר־צען, שטעהען ניט אזוי.

קאלט איז געווען אויף די טרעפ און שטיל און אין דער טויטער פינסטערניש איז ארומגעקראָכען א שטיקענדיגער נעבעל, וועלכען עס האָט פון זיך אויסגעהויכט דאָס גרויסע, אומגליק־ליכע הויז, אן אָנגעשטאָפטע פון בוידעם ביז קעלער מיט שמו־ציגע, קראנקע, ארימע, שכור׳ע מענשען. אלעס אין הויז איז געווען איינגעוויקלט אין׳ם דאָזיגען נעבעל, וואָס העכער — אלץ געדיכטער האָט ער זיך גלעזט אויפ׳ן הארצען און געדוכט האָט זיך נאָך, אז ער אליין, דער אונרהמנות׳דינער נעבעל, האָט אָנגענומען א מענש־ליכע געשטאלט און האָט פון זיך געבאָרען דעם שרעקליכען, שווער־צען שאָטען פון׳ם מענש, וואָס איז געשטאנען אויבען און געווארט.

ערגעץ אין דער ווייט האָבען געטומלט וועגען, פאיטאָנען,

אמניבוסען; פון'ם הויף, פון אונטען, האָבען זיך דערטראגען אין דער הויף שארפע, פערביטערטע שטימען, אָבער דאָ אויבען איז נע־ווען טויט־שטיל. עס האָט זיך נערוכט, אז די אָבנערים־ענע טהירען פון דעם דאָזיגען הויז האָבען זיך ניט אומזיסט אָבנעצאמט אזוי שטאַרק פון דער גאנצער וועלט: אויף יענער זייט טהיר לויערט אין שטיל־שווייגען עפעם א טרויעריג געהיימנים.

אונטען האָט עמיץ אויפגעפראָלט די אריינגאנגם טהיר; פון ווי־דערקול האָט אויפגעציטערט דאָס גאנצע הויז. עס האָבען זיך דער־הערט שריט פון א מענשען. מען האָט געקענט הערען, ווי ער איז געגאנגען אלץ העכער, פון שטאָק צו שטאָק, שווער שפרייזענדיג איבער צוויי טרעפ מיט א מאל. ווען ער איז צוגעקומען שוין צום לעצטען שטאָק און אין'ם פערנעבעלטען פענסטער האָט דורכגע־בליצט א טונקלער סילועט, איז יענער, וואָס איז געשטאנען נעבען טהיר, צוגענאנגען א שריט איהם אנטקעגען.

— ווער איז דאָ? — האָט ניט ווילענדיג אויסגעשריען דער מענש און אין זיין שטימע האָט זיך געהערט עפעם גרעסערעס, ווי פשוטער שרעק.

— דאָ גיט מען אָב א צימער?... איהר וויסט ניט?... — האָט שארף און הארט געפרעגט יענער, וואָס איז געשטאנען נעבען טהיר.

— א! א צימער!... כ'וויים ניט... דוכט זיך, פארהאן. קלינגט אָן.

— איך האָב שוין געקלונגען.

— עה! ביי אונז קלינגט מען גאָר אנדערש... אזוי!

ער האָט דערטאפט דאָס הענטעל פון'ם גלעקל און א ריס גע־טהאָן מיט אלע קרעפטען. דאָס גלעקל האָט א געשריי געטהאָן, זיך צושריען און אָבנעריסען. עס האָט זיך גלאָזט הערען עפעם א גע־מורמל און אין דער שפאלט פון דער אויפגעפענטער טהיר האָט זיך, צוזאמען מיט'ן שיין פון א גלעזען ליכט, ארויסגעקוקט א גראָהער קאָפ פון אן אלטער פרוי.

— מאקסימאָוונא! דער הערר פרעגט וועגען א צימער, — האָט איהר ערקלערט דער אָננעקומענער, א לאנגער, מאָגערער סטו־דענט און איז אוועק אין קאָרידאָר אריין, וואו דאָס לעמפל אויפ'ן וואנד האָט געברענט גלל און מאט און די לופט איז געווען א פייכ־

טע, האמפּיגע, זוויערע, ווי אין א שמוציגען פּאָדערציימער פון א באָד. ער האָט ניט געווארט, ביז די אלטע וועט איהם ענטפערען, האָט זיך געמאכט א וועג איבער'ן קאָרידאָר צווישען קופערטס און פּאָרהענג־לעך, הינטער וועלכע מענשען האָבען זיך געפּאָרעט, און איז אריין צו זיך אין צימער. ערשט וועז ער האָט זיך אויסגעטהאָן און איז געבליבען אין איין רויטען, פּויערישען אויפּגעקנעפּלטען העמד, אָהן'ם פּאָס, האָט דער סטודענט זיך דערמאָהנט אין דעם נייעם קווארטיראָנט און האָט געפרעגט די אלטע, וואָס האָט אריינגע־טראָגען א זידענדיגען סאמאָווער.

— א, מאָסימאָוונא, האָט איהר פערדונגען דאָס צימער ?

— פערדונגען, גאָט זיי דאנק, סערגיי איוואניטש. זעקס רו־בעל א מאָנאט. נישקשה. ער וועט דוכט זיך זיין א גוטער קווארטיראנט. א שטילער מענש.

— ווי אזוי וווייסט איהר דאָס ?

די אלטע האָט א קוק געטהאָן אויף איהם מיט איהרע ווייסע, כמעט בלינדע אויגען, האָט ביטער צושמייכעלט זיך און פּארקווועטשענדיג די אויסגעטריקענטע, דינע ליפּען, געענטפערט:

— איך לעב שוין, סערגיי איוואניטש, פינף־און־זעכציג יאָהר אויף גאָט'ס וועלט, האָב זיך אָנגעזעהן געניג מענשען. אלץ צוגע־קוקט זיך, בין בלינד געוואָרען קוקענדיג, — האָט זי ביטער געזאָגט און געמאכט מיט דער האנד.

דער סטודענט האָט ניט וויליענדיג א קוק געטהאָן אין איהרע ווייסע, האלב בלינדע אויגען, האָט עפּעס געוואָלט זאָגען, האָט אָבער גאָר נישט געזאָגט און, וען די אלטע איז אוועקגענאנגען, האָט ער א קלאפּ געטהון אין טהיר און פּרעהליך א געשריי געטהון.

— איי, שכן, אפשר וועט איהר טרינקען טהעע לכבוד דער נייער דירה ? א ?

— מיט פּערגיגען, — האָט געענטפערט א שארפּע שטימע.

— טא קומט אריין צו מיר אהער.

דער סטודענט האָט זיך געזעצט צום טיש, אָנגענאָסען צוויי גליזער שוואכען טהעע, צוגערוקט צוקער און א קעהר געטהון זיך צו דער טהיר.

עס איז אריינגעקומען א דינער, ניט הויכער, שטאַרק בלאָנדער יונגערמאן, וועלכער האָט געהאט אזא אויסזעהן, גליך ווי ער וואָלט

די נאנצע צייט אומיסטען זיך געהאלטען אין איין אויסנלייכען אין הויבען דעם קאָפּ.

— ניקאלאי שעווירעוו — האָט ער קלאָר און טרוקען געזאָגט.

— אלאדיעוו, — האָט געענטפערט דער סטודענט שמייכלענדיג און דריקענדיג דעם גאסט די האנד.

געדריקט האָט ער די האנד פויעריש, גוטמוטיג, רויהליך און לענגער ווי מען האָט גערארפט. איבריגענס, האָט ער מיט זיין אייגענעם שטארקען רוקען, ארונטערגעלאָזענע אקסלען, די לאנגע גרויסע הענד, דעם לאנגאָזי'ינען פראָפיל, וואָס האָט דערמאָהנט אָן די הייליגע בילדער, דעם קלייניעם בערדעל און די רונד־פערקעמטע האָר געמאכט דעם איינדרוק פון אן איינפאכען פסקאָווער אדער נאָווגאָראדער בויארטיטער. געדענט האָט ער מיט א נעדעמפטען באס, אזא זיכערען, אז ניט־ווילענדיג איז אייך איינגעפאלען, אז דער מענש האָט אויך געדאנקען אזעלכע שוועכע, אמת'ע באס־געדאנקען.

— נו, זעצט זיך, מיר ווילען טהעע טרינקען און שמועסען אביסעל, — האָט ער גוטמוטיג געזאָגט.

שעווירעוו האָט זיך אנידערגעזעצט. זיינע בעוועגונגען זיינען נעווען שארפע און פלינקע. די גראָהע אויגען מיט גלאנץ פון א מעטאל האָבען געקוקט קאלט און אונדורכדרינגבאר. אָן איהם האָט מען גאָר ניט געקענט בעמערקען יענע צוטומעלטע נייגיעריגקייט, וועלכע עם פיהלט זיך אין א מענשען, ווי פריי ער זאָל זיך ניט בעווענען, וועו ער בעגענענט אן אונבעקאנטען דאָם ערשטע מאָל אין זיין לעבען. קוקענדיג אויף שעווירעוו'ן, האָט אלאדיעוו א טראכט געטהאָן, אז דער דאָזיגער מענש וועט קיין מאָל, אונטער קיינע אומשטענדען, ניט פעראטען זיך, דאָם אייגענארטיגע און נעהיימניס־פולע, וואָס זיצט אין דער טיפענישע פון זיין פערשלאָסענער נשמה.

— אן אינטערעסאנטער יונג! — האָט ער א טראכט געטהון.

— איהר זייט ניט קיין היגער?

— ערשט היינט נעקומען פון העלסינגפאָרס.

— און וואו זיינען אייערע זאכען?

— איך האָב קיין זאכען ניט... אזוי זיך... א קישען, א דעק, א פאר ביכער.

הערענדיג דאָם לעצטע וואָרט, האָט אלאדיעוו אויפמערקזאם און צארט א קוק געטהאָן אויפ'ן גאסט.

— אויב ס'איז ניט קיין סוד... מיט וואָס אייגענטלעך בעשעפטיגט איהר זיך?

— קיין סוד ניט... איך בין אן ארבייטער, א מעטאַל־שניצער, געקומען אהער זוכען ארבייט.

— הייסט עס, אן ארבייטס־לאָזער?

— יאָ, — האָט געענטפערט שעווירעוו, און עפעס אן אונגעוועהנליכע נאָטע האָט א ציטער געטהאָן אין זיין שטימע.

— א וועלט מיט מענשען נעהען ארום אָהן ארבייט, — האָט מוטלייזיג בעמערקט אַלאַדיעוו, — אייך מוז זיין שווער?

— אונז איז שטענדיג שווער, — האָט גלייכגילטיג געענטפערט שעווירעוו, — און גאָר אינגיכען וועט שווער ווערען אויך יענע, וואָס לעבען איצט א לייכטען, גוטען טאָג, — האָט ער צוגעלעגט און אין זייגע ווערטער האָט זיך געהערט א דראָהונג.

אַלאַדיעוו האָט איהם בעטראכט מיט נייגיערינקייט. עהע־הע! — האָט ער זיך געטראכט — מוז פון יענע בחורים זיין... דעם ענין דארפען מיר ארומטראכטען... א פנים'ל האָט ער א פערדעכטיגם!

שעווירעוו האָט, וויזט אוים, בעמערקט, מיט וואָס פאר אן אויסדרוק די קלוגע, פויערישע אויגען פון בעל־הבית האָבען געקוקט אויף איהם, און האָט אריינגעטהון זיין געזיכט אין'ם גלאָז.

— און... איהר זייט א סטודענט און שרייבט, דוכט זיך! — האָט ער האסטיג געזאָגט.

אַלאַדיעוו איז אביסל רויט געוואָרען.

— פאר וואָס איז אייך דאָס איינגעפאַלען?... אז איך שרייב, כ'מיין?

שעווירעוו האָט פלוצלינג א שמייכל געטהאָן און פיעל ליעבליכער, ווי מען האָט נעקענט ערוואַרטען פון זיין שטאַלצער צורה.

— ניט שווער צו טרעפען, — האָט ער ערקלעהרט: — אויף די וועגען העגען ביי אייך פאַרטרעטען פון שרייבער, אויפ'ן טיש — פערשריבענע פאפיר, ביכער; אונטער'ן טיש — צוריסענע בלעטלעך.

אַלאַדיעוו האָט זיך צולאכט און א קוק געטהאָן אויף איהם אויפמערקזאמער נאָך.

— טאַקי ניט שווער. אן איינפאכע זאך. איהר, זעה איך, זייט א מענש מיט א בעאַבאכטונגס־קראפט.

שעווירער האָט נעשווויגען.

מען האָט נעהערט, ווי אין׳ם צווייטען ציממער נעהט עמיצער ארום, קלאפענדיג מיט די קלייניע קנאפלעך פון שיכלעך. אלאדיעוו האָט פערריכערט א גראָבען פּאפּירקאָם און דורכ׳ן רויך בעטראכט אויפמערקזאם דעם גאסט.

שעווירעוו איז נעזעסען גלייך און שטייף און האָט די נאנצע צייט שוואך בעווענט די פינגער. אין איהם איז נעווען עפעס אונ־נעווענליכעס, עפעס אזוינס, וואָס איז ניט עהנליך צו די הונדער־טער פנימ׳ער, וואָס איהר קענט בעגעגענען יערען טאָג. אלאדיעוו׳ס קלונע, פויערישע אויגען האָבען גלייך בעמערקט די דאָזיגע בעזונ־דערהייט: א אונפערשטענדליכע ענטשלאָסענקייט און בעהאלטענע נעהאנקען ארבייט. אלאדיעוו האָט אפילו בעמערקט, אז זיין גאנ־צער קערפער און דאָס יונגע בלאָנדע פנים זיינען אונגעווענליך אונבעווועגליך. איהם האָט זיך אויך נעווארפען אין די אויגען די כמעט אונבעמערקבארע, שנעלע בעווענגונג פון די פינגער. וואָס מעהר אלאדיעוו האָט בעטראכט דעם גאסט, אלץ פּארזיכטיגער איז ער נעווארען און אלץ טיעפער איז נעווארען די אונבעוואוסטזיניגע סימפאטיע און נאָך מעהר אינסטינקטיוויע אכטונג צו דעם דאָזיגען אונבעקאנטען מענשען.

ער האָט צוגעמאכט אביסעל די אויגען, ווי פון׳ם רויך, און האָט כלומרשט נאכלעסיג, אָבער דאָפּעלטזיניג א ווארף נעטהאן:

— א שטארקע בעאָבאכטונגס קראפט איז א זעלטענע ערשיי־נונג...

שעווירעוו האָט ניט באלד נעענטפערט, נור זיינע פינגער זיי־נען זיך צולאָפען שנעלער. עס האָט זיך נעדוכט, אז ער ווייל ניט ענטפערען, אָבער נאָך א קורצען שווייגען האָט ער פלוצלינג אויפ־נעהייבען דעם קאָפּ, האָט מיט קאלטע אויגען א קוק נעטהאָן אלא־דיעוו׳ן גלייך אין פנים אריין און האָט נעזאָגט, קוים־קוים אויסקרי־מענדיג די ליפען:

— איך פערשטעה אייך.

— ווי? — האָט איבערגעפרעגט אלאדיעוו, וועלכער איז ניט ווילענדיג פון די אונערוואַרטעטע וועהטער צוטומעלט נעווארען.

— איהר ווילט דערגעהן, צי איך בין ניט קיין דעטעקטיוו... ניין, בעוהיגט זיך, אזוי דאַרף מען ניט... איך צוויינג דאָך אייך ניט

רעדען, און געקומען בין איך דאָך, ווייל איהר האָט מיך פערבעטען צו זיך.

— וואָס רעדט איהר! — האָט אָנגעהויבען אלאַדיעוו מיט היץ, איז אָבער שטאַרק רויט געוואָרען.

שעווירעוו האָט זיך ווידער צושמייכעלט. וועז ער האָט נעשמייכעלט, איז זיין פּנים געווען נאָר ניט דאָס, וואָס געווען אהנליך: אזא ווייכער, אפילו צארטער פּנים.

— נייַן, פּאַרוואָס ניט... ס'איז נאטירליך. אָבער וועז איך זאָל ווירקליך זיין א דעטעקטיוו, וואָלט איך פון אייערע פראגען זיך באלד אָנגעשטויסען, אז איהר האָט וואָס מורא צו האָבען.

אלאַדיעוו האָט א קוק געטהאָן אויף איהם צוטומעלט, דערנאָך א קראַץ געטהאָן זיך אין נאקען, זיך בריוט צולאכט אוז בריוט א מאך געטהאָן מיט דער האנד.

— א, זאָל זיין ווי איהר זאָגט. ס'איז אמת, וואָס איז דאָ צו בעהאלטען? איהר ווייסט דאָך אליין, וואָס פאר א צייט איצט איז... אוז בעהאלטען האָב איך ניט וואָס.

— איך האָב ניט געזאָגט, אז איהר האָט עפּעס צו בעהאלטען, נור אז איהר האָט וואָס מורא צו האָבען. איהר מוזט האָבען.

שעווירעוו האָט א שמייכעל געטהאָן.

אלאַדיעוו האָט בריוט צוועפענט די אויגען אוז עפּעס געטראכט.

— יאָ־אָ... — האָט ער לאנגזאם געצויגען. — אוז א דעטעקטיוו וואָלט איהר, ענטשולדיגט מיר, געווען א פאַרטרעפליכער... מיט פסיכאָלאָגיע.

— מעגליך, — האָט ערנסט, אָבער אביסעל אונצופרידען געזאָגט שעווירעוו. — וואָס שרייבט איהר? — האָט ער געפרעגט, וויליענדיג בייטען דעם ענין פון שמועס.

אלאַדיעוו איז רויט געוואָרען, ווי מען וואָלט איהם געכאפט ביי דער האנד.

— איך?... אזוי זיך... איך הויב דאָך ערשט אָן... איבריגענס, שוין נעדרוקט צוויי ערצעהלונגען... גאָרנישט... זיי לויבען...

נערעדט האָט אלאַדיעוו וועגען זיינע ערצעהלונגען כלומרשט גלייכגילטיג, ניט קוקענדיג אויפ'ן נאסט, אבער א נאאיווע, שטאָלצע פרייד האָט ניט ווילענדיג געציטערט אין זיין שטימע.

— כ'ווייס, כ'האָב געלעזען. איך האָב זיך יעצט דערמאָהנט

אייער נאָמען. איהר שרייבט פון פּויער'שען לעבען. איך געדענק בייַדע, אי דער בעל־הבית, אי דער גאסט זיינען אנטשוויגען געוואָרען. שעווירעוו האָט געקוקט אונבעוועגלעך אין גלאָז און קוים בעמערקבאר בעוועגט די פינגער פון דער האנד, וואָס איז געלעגען אויפ'ן קניה. אלאדיעוו איז, ווייזט אוים, געווען אויפגערעגט. איהם האָט זיך זעהר געוואָלט פרעגען שעווירעוו'ן, ווי זיינען איהם געפאלען זיינע ערצעהלונגען. ער איז געווען טיף איבערצייגט, אז ער שרייבט ניט פאר דער אינטעליגענץ, נור פאר ארבייטער און פּויערים. צוויי מאל האָט שוין אלאדיעוו געעפענט דעם מויל און האָט זיך ניט געקענט ענטשליסען צו פרעגען. ער האָט פערוויכערט א פאַפּירָאָס, פערקוועטשענדיג דאָס אויג און קוקענדיג עפעס צו אויפמערקזאם אויפ'ן פייערל פון דעם שוועבעלע. פלוצלינג האָט ער געפרעגט מיט א געמאכטער נאכלעסיגקייט:

— זיינען אייך מיינע ערצעהלונגען געפאלען?

— יא... זיי זיינען שטארק געשריבען... מאכען אן איינדרוק...

אלאדיעוו איז רויט געוואָרען און האָט אננעהויבען צו שמייכלען אנטקעגען זיין ווילען מיט א בריטען, קינדער'שען שמייכל, וועלכען ער האָט ניט געקענט איינהאלטען.

— אבער איהר אידעאליזירט צו שטארק די מענשען, — האָט צוגעוואָרפען שעווירעוו.

— ווי זאל איך דאָס פערשטעהן? — האָט אן אויפגערעגטער געפרעגט אלאדיעוו.

— אויב איך האָב ניט א טעות, מיינט איהר, אז נאָרמאלע מענשען, מיט א נאָרמאלען פערשטאנד קענען גאָר ניט זיין שלעכט. פערדאָרבען, אז נור די שלעכטע אומשטענדען, וועלכע מען קען ענדערען, לאָזען ניט די מענשען זיין גוט. איך האלט דערפון ניט. דער מענש איז שלעכט לויט זיין נאטור. פאַרקעהרט. די גוטע בעדינגונגען ערלויבען אייניגע מענשען, געצעהלטע מענשען.... זיין גוט.

אלאדיעוו איז געוואָרען עמפערט. דאָס איז געווען זיין שוואכער פונקט, די צענטראלע אידעע, ארום וועלכער עם האָט זיך געדרעהט אלץ, וואָס ער האָט געוואָלט שרייבען. אין זיין אידעע האָט ער נעגלויבט שטארק, אייגפאך, אהן שום ארגומענטען, ווי א פּויער גלויבט אין גאָט.

— וואָס רעדט איהר! — האָט ער אויסגעשריען.

— דאָס איז מיין מיינונג, — האָט אונערשיטערלעך, מיט א מעטאָלישער האַרטקייט, געענטפערט שעווירעוו. איך בין אן אר־ בייטער, איך ווייס דאָס גוט.

אין שעווירעוו'ס שטימע האָט זיך געהערט א קראַנקהאפטע ביטערקייט, וועלכע ער האָט געוועגלעך אונטערדריקט מיט דער קראַפט פון זיין ווילען, און אלאַדיעוו האָט פלוצלונג בעקומען רחמנות אויף איהם.

— אייער לעבען איז, ווייזט אויס, געווען א זעהר שווער לע־ בען... האָט עס אייך פערביטערט... עס איז אונמעגליך, אז איהר זאָלט גלויבען אין אייערע ווערטער... דאָס שמעקט דאָך, ענטשולדיגט מיר, מיט מענשען־האָס!

— איך האָב ניט מורא פאר דעם דאָזיגען וואָרט, — האָט קאַלט געענטפערט שעווירעוו. — איך האָב ווירקליך פיינד מענשען, אָבער איהר זאָגט, אז איך בין א פערביטערטער געוואָרען און איך רעכען, אז איך בין אן „אויסגעלערנטער" — ניט מעהר.

— וואָס האָט איהר זיך אויסגעלערענט?

— זעהען דעם אמת, וועלכען די מענשען שטרענגען זיך אָן צו בעהאַלטען אייניער פון'ם אנדערען.

— צו וואָס זאָלען זיי דאָס בעהאַלטען, אז זיי זיינען אלע אזעלכע? און אין וואָס בעשטעהט דער דאָזיגער אמת, וועגען וועל־ כען איהר רעדט?

— זיי בעהאַלטען עס און מוזען עס בעהאַלטען, כדי מענשען זאָלען קענען לעבען אייניער אויף דעם אנדערענס חשבון. דאָס איז א פשוט'ער שווינדעל... און דער אמת איז, אז דער מענש האָט נור בייזע, שלעכטע אינסטינקטען...

— וואָס רעדט איהר! נור בייזע! — האָט אן אויפגערעגטער געשריען אלאַדיעוו, — און וואו איז ליעבע, רחמנות, זעלבסט־ אויפאָפערונג?

— איך האַלט ניט פון די זאכען. דאָס איז ניט מעהר, ווי א צודעק, כדי צו בעהאַלטען די מיאוס'ע נאקעטקייט און בעשיצען זיך פון די בייזע אינסטינקטען, וועלכע מאכען דאָס לעבען אונמעג־ליך. א פראָדוקט פון אידעען און ניט פון דעם מענשענס נאטור... א אויסגעלערנטע זאך, אויסגעדרעסירט... וועג ליעבע, — ניט די

געשלעכטליכע, פערשטעהט זיך, — רחמנות, זעלבסט־אויפאפפערונג וואלטען געווען אזעלכע איינגעבוירענע אינסטינקטען, ווי גרויזאמ־קייט, וואלטען מיר שוין לאנג געהאט אנשטאט דער קאפיטאליסטי־שער אָרדנונג א קריסטליכע רעפובליק; זאטע וואלטען ניט געקענט רוהיג צוקוקען, ווי הונגעריגע מענשען שטארבען פון הונגער; עס וואלט ניט געווען קיין הערצען און שקלאפען, ווייל אלע וואלטען גע־שטרעבט צו אָפּפערען מיט זיך. עס וואלט געווען אן אמת'ע גלייכ־הייט. אָבער איצט...

אלאדיעוו איז אויפגעשטאנען און האט אָננעהויבען געהן איבער'ן צימער מיט שווערע טריט, אזוי ווי ער וואלט געגאנגען מיט'ן אקער איבער'ן פעלד. ענדליך האט ער געזאגט:

— אין'ס מענשען לעבען צוויי פרינציפען — דער געטליכער און טייפלישער, אויב מיר זאלען רעדען מיט'ן לשון פון אונזערע מיסטיקער. דער פראגרעס איז א קאמפף צווישען די דאזיגע צוויי קרעפטען און איהר...

— און איך מיין, אז אויב די דאזיגע צוויי פרינציפען, וואס לעבען אין'ס מענשענס נשמה, וואלטען געווען גלייך שטארק, וואלט דאס לעבען ניט געקענט זיין אזוי עקעלהאפט, ווי איצט... ניין!... די דאזיגע אלע רייד וועגען ליעבע, רחמנות זיינען א רעזולטאט פון'ס קאמפף פאר'ן לעבען, ווי די אלע לאקאמאטיוון, מעדיצינען, וויסענשאפטען.

— נו, גוט... צוגענעבען.. קען דאך, הייסט עס, דער מענש ווירקען אויף זיין נשמה, טו פארוואס זאלט איהר ניט גלויבען אין'ס נצחון פון'ס געטליכען פרינציפ איבער'ן טייפלישען?... די אידעא־לען נעהמען איין דאס לעבען לאנגזאם, אבער זיכער און וועז זיי וועלען טריאומפירען...

— דאס וועט קיין מאל ניט זיין, — האט גלייכגילטיג געזאגט שעווירעוו. — צוזאמען מיט'ן וואוקס פון פראגרעס וואקסט אויך די פערפלאנטערטקייט פון לעבען... דער קרייז פון לעבען וועדט אלץ ברייטער און וועט אונענדליך ברייטער וועדען, ווי דאס וועלטאל... דער קאמפף פאר'ן לעבען איז אן אייביג געזעץ און וועט זיך פער־ענדיגען נור צוזאמען מיט'ן לעבען אליין.

— הייסט עס, גלויבט איהר ניט אין די מענליכקייט פון בע־סערע לעבענס פארמען?

— אין נייע יאָ, אין בעסערע — ניט.

— פארוואָס?

— דער מענש איז גליקליך אָדער אומגליקליך ניט דערפאר, וואָס עמיצער טהוט איהם גוטס אָדער שלעכטס, נור דערפאר וואָס ער האָט אן איינגעבאָרענע פעהיגקייט צו פיהלען לוידען און פערגענגען.

— דאָס איז א פאראדאָקס.

— ניין, דאָס איז אזוי. עס זיינען פארהאן מענשען, וואָס עסען אויף פיעל מאָל מעהר פון אייך; זיי וועלען זיין הונגעריג, אויב זיי וועלען האָבען דריי מאָל אזוי פיעל, ווי איהר... יענע, וואָס לעבען אויפ'ן עקוואטאָר, לוידען יסורים, וועז די טעמפעראטור איז נידריגער פון צעהן גראד וואריקייט און די קאמטשאטקער פרעהען זיך, וועז די טעמפעראטור הויבט זיך אויף העכער פון צוואנציג גראד קעלט... דאָס זעלבע וועט איהר בעמערקען אין אלע מענשליכע בעציהונגען... און אזוי איז דאָס ניט דערפאר, וואָס דאָס לעבען איז שלעכט, נור דערפאר, וואָס דער מענש איז אזא בעשעפענייש, וואָס איז עמפפינדליך צו לוידען. אין וועלכע ליבענס־בעדינגונגען ער זאָל ניט לעבען, וועט שטענדיג זיין עפעס, וואָס פערשאפט לוידען. וועז דער מענש פון דעם שטיינערנעם צייטאלטער וואָלט זיך געקענט אין זיין פאנטאזיע אריבערטראָגען צו אונז, וואָלט זיך איהם זיכער נעדוכט, אז מיר לעבען אין א גן־עדן און מיר האָבען שוין דערלעבט די פערווירקליכונג פון זיינע חלומות, און אין אמת'ען זיינען מיר ניט וועניגער, אויב ניט מעהר, אומגליקליך פון איהם... איך גלויב ניט אין דעם גאָלדענעם צייטאלטער.

— נו, איהר ווייסט, — האָט אלאדיעוו נעזאָגט און איהם איז ניט ווילענדיג קאלט געוואָרען אין אלע גליעדער, — דאָס איז דאָך עפעס א טיפלישע רעליגיאָן פון אומגלויבען! ענטשולדיגט מיר, אָבער איך גלויב ניט, אז איהר מיינט דאָס ערנסט.

— זעהר ערנסט, — האָט קאלט געשמייכעלט שעווירעוו.

— אָבער דאָס איז דאָך שרעקליך!

— איך זאָג ניט, אז דאָס איז גוט.

אלאדיעוו איז געבליבען שטעהן אין מיטען צימער און האָט שווייגענדיג נעקוקט אויף זיין גאסט.

— נו, גוט... — האָט ער ווידער אָנגעהויבען, — אויב ס'איז

אזוי, טו מיט וואָס האָבען זיך דאָ פערשוידינט די מענשען?... ס'איז דאָך א נאטור נעזעץ און מעהר נאָר נישט... וועמען קען מען בעשולדיגען? פארוואָס האסען די אומגליקליכע מענשען?

שעווירעוו האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ.

— איך האָס די מענשען, נאָר דערפאר, וואָס זיי נארען זיך און אנדערע. וועו די מענשען, וואָס זיי לויגט זיך צו לעבען א זאָטען טאָג, וואָלטען אונז ניט גענארט מיט אונמענליכע האָפנונגען און זינלאָזע אידעאָלען, וואָלטען מענשען, אפשר, שוין לאנג גע־מאכט א סוף צו זייער לעבען און פערשוואונדען וואָלטען נעווארען אלע יסורים פון דער פערגאנגענהייט, נעגענווארט און צוקונפט...

— אָבער אויף אזא אופן וואָלט דאָך די מענשהייט אויך פער־שוואונדען?

— יא.

— און צוליעב וואָס?

— צוליעב דער בעפרייאונג פון אונניצליכע ליידען.

אלאדיעוו איז אנטשוויגען נעווארען און האָט מיט אמת'ן מיט־לייד נעקוקט אויף שעווירעוו'ן.

איצט האָט ער פערשטאנען, פארוואָס ער האָט אזעלכע קלאָרע, קאלטע אויגען און איז אזוי שרעקליך רוהיג. אין דער זעלע פון דעם דאָזיגען מענשען האָט זיך בעזעצט דער אייביגער חשך און נעווא־רען איז זי א מבהר. קיינע פריידען, קיין גלויבען, קיין אומגלויבען, קיינע האָפנונגען — נארניט! געבליבען איז, אפשר, נור איין שארפער עקעל און דער דורשט נאָך נקמה. אָבער נאָך א אונפער־זענליכער נקמה.

שעווירעוו האָט אנגעהויבען צו קלאָפען שנעל מיט די פינגער, האָט זיך פערטראכט עפעס און איז פלוצלינג אויפגעשטאנען.

— אדיע, איך בין אביסעל מיער פון וועג... און, איבריגענס, רעד איך זעלטען אזוי פיעל...

אלאדיעוו האָט אויהם פערטראכט נעדריקט די האנד, און וועו שעווירעוו האָט שוין נעהאלטען ביים עפענען די טהיר, האָט ער אויהם שנעל נעפרעגט:

— זאָגט, איהר זייט ווירקליך אן ארבייטער?

שעווירעוו האָט זיך צושמייכעלט.

— וואָס איז דער וואונדער? יא.

און איז ארויסגענאנגען, פערמאכענדיג פעסט די טהיר נאָך זיך. אלאדיעוו איז א לאנגע צייט ארומגענאנגען אהין און צוריק איבער'ן צימער, האָט לייזענשאפטלעך גערויכערט פאפיראָסען און אין געדאנקען ווייטער געפיהרט א פאָלעמיק מיט איהם. איצט, וען זיין נעגנער האָט געשווייגען און נאָר צונעהערט זיך צו זיינע רייד, זיינען זיינע ארגומענטען געווען אזעלכע שטארקע און אלא־דיעוו האָט זיך ביסלעכווייז צופאנטאזירט. זיין אויג האָט אלץ קלאָרער געזעהן דאָס נעבעלהאפטע צוקונפטס־לעבען און אונפער־שטענדליך איז געווען דאָס, וואָס געצויגען האָט איהם ווידער צום רוסישען פויער, צום אונפערשטענדליכען קאָלאָס, וועלכען גרויסע רוסישע מענשען מיט אן אייגפאכען און שטארקען גלויבען אין אמת האָבען פערהערליכט. ער האָט זיך פארגעשטעלט די אונענד־ליכע רוסישע פעלדער און וועלדער, די גראָהע, די טרויעריגע, די ארימע און זייערע ארעמס — דאָס גרויסע מארטירער־פאָלק, וואָס ניט פון זיך ארוים, אין דער שטילקייט פון שווערער ארבייט, זיין זאנפטען אמת, — דעם אמת פון א קומענדיגען געריכטען, מענשליכען לעבען. דאָס אלעס איז געווען אי נעבעלהאפט, אי גרויס און האָט דערהויבען און געפיניגט דעם גייסט. אלאדיעוו'ן האָט זיך איצט געוואלט אנשרייבען עפעס קאָלאָסאלעס: מיט איין ריהר אנווארפען קרעפטיגע, אמת'ע מענשען געשטאלטען, וואָס זאָ־לען אויסדריקען איין גרויסען געדאנק, דאָס אלץ, וואָס האָט איהם געפרעהט און ניט געלאָזט רוהען. געצונדען האָבען זיך זיינע ג־דאנקען, טרעהרען האָבען זיך געגאָסען פון די אויגען און געדוכט האָט זיך אלאדיוו'ן, אז דאָס אלץ איז מעגליך און נאָהענט און דערגרייכבאר. אָבער דאָס ציטערדיגע בעוואוסטזיין פון זיין אונ־מאכט האָט באלד אָבגעשניטען די פליגלען פון זיין נשמה.

— ווי קום איך דערצו!

אלאדיעוו האָט שווער נעזופצט און געטראכט מיט א דעמוטיג־קייט, וואָס האָט דערלייכטערט זיין הארץ.

— נו, איז וואָס... ניט איך, איז אן אנדערער... און איך וועל זיך טהון מיינס.

ער איז נאָך געשטאנען אין מיטען צימער, מיט פערנעבעלטע אויגען געקוקט אויף טאלסטאי'ס פאָרטרעט, האָט אויסגעטרונקען דאָס אכטע גלאָז טהעע, איז פערשוויצט געוואָרען, פערנומען אלע

זיינע פאפיראסען, דעם לאמפּ, האט זיך אויסגעצויגען, און אנידער־
געזעצט זיך צום שרייב־טיש, וועלכער איז געווען בעדעקט מיט
צייטונגס־פאפיר.

אלאדיעוו איז געזעסען שפּעט, ביז פריהמארגען און געשריבען.
דער לאמפּ האט נעגעבען וועניג ליכט און דאס צימער איז דעריבער
געווען פערשאטענט. העל בעלויכטען איז געווען נור זיין גרויסער,
לאנגנאזיגער קאפּ און די פעסטע פויערישע הענד, וואס האבען פלוי־
סיג און אויפמערקזאם געפּיהרט מיט רער פעדער.

אנגעשטרענגט און פלייסיג האט ער געשריבען וועגען די צרות
פון די פויערים, וואס זוכען דעם אמת: וועגען דעם, ווי זיי קומען
אום רוהיג, אהן איבריגע רייד, ניט ערווארטענדיג קיין ליבגעזאנגען,
אהן טומל, עפּעס, ווי זיי וואלטען געוואוסט עפּעס אזוינס, וואס
אנדערע וויסען ניט.

א געדיכטער רויך איז פון דעם לאמפּ לאנגזאם געקראכען ארויף
און פערלארען געגאנגען אין רער דעמערונג. געהערט האט זיך נור,
ווי די פעדער געהט איבער'ן פאפיר און פון צייט צו צייט טהוט
א ציטער רער שטוהל פון'ם נערוועזען רוקען זיך פון אלאדיעוו'ן,
וועלכער האט געזוכט דעם ריכטיגען אויסדרוק פאר זיין אנגע־
שטרענגטען געדאנק.

אין צימער האט אלץ געשווייגען; די פינסטערע נאכט האט גע־
קוקט אין פענסטער. עס איז געווען שווער זיך פארצושטעלען, אז
די פינסטערניש פון דער נאכט איז נאר קיין פינסטערניש ניט און
אז דארט, איבער די דעכער פון די הייזער, אויף די בריייטע נאסען
גליהען טויזענדער פייערען, שפּאציירט ארום א פרעהליכער, האס־
טיג־זיך־בעוועגענדער עולם, זיינען אפּען רעסטאראנען, אבגעהוילט
פרויען אקסלען און מענשען רערען, קעמפּפען, פערליעבען זיך און
שטארבען.

הינטער דער וואנד, אויף א הארטען געלעגער, איז געלעגען
אהן יעדער בעווענונג שעווירעוו און זיינע קאלטע, בריייט־צוועפענטע
אויגען האבען נעקוקט אין דער פינסטערניש אריין מיט בייזענדער
ענטשלאסענקייט.

2.

דאס אייניגע פענסטער אין שעווירעוו'ס צימער האט ארויס־
נעקוקט אין א וואנד אריין, איבער וועלכער עס האט זיך געצויגען

א שמאָלער פאס פון גרויהען הימעל, וועלכער איז געווען דורכגע־ שניטען פון פעררויכערטע קוימענס. דאָס צימער איז ניט געווען קיין געוועהנלעך צימער: די וועגט זיינען געווען הויל, מיט נאָרניט בעדעקט און דעריבער האָט זיך געדוכט, אז אין צימער איז הויל און קאלט, אויף'ן דיל — קיין שטויבעל, אויף'ן טיש — קיין זאך ניט. און וועז ניט די אָנווועזנהייט פון שווירעוו'ן, וועלכער איז גאָר געזעסען ניט ביי'ם פענסטער, און ניט ביי'ם טיש, נור נעבען דער פערמאכטער טהיר, וואס געהט אריין אין'ם שכנות'דיגען צימער, וואָלט קיינעם ניט איינגעפאלען, אז עמיצער וואוינט אין דעם צימער.

שטייף, אונבעוועגליך און אונאטירליך אויסגעלייכט, קוים פיהרענדיג מיט די פינגער איבער די קניה, איז שעווירעוו געזעסען מיט'ן רוקען צו דער טהיר אויף דעם איין־און־איינציגען שטוהל, וועלכען ער האָט אליין איבערגעשלעפט אהין. זיינע אויגען האָבען געקוקט קאלט און אהן יעדען אינטערעס אויף זיין בעט, וועלכעם האָט אויסגעזעהן ווי א האָספיטאל־געלעגער, אָבער אָן די קוים־בע־ מערקבארע בעווועגונגען, מיט וועלכע ער האָט זיך אָבגערופען אויף יעדען קלאנג, האָט זיך געפיהלט, אז ער הערט זיך שטארק צו צו אלעמען, וואס קומט פאר אין הויז.

פריהער האָט ער זיך איינגעהערט ווי אלאדיעוו טרינקט טהעע און געהט דערנאָך אוועק. ער האָט געוואכט איבער אלע קלאנגען, וואס האָבען זיך געטראָגען פון די אלע עקען פון דעם דאָזיגען אָרימען הויז און האָבען דערצעהלט מאט און דערשראָקען וועגען דעם גרוי־ הען לעבען, וואס וועבט זיך אין איהם.

הינטער דער טהיר, נעבען וועלכער ער איז געזעסען, האָט ג־ וואוינט א יונגינקע נייטאָרין, א נאָאיוע אין אביסעל א טויבליכע. אז ס'איז אזוי, האָט ער זיך אָנגעשטויבען אן דער פרישער, שווא־ כער שטימע, אָן דעם שטילען קלאפען פון דער קאָך־מאשין, אָן דעם מיטערליכען טאָן, מיט וועלכען די אלטע בעל הבית'טע האָט איהר עפעם אויסגערעדט און אויף אָן דעם, ווי פערשעהמט אן ריהרענד הילפלאָז האָט איהר שוואכע שטימע אלץ איבערגעפרעגט:

— וואס?...

ווייטער ערגעץ האָט געוואוינט א גרויסע פאמיליע. פון דאָרט האָבען זיך געטראגען קולות פון קינדער, וואס האָבען געפישטשעט ווי הונגעריגע מייזלעך; עס האָט זיך געלאָזט הערען א הויכער, פער־

ביטערטער געשריי, ווייזט אוים, פון א קראנקער און פערמאטערטער פרוי, און גאר פריה בעגינען האָט געקלונגען נאָך א דערשלאָגענער מענערישער טענאָר'ע.

אין'ם פינסטערען קאָרידאָר, הינטער א פאָרהאנגעל, האָבען עפעס אלטיטשקע האסטיג געפליסטערט, געפאָרעט זיך ארום הויפענס שמאטעס, ווי ווערים ארום א נבלה. און עקעלהאפט איז געווען זייער דערשראָקענער, אבגעריסענער געפליסטער, וועלכער האָט זיך איבערגעריסען פון צייט צו צייט עפעס ווי די אלטיטשקע וואלטען פלוצלונג דערוואוסט זיך פון א געפאהר און האָבען זיך פארבעהאלטען פון איהר.

צו שעווירעוו'ן אין צימער איז אריין געגאנגען די בעל־הבית'טע, די אלטיטשקע, א הויכע, מאגערע און גראָהע פרוי מיט נעבעלהאפטע אויגען, וואָס זעהען נאָרנישט. וועז שעווירעוו האָט איהר אבגענעבען דאָס געלד, האָט זי לאנג דערויף געקוקט און ארומגעטאפט עס מיט איהרע טרוקענע פינגער.

— איך בין בלינד געוואָרען... — האָט זי געזאָגט מיט א טרויעריגער רוהיגקייט, און שעווירעוו האָט שפעטער געהערט, ווי זי האָט געוויזען דאָס געלד דער נייטאָרין און זי האָט געענטפערט זילבעריג און קלינגענדיג. מיינענדיג, ווי אלע טויבע, אז מען הערט איהר ניט:

— ריכטיג, ריכטיג, מאקסימאָוונא!

אזוי איז שעווירעוו געזעסען א דריי שטונדען, קיין איין מאל ניט ענדערענדיג זיין פאָזע און נור מיט די פינגער האָט ער אלץ פלינקער און פלינקער געפיהרט. אויפמערקזאם און ערנסט האָט ער איינגעזויגט די אלע פארבלאָזע קלאנגען, וואָס האָבען אהן ווערטער דערצעהלט וועגען דעם, ווי אָרים און נעבעדיג דאָס מענשליכע לעבען קען זיין.

דערנאָך איז ער שנעל אויפגעשטאנען, האָט זיך שנעל אָננעטהאָן און איז אוועק פון הויז.

3.

שעווירעוו איז געשטאנען אין'ם הויף פון דער פאבריק און דורך דעם נעבעלהאפטען גרויסען פענסטער, וועלכעם איז געווען

פערשטעלט מיט אייזערנע שטאנגען, האָט ער געקוקט אין דער מא־
שינען־אבטהיילונג.

אינווייניג האָט עפעס געזומט און געקלאפט, און די גלעזערנע
פענסטער האָבען שטיל געציטערט. די אונגעהייער גרויסע פענסטער
האָבען, ווייזט אויס, אריינגעלאָזט אין דער פאבריק זעהר פיעל ליכט,
אָבער פון'ם דרויסען, איבער וועלכען עס האָט זיך צושפרייט אזא
העלער, ליכטיגער, פרייער הימעל, האָט זיך געדוכט, אז אין דער
פאבריק הערשט א טיעפע פינסטערניש. מען האָט געקענט זעהן,
ווי געהיימניספול עס זיינען געקראָבען אין דער הויך און אראב־צי
עפעס קייטען, ווי אימפעטיג, און דאָך קוים הערבאר האָבען זיך
געטראָגען די רעדער און ארומגעפלויגען אונעגרליכע פאסען. אלעס
האָט זיך בעוועגט, געדרעהט, גלאָפען, אָבער קיין מענשען האָבען
זיך ניט אָנגעזעהן. נור פון צייט צו צייט האָט זיך צווישען די
שווארצע, קאלטע מאָנסטרען בעוויזען א בליק מענשליך פנים מיט
אויגען, ווי ביי א טויטען, און איז באלד אייגעשלונגען געוואָרען
פון דער נעבעלהאפטער פינסטערניש, וועלכע איז געווען אָנגעפילט
מיט טומעל און בעוועגונג. דער דאָזיגער שרעקליכער טומעל איז,
דוכט זיך, אלץ געוואקסען און געוואקסען, אָבער אין אמת'ן איז ער
געבליבען דערזעלבער — א שווערער און מאָנאָטאָנער. און די
שטויביגע פענסטער האָבען אלעס צוזאמענגעמישט אין עפעס
פארבלאָזעס, נרויהעס און פלאכעס, ווי אויף א לייוענד פון א זעהר
גרויסען קינעמאטאָגראף.

נעבען דעם פענסטער האָט א קליינער מאָנסטער פון שטאָהל
און אייזען, מיאוס קרימענדיג זיך און צופייפענדיג, שנעל געהיי־
בעלט די קאלטע, קופערנע בלעטער און דינינקע, גאלדענע פאבליך
האָבען זיך האסטיג ארויסגעפלאָכטען פון זיינע שארפע מעטא־
לישע צייגרלעך. איבער דער מאשין האָט זיך געוויזען א געבוינענער
מענשליכער רוקען און עס האָבען זיך בעוועגט גרויסע, אומריינע
הענד. דאָס איז געווען א ריטמישע און מאָנאָטאָנע בעוועגונג, וואָס
האָט זיך צוזאמענגענאָסען מיט די בעוועגונגען פון דער קליינער,
פלינקער מאשין.

שעווירעוו האָט נעקוקט אויפמערקזאם אויף דעם ארבייטער.
ער איז געווען איהם נאָהענט. די מאשין האָט ער געקענט — נעבען
אזא אייגער האָט ער זיך געשטעלט ארבייטען מיט פינף יאָהר צור־

ריק, טראָגענדיג אין זיך אויסלכע גרויסע האָפנונגען. די האָפנונגען האָבען איהם געגארט. פונקט לאָנגע יאָהר האָט ער געטהון זיין אר־בייט פון טאָג צו טאָג, פון פריהמאָרגען ביז אָבענד־צייט, אויפ'ן אָרט געשטאָנען א געזונדער און א קראָנקער, א פרעהליכער און א פערטרויערטער, א פערלוסטער און געפייניגטער פון געדאָנקען וועגען יענע. צו וועלכע עם האָט זיך געצויגען זיין נשמה.

וען אימיצער וואָלט איצט א קוק געטהאָן שעווירעוו'ן אין די אויגען, וואָלט ער זיך פערוואונדערט: אזוי אונגעוועהנליך זיינען זיי געווען. דאָס זיינען ניט געווען די געוועהנליכע קאָלטע און קלאָרע אויגען, אין זיי האָט געגליהט עפעס א צערטער טרויער און שארף האָט ארויסגעקוקט פון זיי א איינגע'עקש'נטע אייזערנע פיינדשאפט.

פון צייט צו צייט האָבען געציטערט זיינע ליפען און עס איז שווער געווען צו טרעפען צי איז דאָס א שמייכעל אָדער שעווירעוו רעדט שטיל, אָהן ווערטער, צו זיך אליין.

אזוי איז ער אָבגעשטאנען א לאנגע צייט, האָט זיך שארף אומגעדרעהט, ווי לויט א מיליטערישען בעפעהל, און איז מיט פעס־טע טריט אוועקגענאנגען.

— וואו איז די קאנטאָר? — האָט ער געפרעגט אן ארבייטער, וועלכער איז איהם געגאנגען אנטקעגען און האָט געהאט אזא בליי־כען און פערשטויבטען געזיכט, אז זיינע לעבעדיגע מענשליכע אויי־גען זיינען געווען ווי איבריגע.

— דאָ איז'ס. דער צווייטער טויער, — האָט געענטפערט דער ארבייטער און איז געבליבען שטעהן.

— פערשרייבען ווילט איהר זיך? זיי נעהמען ניט צו. — האָט ער נעזאָגט האלב מיטליידיג, האלב בייזווילינ־צופריעדען און האָט געשמייכעלט בעווייזענדיג פון אונטער די דיקע בלאָהליכע ליפען בריייטע, ווייסע, ווי ביי א שווארצען, הונגעריגע צייהן.

שעווירעוו האָט איהם קאלט געקוקט אין די אויגען, גליך ווי ער וואָלט געוואָלט איהם זאָגען:

— כ'וויים.

ער האָט געעפענט די טהיר און איז אריינגענאנגען אין קאנטאָר.

אינווייניג האָבען שוין געווארט א מענשען צוהן, וועלכע זיינען

געזעסען ארום צוויי הויכע, ווייסע פענסטער. אויפ'ן העלען פאָן האָבען זיך געזעהן נור טונקעלע סילועטען, און אונקלאָר האָט גע־גלאנצט דער בלאָהליכער פלעק אויף עמיצעמס גלאָטען גלאצ־קאָפּ, וואָס איז עהנליך געווען צו א שארבען. סילועטען פֿהן אויגען און פּנימער האָבען זיך א רוק געטהאָן אין שעווירעוו'ס ריכטונג און בערוהיגט זיך, געדולדיג וואַרטענדיג, ווי געווענהנליך. שעווירעוו האָט זיך געשטעלט נעבען טהיר און איז פערגעוואָרט געוואָרען, ווי א זעלנער, וואָס שטעהט אויף דער וואַך.

לאנג איז געווען שטיל. פון צייט צו צייט האָבען זיך איבער־געוואָרפען מיט וואָרטער, איינבויגענדיג זיך איינער צום אנדערען, די אויגען־לאָזע שארבענס. די דריי ביורא־אנגעשטעלטע האָבען געקריצט מיט די פערערען איבער'ן פאפיר און אזוי שנעל געקנאקט מיט די פינגער איבער די רעכען־ברעטלעך, אז מען האָט געקענט מיינען, אז זיי ווילען בעווייזען, ווי שנעל זיי קענען רעכענען. דער־נאָך האָט, ענדליך, א קלאפ געטהאָן די אינוועניגסטע טהיר און א פעטער, קורצהאלזיגער מענש איז שנעל אריינגענאנגען אין קאנטאָר.

— ניקיפאָראָוו, דערלאנג די שטראָף־ליסטען! — האָט ער מיט א זעלבסטצופריערענעם, זיכערען קול א געשריי געטהאָן.

דער אָנגעשטעלטער האָט אוועקגעוואָרפען די פערער און אָנ־געהויבען צו גראָבען זיך אין די הויפענס בלאָהע ביכער. אין דער־זעלבער צייט האָבען זיך די אלע סילועטען, וואָס זיינען אויפגע־שטאנען, בשעת דער מייסטער איז אריינגענאנגען, א רוק געטהאָן זיך פון אלע זייטען און מיט אמאל צוזאמענגעשטעלט זיך ארום איהם. מען האָט איצט געקענט זעהן זייערע אָבגעניצטע פידזשא־קען, די צוריסענע היטלעך, די שמוציגע שטיוולען, די גרויהע פּנימ'ער מיט הונגעריגע אויגען און די אראָבהענגענדיגע מאָגערע הענד.

— הערר מייסטער! — האָבען מיט אמאל עטליכע הייזערינע שטימען א זאָג געטהאָן.

דער פעטער מענש האָט גראָב און אויפגערעגט ארויסגעכאפט דאָס בוך פון'ם אָנגעשטעלטען'ס האנד און זיך געוואנדעט צו זיי:

— ווידער! — האָט ער אונאטירליך הויך געשריען — איהר האָט ניט געזעהען דאָס אויסגעהאנגענע פאפיר? ניין?

— ערלויבט מיר צו ערקלעהרען, — האָט אָנגעהויבען א הוי־

כער, גלאצ־קעפיגער, אלטער מענש, ארויסרוקענדיג זיך צום פאָ־
רענט צו.

— וואָס איז דאָ צו ערקלעהרען! ניטאָ קיין אהבייט, איז
ניטאָ!... ניטאָ קיין בעשטעלונגען... פערשטאנען? אינגיכען וועֿ־
לען מיר אונזערע אייגענע ארבייטער אָבזאָגען.

אין א מינוט זיינען אלע שטיל געוואָרען און צוטומעלט. אָבער
דער הויכער, גלאצקאָפיגער אלטער האָט אָנגעהויבען צו רעדען מיט
אן אָבגעריסענעם, ווייגעדיגען טאָן.

— מיר פערשטעהען, פערשטעהט זיך, אז ס'איז ניטאָ קיין
ארבייט... וואָס קען מען טהון? שלעכט איז נור, וואָס ס'איז ניט
צום אויסהאלטען... מיר הונגערען... מיר וואָלטען געדארפט זעהן
דעם אינזשיניער פוסטאָוואָיטאָוו... דאָס לעצטע מאָל האָבען זיי צו־
געזאָגט א קוק טהאָן...

דעם אלטען'ס הונגעריגע, גלאנצענדע אויגעלעך האָבען מיט
שרעק און רחמנות געקוקט אויף'ן מייסטער.

— אומעגליך! — האָט אָבגעשניטען דער מייסטער, וועֿ־
רענדיג אונרוואַרטעט שרעקליך בייז און זיין פנים האָט זיך אָנ־
גענאָסען מיט בלוט.

— פיאָדאָר קארלאָוויטש — האָט עקשנות'דיג, גלייך ווי ניט
צו איהם האָט מען גערעדט, געצויגען דער אלטער.

— איך האָב אייך שוין הונדערט מאָל געזאָגט, — האָט מיט
א שטארקען דייטשען אקצענט, אָבער שטילער ווי פריהער, א זאָג
געטהאָן דער מייסטער, — אז דער אינזשענער האָט דערמיט גאָר
ניט צו טהאָן.

— אָבער זיי...

— זיי זיינען דאָך איצט גאָר ניטאָ אין דער פאבריק — האָט
איבערגעשלאָגען דער דייטש און זיך אָבגעקעהרט.

— נישטאָ, אָט שטעהט דאָך דער עקיפאזש זייערער בייֿם
טויער — האָט עמיצער פון'ם עולם בעמערקט.

דער מייסטער האָט שנעל אומגעקעהרט זיך אהין־צו און זיין
געזיכט האָט זיך פערצויגען מיט קאלטער בייזקייט.

— נו... שטעהט ער! איז אייך גוט! — האָט ער לאכענדיג
אויסגערעדט און געלאָזט זיך צו דער טהיר.

— פיאדאר קארלאוויטש! — האָט האסטיג געשריען דער אלטער, טהוענדיג א לאז זיך נאך איהם.

דער דייטש האָט אויף א סעקונדע אָננעשטעלט זיינע אויגען אויף דעם אלטען'ס געזיכט און אפילו ניט אויפ'ן געזיכט, נור אויפ'ן גלאצקאפּ.

— און דו — האָט ער לאנגזאם און בייזווילינג־צופריעדען אויסגערעדט — האסט נאָר ניט וואָס צו קומען. אויך מיר אן ארבייטער!

— פיאדאר קארלאוויטש — האָט מיט א יאוש אין דער שטימע ארויסגעשריען דער אלטער: — נאָט איז מיט אייך... איך בין דען עפּעס... איך בין דאָך פון די בעסטע ארבייטער שטענדיג....

— דאָס איז שטענדיג, און היינט איז עפּעס אנדערש, — האָט כלומר'שט נאכלעסיג ארויסגעווארפען דער דייטש — ביזט אלט געוואָרען, צייט שוין אויסצורוהען זיך... בעסער ניט קום, אלץ איינס!

ער האָט געגנומען זיך פאר'ן הענטעל פון טהיר.

— אָבער אום גאָטעס ווילען, איך...

אָבער די טהיר האָט א קלאפּ געטהאָן און דער אלטער האָט זיך אָננעשטויסען אָן דער געלעגר. אָבלאכערישער וואנד. ער איז נעשטאנען אביסעל, געמאכט מיט די הענד און אויסגערעהט זיך, ווי אייגער רעדט:

— נו, האסטו דיר... וואס איצט

און פלוצלינג האָבען אלע אָננעטהון די היטלען און אָננעהויבען ארויסצוגעהן אין הויף.

אָבער זיי זיינען זיך ניט צונאנגען. זיי זיינען געבליבען שטעהן נעבען טויער, מיט די קעפּ צום אריינגאנג צו, ווי פערוואָנדלטע לאסט־פיה. און מעהרערע פון זיי האָבען טאקי ניט געהאט וואוהין צו גענהן, אזוי זינלאז, האלב צוטומלט, האלב־גלייכגילטיג, האָבען זיי נעקוקט זיך אונטער די פיס. איינער האָט פערויכערט, האָבען די איבעריגע אויפמערקזאם בעטראכט וואס ער טהוט. די צוקנייטשטע פאפּיראָס האָט זיך אלץ ניט אָננעצונדען.

— דו נעה אוועק פון דער ווינד־זייט,—האָט פערזאָרגט איינער בעמערקט.

— א, א רוח אין דיין מאמע'ן אריין! — האָט אונערוואר־

טעט א געשריי געטהאן יענער, וואם האט געפרובט פערריכערען, האט מיט כעם א ווארף געטהאן די פאפירקעס אין וואנד און געבליבען שטעהן, ניט וויסענדיג, וואם ווייטער צו טהון.

— פערשטעהט איהר מיך א געשיכטע... שוין דעם דריטען טאג א ניט־געגעסענער... — האט אויסגעמורמלט א גרינער בחור און האט זיך אונערוואַרטעט צושמייכעלט, ערוואַרטענדיג, אז אלע זאלען הנאה האבען פון דעם וויץ.

— און אויפ'ן פערטען האט אונזער איינער אויך ניט וואס צו עסען! — האט גאנץ גלייכגילטיג זיך אבגעוופען יענער, וואס האט פערריכערט.

פלוצלינג איז פון'ם אנדערען איינגאנג שנעל און פראנטיש ארויסגעלאפען א פעסטעבויטער, העל־בלאנדער הערר מיט אויפגעהויבענע פוכיגע וואנצען. א קוים־בעמערקבארע בעוועגונג איז דורכגעלאפען איבער די ארבייטער רייהען. זיי האבען אלע נערוועז א ציטער געטהאן, א רוק געטהאן זיך און געבליבען שטעהן. נור איינער, דער אלטער, האט ארבאבגענומען דאס היטעל, אויפדעקענדיג זיין אומריינעם גלאצ־קאפ.

איבער'ן אינזשעניער'ס זאטען, פעסטען פנים האט דורכגעשלייכט א קורצער שאטען. ער האט עפעס ווי געוואלט זאגען, אבער אנשטאט דעם האט ער אויסדרוקספול א מאך געטהאן מיט די אקסלען, א קוק געטהאן מיט פארוואורף ארויף־צו און א געשריי געטהאן אן אויפגערעגטער:

— סטעפאן! דערלאנג! וואס שטעהסטו דארט!...

דער פעטער קוטשער מיט'ן זייגער אויפ'ן בויך האט די פערד א טרייב געטהאן צום איינגאנג צו. דער אינזשעניער האט שנעל און לייכט זיך אויפגעהויבען אויף דעם טרעפעל פון וואגען און זיך פעסט ארבאבגעלאזט אויף'ן לעדערנעם זיץ. דאס געלע פערד האט מיט א מאל שפילענדיג געלאזט זיך פון'ם ארט. דאס גומי פון די רעדער האט ווייך בעשריבען א האלב־קרייז און דער וואגען האט זיך לייכט א טראג געטהאן איבער דער גאס. נאך איינמאל האט ער דורכגעבליצט און איז פערשוואונדען.

מיט א מאל האבען זיך די ארבייטער אנגעהויבען צו צוגעהן. שעווירעוו איז ארויסגענאנגען דער לעצטער. ער האט ארויינגעדוקט די הענד אין די טאשען, האט זיך אויסגעגלייכט, הויך אויפ־

געהויבען דעם קאָפ און איז שנעל אוועקגענאנגען איבער'ן גאס.

אין'ם וואסערדיגען ליכט פון'ם הערבסט־טאָג האָט די גרויסע שטאָדט אויסגעזעהן בעזונדערס שמוציג און קאלט. די נאסע, פיי־לען־גלייכע גאסען זיינען געווען איינגעטהון אין א בלאָהליכען נעבעל. מענשען, פערד, הייזער, לאָמטערנען האָבען זיך צוזאמענגענאָסען אין איין וואסעריגע בלאָהקייט און איבער איהר האָט שאָטענהאפט געשוויגט אין גאָלד דער דינער שפּיץ פון דעם מארינען־אמט, וועלכער איז ווי געהאנגען אין לופטען.

שעווירעוו איז געגאנגען איבער די גלאטיגע, קלעפּיגע טראָטוארען, אין מיטען פון א האסטיג־לויפענדיגען, פער'דאגה'טען עולם, פארבייַ די אָפענע טהירען פון גרין־געלע ביר־שטובען און רויטע טראקטירען, פארבייַ אונענדליכע רייהען פון בלינדע פענס־טער, וואָס האָבען געהאנגען עטאזשען־הויך איבער דער אונרוהיגער, פערטומעלטער נאס.

מענשען זיינען געגאנגען אנטקעגען שעווירעוו'ן, האָבען איהם אריבערגעיאָגט, איבערגעגאנגען די גאס, זיך אָבגעשטעלט עפּעס קויפען, פערשוואנדען הינטער טויערען, וואָס זיינען געווען עהנליך צו קעלערס, און זיינען ווידער פון דאָרט ארויסגעקראָכען. אבגעריסענע מענשען האָבען זיך מיאוס און שענדליך געוידעלט: אין לופטען האָט ארום זיי געהאנגען עפּעס שוועכס. אלע זיינען זיי געווען אזעלבע שמוציגע, מיאוס'ע, אָבגערישענע, אז עס איז נעוועז גאנץ אונפערשטענדליך, ווי שהמען זיי זיך ניט מיט זייער חיה'שען אויסזעהן און צולויפען זיך ניט איבער אלע פיער עקען וועלט, ערגעץ אין די וועלדער, כדי זיך בעהאלטען דאָרט אין פינסטערע הייל'ען. און איבער די דאָזיגע שמוציגע מאסען האָבען זיך הויך און שלאנק אויסגעצויגען די עלעקטרישע לאמטערנען און גלענצויגען זיך די אונענדליכע לינייען פון די טעלעגראף־און טעלעפאָן־דראָטען.

פון די פאנאנדערגעפענטע טהירען פון די טומעלדיגע און פארדויכערטע ביר־שטובען האָבען זיך גערישען אין דער גאס אריין הייזעריגע געשרייען פון די גראמאָפאָנען און געשאָטען זיך שיכור'ע שטיקער פלייש, וואָס זיינען נאָר ניט עהנליך געווען צו מענשען. זיי זיינען געפאלען אויפ'ן אָרט אין דער פערשפּייעטער

בלאָטע אָדער, שטויסענדיג די פארבייגעהער, אוועקגעוואקעלט ער־
געץ אין דעם ווייסליכען נעבעל פון דער אונענדליכער גאס. ערגעץ
אין דער ווייט האָבען זיך געהערט ווילדע יאָמער־געשרייען און
ניט שטענדיג האָט מען געקענט אונטערשיידען, צי דאָס שרייט א
חיה, וואָס איז משוגע געוואָרען פון הונגער און וועהטאָג, אָדער עם
זינגט א שכור'ער מענש.

אויף די קריין־וועגען זיינען אונבעוועגליך געזעסען אויף זייע־
רע פערד ווי פון אייזען געגאָסענע פאָליציילייט און גלייכגילטיג
געקוקט ערגעץ וואוהין איבער די מענשען מאסען. פון צייט צו
צייט האָבען זיי געהויבען זייערע הענד אין ווייסע האנדשוה, און
די שטארקע פערד זייערע האָבען אונפערשטענדליך געפאָכעט מיט
די גרויסע, קלוגע געזיכטער.

.4

אין'ם קעלער־רעסטאָראן, וואו שעווירעוו האָט געמיטאָגט, איז
נעווען אזוי טומעלדיג, ווי בשעת א שריפה און פון'ם טאבאק,
שווייס, די קיך־נערוכען איז געשטאנען אזא געדיכטער, קלעפיגער
דאמפף, אז מענשען זיינען געשוואומען אין איהם, ווי אין א זומ־
פיג־וואסערדינען נעבעל.

שעווירעוו איז געזעסען נעבען פענסטער, הינטער וועלכען עם
האָבען זיך נערעהט אהין און אהער אונאויפהערליך מענשליכע
פיס און, אנידערלעגענדיג זיינע עלענבויגענס אויף דעם פון פעטם
צואוויקטען טישטוך, האָט ער גלייכגילטיג געקוקט אין דעם צוויי־
טען צימער אריין, וואו ארום א צובראָכענעם ביליארד אין'ם טא־
באק־רויך האָבען זיך בעוועגט עפעס שאָטענס מיט שטעקענס אין
די הענד. געלעכטער און זידלעריין האָבען זיך פון דאָרט נע־
טראָגען, ארום א צווייטען טישעל האָט זיך צוזעצט א קאָמפאניע
שכור'ע שוסטער. איינער פון זיי, א דאָרער, מיט א אויער־רינגעל
אין'ם רעכטען אויער, האָט, וווייזט אוים, אלעמען אמוזירט, מא־
כענדיג זיך שפאס פון א נארישליכען פויערעל, וועלכער האָט איהם
געקוקט אין מויל מיט זינלאָזע, פעראינטערעסירטע אויגען. דער
בחור מיט'ן אויער־רינגעל האָט עפעס דערצעהלט, געזאָגט לינענס,
געלויגט מיט היץ, מיט לידענשאפט. פערגעהענדיג פון פערגניגען
און פלוצלינג וועדט עס איהם אליין נמאס, ער צונעמט א גלעק־

ליכער די הענד, וועגדעט זיך צום פובליקום און רופט אויס מיט א צופריעדען־גליקליכער שטימע.

— איז דאָס א נאר, ברידערלעך! איך לייג איהם, לייג און ער גלויבט!... גלויבט אויך אן אמת אין יעדען וואָרט, ברידערלעך.

דאָס פויערעל שמייכעלט צוטומעלט, מאכט מיט דער האנד, קעהרט זיך אָב, אָבער פלוצלינג לענגט זיך דער בחור מיט'ן רינג אין אויער אויפ'ן טיש, מיט דער ברוסט צום טיש צו, עפענט ברייט דעם מויל און הויבט אָן פייערליך:

— און נאָך איז געשעהן אזא געשיכטע, וועט איך בין געווען אין פענזא...

דאָס פויערעל ציטערט אויף, ציהט אויס דעם האלז און קוקט אונבעהאלפען און געהארכזאם דעם ערצעהלער אין מויל אריין.

די טהיר אויפ'ן בלאָק האָט געהאלטען אין איין יאָמערען, אריינגלאָזענדיג צוזאמען מיט דער גאסען־פייכטקייט אלץ נייע און נייע געסט, וועלכע האָבען זיך געזידעלט נאָך שטעהענדיג אין פאָר־הויז, אויף די טרעפ.

אלץ פינסטערער איז געוואָרען, געדיכטער דער נעבעל און א געפילדער איז געהאנגען אונטער דעם נידרינען סופיט, גלייך ווי די זידלעריין, מענשען, דאמפף, געשטאנק, קולות האָבען זיך צו־זאמען געפלאָכטען אין איין שמוציגען קאשמאר, פון וועלכען איהר האָט ניט געקענט ארויסקריכען.

ביי'ם זעלבען טישעל, וואו שעווירעוו איז געזעסען, האָט זיך באלד נאָך איהם געוועצט א מאָגערער לאנג־האלזיגער מענש מיט א זעהר שוואַרצען און בעגיים־טערטען געזיכט. ער איז, ווייזט אויס, די גאנצע צייט געווען שטארק אויפגערעגט: אָט האָט ער אונטערגעשפאַרט דעם קאָפּ מיט די הענד, אָט האָט ער זיך אומ־געקוקט אין אלע זייטען, אָט האָט ער זיך געוואָרפען אין שטוהל, עפעם זוכענדיג ביי זיך אין אלע טאשען און ניט געפינענדיג. צייי־טענווייז האָט ער געוואָרפען בליקען אויף שעווירעוו'ן און האָט, דוכט זיך, זעהר שטארק געווילט אָנהויבען צו רעדען מיט איהם, אָבער ער האָט ניט ענטשלאָסען זיך. שעווירעוו האָט דאָס בע־מערקט, אָבער ער האָט געקוקט קאלט און ניט ארויסגעוויזען קיין חשק צו פערפיהרען מיט איהם א געשפרעך.

ענדליך, נאָך א זעהר געלונגענער חוצפה'דיגער חכמה, אין וועלכער דער בחור מיט דעם אויער־רינגעל האָט זיך בעזונדערס אויסגעצייכענט, א חכמה, וואָס האָט ארויסגערופען א דונערדיגען געלעכטער פון די בעלי־מלאכות און אינגאנצען צוטומלט דעם לייכט־גלויביגען פויער'ל, האָט דער מענש מיט'ן לאנגען האלז זיך א קעהר געטהון צו שעווירעוו'ן, און חניפה'דיג שמייכלענדיג, האָט ער מיט'ן קאָפּ אָננעווייזען אויפ'ן בחור.

— א פערפאלענער מענש! — האָט ער העפליך בעמערקט.

— יאָ... — האָט ניט נערן זיך אָבגערופען שעווירעוו.

דער מענש מיט'ן לאנגען האלז האָט, ווייזט אוים, טאקי נור אויף דעם געווארט און ווי איינער, וואָס האָט שוין ניט וואָס צו פערלירען, האָט ער געפרעגט:

— איהר, חבר, זייט פון אונזערע... אן ארבייטער, ווייזט אוים?

— יאָ, — האָט ווידער קורץ געענטפערט שעווירעוו.

דער מענש מיט'ן לאנגען האלז האָט אויפגעציטערט.

— הערט, ביטע... איך בין ערשט דריי טעג אין דער הויפט־שטאָדט... קען איך בייַ איך ניט דערגעהן, ווי זאָל איך זוכען ארבייט? איך בין א שופטער... הא?

דעם מענשען'ס אויגען האָבען געפוקט אויף שעווירעוו'ן דער־שראָקען און מיט א געבעט, אָבער זיין געזיכט האָט נאָך אלץ נעהאט אן אויסדרוק פון בעגייסטערונג.

שעווירעוו איז אנטשוויגען געוואָרען.

— איך ווייס ניט, — האָט ער געענטפערט — איך בין אליין אָהן ארבייט. ניטאָ קיין ארבייט אין ערגעץ ניט... א קריזיס... צעהנדליגע טויזענדער ארבייטסלאָזע דרעהען זיך איצט אהים אין שטאָדט...

דער מענש מיט'ן בענייסטערטען געזיכט האָט אביסעל נישט עפענט דאָס מויל און שוויגענדיג געפוקט אויף שעווירעוו'ן. דערנאָך האָט זיין פנים זיך נענומען בייטען, בליך ווערען און האָט פלוצלינג אננענומען דעם אויסדרוק פון א נאאיוון אָהנמעכטיגען יאוש. ער האָט זיך אָננעשפּאָרט אן'ם שטוהל און צופיהרט די הענד.

— וואָס זייט איהר אהער געקומען צופאָהרען? — האָט אונ־

ערוואַרטעט און אפילו פערביטערט נעפרעגט שעווירעוו. — צי וויסט איהר ניט, וויפיעל הונגעריגע האָבען זיך א לאָז געטהון אהער? איהר האָט געמעגט בלייבען זיצען, וואו איהר זייט געווען.

דער מענש האָט ווידער צופיהרט די הענד.

— ניט געקענט... מען האָט מיך אין ערגעץ ניט געוואָלט צונעהמען... טו וואָס האָב איך געקענט טהון?

— פארוואָס? — האָט כמעט גלייכגילטיג געפרעגט שעווירעוו.

— אזוי... א סטרייק... נו... האָבען די חברים מיך אויסגעקליבען פאר א דעפוטאט... דאמאָלס האָבען זיי מורא געהאט צו ריהרען, און איצט, רוהיגער געוואָרען, האָבען זיי זיך דערמאָהנט, הייסט עס... נו, און ארויסגעטריבען!...

— און וואו האָט איהר געארבייט?

— אין די שאכטען... א שלאָסער געווען.

— א דעפוטאט געווען? טו וואָס האָבען אייך די חברים ניט אויסגעלעזט?

שעווירעוו האָט ארויסגערערט די ווערטער מיט א שלעכטער און אונגעוועהנליכער אינטאָנאציע, און קוקען האָט ער געקוקט אין זייט אריין, גלייך ווי איהם האָט שטארק אינטערעסירט די נייע המצאה פון'ם בחור מיט'ן אויער־רינג.

דער שלאָסער האָט פעי־וואונדערט געקוקט אויף שעווירעוו'ן.

— ווער אויסלעזען!... אָנגעקומען דריי קאָמפאניען סאָלדאטען, קאנאָנען... און א סוף!

— און איהר האָט ניט געוואוסט, אז עס וועט זיך אזוי ענדיגען?

— דאָס הייסט... אין צוקונפט, פערשטעהט זיך... און דערווייל, פערשטעהט זיך, געוואוסט...

— צו וואָס זייט איהר געגאנגען?

— וואָס הייסט צו וואָס?... די חברים האָבען אויסגעקליבען...

— און איהר האָט זיך געדארפט אָבזאָגען, — האָט ווי פריהער, קוקענדיג אַן א זייט, גלייכגילטיג געענטפערט שעווירעוו.

— נו, ווי קען דאָס זיין... אויב אלע וועלען זיך אָבזאָגען, טו וואָס...

— אָבער אנטקעגען קאזאק זיינען זיי ניט געגאנגען?

— דאָס איז אן אנדער זאַך... טויט, א קליניגקייט !... פאמי־
ליען־מענשען, ווייבער, קינדער !

— נו, און איהר זייט אָהן א פאמיליע ?

דער שלאָסער האָט לייכט א ציטער געטהון, זיך צוטומלט,
אבגעווישט דעם שטערן און שטיל געענטפערט:

— איך האָב א מוטער...

ער האָט געשווינגען, קוקענדיג אין ווינקל און עס האָט זיך
נעדוכט, אז ער הערט זיך צו זעהר אויפמערקזאם צו די מעשיות
פון׳ם חוצפה׳דינען בחור מיט׳ן דויער־רינג.

— און נעווּאָלט האָט דער אינזשענער דערנאָך אויסגעבען
פאר מיר זיין טאַכטער, אָבער איך האָב זיך אָבגעזאָגט...

— פּ־פאר־וואס ? — האָט דאָס פויער׳ל מיט א נעבעכ׳דינען
אונפערטרויען געפרעגט, ארויינטהועדיג א בעגיסטערטען קוק דעם
בחור אין מויל אריין.

— אָט דאָס, מיין ליעבער, וואס איך בין א בעל־מלאכה, א
פּראָלעטאריער, און זי איז אן ארעליגע. פערשטעהט זיך, זי איז
מיר שרעקליך נעפאלען, אָבער ניט אונזער גלייבען... נעזעגענע־
דיג זיך האָט זי מיר, הייסט עס, אליין שאמפאניער ארויסגעטראָגען
און דערבייַ געזאָגט: „איך האלט פון אייך, עליאזאר איוואניטש,
זעהר שטאַרק און וועל אייך שטענדיג געדענקען... נו, און דערבייַ...
א גאָלדענעם רינג געגעבען... וואס דען !

— נו ? — האָט זיך צוגערוקט דאָס פויער׳ל.

— נו, איז וואס... גאָרנישט... דער רינג איז איצט... אין לאָמ־
בארד... ליגט נאָך... פינף רובל האָט מען מיר געגעבען פאר איהם.
איצטער האָב איך קיין געלד ניט, שפעטער צו וועל איך עס אויס־
קויפען און וועל איהם טראָגען... מען טאָר ניט... א זאָך צום נע־
דענקען !

— און איך, ברידערלעך, וועל אייך דערצעהלען ! — האָט דער
בחור פלוצלינג נאָר מיט אן אנדערער שטימע א זאָג געטהאָן, וועג־
דענדיג זיך צו די אנדערע צוהערער, — בין איך אין פענזא אריינ־
געפאלען אין א ענגלאנדישע פאבריק... די ברידער באָרים נעהיי־
סען... איז דאָרט געווען, ברידערלעך, גוט ! — קיינע שטראָפען,
פאר ארבייטער שטיינערנע פלינלעך, פיינע מעבעל, וועדסטו
קראנק, צאָהלט מען... א גן ערן א אמת׳ער... די בעהאנדלונג א דעלי־

קאָטע, דער אלטער, דער ענגלענדער אליין רעדט אזוי וויך, אירצט אייך, גיט די האנד, ווי א חבר... ניט אזוי, ווי ביי אונז, נאָר פשוט אן ארבייטס־מענש האָט דאָרט א מענשליך לעבען.

— נו, געגוג נעדרעהט א קאָפּ! — האָט זיך פלוצלינג צו־בייזערט דאָס פויער'ל און איז אוועקגענאנגען אן ענטוישטער, — פלאָפּעלט און ווייסט ניט וואָס. און איך, נאָר, הער...

— אויף מיין וואָרט! — האָט היציג און ערנסט פערזיכערט דער בחור.

— נעה, נעה! — איז אלץ בעסער געוואָרען דער פויער'ל.

— איהר לייגט דאָס! פו!

ער האָט זיך ווייטער נערוקט צום ווינקל צו, בעליידיגט צו־ברומענדיג עפעס פאר זיך.

דער שלאָסער האָט זיך שנעל צוגעבויגען צו שעווירעוו'ן און א מורמל געטהאָן:

— שוין דעם זעקסטען מאָנאט פון הויז... אפשר איז מיין אלטע שוין געשטאָרבען, פון הונגער...

זיין שוואַרץ פנים האָט זיך פערקרימט.

— נו יאָ, אויב איהר זאָגט אן אמת, אז קיין ארבייט איז ניטאָ, בלייבט איינס... פון בריק אין וואסער אריין!

ער האָט שנעל צושטעלט די עלענבויגען אויפ'ן טיש און אריינגעזעצט די פינגער איז די האָר.

— נארישקייטען, — האָט געענטפערט שעווירעוו.

— און ווי אנדערש? — האָט ער מאָמענטאל אויפגעהויבען דעם קאָפּ. — שטארבען פון הונגער, הא!

שעווירעוו האָט לאנגזאם און ניט גוט געשמייכעלט. — מען זאָגט טרינקען זיך איז דער ערנסטער טויט... פון הונגער איז, אפשר, בעסער...

דער שוואַרץ־פנים'דיגער שלאָסער האָט בריט צועפענט די אויגען און נעקוקט אויף שעווירעוו'ן, ווי אייגער, וואָס פרענט, צי האָט ער זיך ניט פערהערט.

— און וואָס וועט איהר בעווייזען דערמיט, וואָס איהר וועט זיך דערטרינקען?... וועט זיין וועניגער מיט איין הונגעריגען, זיי וועט נאָך בעסער זיין.

— טו וואָס זאָל מען טהון?

— זוכט ארבייט, אויב איהר וועט ניט אויסטראכטען א קלי־נערע זאך, — האָט נאכלעסיג בעמערקט שעווירעוו.

דער שלאָסער האָט נעמאכט מיט דער האנד, ווי איינער, וואָס האָט זיך מיאש געווען.

— איך זוך שוין זעקס מאָנאטען... זיי וועלען מיך ניט נעה־מען — א פאָליטישען דארפען זיי ניט! נעכטיג אין די ביליגע נאכט־הייזער, הונגער צו דריי טעג... שטעלען זיך איצט צו דער ארבייט? ווער ווייסט, אפשר, וועל איך קיין כח ניט האָבען... אייערנעכטען האָב איך געבעטען נדבה... צו וואָס א מענש קען דערגעהן...

— נדבה?

— נו, יא... נעבעטען און א סוף... געגאנגען עפעס א ראמע, נו, האָב איך איהר געבעטען...

— זי האָט געגעבען?

— ניין, זי האָט געזאָגט, אז זי האָט קיין קלייננעלד ניט...

— אהא, קלייננעלד! — האָט שעווירעוו בייז פערצוינגען די ליפען.

ער האָט אנידערגעלעגט די האנד אויפ'ן טיש און האָט ג־קלאפט איבער'ן טיש מיט א פינגער. דער שלאָסער האָט זיך אויפמערקזאם און ענטוישט איינגעהערט אין שעווירעוו'ס נערוועזע בעוועגונגען. ארום האָבען מענשען געשריען, געטומלט, געזידלט זיך, אין'ם ביליארד־צימער האָבען טעמפ געקלאפט די שפיל־קוגלען און איינע, ווייזט אוים, א צובראָכענע, האָט זיך געקייקלט מיט א גערוויש, עפעס ווי ערגעץ וואלט געגאנגען א צוג. דער בחור מיט'ן רינג האָט זיך אריבערגעקליבען אין ביליארד־צימער און פון דאָרט האָט זיך געטראָגען זיין חוצפה'דיגע שטימע. פארביי דעם פענסטער האָבען זיך אהין און אהער דורכגעטראָגען פיס. עס האָט זיך געדוכט, אז דיזעלבע מענשען געהען אומיסטען פארביי די פענסטער: געהען דורך און קומען צוריק, שטעהען א ווייל אין ווינקעל און לויפען ווידער פארביי.

— נו, נוט... האָט איהר זיך עפעס דערשלאָגען וועניגס־טענס? — האָט א זאָג געטהאָן שעווירעוו.

— נו געווים!

זיין שוואַרץ, ענטטוישט געזיכט האָט זיך פלוצלינג איבער־

נעביטען: די אויגען האבען צובליצט זיך, דער קאָפ האָט זיך אויפ־געהויבען און דער פריהערדיגער בעגיסטערטער אויסדרוק האָט זיך צוגאָסען איבער זיין גאנצער קאָמיש־לאנגער פיגור.

– – מיר, פערשטעהט איהר, די בערג־ארבייטער זיינען שווע־רע מענשען. און וואָס קען מען פון זיי פאָדערען? א גאנצען טאָג, פון פינף אין דער פריה ביז אכט אָבענד, ליגען אונטער דער ערד איז ניט קיין קלייניגקייט. אָבענד־צייט קומט ער אהיים, כאפט איבער עפעס און געהט שלאָפען. און פיער א זייגער א פיף — שטעה אויף! א חוץ וואסער, פערקיהלונג, שטענדיגע גע־פאהר פון עקספלאָזיאָנען... אין אונזער שאכט צוויי עקספלאָזיאָנען געוועזן... איינמאל אכצעהן מענשען געטויטעט; דאָס אנדערע מאל — צוויי הונדערט זעכציג צוויי... ניט קיין לעבען, נור קאטאָרג... א בערג־ארבייטער איז בעסער אויפ'ן קאטאָרג ווי ביי דער אר־בייט... נו, פערשטעהט זיך, דערשלאָגענע מענשען ביז גאָר.... די בעלי מלאכות, די געלערנטע ארבייטער, יענע זיינען ענטוויקעל־טער... פארטיי־מענשען. מיר האָבען טאקי געארבייט, שווער גע־וועזן. א גרויסע שפיאָנערי, דערווייסען זיי עפעס — שוין געלא־פען צום אינזשענער, אין אויער אריין: אייואנאָוו, פעטראָוו פיהרט זיך ניט גוט. נו, האָט שוין אייואנאָוו, פעטראָוו געהאט זיין פסק. אין 24 שעה ניטאָ קיין זכר פון זיי... ארויסגעשיקט... שווער גע־וועזן צו פראָפאגאנדירען, זעהר שווער... אָבער ענדליך האָבען מיר זיי צוטאָרעט, צונומען...

דער שלאָסער האָט שטאָלץ און בעגיסטערט געשמייבעלט.

באלד האָט מען געקענט אן איהם זעהן, וואסערע אונמענש־ליכע אָנשטרענגונגען עם האָט איהם געקאָסט דאָס צוטאָרען, צו־נעהמען די מענשען, וויפיעל שרעק און ליידען ער האָט איבערגע־לעבט, ארבייטענדיג בעהאלטענערהייט און וויפיעל פרייד — דער־זעהענדיג די ערשטע ערפאלגען.

שעווירעוו האָט אויפמערקזאם געקוקט אויף איהם.

— אלץ דערשלאָגען זיך: ארבייטער־פערטרעטערשאפט, פרייהייט פון פערזאמלונג, פערבעסערט דעם האָספיטאל, דעם אל־טען דאָקטאָר ארויסגעטריבען — א מיאוסער נפש געווען — א ביבליאטעק געגרינדעט, אונזערע אהין אריינגעוועצט...

— און וויפיעל מענשען צו׳הרג׳עט — האָט נאכלעסיג בע־מערקט שעווירעוו.

— ניין, דאמאָלס נישט... סאָלדאטען זיינען געווען, אָבער זיי האָבען נישט געוואגט צו שיסען. געשראקען זיך דאמאלס. אָבער שפעטער.... ווירקליך.

דער שלאָסער האָט א מאך געטהאָן מיט דער האנד, און די פריהערדינע בעגייסטערונג איז ביסלעכווייז אראבגענאנגען פון זיין שווארצען געזיכט.

— עס האָבען זיך בעוויזען ביי אונז די שווארץ־מאה׳דינע, ווי עס פיהרט זיך. עס האָבען זיך אָנגעהויבען קריגעריין, און די אדמיניסטראציאן, ווי זי האָט דערזעהן, אז ביי אונז איז קיין אייניגקייט נישטָא, האָט זיך אנגעכאפט אָן דער ערשטער געלע־נעהייט — און ס׳איז אוועק! די דעלעגאטען, וואס מיר האָבען ג־שיקט אין קאָמיסיאן, האָט מען ארויסגעטריבען, אריינגעזעצט אהין שווארצ־מאה׳ניקעס און מייסטערס, די ביבליאטעק פערמאכט, די דעלעגאטען פערשפארט אין געפענגניסען.

— און וואס האָט איהר געטהאָן?

— איך בין דאמאָלס נעזעסען אין געפענגנים.

— ניט איהר איינער, נור איהר אלע?

— דאָס הייסט, וואס פאר א אלע? די דעפוטאטען?

— ניט די דעפוטאָטען, נור די אלטע ארבייטער... וועלכע איהר האָט צוטאָרעט, צונומען?

— נו, איך זאג דאָך אייך, אז סאָלדאטען און קאָזאקען האָט מען צושטעלט ארום די גאסען...

— א... יא .. סאָלדאטען, קאָזאקען... — האָט אונבעשטימט ארויסגערעדט שווווירעוו.

דער שלאָסער האָט געשווינגען א מינוט, און זיין פנים האָט זיך אלץ מעהר און מעהר געקרימט.

— ווייסט איהר, וואָס זיי האָבען אונז פאר צרות אָנגעטהון! אלץ געווען — אי שמיץ, אי שיסעריי, אי גוואלדטאטען, אי פער־גוואלטיגונגען פון פרויען... די דעפוטאטען האָבען נעהאט די גרעס־טע צרות... כיר האָט אבגענליקט, דערפאר וואס ערשטענס האָט מען מיך ארעסטירט... און אנדערע זיינען אָבגעקומען... דעם ביבליא־טעקער אונזערען האָט א קאזאק צום זאָטעל צוגעבונדען און אוועק־

נענאלאָפירט אין שטאָדט אריין... די הענד זיינען ביי'ם אָרימען מענשען געווען פערבונדען אויף הינטען אזוי, אז ווען עד איז אָב־ געשטאנען, האָט עס זיי אויסגעדרעהט און עד איז געפאלען אין זומפ און געוואלנערט זיך איבער דער ערד... און הינטער איהם איז געפאָהרען אן אנדער קאואק און געשטאָכען איהם מיט דער פיקע, ביז עד איז פון דער ערד אויפגעשטאנען... א טייפעל!... אונזערע האָבען געווויינט, זעהענדיג ווי זיי האָבען געפייניגט איהם...

— א, געוויינט! — האָט איבערגע'חזר'ט שעווירעוו.

אין זיין קאלטער שטימע האָט דורכגעציטערט א בייזע, שרעק־ליכע פעראכטונג, אָבער דאָס פנים איז געווען אונבעוועגליך ווי פריהער און נור די פינגער זיינע האָבען שנעלער געקלאפט איבער'ן טיש.

דער שלאָסער האָט, ווייזט אויס, פערשטאנען, וויל די אויגען זיינע האָבען אויפגעבליצט.

— יא! געוויינט, און מיר וועלען נאָך ווייגען... אָבער מיר ווייגען דאָך מיט בלוטיגע טרעהרען.

ער האָט אויפגעהויבען די האנד און געדראָהט מיט'ן שווער־ צען פינגער. זיין געזיכט איז געוואָרען אָנגעשטרענגט, אויפגערעגט, עפעס ווי זיין גאנצע נשמה האָט אָנגעכאפט אן אונגעוועהנליכע פרייד און שרעקליכע ענטשלאָסענקייט.

שעווירעוו האָט קאלט געשמייכעלט.

— צו ביליג שאצט איהר אָב אייערע בלוטיגע טרעהרען. — האָט ער מיט פעראכטונג געזאָגט.

— ביליג אָדער טהייער, אָבער ניט אייביג וועלען זיי פליסען! — האָט דער שלאָסער געענטפערט און אין זיינע וועהרטער האָט זיך געהערט אן אונבויגזאמער, כמעט משוגע'נער גלויבען.

— ניט אייביג?... אָבער ווען וועט וועהרען גרינגער... וועז איהר וועט שוין פון הונגער האָבען אויסגע'פנר'ט?

דער שלאָסער האָט דערשראָקען א קוק געטהאָן איהם אין די אויגען. עפעס א שרעקליכער קאמפף האָט זיך אָבגעשפיגעלט אויף זיין הונגעריגען, שווארצען פנים מיט די גלענצענדע אויגען פון א פאנאטיקער. א מינוט האָבען זיי ביידע געקוקט אייגער דעם אנ־ דערען אין די אויגען. שעווירעוו האָט זיך ניט בעוועגט. דער שלאָסער האָט פלוצלינג אראָבגעלאָזט די אויגען, זיין לאנגער קער־

פּער איז ווי אָבגעשוואכט געוואָרען און, אנידערלעגענדיג דעם קאָפּ אויף די העגד, האָט ער עקשנות'דיג געענטפערט:

— נו, וועל איך פּגר'ן... וואָס פאר א ווערט האָט מיין לעבען אין פערגלייך...

— ניין, עס איז נאָרניט ווערט! — האָט גרויזאם איהם איבערגעריסען שעווירעוו און איז אויפגעשטאנען.

דער שלאָסער האָט שנעל אויפגעהויבען דעם קאָפּ, געוואָלט עפּעס זאָגען און ארָאבגעלאָזט איהם ווידער.

— זעה נור, ווי ער האָט דאָ אָנגעטרונקען זיך! — האָט עמיצער א נעשריי געטהאָן פון'ם דערנעבענדיגען טישעל און האָט זיך צולאכט מיט א שכור'ען, אידיאָטישען געלעכטער.

שעווירעוו איז אביסעל געשטאנען, עפּעס געטראכט, זיינע ליפּען האָבען זיך געריהרט, אָבער ער האָט גאָרניט געזאָגט, האָט זיך קרום צושמייכעלט און, אויפהויבענדיג דעם קאָפּ, אוועקגענאנגען.

דער שווארצער שלאָסער האָט ניט אויפגעהויבען זיין געזיכט.

5

דער בריטער און שלאָנקער פּראָספּעקט, אונטער'ן ווייסען קאלטען הימעל, איז פערנאָנגען אין דער בלאָהער ווייטקייט. אויף וויפיעל עס האָט נעקענט האָפּען דאָס אויג, האָט די בונט־שווארצע און אויפגעלעגטע מענשענמאסע זיך בעוועגט אָהן אויפהער. אלע האָבען זיך געאיילט. מענשען האָבען זיך געשטויסען, געמישט, צומישט, צונאָנגען און די מאסע איז אלץ געבליבען די זעלבע, האָט זיך נעדרוכט.

אויסגעפוצט זיינען געווען די הייזער, גרויס אין שפּיגעלדיג־־ די פענסטער, לייכט און עלענאנט — די לאמטערנען. די לופט אליין און האָס לייכט, וואָס האָט געניידערט פון הימעל, איז אויף'ן פּראָספּעקט געווען עפּעס רייגער, ווייסער. עס האָט זיך געאָטהעמט לייכטער; און דאָס בלוט איז העלער און פרעהליכער געלאָפען אי־ בער די גלידער.

פון פאַרעגט, פון הינטען, און פון דער זייט איז שעווירעוו געווען ארומגערינגעלט מיט אונענדליכע רייהען אויפגעלענטע, יום־טוב'דינע געזיכטער. עס האָבען זיך געווינט צוווישען דעם

עולם די דינע פרויען־טאָלייען און זייערע אָריגינעלע קאָסטיומען און די אונגעוועהנלעיך־גרויסע היט, פערפלייצענדיג מיט זייער בונטקייט דאָס שווארצע מאָנאָטאָנקייט פון די מענערישע פאָלטאָ, ציליגדרען, היטלעך און קעפּ, טאַנצענדיג און לאָקענדיג, זייערע געגאנגען אנטקעגען די מענער, גלייך ווי זיי אייליען זיך זעהר און זיינען אויפגערעגט, און זייערע בעשפּיצטע אונטערקליידער האָבען געהיימניספול וויבירט צום טאַקט דער קלאַפּעריי פון די קליינע קנאפּעלעך. פון אלע זייטען האָבען זיך געהערט צולאָזענע שטימען, פרעהליכע געלעכטערס, דאָס פלאַטערען פון זיידענע שטאָפען און איבער דעם בונטען געמיש איז געהאנגען די קלינגעריי פונ'ם טראם און דער וויבער רויש פון די עקיפאזשען.

שעווירעוו איז געגאנגען, פערוקענדיג די הענד אין די טאַשען און מיט א הויך־פערריסענעם קאָפּ.

אויף דעמזעלבען טראָטואר איז געגאנגען פאָרוים שוין א לאנגע צייט א פוליר, סאָלידער הערר אין א קאָקעטישען, אין דער זייט צוקניייטשטען הוט, וועלכער איז געווען ניט לויט זיינע יאָהרען. פון אונטער דעם הוט האָט זיך געזעהן א דאָפּעלטער ראָז־פארבי־גער נאָקען מיט א ווייכען פעלבעל. ער איז געגאנגען לייכט און אין דערזעלבער צייט סאָליד, בּאָכענדיג אָהן אנשטרענגונג מיט א שטעקעל אין דער האנד, אין א ברוינעם האנדשוה.

זיין קאָפּ, וואָס איז געזעסען אויף א קורצען ראָז־פארבינען האלז, האָט זיך געמיטליך געדרעהט אין אלע זייטען, קעהרענדיג זיך אָט צו די פענסטער פון די גרויסע מאגאזינען, און אָט צו די ארומיגע פרויען. פרויען האָט ער בעטראכט לייכט און מיט פערגניגען. אָן אלע זיינע בעוועגונגען האָט מען געקענט מערקען, אז ער קען פרויען, האָט זיי ליעב, האָט א שטארקען אפּעטיט צו זיי, אָבער האָט זיך אָנגעפרעסען נענוג, אז ער קען זיך איצט, א צייט, ארומגעהן רוהיג, כמעט אָהן יעדער לייַדענשאפט.

דאָס האָבען אודאי געפיהלט אויך די פרויען. שווארצע, גראָהע, ברוינע אויגלעך פון אונטער די אביסעל צוגעפּארבטע ווימפּערען האָבען קאָקעטיש געגליטשט זיך איבער זיין פּנים און געמאכט־צוטומלט אראָבגלאָזט זיך, ווען ער האָט זיכער געשמייכעלט און אונבעשטימט איז געווען, צי שמייכעלט ער צו די פרויען, צי — צו זיך אליין. אָבער זיין בליק האָט זיך אויף קיינער ניט

אבגעשטעלט. ער האָט, ווייזט אויס, ניט לאנג אבגעגעסען און פיהלט זיך אזוי פרעהליך, בעפרידינט, איז א גוטער, איהם ווילט זיך איינפאך אטהעמען א ביסעל פרישע לופט, פלאטאניש קיצ־לענדיג די פונ׳ם מיטאג צוואווייכטע נערוון מיט שענינקע פרויען־נעזיכטער.

שעווירעוו האָט דעם הערר לאנג ניט בעמערקט, אבער זיין ראז־פארבינער נאקען האָט זיך עקשנות׳דיג געוואקט אין די אויגען און דאָס פעלבעל אויפ׳ן האלז האָט אויף יערען שריט אויפנעציטערט פויל און זאפטיג. ענדליך האָט זיך שעווירעוו׳ס קאלטער און האר־טער בליק אבגעשטעלט אויף איהם.

א שווערער און טעמפער גערַאנק האָט לאנג נעפרואווט זיך קאנצענטרירען אין די דאזיגע מעטאליש אויגען און פלוצלינג האבען זיי אנגענומען א מאדנעם און פאטאלען אויסדרוק.

שעווירעוו האָט שוין אליין אנגעהויבען צו יאגען זיך נאך׳ן נאקען. ווען א גרופע דאמען האָט איהם פארשטעלט דעם ווע, האָט ער שנעל, אבער, ווייזט אויס, מעכאניש, אויסגעקירעווט זיך, א שטוים געטהון עפעס אן אפיציר און, ניט הערענדיג זיין עמפער־טען נעשריי „נאר!", איז ער ווייטער אוועקגענאנגען נאך׳ן ראזיג־פארבינען נאקען, — לאנגזאם, עקשנות׳דיג און אונערשראקען.

א אונגעוועהנליכער אויסדרוק האָט אלץ מעהר און מעהר זיך אנגעצונדען אין די העלע אויגען און נעווען איז אין זיי עפעס א דורכזיכטיגע קלארקייט — עפעס פעסטעס, אונרהמנות׳דיגעס. ווען א לאקאמאטיוו, וואס יאגט זיך נאך א מענשען, וועלכען ער דארף באלד צוטרעטען, וואלט געקענט קומען, וואלט ער געקוקט אזוי קאלט און בעשטימט, ווי שעווירעוו.

און ווען דער עלעגאנטער הערר מיט׳ן ראז־פארבינען נאקען וואלט זיך אומגעקוקט, דערוועהן און פערשטאנען דעם אויסדרוק פון די דאזיגע קלארע אויגען, וואלט ער זיך ארייננעווארפען אין די נעדיכטע מענשען־רייהען, פערלארען אלעס מענשליכע, פערזענ־ליכע און מיט שרעק געשריען: „ראטעווועט, ראטעווועט!"

שעווירעוו׳ס געדאנקען האבען זיך אין זיין ברענענדיגען קאפ געדרעהט מיט א משוגע׳נער שנעלקייט, אלץ פערענגענדיג מעהר זייערע קרייזען און זיינען ענדליך מיט א קאשמארען־אימפעטיג־קייט געבליבען שטעהן איבער׳ן ראזא־פארבינען נאקען, ווי א טוי־

זענד־פּודיגער שטיין, וועלכער איז געבליבען הענגען איבער א מענ־
שענס קאָפּ. עפּעס דינס, ווי א פּערעמעל, האָט נאָך געהאלטען דעם
דאָזיגען שרעקליכען שטיין, און א פּון קיינעם ניט געזעהענער שרעק
איז געוואקסען און געשטארקט זיך אין לופטען איבער דער פּרעה־
ליכער, אויסגעפּוצטער גאס.

אויב מען וואלט געקענט מיט ווערטער אויסדריקען דעם שרעק־
ליכען תוך פּון דעם געדאנק, וואס האָט איצט בעוצט זיך אין שע־
ווירעוו'ס קאָפּ, וואלט דאָס געווען עפּעס ענליכעם צו די ווערטער:

— דו געהסט... גערה!... אָבער וויס, אז אויב עמיצער א
גליקליכער, א זאטער, א פּרעהליכער גערהט פּארויס מיר, זאָג איך
זיך: דו ביסט גליקליך, גוט, פּרעהליך נור דערפּאר, וואס איך ער־
לויב עם דיר!... אפּשר וועל איך איבערקלערען איצט, אין דער
מינוט, און דיר וועט בלייבען צו לעבען צוויי סעקונדען, איינע, א
האלבע... ניט פּאר מיר זיינען די נארישע ווערטער וועגען דעם
הילליגען רעכט פּון יעדען מענשען אויף לעבען! איך בין דער בעל
הבית פּון דיין לעבען!... און קיינער וויסט ניט דעם טאָג און ניט
די שעה, וועז די מאָס פּון מיין נעדולד וועט איבערפּילט ווערען,
און איך וועל אויפּשטעהן און משפּט'ען אייך אלע, וואס פּיניגען
אונז דאָס גאנצע לעבען, נעהמען צו ביי אונז זון, שעהנהייט, לעבע,
היסען אונז שטענדיג ארבייטען אָהן פּרייד און גליק!... און איך
וועל אפּשר דיר, גראָד דיר, פּארוועהרען צו לעבען און געניסען...
אָט שטרעק איך אוים מיין האנד, און פּון דיין ראָז־פּארביגען שאר־
בען וועט א שפּריץ טהון בלוט און מארך און צושיטען זיך איבער
די שטיינער פּון'ם טראָטואר!... און אויף דיין אָרט וועט זיין א
פּגר, א מיאוסער, א עקעלהאפּטער. ווער האָט עס געזאָגט, אז איך
טאָר דאָס ניט? ווער זאָגט, אז איך מוז ליידען און שווייגען?...
איך מעג אלץ, וויל איך בין — איינער, דער איינציגער!... איך
אליין בין דער ריכטער פּון מיין נשמה און איהר הענקער... אין
מיינע הענד ליגט דאָס לעבען פּון יעדען מענשען און איך וועל עס
אריינווארפען אין שטויב און בלאָטע, אויב מיר וועט זיך עס פּער־
גלוסטען!... וויס דאָס, געדענק דאָס און גיב עס איבער דער גאנ־
צער וועלט!... אזוי רער איך.

און א שרעקליכער, אונמענשליכער צאָרן האָט ארומנעכאפּט
שעווירעוו'ס האַרץ. אויף א מינוט איז אלץ פּערשוואונדען פּון זיי־

נע אויגען און געפינטעלט האָט אין׳ם ווייסען טונקעל נור דער איינער ראָז־פֿארביגער מענשליכער נאקען, דאָם קאָלטע שטאָהל פון׳ם רעוואָלווער אין די צוזאמענגעדריקטע הענד און דאָם ראָז־פֿארביגע שטיקעל פּלייש פון פֿארענט...

דער הערר איז זיך נעגאנגען, פֿאכענדיג מיט׳ן האנדשוה, און דאָם ראָז־פֿארביגע פעלבעל האָט זיך אונשולדיג ווידערירט איבער׳ן הארטען, ווי שניי ווייסען, קאָלנערעל.

שעווירעוו האָט געמאכט א שארפען טראָט און נערוועז א ריס געטהון מיט׳ן קאָפּ פון אונטען ארויף־צו, אזוי ווי ער וואָלט גע־וואָלט אריינווארפען אין לופט א ווילדען געשריי פון נקמה און כעס... אָבער פּלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן.

אן אונפֿערשטענדליך געלעכטער האָט דורכגעשלייכט די דינע, אויסגעקרימטע ליפּען, די פינגער האָבען זיך צוועפענט און פּלוצלינג האָט זיך שעווירעוו שנעל פערקירעוועט און אוועקגענאנגען צוריק.

דער הערר מיט׳ן ראָז־פֿארביגען בעלבעל אונטער׳ן קאָקעטישען הוט איז אוועקגענאנגען ווייטער, שנעל, ווי א שטוביבעל, פאָכענדיג מיט׳ן שטעקעל און אריינקוקענדיג די שהינינקע פרויען אין די אויגען און באלד האָט ער זיך פערלוירען אין דער טומעלדיגער, האסטיג זיך בעוועגענדער מאסע.

אין שעווירעוו איז נעגאנגען ניט אומקוקענדיג זיך און האָט אפילו ניט בעמערקט, אז ער איז כמעט געלאָפען אונטער די רעדער פון׳ם טראם, האָט אריבערגעשפאנט די נאס און פערשוואונדען אין די לעדינע געסלעך אויפ׳ן וועג צו זיין לעדינען צימער, ווי א שא־טען, וואָס איז ארויסגעשוואומען פון פינסטערניש און פערגעהט אין פינסטערניש. זיינע אויגען זיינען געווען, ווי געוועהנליך, רוהיג און העל.

6.

נאָך געהענדיג איבער די טרעפ, האָט שעווירעוו דערהערט א צובראָכענעם, שרעקליכען פרויען־געשריי און ווען ער איז דורכגע־גאנגען דעם פינסטערען קאָרידאָר, האָט זיך איהם געוואָרפען אין די אויגען אן אָפענע טהיר אין׳ם צימער, פון וועלכען עס האָט זיך דערטראָגען אין דער פריה די קוויטשעריי פון די קינדער. ווי שנעל ער איז ניט געגאנגען, האָט ער דאָך בעמערקט עפּעס בעטען,

קאסטענס, פערוואָרפענע מיט אלטוואָרג און שמאטעס, צוויי קליי־
נינקע האלב־נאקעטע אינגעלעך, וואָס זיינען געזעסען אויפ'ן בעט
איינער נעבען דעם אַנדערען, מיט אויסגעצויגענע פיסלעך און דער־
שראָקענע פנימ'ער, א פיער יעהריגע מיידעלע, וואָס האָט זיך אַנ־
געשפּאַרט און צוגעדריקט צום טיש און א הויכע מאָגערע פרוי,
וועלכע האָט מיט ביידע הענד זיך געריסען פאר די צופּאטעלטע,
צוקראָכענע האָר.

— און וואָס וועלען מיר טהון? דו האָסט געטראכט וועגען
דעם, דו נאר אַבגעריסענער! — האָט זי געשריען מיט א בענומענעם
קול, ווי א פערלאָרענע.

ניט אַבשטעלענדיג זיך, איז שעווירעוו וויטער געגאנגען צו
זיך אין צימער, זיך אויסגעטהון און גענוצט אויפ'ן בעט, צוהע־
רענדיג זיך אויפמערקזאם.

די פרוי האָט וויטער געשריען און געמאכט גוואלדען, און די
געשרייען איהרע, קרענקליכע און אַבגעריסענע, האָבען זיך פער־
שפּרייט איבער'ן קוואַרטיר ווי זיפצען פון איינער, וואָס טרינקט
זיך. אין איהרע געשרייען האָט זיך ניט געהערט קיין בעזונדערער
כעס, ניט קוקענדיג, וואָס זי האָט פערשאָלטען עמיצען, איהם עפּעס
פאַרגעוואָרפען און געזידעלט זיך. ס'איז גלאט געווען א געשריי
פון לעצטער, הילפלאָזער האָפענונגסלאָזיגקייט.

— וואוהין וועלען מיר מיט זיי געהן?... פגר'ן אויף דער
גאס פון הונגער?... נדבות בעטען ... וואָס וויללסטו, כ'זאָל זיך
אפשר פערקויפען, אבי דיינע קינדער אויפצוהאלטען? וואָס
שווייגסטו דו, רעד!... וואָס האָסטו זיך געטראכט?... וואוהין זאָ־
לען מיר איצט געהן?...

איהר שטימע איז געוואָרען אלץ קלינגענדיגער, אלץ שריי־
ערישער, און די שרעקליכע שווינדזוכט־נאָטען האָבען זיך געהערט
אין איהר גאנץ קלאָר.

— ווי געפעלט עס אייך!... און וואָס פאר א רעכט האָסטו
צו פּהאָטעסטירען, אז מען האלט דיך גלאָט אוים רחמנות?...
קריכט אויף!... וועך ביסט דו אזוינס!... א פּארשוין!.. בעסערע
מענשען פון דיר ליידען און האלטען זיך... ווי געפעלט ער אייך,
ער האָט ניט געקענט אויסהאלטען!... און וועז מען וואלט דיר
אין צורה געשפּיגען, וואלסט דו אויך געדארפט שווייגען... אוז

נערענקען, אז ביי דיר זיינען אין דער היים פינף הונגעריגע קינ־
דער!.. ער האָט אייגענלִיעבע! וואָס פאר אן אייגענלִיעבע קען
האָבען אן אָרימאן! דו דאַרפסט א שטיק ברויט האָבען, און
ניט קיין אייגענלִיעבע!.. וואָס דען, קען ניט, א לעהרער, וויל
ניט אונטער׳חנפ׳ענען זיך!.. דו נאר!.. דו אומגלִיקלִיכער אידיאָט!

די פרויען־שטימע האָט זיך אָבגעריסען, איז אָבגעפאַלען, היי־
זעריג נעוואָרען, אויסבראָכענדיג פלוצלונג אין א פייניגענדיגען
הוסט, וועלכער האָט אַרויסגענומען אלע נעדערים. זי האָט זיך,
וויַיזט אוים, געשטיקט, געשפיגען, געכריפעט און ענדלִיך אָננע־
הויבען כראָפען, ווי א אויף טויט צודריקטער הונד.

— מאשענקא... האָב רחמנות... — האָט קוים־קוים אַרויס־
נעמורמלט א דערשלאָגען, שוואַך קול׳כעל, אין וועלכען עס האָבען
זיך נעהערט טרערען פון האָפנונגסלאָזינקייט און זאַפטען, הילף־
לאָזען בעוואוסטזיין פון אן אומזיסטער און גרויזאַמער בעלַיידיגונג.
— איך האָב דאָך ניט געקענט.. איך בין דאָך פאָרט א מענש
און ניט קיין הונד...

די פרוי האָט היסטעריש און ווילד זיך צולאכט.

— וואָס פאר א מענש ביסט דו! א הונד ביסט דו!... האָסט
דו נעבראכט אויף דער וועלט הינטלִעך, טו שווייג און לייד... וועז
דו וואָלסט זיין א מענש, וואָלטען מיר ניט נעוואוינט אין אזא הייל,
ניט נעהונגערט צו דריי טעג... וואָלט מיר ניט אויסגעקומען לויפען
באַרוועסערהייט און וואשען פרעמדע טראנטעס! א מענש! זעה
נור... א מיתה משונה זאָלסטו איינגעהמען צוואמען מיט דיין מענש־
לִיכקייט!... א יאָהר און א האלב האָבען מיר נעהונגערט, ביז איך
האָב דיר אן אָרט אויסגעבעטען, אין טרעהרען האָב איך זיך נע־
וואשען, ביי מענשען זיך נעבעטען, ווי א בעטלערין צו די פים
נעפאלען!... שוין ניט דאָס ערשטע מאל... רוסלאנד נעוואָלט
רעטען... א העלד! אלַיין שיער ניט נע׳פנר׳ט פון הונגער. א
נאָט! פערשאָלטען זאָל ווערען דער טאָג, וועז איך האָב דיך דער־
זעהען!...

— מאשענקא, האָב רחמנות! — האָט דורכגעריסען זיך דורך
איהרע ווילדע קולות א יאָמערדיגע מענשלִיכע שטימע, — האָב
איך דען נעקענט אנדערש טהון? אלע זיינען נענאנגען... האָבען
נעהאָפט... האָב איך דען נעוואוסט, אז...

— האָסט נעדארפט וויסען! נעדארפט!... אנדערע האָבען, אפשר, ניט נעהאט קיין הונגעריגע מיילער אין הויז. אָבער דו, וואָס פאר א רעכט האָסטו נעהאט צו ריזיקירען אויף אונזער חשבון? אונז האָסטו געפרעגט? די קינדער האָסטו נעפרעגט, צי האָבען זיי א חשק פון הונגער אומצוקומען צולעב דיין רוסלאנד! האָסט נעפרעגט?

— איך האָב דאָך דערפון ניט געטראכט... איך האָב, ווי אלע, געוואָלט א בעסער לעבען... טאקי פאר אייך, פאר דיר.

— א בעסער לעבען! — האָט זיך די פרוי היסטעריש צו־קוויטשעט. — וואָס פאר א רעכט האָסטו נעהאט צו חלום'ען וועגען א בעסערען לעבען, וועז דו האָסט קיין ערגערס ניט נעהאט, וועז מיר האָבען כמעט ארומגעבעטעלט איבער'ן דאָרף!... וועז איך בין, א נאקעטע, א הויל, צום טייכל נעגאנגען דיינע טראַ־טעס שווייגקען... וועז איך... איך האָב שווינדזוכט נעכאפט...

א הילבענדיגער, ווי אויף שטיקלעך צוריסענער הוסט האָט פערשטיקט דער פרוי'ס געשרייען. א פאָר מינוט האָט זיך פון איהר כריפענישׂ גאָרניט נעקענט ארויסהערען, אָבער שפעטער האָט זי מיט א נערוועזער, געפאלענער שטימע פון אייגער, וואָס לאָזט ארויס דעם לעצטען וואָרט פאר'ן טויט, ארויסגערעדט:

— דו זעהסט... איך... איך נעה אויס...

— מאשענקא! — האָט אויסגערופען דער מאן, אז זיין שוואַ־כער געשריי האָט אויפנעציטערט פון אזא אויסגענגסלאָזען טרויער, חרטה, לייבע און רחמנות, אז אפילו שעווירעוו'ס רוהיג נעזיכט האָט זיך פערצויגען מיט א קאָנוואולסיוויער גרימאסע.

— וואָס, מאשענקא! — האָט טריאומפירענדיג געשריען די פרוי מיט דער אונ'רחמנות'דיגער גרויזאמקייט פון א אונגליקליכען מענשען. — פריהער האָסטו געדארפט שרייען מאשענקא!... וואָס פאר א מאשענקא בין איך דיר איצט, איך בין א פגר... פערשטעהסט, א פגר!...

— מאמעלע! — האָט פלוצלינג געקלונגען א קינדער שטימע.

— רעד ניט אזוי! מאמעלע!...

די פרוי איז פלוצלינג שטיל געוואָרען. עס איז געווען שטיל, און אין דער שטילקייט האָבען זיך דערהערט נייע מאָדנע קלאנגען: עמיצער, האָט זיך נעדרוכט, בילט אָדער פערכלינעט זיך.

— ווייז דו ניט... אום גאָטעס ווילען! — האָט ניט א געשריי געטהון, נור געאָמערט דער מאנספּארשוין. — אָבער... אָבער... כ'האָב ניט געקענט... אז מיר... אין די אויגען... זאָגט מען בהמה, נאָר... אָבער... ניט ווייז, ניט ווייז, ניט ווייז אום גאָטעס ווילען!... איך... איך וועל זיך אויפהענגען... אויב... פערשטעהסט...

— אהא, אויפהענגען זיך! — האָט עפּעס מיט א שרעקליכער קלאַרקייט, כמעט רוהיג געזאָגט די פרוי. — דו וועסט זיך אויפהענגען, אוז מיר וואָס?... איך קען זיך דאָך אפילו ניט אויפהענגען. דו וועסט זיך אויפהענגען; אוז זיי זאָלען פון הונגער פּנר'ן... לייזעניו וועט אויפ'ן פּראספּעקט געהן, הא?... נו, גוט, הענג זיך, הענג זיך!. נור געדענק, אז איך וועל דיך א הענגעדינען אויפ'ן שטריק פערשעלטען!...

— אך, גאָט מיינער! — האָט אויסגעשריען דער מאן מיט אַן אָבגערישענעם, שוין גאָר ניט הערבארען קול, אוז א מאָדנער טעמפּער קלאנג פון איינעם, וואָס קלאפט זיך מיט'ן קאָפּ אָן וואנד, איז צוגעשוואומען צו שעווירעוו'ן.

— לאָז אָב, ניט דערוועג! — האָט געשריען וואַרפענדיג זיך צו איהם די פרוי. — לאָז אָב! לעשא!

עס איז געפאלען אויפ'ן דיל דער שטול. מענשען האָבען זיך קאָנוואולסיוו געריסען, געדרעהט זיך, דער מאנספּארשוין האָט געכריפּעט אוז די עקעלהאפּטע, טעמפּע קלעפּ פון א מענשליכען שארבען אָן וואנד האָבען זיך געלאָזט הערען פון צוויישען די געשרייען אוז כליפּעריי.

— לעשא, לעשענקא, הער אויף! — האָט היסטעריש געשריען דאָס פרויענצימער אוז פלוצלינג האָט זיך דערהערט א נייער קלאנג, אזוי ווי דער קאָפּ וואָלט זיך אָנגעשטויסען אָן עפּעס ווייכעס.. ווייזט אויס, אז זי האָט אונטערגעלעגט איהרע הענד צווישען דעם מאנ'ס קאָפּ אוז דער וואנד, אָן וועלכע ער האָט זיך געוואַרפען אין'ם אָנפאל פון א שרעקליכער אונמענשליכער היסטעריע.

פלוצלינג האָבען זיך צוואוויינט די קינדער. פריהער די עלטסטע מיידעל, דערנאָך מיט א מאל צוויי אינגלעך, וואָס זיינען געזעסען אויפ'ן בעט, מיט אויסגעצוינגענע פיסלעך.

— לעשא, לעשענקא! — האָט דאָס פרויענצימער געמורמלט, ווי אין פיבער. — מען דארף ניט, מען דארף ניט... פער-

צייה... מען דארף ניט! נו, גאַרנישט... ווי ניט איז... נו, מיר וועלען זיך דורכשלאָגען... דו האָסט דאָך ניט געקענט אנדערש, דיך האָט מען בעלײדינט... לעשענקא־א!...

און זי האָט זיך צוואוויינט מיט אן אָבגעריסענעם, קלאָגענ־דיגען געיאָמער.

שעווירעוו איז געזעסען, אויסציהענדיג דעם האלז אויף יענער זייט, און זיין בליק געזוכט האָט פיינליך און קאָנוואולסיוו גע־ציטערט.

און דאָרט איז אלץ שטיל געוואָרען. געהערט האָט מען נור, ווי אייגער כליפּעט אָהן קרעפטען און פערשטעהן האָט מען ניט נעקענט, צי ס'איז א קינד אָדער אן ערוואקסענער.

די דעמערונג האָט זיך דערנעהנטערט און אין איהר אונזיכע־רען, ווי שניי־וויים בלאָהליכען ליכט איז געוואָרען אונערטרעגליך שוור און שרעקליך צו איבערטראָגען דאָס דאָזיגע שטילע געוויין.

ענדליך איז דאָס אויך אייגעשטילט געוואָרען.

אין'ס קאָרידאָר הינטער'ן פאָרהענגל האָבען האָסטיג און אָבגעריסען געשעפטשעט מענשען. צוויי מענשען האָבען עפעס איינגערוימט אייגער דעם אנדערן, שטיל געוואָרען, עפעס ווי צו־געהערט זיך, צי הערט ניט אונטער עמיצער א שרעקליכער און ווידער נערעדט האסטיג. עפעס האָבען זיי פון שרעק גאָר ניט געקענט פערשטעהן און האָבען זיך געקלאָגט אויף עמיצען, אָבער אזוי שטיל און שרעקעריג, אז ס'האָט זיך נערוכט, אז דאָס זיינען ניט קיין מענשען, נור צוויי אלטע איבערגעשראָקענע מייז. שעווי־רעוו האָט זיך צוגעהערט.

— ניט אויסגעהאלטען, א?... נערעדט גראָב מיט'ן עלטסטען. דער עלטסטער האָט איהם געזאָגט: נאר... א! ניטא קיין אונטער־נעגעבענקייט אין מענשען... א? קיין אונטערגענעבענקייט ניטא... א! ווי געפעלט אייך... דעם עלטסטען א גראָבהייט געזאָגט.... דעם עלטסטען... דעם וואויולטעטער... א!...

שעווירעוו'ס פינגער האָבען אלץ שנעלער און שנעלער גע־שפאנט איבער די קניה.

דאָס גלעקל האָט שארף געקלונגען אין קאָרידאָר. די ביידע אלטיטשקע זיינען מיט א מאל שטיל געוואָרען. קיינער האָט ניט געעפענט. ווידער האָט געקלונגען דאָס גלעקל. הינטער'ן פאָר־

הענגעל האָבען ביידע אָנגעהויבען האסטיג שעפטשען; דער האָט דעם נעשיקט, יענער האָט זיך אָבגעוואָנט. דאָס גלעקעל האָט דאָס דריטע מאל גערופען נאָך הילף.

הינטער'ן פאָרהענגעל איז עפעס אונרוהיג נעווארען, עמיצער האָט זיך נענומען אויפען און באלד האָבען זיך אין'ם קאָרידאָר דערשראָקען דורכנעשאָרט וואקעלדיגע פיס

— וואָס עפעס איהר ניט?... איהר זייט נעשלאָפען, הא?

— האָט נעפרענט אונצופריעדען אלאדיעוו, אריינגעהענדיג אין הויז.

קיינער האָט איהם ניט נעענטפערט, נור עפעס האָט הכנעה'דיג נעפישטשעט.

אלאדיעוו איז נענאנגען איבער'ן קאָרידאָר מיט בריטע טריט, האָט נעעפענט די טהיר פון זיין צימער און א געשריי נעטהון מיט א פרעהליכען און גוטמוטהיגען באס:

— מאקסימאָוונא!... א סאמאָוואר'על, הא?

מאָרנע האָט נעקלונגען זיין לעבענס־פריידיגע שטימע א־ן דער ארומינער דערשטיקטער און שטיקענדיגער שטילקייט. קיינער האָט זיך ניט אָבגערופען. האָט אלאדיעוו ארויסגערופט דעם קאָפ אין קאָרידאָר און געפרענט:

— איוואן פעדאָסעיעוויטש, מאקסימאָוונא איז ניט אין דער הויס?

א הכנעה'דיגע קלעפעריגע שטימע האָט נעענטפערט פון הינ־טער'ן פאָרהאנג.

— מאקסימאָוונא, סערגעי איוואנאָוויטש, זיינען אוועקגענאנ־גען ניט אויף לאנג... אין קירכע נענאנגען מיט אלגא איוואנאָוונא.

— אהא, — האָט טיפזיניג בעמערקט אלאדיעוו, — און איהר איוואן פעדאָסעיעוויטש, וועט אפשר זיין אזוי גוט שטעלען דעם סאמאָוואר'על?

— באלד, די מינוט, — האָט הכנע'דיג נעענטפערט דער אלטיטשקער פון הינטער'ן פאָרהענגעל, און, שארענדיג מיט די קא־לאשען, וועלכע ער האָט אָנגעטהון אויף די באָרוועסע פיס, האָט ער זיך א רוק נעטהאָן אין קיך.

אלאדיעוו האָט עפעס א זונג נעטהאָן מיט'ן באס, דערנאָך נענענעצט, און דערנאָך נעקלאפט צו שעווירעוו'ן אין טהיר.

— שכן, איהר זייט אין דער היים? — האָט ער אויף א קול א געשריי געטהאָן. איהם איז, ווייזט אויס, נעווען לאנגווייליג און ס'האָט זיך נעוואָלט זעהען א לעבעדיגען מענשען.

שעווירעוו האָט נעשווינגען.

אלאדיעוו איז אביסעל געשטאנען און נעווארט, א שטארקען נענעץ געטהון און איז אוועקגענאנגען. א לאנגע צייט איז נעווען שטיל. אין דער קיך האָט זיך נעהערט דאָס קלאפען פון'ס סאמאווארקווימען, א גמורמעל פון וואסער, דערנאָך האָט אנגעהויבען צו שמעקען מיט צוברענטע שפענדלעך. די אלטיטשקע איז אויך ארויסגעקראָכען פון הינטער'ן פאַרהענגעל, דערשראָקען אומקוקענדיג זיך אויף'ן צימער פון'ס לעהרער, פון וועלכען, האָט זיך געדוכט, איז נעקראָכען שווער און שווייגענדיג א האָפנונגסלאָזינקייט און האָט זיך צושפרייט איבער'ן גאנצען קווארטיר. ווייזט אויס, אלאדיעוו האָט אויך עפעס דערפיהלט, וויל ער האָט אונרוהיג בעוועגט זיך, איז עטליכע מאל אויפגעשטאנען און האָט, דוכט זיך, עטליכע מאל געזופצט. עפעס שוועכעס, דריקענדעס איז נעהאנגען אין לופטען. די אלטיטשקע איז צונעקראָכען אין קיך אריין, האָט נעקלאפט מיט די גלעזער און אוועקגעטראָגען טהעע־נעשיר אין אלאדיעוו'ס צימער.

— אומזיסט בעאונרוהיגט איהר זיך, מאריא פעדאָסעיעווגא, — האָט פויל און צערטליך בעמערקט אלאדיעוו.

— וואָס רעדט איהר, סערגעי איוואָניטש, איך מוז אייך שטענדיג בעדינגען, איהר אליין קענט ניט, — האָט האסטיג, שרעקעדיג און דאָך פרעהליך אבגענטפערט די אלטיטשקע. איהר האָט ווירקליך, ווייזט אוים, פערשאפט פערנינגען עמיצען צו בעדינגען. זי איז נעבליבען שטעהן נעבען דער טהיר און האָט נעקוקט אויף אלאדיעוו'ן מיט קלייניגקע, שקלאפישע אויגעלעך.

— וואָס וועט איהר זאָגען? — האָט געפרעגט אלאדיעוו, אנשטויסענדיג זיך, אז זי ווילל אביסעל דורכשמועסען זיך און הילכיג א נענעץ נעטהון.

די אלטיטשקע איז באלד צונעגאנגען צו אלאדיעוו'ן, האסטיג און שטיל, ווי א מויז, דרעהענדיג מיט די פיסלעך און האָט שטיל נעשעפטשעט:

— און אונזער לעהרער האָט מען פון דער שטעלע אבגעזאָגט.

נעזאָגט האָט זי דאָס מיט א מורא, נור אויך עפּעס ווי מיט א געוויסער פרייד. נעזאָגט און פערגליווערט געוואָרען, קוקענדיג דערשראָקען אויף אלאדיעוו'ן.

— וואָס רעדט איהר? נאָר וואָס? — האָט יענער געפרענט, האָבענדיג מיטלייד מיט די אָרימע מענשען.

די אלטיטשקע איז צוגענאנגען נאָך נאָהענטער און האָט ארויסגערעדט שוין קוים צו הערען:

— האָט דאָס עלטסטען בעליידיגט... דער עלטסטער האָט איהם עפּעס נעזאָגט און ער האָט עס נעראַרפט פאַרליב נעהמען, מילא, האָט ער איהם נאָר אָבגענטפערט.

— ע... א רחמנות! — האָט פערדראָסיג נעזאָגט אלאדיעוו. טו וואָס וועלען זיי איצט טהון? זיי זיינען דאָך נאָר אָרימע מענשען, בעטלער!

— בעטלער, סערגעי איוואניטש, אמת'ע בעטלער! — האָט דערפרעהט נעוואונקען דאָס איינגעפאלענע קעפּעל.

— און מיר האָט מאקסימאוונא נאָך נעכטען נעקלאָגט זיך, אז זיי האָבען איהר שוין צוויי מאנאטען קיין קוואַרטיר־נעלד ניט נעצאָהלט... — האָט פערטראכט ארויסגערעדט אלאדיעוו.

— ניט נעצאָהלט, ניט נעצאָהלט... — האָט נעשאָקעלט דאָס קעפּעל און מען האָט ניט נעקענט פערשטעהן, צי זי האָט עגמת נפש, צי זי פרעהט זיך.

— שלעכט! — האָט נעזיפצט אלאדיעוו. — איצט וועלען זיי אינגאנצען פערפאלען וועלן.

— פערפאלען וועלן, סערגעי איוואניטש, זיכער וועלען זיי פערפאלען וועלן... ווי זאָלען זיי ניט פערפאלען וועלן... ער האָט נעראַרפט איבערגאָגען, פערשווייגען, אויף די קניה פאלען, וואָלט מען איהם מוחל נעווען... גאָט וואָלט זיך מרחם נעווען... און זיי זיינען שטאָלצע; זאָגען: מיר זיינען אדעליגע... האָט מען איהם ארויסגעטריבען... אדעליגע... האָט נעראַרפט צו די פיס צופאלען...

— נו ווי האָט ער נעקענט צו די פיס צופאלען, אז איהם האָט מען נעזידעלט אין די אויגען, — האָט פערדראָסיג נעזאָגט אלאדיעוו, טראכטענדיג וועגען עפּעס.

— וואָס רעדט איהר, מיין ליעבער! קלייגע מיידלעך... אבגעזידעלט — איז וואָס... און דו פערשווייג און גאָרניט... וואָלט זיך

אלץ געענדיגט גוט, שטיל. פערשווייגען דארף א מענש.

— ניט שטענדיג קען מען פערשווייגען...

— מען קען, מיין ליעבענקער, שטענדיג קען מען... א קליין מענשעל דארף אלץ קענען איבערטראָגען. וועז איך בין אינגער געווען, האָב איך געדיענט ביי די גראפען אראקסין, א דינסטמיידעל נעווען. איהר קענט די אראקסין'ס, די גראפען?

— דער טייפעל ווייסט זיי!

די אלטיטשקע האָט זיך דערשראָקען און עפעס ווי בעליידיגט.

— וואָס הייסט טייפעל. דער גראף אליין זיצט אין סענאט, און הייזער האָבען זיי אין פעטערסבורג און מאָסקווע...

— נו גוט, איז וואָס געווען דאָרט?

—איז ביי דער עלטערער טאָכטער דער גראף'ס א בראס־לעט'ע פערלאָרען געגאנגען, האָט מען געהאט אויף מיר א חשד. דער גראף איז אין כעס געוואָרען, — א בייזער מענש געווען, — האָט ער מיר דריי מאָל איבער'ן באק געגעבען און צוויי צייהן אויסגעקלאפט... אן אנדערע וואָלט, אפשר, אין גריכט געגאנגען, און איך האָב פערשוויגען... און ווייסט איהר וואָס, סערנעי איוואַ־ניטש: עס האָט זיך שפעטער ארויסגעוויזען, אז דאָס בראסלעט'ע האָט דער בחור'ע זייערער, דער פירשט ניקאָלאי אינגאטיעוויטש, צוגענומען, האָט זיך שטאַרק פער'שכור'ט און צוגענומען. און וועז אלץ האָט זיך אנטפלעקט און קלאָר געוואָרען, האָט מיר דער גראף אליין הונדערט רובל געגעבען...

די אלטיטשקע האָט זיך פערכליפעט פון פרייד און איהר איינגעפאלען פנים'ע, האָט זיך צושוואומען אין א טריאומפירענדען געלעכטער.

— און וועז איך וואָלט ניט פערשוויגען דאמאָלט, וואָלט איך נאָרנישט אויסגעפיהרט. פון'ס גראף וואָלט איך נאָרנישט געקרא־גען מיט בייזען... קיין ערות האָב איך ניט געהאט, אויסער מיין איוואן פעדאָסעיטש'ן — ער האָט געדיענט ביי זיי. נו, און איוואן פעדאָסעיטש האָט דאָך ניט געקענט געגען דעם גראף ארויס־טרעטען.

— פארוואָס? — האָט בייז געפרעגט אלאדיעוו און אָנגע־בלאָזען זיך.

— וואָס רעדט איהר, געגען דעם גראף...

— איהר זאָגט דאָך, אז ער איז געווען אייער חתן...

— נו, איז וואָס, אז מיין חתן... — האָט זיך פערוואונדערט די אלטיטשקע — א חתן געווען, אבער געגען אועלכע אריסטאָקראַטען קען ער דאָך ניט געהן... א קלייניער מענשעלע... און איך, טראכט זיך, ווי׳ל בעסער פערשווייגען... און נערעכט בין איך געווען.

— פו! — האָט בייז אויסגעשפיגען אלאדיעוו און אָבגעקעהרט זיך.

די אלטיטשקע האָט ערשטוינט נעקוקט אויף איהם און די קליינינקע אויגעלעך איהרע האָבען געטרעהרט זיך מיט דערשראָקענע טרעהרעלעך.

דערווייל האָט דער אלטיטשקער, אריינרוקענדיג זיך מיט דער זייט אין טהיר, אריינגעטראָגען דעם סאמאָווער. אנידערשטעלענדיג איהם אויפ׳ן טיש, האָט ער דערשראָקען אומגעקוקט זיך אויף ווייב, א קוק געטהון אויף אלאדיעוו׳ן, וועלכער האָט זיך אָבגעקעהרט אָן א זייט און האָט א ציה געטהון די אלטיטשקע פאר׳ן ארבעל.

— דו! — האָט ער א זאָג געטהאָן מיט דער היציקייט פון א לאָקיי, וועלכער איז נרייט זיך אויפאָפצערען צוליעב׳ן בעל־הבית.

די אלטיטשקע האָט זיך דערשראָקען אומגעקוקט אויף איהם. די פנים׳לעך פון די אלטע מענשען האָבען אויסגעדריקט א פאָלשטענדיג דערשלאָגענהייט און דעמוטיגקייט; אייגער נאָך דעם אנדערען מיט טריט פון מייזלעך זיינען זיי זיך אָבגעטראָטען אין קאָרידאָר און באלד האָבען זיך וויטער הינטער׳ן פאָרהענגעל דערהערט זייערע האסטיגע, אָבגעריסענע, קוים הערבארע שמועסען.

אלאדיעוו האָט אנגענאָמען טהעע. און ווי נור ער האָט זיך נעזעצט טרינקען, האָט מען אנגעהויבען צו קלינגען אין קאָרידאָר.

— אלאדיעוו איז אין דער הויס? — האָט געפרעגט א מענרישע, האסטיגע שטימע.

— אין דער הויס, זייט אזוי נוט נעהט אריין, נעהרטער הערר, — האָט שטיל׳ נעענטפערט דער אלטיטשקער, עפענענדיג די טהיר.

עס האָבען זיך דערהערט אימפּעטיגע טריט און צו אלאדיעוו'ן אין טהיר האָט אימיצער אָננגעקלאפט.

עס איז אריינגעגאנגען א ניט־הויכער, שווארצער מענשעל, מיט א געזיכט פון א רויב־פויגעל אין רונדע, שרעקליכע בריללען.

— א ! — האָט געצויגען אלאדיעוו און אָן זיין שטימע האָט מען געקענט דערקענען, אז ער האָט ניט זעהר דערפרעהט זיך מיט'ן גאסט און אפילו אביסעל ניט צופריעדען געווען מיט'ן בעזוך.

גוט מאָרגען, — האָט אימפּעטיג נעזאָגט דער מענש מיט'ן רויב־פויגעל נעזיכט.

— גוט מאָרגען... טהעע ווילט איהר ?

— וואָס פאר א טהעע צו אלדי רוחות !... — האָט ברוגז געזאָגט דאָס מענשעל.

ער האָט פאָרזיכטיג אויסגעטהאָן דעם פאלטאָ און האָט ארויסגענומען א זאָך, וועלכע איז געווען פעסט אייננגעוויקעלט אין א פאפיר.

— וואָס איז דאָס ? — האָט אונפרייַנדליך געפרעגט אלאדיעוו.

דאָס מענשעל האָט אווועקגעלייגט די זאָך אויף'ן טיש און פאָרזיכטיג ארומגעלעגט עס מיט ביכער, כדי עס זאָל ניט ארויספאלען אויף דיל. אלאדיעוו האָט פערזוכט נעקוקט.

— אזא געשיכטע, — האָט זיך צו איהם אָבגעקעהרט דאָס רויבפויגעל־נעזיכט : — שיער ניט געכאפט מיך... קוים אנטלאָפען... מיט קווארטירען איז איצט צרות !... כ'האָב עס אייך געבראכט, בעהאלט... און נאָך דאָס...

ער האָט האסטיג א זוך געטהאָן אין דער הויזענטאש, ארויסגענומען עפעס א פאקעט און איהם אויך אנידערגעלעגט אויף'ן טיש.

— איך וועל מאָרגען נעהמען עס... — האָט אָבגעריסען געזאָגט דער מענש.

אלאדיעוו האָט געשווייגען.

— איהר, סעניאָר, זייט, דוכט זיך, אונצופריעדען ? — האָט אין אביסעל מיט פעראכטונג געזאָגט דאָס מענשעל. — קענט איהר אפשר דאָס לעצטע מאָל טהון אונז די דאָזיגע קלייניע טובה ? איהר זייט דאָך איצט אויסער יעדער געפאהר ?

אלאדיעוו איז אויפגעשטאנען און איז דורכגעגאנגען זיך אי־

בער'ן צימער. אָן זיין געזיכט האָט מען געמערקט, אז ער שלאָגט זיך מיט דער דעה.

— איהר זייט דאָך איצט גאָר קיין רעוואָלוציאָנער ניט, א אידעאָליסט, א נאנצער אָנהענגער פון טאָלסטאָי'ען! — האָט ער־שאָטען, ווי פון א זאק, דאָס רויב פויגעל־געזיכט, ניט בלייבענדיג רוהיג אויף א מינוט.

— אומזיסט ווילט איהר מיך בעלעידיגען, וויקטאָר, — האָט מיט א שווערען, פויערישען פערדראָס געענטפערט אלאדיעוו. — דאָס וועל איך, פערשטעהט זיך, נעמען... ביז מאָרגען... אָבער איהר דארפט פערשטעהן...

— איהר וועט נעהמען — האָט לעבעדיג געפרעגט דאָס מענשעל — דאָס איז דאָס וויכטיגסטע, און אלעס איבעריגע ארט מיך ניט, אייער זאָך און פּאָלעמיזירען האָבען מיר ניט וואָס.

— ניין, מיר וועלען פּאָלעמיזירען! — האָט שארף געענט־פערט אלאדיעוו און געבליבען שטעהן, ווערענדיג רויט און בליש־צענדיג מיט די אויגלעך.

— צו וואָס? — האָט כלומרשט גלייכגילטיג געענטפערט דאָס מענשעל, און אָבגעקעהרט זיך, ווי איינער וואָס לאנגווייליט זיך.

—איהר מוזט, — האָט פערדראָסיג געזאָגט אלאדיעוו. — שוין דערפאר אליין, וואָס מיר זיינען מיט אייך געווען אזוי פיעל יאָהר נאָהענט און...

— אָ, לאָזט אָב... וואָס פאר א זין האָט צו דערמאָנען אזעל־כע נארישקייטען.

אלאדיעוו איז שטארק רויט געוואָרען און האָט אָנגעהויבען צו אטהעמען שווער.

— אפשר זיינען דאָס פאר אייך נארישקייטען... איבריגענס גלויב איך דאָס ניט... ווי איהר זאָלט ניט בראָווירען און מאכען אָן אָנשטעל... אָבער פאר מיר איז דאָס ניט קיין נארישקייטען און מיר ווילט זיך, איהר זאָלט מיך כאָטש איין מאָל פערשטעהן... לאָמיר זיך דורכריידען אביסעל.

— אייגענטליך, האָב איך קיין צייט ניט..., — האָט נאָאיוו געענטפערט דאָס מענשעל און זיינע דורכדרינגענדע אויגלעך הא־

בען זיך צולאָפען אהין און אהער, — נור אויב אייך ווילט זיך אזוי שטארק...

— יא, מיר ווילט זיך! — האָט געזאָגט אלאדיעוו.

דאָס מענשעל האָט א ציה געטהון מיט די פלייצעס און האָט זיך באלד געזעצט מיט דער מינע פון א מענשען, וואָס איז גרייט צו ברענגען אן אָפפער.

אלאדיעוו האָט דאָס בעמערקט, אבער ער האָט זיך אָנגעטהון א כח און האָט אָנגעהויבען צו רעדען מיט א קינסטליכער רוהיגקייט.

—פריהער פאר אלעמען בין איך אוועקגענאנגען פון אייך ניט דערפאר, וואָס איך האָב זיך דערשראָקען, אדער... איהר ווייסט דאָך גאנץ גוט, ווייקטאר, זייט כאטש דאָס מאל אויפריכטיג!

— קיינער מיינט דאָס ניט... — האָט נאכלעסיג א וואָרף געטהון דער מענש מיט'ן רויבפויגעל-געזיכט.

— הייסט עס, בין איך אוועקגענאנגען פון אייך נור דערפאר, וואָס מיינע מיינונגען האָבען זיך ראדיקאל איבערגעביטען. אויב איך קוק ניט אנדערש אויף אייער אידעע, קוק איך אינגאנצען אנדערש אויף אייער טאקטיק. איך האָב פערשטאנען...

— אך, גאָט מיינער, — האָט זיך מאמענטאל אויפגעאפט דאָס מענשעל, — בעפרייט מיך פון אזעלכע רייד... מיר ווייסען... איהר האָט פערשטאנען... מיר ווייסען... איהר האָט פערשטאנען, אז מיט גוואלדטאטען דערגרייכט מען קיין פרייהייט ניט, אז מען דארף ערציהען דאָס פאלק, און אזוי ווייטער. מיר ווייסען!...

ווערטער זיינען געפלויגען אזוי שנעל פון זיין מויל, אז עס האָט נעדוכט, דאָס זיי זיינען דאָרט א לאנגע צייט געלעגען פערשלאָסענע און ענדליך האָבען זיי זיך ארויסגעריסען פון'ם געפענגניש. אליין איז ער ארומגעשפרונגען איבער'ן צימער, האָט געדרעהט אין אלע זייטען מיט זיין רויבפויגעל-געזיכט, און געמאכט מיט די הענד — און אויסגעזוהען האָבען זיינע אויגען ניט ווי מענשליכע, נור ווי פון א פויגעל.

אלאדיעוו איז געשטאנען אין מיטען צימער און האָט ניט געקענט זאָגען קיין איין וואָרט. ווערטער הייסט, טיעפע, וואָס קענען דערגרעהן צו די טיפענישען פון'ם מענשליכען הארץ, האָט ער געהאט אין קאָפ. עס האָט זיך נעדוכט, אז עס איז אונמענליך

מען זאָל איהם ניט פערשטעהן, יעדענפאלס האָט געדארפט איהם פארשטעהן דער דאָזיגער מענש, וועלכער איז יאָהרען לאנג געווען אזוי נאָהענט צו איהם, האָט נעלעבט מיט איהם, האָט איהם א מאָל ליעב געהאט און נעגלויבט אין איהם, און דאָך האָט אלאדיעוו געפיהלט, אז וואָס א מינוט וועלט אלץ בריטער צווישען זיי דער אָבגרונד, איבער וועלכען וועלט נאָר ניט לאנג זיינען זיי געווען אזוי נאָהענט, זייערע אָפענע הערצער האָבען זיך אזוי ווי צוואמענגענאָסען און איצט האָט זיך זיי געדוכט, אז זיי זיינען אינגאנצען פרעמדע, רעדען אויף פערשיעדענע שפראכען און זיינען אפילו אביסעל פיינדליך אייגער צום אנדערען. און דאָס אלץ נור דערפאר, וואָס אלאדיעוו האָט ענדליך פערשטאנען, אז טויטען א מענשען איז א זינד, צוליעב וואָס פאר א הויכער זאָך דו זאָלסט עס ניט טהון, און אז פערגאָסענע בלוט קען ניט צוואמענבינדען די צוריסענע מענשהייט. נור ליעבע, די אונענדליכע ליעבע, וואָס דערנעהענטערט די מענשען טריט נאָך טריט אין משך פון יאָהרהונדערטער, וועט פערבריידערען די מענשען, א סוף מאכען צום קאמפף און גוואלד־טהאטען, וואָס האָבען פעראומווירדיגט ביז איצט די געשיכטע פון דער מענשהייט. אלאדיעוו האָט נעגלויבט מיט'ן נאנצען הארצען, אז אזוי איז דאָס און וועט זיין. ער האָט געוואוסט, אז הונדער־טער יאָהרען וועט געווען נאָך שנאה, אָבער וואָס זיינען הונ־דערטער יאָהרען אין פערגלייך מיט דער אייביגקייט און דער העלער זון פון ליעבע, וועלכע וועט ווען עס איז אויפגעהן און אויסטרינקען דאָס פערגאָסענע בלוט. וואָס פאר א וועלט אנטקעגען דער ריזיגער, טיטאנישער ארבייט א שטיקעל דינאמיט, וואָס וועלט אויפגעריסען פון א פערביטערטער האנד און רופט ארויס די גייס־טען פון נקמה און שנאה. דאָס איז דאָך אזוי איינפאך, אזוי קלאָר און אזוי מאיעסטעטיש אין איהר וועלט־אויפאכקייט, אז ס'איז א רחמנות אויף דעם דאָזיגען גוטען, אָפענהערציגען, ליע־בענדען מענשען, וועלכער איז גרייט צו געהן אויפאָפפערען זיין לעבען, און קען ניט פארשטעהן אזא איינפאכען אמת, און טומעלט, היצט זיך, טוידט זיין לעבען, קלאָרען פערשטאנד און גרויסע נשמה, כדי צו צושטערען, פערדארבען, ברענגען טויט און ליידען.

אלאדיעוו האָט שווער געזיפצט און אין פיין צוזאמענגעדריקט זיינע גרויסע ארבייטער־הענד.

— נו, וואָס איז דאָ צו רעדען... מיר וועלען, ווייזט אויס, אייגער דעם אנדערען קיינמאָל ניט בערשטעהן, — האָט ער געזאָגט מיט טרויער, אוועקגעגאנגען צום טיש און געזעצט זיך, טרויעריג אראָבלאָזענדיג דעם קאָפּ. איהם איז געווען שווער, גלייך ווי ער רייסט איצט איבער מיט'ן טייערסטען אין זיין לעבען.

— יאָ, מיר וועלען ניט פערשטעהן! — האָט אימפּעטיג מסכים געווען דאָס מענשעל מיט דעם רויב־פויגעל־געזיכט. — און עס לוינט זיך ניט צו פערלירען ווערטער.

אלאדיעוו האָט געקנאקט די פינגער און געשוויגען.

דאָס מענשעל האָט ארום א מינוט געווארט אונענטשלאָסען, קוקענדיג גלייך אויף אלאדיעוו'ן מיט זיינע רונדע, גלאנצענדיגע בריללען, הינטער וועלכע מען האָט ניט אנגעזעהען קיין אויגען. דערנאָך האָט ער פלוצלינג זיך א כאפּ געטהאָן, און אָנגעהויבען בעוועגען זיך מיט א גרויסען אימפּעט.

— הייסט עס, קען מען דאָס פּאָרט ביי אייך לאָזען ביז מאָרגען — האָט ער אויספּאָרשענדיג געפרעגט.

— אָה, גאָט... — האָט טרויעריג געענטפערט אלאדיעוו, — געהט עס מיר דען אָן דעם, נור זאָל זיין... נאָרישקייטען... נו דאָ, נו דאָרט, אלץ איינס... מיר איז ניט דאָס וויכטיג.

— נו, גוט... און דערווייל אדיע... מאָרגען וועל איך קומען.

דאָס מענשעל האָט אימפּעטיג א כאפּ געטהאָן דאָס היטעל און אויסגעצויגען זיין האנד.

אלאדיעוו האָט לאנגזאם אויסגעשטרעקט זיינע.

אונערוואַרטעטערהייט האָט דאָס מענשעל ניט באלד ארויסגענומען די האנד, די רונדע בריללען האָבען זיך אזוי ווי בערקלערט. ער האָט ענדליך ניט אבגעלאָזט, נור אבגעוואַרפען פון זיך אלאדיעוו'ס האנד און האָט געזאָגט:

— איך וועל, אפשר, ניט קומען... עמיצער אנדערש... דער פּאָראָל: איוואן אייואניטש.

— גוט, — האָט אויפהויבענדיג דעם קאָפּ געענטפערט אלאדיעוו.

— אלזאָ, אדיע!

דאָס מענשעל האָט א רוק געטהאָן דאָס היטעל אויף זיין רונדען פויגעלשען קעפּעל און האָט זיך האסטיג געלאָזט צום טהיר. נעבען דער טהיר איז ער מיט א מאָל געבליבען שטעהן.

— א שאָד! — האָט ער געזאָגט געהיימניספול און זיינע קלייגע, שארפע אויגען זיינען געוואָרען פייכט און פערטרויערט. אָבער ער האָט זיך באלד בייגעקומען, א וואונק געטהאָן מיט'ן קאָפּ און ארויסגעשפרונגען אין קאָרידאָר. דאָרט האָט ער זיך אומגעקוקט אויף די פאָרהענגלעך, אריינגעקוקט אין א פאָר טהירען, אזוי ווי ער וואָלט געשמעקט די לופט און איז פערשוואונדען אויף די טרעפּ.

אלאדיעוו איז געזעסען ביי'ם טיש אן איינגעבויגענער און האָט געשוויגען.

7.

אָבענדצייט זיינען געקומען פון דער קירכע מאקסימאָווונא און די נייטאָרין אלענקא. זיי האָבען מיט זיך געבראכט דעם דינעם ארמאט פון ווייה־רויך, און א פער'חלום'טע דעמוטיגקייט האָט נאָך געשפיעלט אויף זייערע פנימ'ער, וועלכע זיינען געווען ווי בעשיינט פון אינוועניג מיט'ן שטילען ליכט פון לעמפּלעך, וואָס האָבען ארומגערינגעלט די הייליגע בילדער.

אלענקא האָט אפילו ניט ארָאבגענומען פון זיך דאָס טיכעל, זי האָט איהר נור ארָאבגערוקט טיפער און זיך געזעצט ביי'ם טיש מיט פער'חלום'ט־פרוידיגע אויגען, אנידערלייגענדיג אויף די קניה איהרע דינע, בלייכע הענד. מאקסימאָווונא איז אויך געשטאנען אין שטילער פערטראכטקייט, דערנאָך א זיפץ געטהון, ווי איינע וואָס קומט צו זיך, און געגומען פאנאנדערווויקלען איהרע שווערע, ברוינע טיכלעך. איהר פנים איז פלוצלינג געוואָרען געוועהנלעך־פערזאָרגט און טרוקען. זי האָט א קוק געטהאָן אויף אלענקא'ן און געזאָגט אזוי ווי צו זיך:

— מען וואָלט זיך געדארפט צוגרייטען...

— וואָס? — האָט דערשראָקען איבערגעפרעגט דאָס מיידעל, אויפגעהויבען איהרע רייגע, העלע אויגען און פלוצלונג איז איהר גאנצער פנים אָנגעצונדען געוואָרען פון א שוואכער, בלייכער, ראָזענפארביגער רויטקייט.

— גרייט זיך צו, מיין טייערע, כ'מיין... — האָט העכער געזאָגט מאקסימאָווניא, — וואסילי סטעפאַנאָוויטש האָט צוגעזאָגט צו קומען זיבען א זייגער, וואָלסטו זיך אפשר צוגעפוצט, הא...

— היינט! — האָט מיט א שרעק פון הילפלאָזיגקייט אויסגערופען אָלענקא און איז פלוצלונג ווידער געוואָרען דורכזיכטיג־בלייך, אזוי ווי איהר נאָנץ לעבען וואָלט אויסגערונען פון איהר לייב און געבליבען איז עס נור אין די גרויסע אויגען, וועלכע זיין־נען געווען פול מיט שעמעווידיגקייט און בענקעניש.

— און וואָס? — האָט מיט אן אונגעדולד פון איינער, וואָס ליידט, געענטפערט די אלטיטשקע, — ניט היינט, איז מאָרגען. אלץ איינס, פונ'ם שיקזאל קען מען ניט אנטלויפען און נאָכאמאָל אזא גליק וועסטו ניט גיך דערוואַרטען זיך. אזעלכע, ווי דו, פעה־לען ניט אויס. ניט אזא גרויסע מציאה.

אלענקא'ס הענד האָבען א ציטער געטהאָן ביז די שפּיץ פינ־גער, וואָס זיינען געווען צושטאָכען פון די נאָדלען. זי האָט גע־קוקט אויף דער אלטער מיט פערטערטע אויגען, בעטענדיג רחמנות.

— מאקסימאָווניא... זאל בעסער מאָרגען זיין. מיר... מיר טהוט וועה דער קאָפּ, מאקסימאָווניא.

איהר נאָאיוו שטימעלע האָט אבגעקלונגען מיט אזא ריה־רענדען, זאנפטען געבעט, מיט אזא אונעדליכען שרעק, אז שווויי־רעוו, וועלכער איז געוועסען הינטער'ן טיר, אינ'ם פינסטערן צימער, האָט א דרעה געטהאָן מיט'ן קאָפּ און זיך אויפמערקזאם צוגעהערט.

מאקסימאָווניא האָט א צייט געשוויגען.

— וועה איז מיר, מיין ארימע! — האָט זי געזאָגט און צוכליפעט זיך. — וואָס אבער וועסט דו טהאָן... איך וויים אליין...

— ס'ארא אומגליק דאָס איז! — האָט זי געוואָלט זאָגען, אבער האָט זיך א כאָפּ געטהאָן און נור איבערגע'חזר'ט:

— מילא, וואָס קען מען טהאָן...

— מאקסימאָווניא, — האָט, מיט א ציטערדיגער שטימע און צונויפלייגענדיג די הענד צום געבעט, אויסגערעדט אלענקא, — איך וועל בעסער... ארבייטען...

— א סך וועסט דו אנארבייטען זיך, — האָט מיט א ביטע־רען פערדראָס געענטפערט מאקסימאָווניא, — צו וואָס טויגסט דו! מיידלעך פלינקערע פון דיר מוזען געהן „אין גאס", און דו... אי

א טויבע, אי א נארישע... וועסט פערפאלען וועלען אומזיסט און אומנישט. דו פאלג בעסער מיך, ערגער וועט דיר ניט זיין... אט שטארב איך אוועק אדער וועל בלינד... וואס וועט דאמאלס פון דיר וועלען...

— איך, מאקסימאווקא, וועל דאמאלס אין א קלויסטער גיין... מיר ווילט זיך זיין א נאנע. אין מאנאסטיר איז גוט... שטיל...

און פלוצלונג, גאנץ אונערוואַרטעט, האט אלענקא ברייט צוגעפענט די פער'חלומ'טע אויגען און האט געזאגט, פערטראכט און בעגייסטערט קוקענדיג ערגעץ ווייט־ווייט איבער די וועלט:

— מיר וואלט זיך געוואלט זיין א גרויסער וויסער פויגעל און אוועקפליהען ערגעץ ווייט־ווייט!.. און אונטער מיר זאלען זיין בלומען, גרינע פעלדער, און איבער מיר — דער הימל... ווי אין חלום!...

מאקסימאווקא האט א זיפץ געטהאן.

— ביסט א נאר!.. און אין מאנאסטיר וועט מען דיך ניט נעהמען... אהין דארף מען אריינלעגען געלד, א גרר טהאן אדער צו דער שווארצער ארבייט געהן. וואס פאר אן ארבייטערין ביסט דו, הע!

די אלטיטשקע האט מיט פעראכטונג א מאך געטהאן מיט דער האנד.

— נו, וואס איז דא צו רעדען... דו האב חתונה מיט וואסילי סטעפאנאוויטש'ן. וועסט וועניגסטענס אליין זיין א בעל־הבית־טע און מיר בעהילפיג זיין... וואסילי סטעפאנאוויטש, זאגט מען, האט אין באנק א זיבען טויזענד רובעל.

— ער איז אזא שרעקליכער, מאקסימאווקא, — האט ציטע־רענדיג געמורמעלט אלענקא, ווי זי וואלט געבעטען פערצייהונג, — א רויהער, גאר א פויער!

— און דו דארפסט א פריץ? פריצים זיינען ניט פאר אונז, אלענקא... אבי ער זאל זיין א גוטער מענש, דאס איז דער עיקר...

— ער האט אפילו גאר ניט געלעזען, מאקסימאווקא. איך פרעג איהם: ווי געפעלט אייך טשעכאוו, און ער זאגט: אונזער געשעפט איז אזא, אז מיר קענען ניט פערנעמען זיך מיט נאריש־קייטען...

אלענקא האט איבערגעקרימט עמיצענס טעמפען, רויהען

באָס, איבערגעקרימט און צואוויינט זיך. איהרע נרויסע אויגען האָבען זיך אָנגעפאָסען מיט גרויסע, העלע טרערען, און איהרע הענד זיינען ווידער פערציטערט געוואָרען.

— וואָס מיינסטו, ער איז געראָבט! — האָט מיט כעס געראָרט מאקסימאָוונא, אָבער מען האָט געזעהן, אז זי שטרענגט זיך אָן צו זיין אין כעס. — אן אומגליק! ער האָט ניט געלעזען!... וואָר דאָרף זיין לעזען האָבען?... ער איז א פערנומענער מענש, ניט קיין פער'חלומ'טער נאָרעל, ווי דו!...

אָלענקא האָט אויפגעהערט צו ווייגען און האָט ווידער בריים און פער'חלומ'ט צוגעפענט די אויגען.

— הער נור, מאקסימאָוונא, דו פערשטעהסט נאָרנישט און רעדסט!... דאָס איינציג גוטע, וואָס איז פאָרהאָן אויף דער וועלט, איז ביכער. טשעכאָוו, צום ביישפיעל!... וועו דו לעזט איהם — ווילט זיך פשוט ווייגען: אזא פערגניגען, אזא!

אָלענקא האָט צוגעדריקט ביידע הענד איהרע צו די באָקען און האָט צושאָקעלט דעם קאָפּ.

— נעה זיך מיט דיינע ביכלעך! — האָט האלב בעז, האלב מיטליידיג זיך גע'כעס'ט די אלטיטשקע. — אפשר איז דאָס טאקי גוט, אָבער ניט פאר אונז. איך וואָר בלינדער פון טאָג צו טאָג... נעכטען פון טיש אראבגענומען — צובראָכען א גלאָז. וואָר וויים, אפשר אין א מאָנאט וועל איך מוזען געהן אין א מושב זקנים... און איך האָב דאָך אויך געלעבט, ווי דו — געטהט, געטהט דאָס נאָנצע לעבען, נו האָב איך זיך דערנהט... און איך בין ניט געווען אזא שלים־מזל, ווי דו! אלייז נעהט ארום נאקעט און ווייל אויך... ביכלעך! וואָס איז דא צו רעדען.

אינ'ם צימער איז שטילערהויט ארייגעקראָכען די אלטיטש־קע פון קאָריאָר. איהרע קלייניגקע אויגעלעך האָבען געקוקט דער־שראָקען און נייגיריג.

— מאקסימאָוונא, אָבער עס קען נאָך ערגער זיין פון טויט!.. ער איז א גראָבער יונג, א פויער... ער וועט מיך שלאָגען! — האָט מיט א האָבנונגסלאָזען געיאָמער א געשריי געטהאָן אָלענקא.

— נו, וואָס עפעס שלאָגען! — האָט די אלטע געזאָגט, ניט נעענדיגט און ווידער האָפענונגסלאָז א מאך נעטהאָן מיט דער האנד.

— נו וועט ער שלאָגען! — האָט די אלטיטשקע, שטעהענ־

דיג נעבען טיר, ארויסגערעדט מיט'ן מויל אָהן ציין. — און איהר. אָלגא איוואַנאָוונא, נעהמט עס פאר ליעב, פערשווייגט.

— וואָם! — האָט דערשראָקען איבערגעפרעגט אָלענקא.

— און איהר פערשווייגט... זאָג איך... — האָט ווידער געזאָגט די אָלטיטשקע. — וועט שלאָגען איין מאָל, צוויי מאָל, און ס'וועט איהם נמאס ווערען... זיי זיינען אָלע אזעלבע... צו זיי דאַרף מען גוטסקייט האָבען. זאָל ער זיך שלאָגען, און איהר לויידט... וועט ער אָבטרעטען, נישקשה!

אָלענקא האָט געקוקט אויף איהר מיט שרעק, עפעס אזוי ווי פונ'ם פינסטערען קאַריאַר איז ארויסגעקראָכען און קריכט אָלץ נאָהענטער צו א שרעקליכער רמש. זי האָט אפילו אביסעל אויפ־געהויבען איהר קלייד און זיך צוגעטוליעט מיט'ן אקסעל צום טיש. אָבער די אָלטיטשקע איז פון איהר אָבגעטראָטען און האָט זיך האסטיג געוועגדט צו מאקסימאָוונא. איהרע קליינינקע אוי־געלעך האָבען זיך אָנגעצונדען מיט א מאָדנעם אויסדרוק פון שלאָנ־גיגער נקמה־פרייד.

— און אונזער לעהרער האָט מען דאָך פון דער שטעלע אָב־געזאָגט!

— וואָם? — האָט אויסגעשריען מאקסימאָוונא — וואָם הייסט אָבגעזאָגט? פאר וואָם?

— דערפאר, וואָם ער האָט געזאָגט א גראָב וואָרט דעם עלט־סטען. יענער האָט איהם עפעס געזידעלט, און ער האָט איהם גראָב געענטפערט... נו, האָט מען איהם ארויסגעטריבען. מאריא פעטראָוונא האָט זיך דאָם היינט שטאַרק צום האַרצען גענומען!— האָט אייליענדיג, קוים־צו־הערען, אָבשטעלענדיג זיך ביי יעדען וואָרט און קוקענדיג אויפ'ן טיר, דערצעהלט די אָלטיטשקע.

מאקסימאָוונא האָט א פערוואונדערטע געקוקט אויף איהר מיט איהרע ווייסע בלינדע אויגען.

— זיי זיינען דאָך מיר פאר דריי חדשים שולדיג. היינט האָט זי אליין מיר צוגעזאָגט געבען א טייל... וואָם וועט איצט זיין? — האָט זי צוטראָגען געמורמלט.

— איצט וועלען זיי שוין ניט אָבגעבען. וואָם רעדט איהר! זיי וועלען דאָך אליין מוזען הונגערען, — האָט כמעט מיט פערגע־ניגען געענטפערט די אָלטיטשקע.

מאקסימאָווגא האָט א מינוט צייט געקוקט אויף איהר שוויי־
גענדיג, עפּעס ווי זי וואָלט וועלען פערשטעהן, וואָס פרעהט זי
זיך אזוי. זי האָט ניט פערשטאַנען, האָט ענטשלאָסען א רים
געטהאָן דאָס טיכעל פון איהרע גרויע גלאַט־צוגעקעמטע האָר און
געוואָרפען איהם אויפ'ן בעט.

— וואָס מיינען זיי זיך! וואָס, וועל איך זיי אָהן געלד האָל־
טען? געפונען דעם אָרט!.. איך האָב אליין ניט וואָס צו פרעסען...

זי האָט נאָך אביסעל געטראַכט און איז פלוצלונג, שנעל אוים־
דרעהענדיג זיך, ארויסגענאַנגען פון צימער. אָלענקא, וועלכע האָט
כמעט גאָרניט פערשטאַנען, האָט דערשראָקען נאָכגעקוקט איהר,
און די אלטיטשקע האָט זיך ציטערענדיג געשלעפּט איבער'ן קא־
רידאָר און בעהאלטען זיך הינטער'ן פאָרהאַנגל, פון וועלכען עט
האָבען באלד ארויסגעקוקט צוויי פּאָר נייגיריגע מייז־אויגען.

ביים לעהרער אין צימער איז געווען פינסטער. די קינדער
האָבען זיך פערבעהאלטען ערגעץ אין די ווינקלען, און מען האָט
זיי ניט געזעהן, ניט געהערט. דער לעהרער און זיין וויב זיינען
געזעסען צוזאַמען נעבען פענסטער און אינ'ם אונבעשטימטען העל
האָבען זיך אָבגעצייכענט די סילועטען פון צוויי אין האָפענונגסלאָז
געראַנקען איינגעבויגענע קעפּ.

— מאריא פעטראָוונא! — האָט איינגעהאלטען, אָבער בע־
דייטונגספול, ווי איינע, וואָס האָט מאכט, גערופען מאקסימאָוונא.

דער לעהרער און זיין וויב האָבען שנעל אויפגעהויבען די
קעפּ. קיין פּנים'ער האָט מען ניט געזעהען, אָבער אין דער בעוועג־
גונג איז געווען א דערשלאָגענקייט און דעמוטיגקייט.

— פּאר'ן צימער, ווי איהר האָט צוגעזאָגט... הייגט... איהר
וועט באלד צאָהלען? — האָט איינגעהאלטען געזאָגט די אלטע.

די צוויי טונקלע סילועטען האָבען זיך א ריהר געטהאָן און
אנשוויגען געוואָרפען. געווען איז אין זיי א שרעקליכע הילפלא־
זיגקייט, אזא הילפלאָזיגקייט, וועו א מענש האָט אפילו ניט וואָס
צו זאָגען.

— איז אזוי... — האָט מיט א בערוהיגטער שטימע געזאָגט
די אלטע. — איהר וועט זיך, הייסט עס, קלייבען, מארגען גיב
איך אָב דאָס צימער... דאָס, וואָס קומט פון אייך פאר דריי חדשים,
זאָל שוין בלייבען אויף אייער געווייסען... בין אליין, נאר, שולדיג,

וואָס איך האָב געגלויבט... און מעהר לייִדען קען איך ניט... ווי איהר ווילט זיך!

דעם לעהרער'ס ווייב האָט זיך ניט געריהרט, אָבער דער לעה־רער אליין איז אויפגעשטאַנען און איז האַסטיג ארויסגענאַנגען אין קאָרידאָר, האָבענדיג כמעט מיט געוואַלט ארויסגיעשטופט אהין מאַקסימאָוונא'ן.

— איהר פערשטעהט... איך האָב אייך געוואָלט זאָגען... צי קענט איהר ניט לייהען ווי ס'איז! איך וועל זוכען עפעס אן אָרט, א שטעלע. מיר האָט מען צוגעזאָגט... איז אזוי... דאָס הייסט...

זיינע אויגען זיינען ארומגעלאָפען, און א שווינדזוכט־רויט־קייט האָט פערדעקט די בלייכע באקען. מאַקסימאָוונא האָט א זיפץ נעטהאָן און אזא מאָך נעטהאָן מיט דער האַנד, אז דער לעה־רער האָט פערשטאַנען אז ער וועט ביי איהר גאָר ניט פועל'ן.

— ניין, אויף אן אמת צוגעזאָגט! — האָט זיך גאַייִלט דער לעהרער, וועראַנדיג אלץ רויטער און וואַרפענדיג נאַריש מיט די העגד. — און בכלל וועל איך א זוך טהאָן, מען קען דאָך ניט... איהר זעהט אליין.

— איך קען ניט, מיין הערר, — האָט אַבטרעטענדיג און צופיהרענדיג מיט די העגד געענטפערט מאַקסימאָוונא. — איך זאָל אליין ניט דארפען! אָבער צו מיר קומט מען יעדען טאָג מאַהנען געלד... איך וועל מוזען אליין אוועקגעהן, לאָזען די קוואַרטיר... אויף אייך נור האָב איך זיך פערלאָזען. און יעצט, זעהט!

— מאַקסימאָוונא! — האָט שנעל, בעטענדיג זיך, קוים צו הערען, אומקוקענדיג זיך אויפ'ן טיר, א זאָג געטהאָן דער לעהרער.— איהר בעטראכט נאָר די זאַך! וואוהין וועלען מיר נעהן? איהר מוזט וויסען, אז איך האָב פערלאָרען די שטעלע, און איצט... איך האָב היינט נערעכענט צו נעהמען אביסעל געלד פאַראוים, ווייל איך האָב שוין פריהער פערנומען... די קינדער האָבען געדארפט האָבען שיכלעך און מיין ווייב — אויך עפעס... ווייל, איהר פער־שטעהט, עס איז קאַלט, ביטער קאַלט, און זי הוסט... און איצט האָב איך קיין קאָפיקע ניט! וואוהין וועלען מיר זיך קלייבען, אומעטום וועט מען פאַראוים מאַהנען געלד, און איהר קענט דאָך אונז... מאַקסימאָוונא, בעטראכט אונזער לאָגע!

ער האָט איהר קאָנווואולסיוו געכאפט פאר'ן האנד און פיבע־ריש געבליצט מיט די אויגען.

— מאקסימאָוונא, אום גאָטעס ווילען!

— ניין, איך קען ניט... דאָס אייגענע העמד איז נאָהענטער צום לייב... איהר טהוט, ווי איהר ווילט זיך. איך האָב אויף אייך, פערשטעהט זיך, זעהר שטאַרק רחמנות, אָבער איך קען נאָר נישט טהאָן... נעווען אויף אן אָרט, האָט איהר זיך נעדארפט אָן איהם האלטען מיט צייהן. און איהר זעהט, וואָס איהר האָט אנ־געמאכט. אליין זייט איהר שולדיג.

דער לעהרער האָט א ציטער געטהאָן פון גרויסע יסורים, אָבער ער האָט נעמאכט אן אונמענשליכע אנשטרענגונג צו האל־טען זיך אין די הענד. נאָר די אויגען זיינע זיינען צולאָפען זיך נאָך פיבערישער און דאָס נעזיכט איז רויט געוואָרען, גליך ווי איהם וואָלט נעוועז זעהר היים.

— יא, פערשטעהט זיך... איך בין שולדיג. אָבער דאָס בין איך דאָך שולדיג, אָבער ניט די קינדער...

— אייערע קינדער... יא, יא... צוליעב די קינדער האָט איהר נעדארפט פערשווייגען...

— איהר פערשטעהט, מאקסימאָוונא...

— וואָס פערשטעה איך! — האָט איהם גראָב איבערגערי־סען די אלטיטשקע. — וואָס נעהט איהר זיך ערנידעריגען פאר מיר! איך קען נאָרניט טהאָן. אזוי האָט איהר נעדארפט האָרט רעדען.

— מאקסימאָוונא!

פלוצלונג האָט זיך אין דער טונקעלער טיר בעוויזען א דינע פרויען־פיגור מיט צופאטעלטע האָר.

— לעשא, לאָז אָב! — האָט זי היסטעריש צושריען זיך — די דאָזיגע מענשען האָבען קיין רחמנות ניט! זאָלען זיי אלע נעהן צו אלדי רוחות! זיי זיינען ניט ווערט דיין מינדסטען פינגער, און דו נעהסט מיט זיי...

— וואָס שעלט איהר זיך, — האָט א בעליידיגטע נעזאָגט מאקסימאָוונא, — מיר האָבען אפשר רחמנות מעהר ווי איהר..

— איהר האָט רחמנות? איהר זייט דאָך חיות, און ניט קיין מענשען! א מענש טרינקט זיך, און איהר זאָגט איהם מוסר...

איהר בעלײדיגט איהם אוּן שפּעטער וועט איהר איהם ארויסווּאר־
פען אויפ'ן גאס!.. אוּן ער געהט איהר נאָך ערקלערען... — האָט
זי געשריען מיט עמפּערונג אוּן גרויסען צער. — ארויס פּון דאָנען!

— דאָס הייסט, ווי זאָגט איהר — ארויס? — האָט שוין
העכער נערעדט מאקסימאָוונא. — איך האָב ניט וואוהין צו געהן,
מיין קוואַרטיר...

— ארויס! — האָט מיט אָבגעריסענער שטימע היסטע־
ריש נעשריען די קראַנקע אוּן אויסגעשטרעקט איהר דינע האַנד אין
א כמעט טראַגישען זשעסט. — וואָס ווילט איהר פּון אונז, מיר
זאָלען אַוועקגעהן? בערוהיגט זיך, מיר וועלען אַוועקגעהן... מאָר־
גען שוין גערהען מיר אַוועק, אוּן דערווייל ארויס, ארויס!

— מאשענקא, — האָט אונזיכער געמורמעלט דער לעהרער.—
מען דאַרף ניט!

— ארויס, ארויס, פערשאָלטענע!.. פערפּיניגט האָבען זיי
מיך! — האָט היסטעריש נעשריען די פרוי אוּן פּלוצלונג געכאַפּט
זיך פּאַר די האָר אוּן געוואָרפען זיך אַן דער זייט.

דער מאַן האָט זיך געלאָזט לויפען נאָך איהר, אוּן עס האָט
זיך נעהערט, ווי א מורמעל, ווי די קראַנקע רעדט שנעל־שנעל
מיט כעס אוּן אָהן קרעפּטען, אוּן וואָס זי זאָגט האָט מען ניט
נעקענט פערשטעהן.

מאקסימאָוונא האָט נעשוויגען, דערנאָך טרויעריג פאַנאַנדער־
נעפּיהרט מיט די הענד אוּן איז אַוועקגענאַנגען, עפּעס מורמלענדיג
פאַר זיך, גלייך ווי זי וואָלט געפּיהלט זיך שולדיג.

נעבען זיין טיר איז געשטאַנען אלאַריעוו. ער האָט איהר
אָבגערופען:

— מאקסימאָוונא, קומט אהער אויף א מינוט...

די אלטע איז אריינגענאַנגען צו איהם, מיט דעמוטלבען אויס־
דרוק פון פּייניגענדער צוטומעלטקייט אויפ'ן פּנים.

—זאָגט מיר, כ'בעט אייך — האָט אונענטשלאָסען אוּן קו־
קענדיג אַן א זייט א זאָג געטהאַן אלאַריעוו — קענט איהר טאַקי
ווירקליך ניט אביסעל צוואוואַרטען... איהר זעהט דאָך אליין, אין
וועלכער לאַגע... הא?

מאקסימאָוונא האָט, ווי פּריהער, פּאַנאַנדערגעפּיהרט מיט די
הענד.

— איך קען גאָר ניט טהאָן... בין איך דען אוא שלעכטע? מען האָט מיר אָבגעלעגט ביז איבערמאָרגען, וועל איך ניט בעצאָהלען — וועט מען מיך אַרויסטרייבען!.. איך האָב דאָך אויף זיי זיך פערלאָזט.

— און דאָך?

— איהר מיינט, איך האָב טאקי גאָר קיין רחמנות ניט? איך בין אַן אַלטער מענש, דאַרף גיך שטאַרבען... ניין, סערגעי איוואַנאָוויטש, ווען זי האָט אויף מיר געשריען, האָט זי מיך גענישטען, ווי מיט מעסערס. נאָר וואָס זאָל איך טהאָן? איך האָב געליטען דריי חדשים צייט, האָב געקושט דעם דוואָרניק'ס טריט... צוליב וואָס, מיינט איהר? א רחמנות אויף זיי... מיר, אַרעמע מענשען, זאָלען איינער אויפ'ן אַנדערן קיין מיטלייד ניט האָבען, וועלען מיר דאָך גאָר פערפאַלען ווערען! מיט רחמנות לעבט די קבצנ'ישע וועלט. אָבער אַן אָרימאַן טאָר ניט פערגעסען, וואו ער איז אויף דער וועלט... אַן זיך דאַרף מען אויך ניט פערגעסען; ניט איך בין אונרחמנות'דיג, — דאָס לעבען וויים פון קיין רחמנות ניט!

די שטימע פון דער אַלטיטשקער מיט די וויסע בלינדע אוגען האָט געקלונגען מיט א שטרענגען, טראַגישען טרויער. אַלאַדייעוו האָט געקוקט אויף איהר מיט פערוואונדערטע אויגען און געפיהלט זיך־אזוי קליין און לייכטזיניג אין פערגלייך מיט איהר.

— אזוי, אזוי, סערגעי איוואַנאָוויטש. אונזערען א ברודער, דעם אָרימאַן, איז שווערער אויף יענעם רחמנות צו האָבען... אונזער רחמנות לעבט פון אונזער בלוט... א רייכער מענש גיט א נדבה א קאָפּיקע,—האָט ער פערגעניגען, און איך זאָל געבען א קאָפּיקע— ריים איך אַרויס א שטיק ברויט פון מיין מויל. און צוליעב דעם דאָזיגען שטיקעל ברויט האָב איך זיך געבלענדט מיינע אויגען, ניטאָ מיט וואָס צו קוקען אויף דער זון... און וועלען פרעמדע מענשען אויף מיר קיין רחמנות ניט האָבען, וועל איך פּגר'ן אויף דער גאַס, ווי אַן אַלטער הונד!.. און זיי רעדען וועגען אונרחמנות'דיגקייט!... פערשטעהן דאַרף מען!...

די אַלטע האָט א זיפּץ געטהאָן. אַלאַדייעוו האָט געקוקט אויף איהר, אַראָבלאָזענדיג הילפלאָז די לאַנגע הענד.

— אזעלכע געשעפטען!... יא, יא... און א רחמנות האָב איך

אויף זיי שרעקליך! איהר מיינט, אז איך פערשטעה ניט, אז ער האָט אַנדערש ניט געקענט טהאָן? איך פערשטעה זעהר גוט! אַן ארעמער מענש, זאָל נאָך דעם שטאָלץ זיינעם פערלירען, איז איהם בעסער ניט געבאָרען ווערען. נאָר וואָס קענען מיר טהאָן?

— הערט, מאַקסימאָוונא, — האָט אונעמטשלאָסען געזאָגט אַלאַדייעוו. — נו, און וועז זיי וואָלטען אייך געצאָהלט פאר א מאַנאַט... וואָלט איהר דאמאָלס געווארט?

— יא, זיכער!... איך בין ניט קיין חיה! איך וואָלט זיך ווי ניט איז ארויסגעדרעהט. פערזעצען קען מען עפעס... אָבער ניין, זיי האָבען גאָרנישט!

— איך וועל קריגען, מאַקסימאָוונא, — האָט, קוקענדיג אויפ'ן דיל און שעמעווריג זיך שרעקליך, ארויסגערעדט אַלאַדייעוו.

די אַלטע האָט אָנגעשטרענגט געקוקט אויף איהם, אָבער זי האָט ניט געקענט זעהן דעם אויסדרוק פון זיין פנים.

— איהר? אָבער איהר דאָך אַליין גאָרניט...

— יא, איך וועל קריגען... איך וועל לייהען ביי א חבר... איהר ריהרט זיי היינט ניט, און איך וועל א לויף טהאָן, ניט ווייט דאָ... יא... איהר גיט זיי שוין א ביסל טעא און פייער... אָט נעמט צוקער, טעא, בייגעל, נעמט מיינע... איך וועל א לויף טהאָן...

מאַקסימאָוונא האָט שווייגענדיג געקוקט אויף איהם, דערנאָך האָט זי געזיפצט, גאָרנישט געזאָגט, ענטומען טעא און צוקער און אַוועקגענאַנגען, שאַקלענדיג מיט'ן גראָהען קאָפּ.

אַלאַדיעוו איז געשטאַנען א צייט א צוטומעלטער אין מיטען צימער. איהם האָט זיך געדוכט, אז ער האָט געטהאָן עפעס אומ־געלומפערטעס. אָבער ער האָט ניט געטראַכט פארוואָס דאָס איז אזוי, נאָר געפּרובט זיך דערמאָהנען, וואו ער קען אם גיכסטען קריגען געלד. און באלד איז ער טאַקי, אָנטהוענדיג שנעל דעם פּאַלטאָ און היטעל, ארויסגעלאָפען פון־קאָרידאָר, שפּרייזענדיג מיט זיינע לאַנגע פים איבער די טרעפּ.

8.

א זייגער זיבען איז געקומען צוגעהן דער קרעמער.

ער האָט לאַנג נעקלאפט אין קאָרידאָר מיט די נייע גאַלאָשען, האָט פלייסיג אוֹן אָנגעשטרענגט אויסגעווישט מיט'ן טיכעל דאָם

רויטע פנים און, פארזיכטיג סקריפענדיג איבער'ן דיל, איז ער אריינגענאנגען צו אָלענקא'ן אין צימער.

מאקסימאוונא האָט צוגעגרייט דעם סאמאָוואר, בראָנפען און הערינג אויף א טעלער. אלענקא איז געזעסען נעבען טיש, ווי א צובראָכען בוימעל, און האָט מיט גרויסע, טרויעריגע אויגען גע־קוקט אויפ'ן טהיר.

— אָלענקא, דו זעה נאָר, וואָס פאר א טייערען נאָסט מיר האָבען! — האָט מאקסימאוונא געזאָגט מיט אזא אונגאטירלעך פערצערטעלטער שטימע, מיט וועלכער מען רעדט מיט קינדער.

דער קרעמער איז אריינגענאנגען, טרעטענדיג מיט די פיס אזוי, ווי ווען ער וואָלט געגאנגען איבער'ן אייז אין לאקירטע שיך.

— גוטען אבענד, — האָט ער גזאָגט, דערלאנגענדיג איהר זיין גרויסע, שווייסיגע האנד מיט פינגער, וואס האָבען זיך ניט אויי־נעבויגען.

אלענקא האָט שטילערהויט און ניט אויפהויבענדיג די אויגען דערלאנגט איהם איהרע דינע, בלייכע פינגער. מען האָט געקענט זעהן, ווי עס האָט געברענט איהר איינגעצויגען פנים און שוואר גע־אָטעמט האָט איהר נידריגע, נאָך גאנץ מיידעלשע ברוסט.

— נו, גוט... איהר וועט זיך דורכשמועסען, און איך וועל געהן מאכען טעע... — האָט גזאָגט מאקסימאוונא מיט דעמזעל־ביגען אונגאטירלעכען טאָן, און איז אוועקגענאנגען, פערקלאפענדיג פעסט די טהיר. ביי זיך אין קיך איז זי געבליבען שטעהן, פער־טראכט זיך און א זיפץ געטהאָן. דיזעלבע שטרענגע, כמעט גרוי־זאמע מיטלוידיגקייט איז געווען אויף איהר טרוקענעם, בלינדען נעזיכט.

אָלענקא איז געזעסען בייס טיש, ארויפלענדיג אויף איהם די האנד, און דער בויג פון דער האנד איז געווען א דינער און רייגער, ווי פון מארמאָר. דער קרעמער איז געזעסען אנטקעגען איהר, שוואר צודריקענדיג דעם שטוהל מיט זיין אונגע־הייער גרויסען, ווי א זאק מעהל, לייב. די אויגלעך זיינע זיינען געווען גראָהע, קלייניגקע, ווי שפעלטלעך, און געקוקט האָבען זיי שארף און גירינ־חיה'יש. ביז איצט האָט ער אלענקא'ן געזעהן נור אין קירכע און ביי זיך אין קראָם, וואוהין זי פלעג אריינלויפען אויף א מינוט. איצט האָט ער איהר ארומגעקוקט אויפמערקזאם

און גענוי, אזוי ווי ער וואלט געארפט עפעס איינהאנדלען און מורא געהאט בעצאהלען צו טייער. אלענקא האט זיינע אויגעלעך געפיהלט אויף איהר ברוסט, אויף די פיס און פנים, און דאס דאזיגע קלייניע געזיכט האט געברענט פון שרעק און שאנדע.

זי איז געווען א דינענקע, א צארטע און א שוואכע. עס איז געווען שווער און קאמיש פון'ם גראנק, אז איהר לייכטער, ברעכיגער קערפער קען דינען רויהע, אומריינע, חיה'שע אינסטינקטען. און אין דער דאזיגער שוואכקייט איהרער, ריינקייט און הילפסלאזיגקייט, איז געווען עפעס אונגעוועהנליך רייצענדעס פאר דער פעטער, גראבער חיה, וואס האט קוים געקענט כאפען דעם אטעם פון דעם קאכיגען, אומריינעם בלוט. דעם קרעמער'ס אויגעלעך האבען זיך פערצוינגען מיט א וואסערדיגער פליסיגקייט, און פלוצלונג איז ער אינגאנצען אויפגעבלאזען געווארען, גלייך ווי ער איז גרעסער און פעטער געווארען.

— מיט וואס פערנעהמען זיי זיך, אויב עס איז ערלויבט צו פרענען — האט ער געפרענט מיט א דינענקער שטימעלע, וואס האט זיך קוים ארויסגעשפארט פון'ם פעטען האלז, וועלכער איז געווען צוזאמענגעפרעסט פון ליידענשאפט און דעם בעוואוסטזיין פון פאלשטענדיגער מאכט. — כ'האב אייך אפשר געשטערט, אה?

— וואס? — האט דערשראקען איבערגעפרעגט אלענקא, אויף א מינוט אויפהויבענדיג די בעטענדיגע, העלע אויגען.

— זעה נור, זי איז טאקי א טויבע! — האט געטראכט דער קרעמער, — נור דאס איז נאך בעסער! א וואויל מויד!

ער האט ווידער געקוקט אויף איהר ברוסט און בויך, וואס האט זיך ווייך און צארט צוזאמענגענאסען מיט די שלאנקע פיס, וועלכע האבען זיך קלאהר ארויסגעזעהן פון אונטער דעם דינעם, בלאהען אונטערקליידעל. ער האט שוין ווי געזעהן איהר נאקעטען לייב און האט איהם אנגעטאפט, בעלעקענדיג זיך און הירזשענדיג.

— איך פרעג: מיט וואס זיי פערנעהמען זיך?

— איך? .. מיט גאר נישט... — האט דערשראקען געענטפערט אלענקא, פיהלענדיג מיט'ן גאנצען לייב, אז די אונפערשעמטע קלייניגקע אויגעלעך טהוען איהר אוים, צונעהמען זי און לעקען אוים איהרע גלידער.

רער קרעמער האָט זעלבסטצופרידען צוכיכיקעט זיך.

— וואס הייסט, מיט גאָר נישט! יונגע מאמזעלען האָבען ליעב צו אמוזירען זיך!... איך קען אבסאָלוט ניט גלויבען, אז אזא שעהנע מאדמאזעל זאָל א גאנצען טאָג זיך די אויגען ארויסנעהמען ארבייטענדיג. אייערע אויגעלעך זיינען ניט דערצו בעשאפען געוואָרען!

אָלענקא האָט ווידער אויפגעהויבען אויף איהם איהרע גרויסע העלע אויגען. איהר האָט זיך פלוצלונג אויסגעדוכט, אז ער האָט אויף איהר רחמנות. און, ווייזט אוים, האָט זי זיך א טראכט געטהאָן, אז אפשר איז ער גאָר א גוטער, וואויל'ער מענש.

— איך... לעז ביכער... — האָט זי פערשעמט געזאָגט און שטיל געשמייכעלט.

— נו, ביכער! וואס איז דאָס פאר א פערגניגען?... אז מיר וועלען זיך מיט אייך נעהענטער בעקענען, וועט איהר מיר שוין ערלויבען אייך... אין טעאטער נעהמען. דאָס וועט זיין אינטערעסאנטער, ווי זיצען ביי די ביכלעך.

אָלענקא איז פלוצלונג לעבעדיגער געוואָרען. אויף איהר שוין יוידער בלייך געוואָרענעם געזיכט האָט זיך בעוויזען א נייער, לייכטער און רייגער פאס רויטקייט.

— ניין, ווי קענט איהר אזוינס זאגען? עס זיינען פארהאן זעהר גוטע ביכער... צום ביישפיעל, טשעכאָוו... וועג איך לעז עפעס טשעכאָוו'ס, ווייל איך שטענדיג... אלע זיינע מענשען זיינען אזעלכע אומגלייקליכע, נעבעכ'דיגע...

רער קרעמער האָט געהערט אלץ, איינבויגענדיג אָן א זייט דעם קאָפ מיט'ן שמאָלען שטערען און פערנעבעלטע אויגען. רערנאָך האָט ער א טראכט געטהאָן.

— זיינען רען אלע אזעלכע אומגלייקליכע? — האָט ער מיט'ן פריהערדיגען זיסען און אויסדרוקספולען טאָן געזאָגט. — פארהאן גלייקליכע אויך... פערשטעהט זיך, האָט איינער ניט וואס צו עסען, איז ניט גוט. אבער, אז א מענש... איך וועל וועגען זיך רערען.

ער האָט זיך צוגערוקט צו אלענקא'ן, האָט אויסגעשטעלט די אויגעלעך זיינע אזוי, אז זיי זאָלען אויסקומען איבער זיין בויך און זיך געפרואווט רעדען. אָבער אָלענקא, מיט פערנעבעלטע אויגען, האָט נאָאיוו און פער'חלומ'ט ווייטער געזעדט:

—ניין, אלע מענשען זיינען אומגליקליך... און יענע, וואס מיינען, אז זיי זיינען גליקליכע, זיינען אין אמת'ן אויך אומגליקליכע. איך וואלט געוואלט זיין א בארמהערציגע שוועסטער, איך זאל אלע אומגליקליכע קענען העלפען... אדער א נאנע.

— נו, צו וואס א נאנע? — האט געענטפערט דער קרעמער מיט א פערדעכטיגען און שרעקליכען אין זיין חוצפה'דיגקייט אויס־דרוק. — זיינען דען אויך דער וועלט פארהאן וועניג מענער?

אלענקא האט געקוקט אויף איהם, ניט פערשטעהענדיג נאר־ניט. איהר טויבקייט האט איהר דאס נאנצע לעבען בעשיצט פון אזעלכע וועלטער און געדאנקען און זי האט זיי שלעכט פערשטא־נען. ווי ביי אלע טויבע, האט זיך איהר נשמה פארמירט איי־נעגארטיג. זי האט געלעבט אין אונשולד. און איהרע אויגען זיי־נען איצט אויך געווען רוהיגע און נאנץ דורכזיכטיגע.

— אך, ניין... וואס רעדט איהר! — האט זי זיך פערווואונ־דערט. — אין מאנאסטיר איז דאך אזוי גוט!... איך בין אמאל צוויי וואכען געווען צו גאסט ביי מיין טאנטע אין וואראנעש... אין מאנאסטיר... איך האב א טאנטע א נאנע, אן אלטענקע... א שוויי־גערין... שוין פערצאהן יאהר ווי זי שווייגט... א נדר געגעבען... א הייליגע! אך, וואלט דארט גוט געווען! אין קירכע שטיל — שטיל, פייערלעך גיסען זייער רוהיג ליכט... מען זינגט אזוי גוט... דו שטעהסט און ווייסט ניט, צי דו ביסט אויף דער ערד צי אין הימעל!... און ווילסטו, געהסט דו ארויס איבער'ן פלויט. דער מא־נאסטיר איז אויפ'ן בארג, און אונטען איז דער טייך און פעל־דער. זעהסט ווייט־ווייט! אויף די גרינע פעלדער שרייען די געזנ, און די שוואלבען ציהען זייערע ליבליכע טענער. איך בין געווען דארט אין פריהלינג, האבען די עפעל בוימער געבליהט אינ'ם גאר־טען... צייטענווייז איז אזוי גוט, אז עס פערכאפט דער אטעם. עס דוכט זיך מיר, אז אט־אט ריים איך זיך אב פונ'ם בארג און פליה אוועק, ווי א פויגעל... ווייט־ווייט.

אלענקא'ס שטימע האט געציטערט פון בעגייסטערונג, אין איהרע גרויסע, העלע אויגען זיינען געשטאנען שטיל טרעהרען און איהרע ליפען האבען געציטערט. זי איז ווירקליך איצט געווען עהנליך צו א ווייסער נאנע.

דער קרעמער האט זיך צוגעהערט צו די אונפערשטענדליכע

רייד, אייגבוינענדיג זיין פעטען, רויטען האלז אָן א זייט, ווי אן אָקס.

— יאָ... — האָט ער נעצוינגען — דאָס זיינען, פערשטעהט זיך, חלומות... און אין לעבען... קען א שעהנענקע מאדמואזעל אויך אויסערן קלויסטער פערגניגען האָבען!

ער האָט נעכיכיקעט, צואווינקענדיג מיט'ן אויג, אבער אָלענקא האָט דאָס ניט בעמערקט און האָט אלץ נעקוקט ערגעץ אין דער הויך, גלייך ווי זי וואָלט ווירקליך געזעהן פאר זיך וווייטע פעלדער, א בלאָהען הימעל, ברייטע טייכלעך און ווייסע קלויסטערוועגט.

וועז מאקסימאוונא איז נעקומען מיט'ן סאמאָוואר, האָט דער קרעמער, סענטימענטאל צערטלענדיג זיך, געזאָגט:

— איך האָב ליעב, אז פריילינס זאָלען האָבען אזא דינע טאליע, ווי איהר, אָלגא איוואנאוונא... און ווי קומט דאָס אויס ביי פרויען אזוי קונציג: אָט דוכט זיך, וועסטו דעם אָרט מיט די פינגער ארומנעהמען, און אָט, ענטשולדיגט, איז שוין רונד....

דאָס לעצטע וואָרט האָט ער צופעליג אננעכאפט, און זאָגען האָט ער גוואָלט עפעס אנדערש, — עפעס אזוינס, פון וואָס ער איז רויט געווארען און אננעהויבען צו אָטהמען שווער, ווי א חזיר. ער האָט אפילו אויסגעשטרעקט זיין האנד, אבער ער האָט דערזעהן מאקסימאוונא, און א כאפ געטהאָן זי צוריק. און נאָך דעם האָט ער לאנג געווישט דעם שוויים פונ'ם שטערען.

דערנאָך האָט ער געטרונקען מיט מאקסימאוונא'ן בראָנפען, האָט פערביסען מיט א הערינג און אננעהויבען חכמה'ענען זיך, אז אלע מיידלעך חלומ'ען ביז דער חתונה וועגען אבשיידען זיך פון דער וועלט.

— און ווי זיי האָבען חתונה, און טרעפען אָן אויף א מאן אן אלטען אדער שוואבען, וועלען זיי איהם, קען מען זאָגען, אין קבר פערטרייבען! אזוי, מאקסימאוונא?

— נעווים! — האָט אוננאטירליך־קריכעריש געענטפערט די אלטע — נו, וועגען אייך קען מען דאָס, וואסילי סטעפאנאָוויטש, ניט זאָגען... איהר וועט גיכער יערע איינע אויסמאטערען!

דער קרעמער האָט הויך געלאכט און לאנג געקוקט אויף אלע־

קא'ן נעהיימניספול און אין דער זעלבער צייט מיט האלב־פערמאכ־טע לייד־ענשאפטליכע אויגעלעך.

— יא! איך מעג דאס זאגען, ניט בעריהמענדיג זיך, מיין ווייב וועט זיך ניט האבען וואס צו קאגען!

ער האט גע'לאכט, קוקענדיג אלץ גליך אויף אלענקא'ן. ניט קענענדיג אויסהאלטען זיין קוק, האט דאס מיידעל אלץ מעהר ארונטערגע'לאזט איהר בליק פנים'על און נעבויגען זיך, ווי א צו־בראכען ים־גרעזעל. און שרעקליך איז נעווען צו הערען דעם פע־טען, טריאומפירענדען געלעכטער פון דער ווילדער חיה.

וועז דער קרעמער איז אוועקגענאנגען און די אביסעל פער־שכור'טע מאקסימאוונא האט איהם בעגלייט ארויס, האט אלענקא פלוצלונג צואוויינט זיך. זי האט געוויינט לאנג, איינבויגענדיג דעם העל־האריגען קאפ צו די קניה, און די ווייכע אקסלען איהרע האבען נעציטערט, און די הער, וואס האבען זיך צוגאפען, האבען זיך בעוועגט אין דער לופטען, ווי לייכטער שנעע.

אין צימער האט נאך אלץ נעשמעקט מיט הערינג, שטיוועל און שוויים. די לופט איז נעווען א שווערע און די מיידעלשע פיגור האט אויסגעזעהן אזוי קליין, שוואך און ברעכיג.

9

וועז אלאדיעוו, אומקעהרענדיג זיך אהיים, האט זיך נעזעצט ש־־יבען און האט זיך שטארק פערטהאן אין זיין ארבייט, אנרוי־כערענדיג א פולען צימער מיט טאבאק־רויך, איז צו איהם צו־נעקומען אלענקא.

זי איז ארייננעגאנגען שטיל און דערשראקען. ווי שטענדיג, האט זי שוואך נעדרוקט אלאדיעוו'ס גרויסע האנד און זיך גע־זעצט ביים טיש, אזוי אז איהר פנים איז נעבליבען אין שאטען און נור די בלייכע הענד זיינען נעווען העל בעלויכטען פונ'ם לאמפ.

— נו, וואס וועט איהר זאגען גוטס, אלגא איוואנאוונא? — האט מיט א שהמעוודינקייט און צערטליכקייט אין די אויגען און אין דער שטימע געפרעגט אלאדיעוו.

אלענקא האט נעשוויגען. איהר פנים איז געווען אויף דער שאטען־זייט, און נור די גרויסע אויגען האבען נעשיינט אין דער האלב־־ינסטערניש. אין איהר איז געווען עפעס צובראכענעס, און

עהנלִיך איז זי געווען צו א שטיל, גוט בלימעל, א צוברָאכענע פוג'ם ווינד.

— איהר האָט דורכגעלעזען די ביכער מיינע? — האָט נע־פרעגט אלאדיעוו, — געפעלען אייך?

— געלעזען, — האָט טויט־שטיל געזאָגט אלענקא און ווידער אנטשוויגען געווארען, מאכטלאָז ארָאבלאזענדיג די הענד אויף די קניה.

— נו, איז גוט! — האָט מיט זיין גוטמוטיגען באס געמאכט אלאדיעוו. — איך האָב נאָך איין גוט ביכעל צוגעגרייט... די העל־דין פון יענער ערצעהלונג איז עהנלִיך צו אייך, אזא שטילע און לִיעבע, ווי איהר, און איז אין מאָנאסטיר אוועקגענאנגען, ווי איהר חלומט...

אלענקא איז פערציטערט געווארען און האָט צוזאמענגעדריקט די אקסלען, גלייך ווי איהר איז געווארען זעהר קאלט.

— איך וועל אין מאָנאסטיר ניט געהן... — האָט קוים צו הערען געזאָגט זי, און די ליפען איהרע זיינען פערציטערט געוואָ־רען אזוי שטארק, אז אפילו אלאדיעוו האָט דאָס בעמערקט.

— נו, נאָט זיי דאנק! — האָט שפאסענדיג געזאָגט אלא־דיעוו, זיך איינקוקענדיג שטארק אין דעם מיידעל'ס געזיכט. — וואָס הערט זיך אזוי?

אלענקא איז געווארען פערטרויערט און צוטומעלט. און ניט קוקענדיג וואָס זי איז געווען אין שאָטען, האָט מען נעקענט זעהן, ווי איהרע באקען, אויערען און האלז האָבען זיך אָנגעצונדען מיט עפעס א פייער.

— איך נעה חתונה האָבען... — האָט זי געענטפערט אזוי, אז מען האָט שוין כמעט קיין איין וואָרט ניט געקענט הערען.

— חתונה האָבען, הער נאָר א געשיכטע — מיט וועמען? — האָט אויסגעשריען אלאדיעוו און זיך א וואקעל געטהאָן אן א זייט. אויף זיין געזיכט איז דורכגעלאָפען א ציטער.

— מיט וואסילי סטעפאָנאָוויטש'ן... דער, וואָס האָט די קראָם ביי אונז אין הויז... — האָט נערעדט אהן א קול אלענקא.

— מיט איהם, מיט דעם דאָזיגען! — האָט פערוואונדערט איבערגעפרעגט אלאדיעוו און א גרימאסע פון רחמנות און עקעל

האָט זיך דורכגעטראָגען איבער זיין פּנים. ער האָט זיך אָבער באלד א כאַפּ געטהאָן און אָנגעשטרענגט צערטליך געזאָגט:

— נו, מילא... דאָס איז אויך גוט... איך ווינש אייך גליק...

אַלענקא האָט געשוויגען. זי האָט שטיל בעוועגט א פינגער און געקוקט אויפֿ'ן דיל. די פּאַרב איז שוין אָבגעקראָכען פון איהר באקען און איהר געזיכט איז געוואָרען ווידער ווייס, ווי דאָס געזיכט פון א בליכער נאָטע. דאָס מיידל האָט וועגען עפּעס געטראַכט, אָבער אלאדיעוו האָט טריוערינ געקוקט אויף איהר און האָט זיך פּאַרגעשטעלט ביידע צוזאַמען — דעם פּעטען, חיה'שען קרעמער און די דינענקע, ברעכיגע פּרויען־פּיגור. א שווער גע־פיהל — א געמיש פון אייפערזוכט, רחמנות און עקל — האָט זיך געריהרט ביי איהם אין האַרצען.

פּלוצלונג האָט זיך אַלענקא א חאַפּ געטהאָן. זי האָט, ווייזט אוים, געוואָלט עפּעס זאָגען, נאָר זי האָט ניט געקענט. איהרע ליפּען האָבען געציטערט, די ברוסט האָט געאָטעמט שווער און א טויטליכע בליכקייט האָט זיך אלץ מעהר צוגאָסען איבער'ן איינ־געבויגענעם געזיכט, און אן אונפערשטענדליכע אויפֿרעגונג האָט ארומגעאַפּט אלאדיעוו'ן. ער האָט פּלוצלונג דערזיהלט, אז עס דערנעהענטערט זיך א גרויסע, אונפערשטענדליכע פּאר איהם מינוט, וואָס האָט אָנגעפילט זיין נשמה מיט שרעק, שטאלץ, פּרייד און בושה.

— וואָס ווילט איהר זאָגען? — האָט ער געפרעגט מיט א פערציטערטער שטימע.

אַלענקא האָט געשוויגען און מען האָט געפיהלט אז זי רייסט זיך ערגעץ, אָבער האָט ניט קיין מוט. אויף א מינוט האָט זי אויפגעהויבען די אויגען און אלאדיעוו האָט דערזעהן גרויסע, פער־טרויערטע, עפּעס פרעגעדיגע אויגען, וואָס האָבען זיך געבעטען רחמים, שטיל געמאַנט. זיי האָבען זיך שווייגענדיג אנגעקוקט איינער דעם אנדערן און אינ'ם מיידל'ס אויסדרוק פון געזיכט איז געווען עפּעס שרעקליכעס.

אָבער אלאדיעוו איז געשטאַנען א צוטומעלטער, א דערשרא־קענער, מיט אונפערטרויען צו זיך.

אַלענקא'ס ליפּען האָבען נאָך שטאַרקער אויפגעציטערט, — אזוי ווי זי וואָלט אין טרויער אויסברעכען זיך די דינע, בייניגע

הענד. אָבער אָנשטאָט דעם האָט זי זיך פלוצלונג אויפגעהויבען.

— וואוהין געהט איהר? זיצט, — האָט צוטומלט געזאָגט אלאדיעוו, ניט־ווילענדיג אויפשטעהענדיג.

אָלענקא איז געשטאַנען אנטקעגען איהם און ווידער געשוויגען, שטיל און כמעט אונבעמערקבאר ברעכענדיג די פינגער פון די ארָאבנעלאָזטע הענד.

— זיצט אביסעל... — האָט איבערגע'חזר'ט אלאדיעוו, פיהר־לענדיג, אז ער רעדט ניט דאָס, וואָס מען דארף און פערלירענדיג זיך אלץ מעהר.

— ניין... איך וועל נעהן... — האָט קוים הערבאר געענטפערט אָלענקא — אדיע...

אלאדיעוו האָט הילפלאָז צושפרייט די הענד.

— ס'ארא מאָדנע איהר זייט היינט! — האָט ער געזאָגט אין אויפרעגונג.

אָלענקא האָט נאָך געוואַרט. זי האָט זיך שטיל געריהרט. עפעס א שרעקליכע מלחמה האָט פייניגענדיג געבראָכען און גע־בויגען איהר דינענדיגען, שוואכען פרויען־קערפער. נאָך א מאָל האָט זי אויפגעהויבען אויף אלאדיעוו'ן איהרע גרויסע, אימגאנצען פערגליווערטע אויגען און ,פלוצלינג אויסדרעהענדיג זיך, איז זי אוועק צו דער טהיר.

— און ביכער... איהר וועט ניט נעהמען? — האָט מעכאניש געפרעגט אלאדיעוו.

אָלענקא איז געבליבען שטעהן.

—מען דארף ניט... מעהר — האָט זי ארויסגערעדט מיט לי־פען, וואָס האָבען זיך קוים בעוועגט און האָט געעפענט די טהיר.

צוקומענדיג צו דער טהיר, איז זי געבליבען שטעהן און האָט לאנג געטראכט, ארָאפלאָזענדיג דעם קאָפּ. זי האָט, ווייזט אוים, נעווויינט. יעדענפאלס האָט אלאדיעוו גוט געזעהן, ווי איהרע אקסלען ציטערען אויף. אָבער איהם איז גאָר ניט איינגעפאלען, וואָס צו זאָגען און ער האָט געשוויגען.

און אלאדיעוו האָט פערשטאַנען, אז זי איז אוועקגענאנגען אויף אייביג, און האָט דאָך געקענט בלייבען מיט איהם, אינגאנצען אויף אייביג. א שווער אויפנערעגטער איז ער געשטאַנען אין צימער און א אונפערשטענדליכער טרויער האָט געפרעסען זיין הארץ. ער

האָט געזעהן איצט, פערשטאנען איצט, אז דאָס מיידעל איז געקומען צו איהם מיט איהר גרויסען, אונעדלעכען טרויער, זי האָט געווארט, ער זאָל איהר רעטען און בישלעכווייז, ווי אין נעבעל, האָט ער אָנגעהויבען צו פערשטעהן, וואָס פאר א וואָרט ער האָט געדארפט איהר זאָגען.

עמיצער האָט שארף געקלאפט אין טהיר.

— אריין! — האָט פרייִדיג אויסגערופען אלאדיעוו, רעכענענדיג, אז אָלענקא איז צוריק געקומען.

די טהיר האָט זיך געעפענט און שעווירעוו איז אריינגעקומען. אלאדיעוו האָט ניט באלד איהם דערקענט.

— איך האָב געוואָלט מיט אייך רעדען וועגען אן ענין! — האָט קאלט און כמעט אפיציעל געזאָגט שעווירעוו.

— א, דאָס זייט איהר!... ביטע! — האָט גוטמוטיג געענטפערט אלאדיעוו. — זעצט זיך.

— אויף איין מינוט... א פאָר וועדטער... — האָט געזאָגט שעווירעוו, זעצענדיג זיך ביים טיש, אויף יענעם אָרט, אויף וועלכען נור וואָס איז געזעסען אָלענקא.

— איהר ווילט רויכערען?

—ניין, איך רויכער ניט. הערט, איהר האָט געגעבען געלד מאקסימאָווננא'ן פאר'ן לעהרער? — האָט שעווירעוו געפרעגט שנעל, אזוי ווי ער וואָלט זיך אָנגעפרעגט וועגען א וויכטיגען, אלגעמיינעם און דערצו אייליגען ענין.

אלאדיעוו איז צוזומעלט און רויט געוואָרען.

— יא... דאָס הייסט, דערווייל... זאָלען זיי זיך דערווייל אויסקירעווען.

שעווירעוו האָט געשווינגען אביסעל, קוקענדיג מיט פאָרשענדינג, אָבער קאלטע אויגען.

— רעכענט איהר צו העלפען אלע אָרימע און הונגעריגע... איינער אליין? — פרעגט ער.

— נייִן, — האָט פערוואונדערט געענטפערט אלאדיעוו — איך האָב וועגען דעם ניט געטראכט... און געגעבען האָב איך אזוי זיך, ווייל אזוי האָט זיך געמאכט.

— יא, אזוי... און וואר וועט העלפען יענע, וואָס האָבען ניט אזעלכע גוטע שכנים, ווי איהר?... און אזעלכע איז פאראן גענוג!

— האָט נעזאָגט שעווירעוו מיט א אונפערשטענדליכער בייזקייט.

— נו, וועגען דעם דארף מען ניט טראכטען, — האָט נעדריקט די אקסלען אלאדיעוו, — מען דארף העלפען יענע מענשען, וועלכע דו קענסט העלפען, און ווייטער ניט טראכט!

— גוט. ווייסט איהר, צו וואָס די דאָזיגע מיידעל איז צו אייך נעקומען? — האָט שטרענג נערעדט שעווירעוו, קוקענדיג גלייך אויף אלאדיעוו'ן מיט דורכדרינגענדע, קאלטע אויגען.

אלאדיעוו איז ווידער רויט נעוואָרען. די גאנצע נעשיכטע האָט איהם אָנגעהויבען אויפצורעגען. א מאָדנער טאָן! מאָדנע פראגען!

— איך ווייס ניט, — האָט ער אונענטשלאָסען נעענטפערט.

— זי איז נעקומען צו אייך דערפאר, וואָס זי האָט אייך ליעב... וויל זי האָט א רייניע, זעלטענע, דורכזיכטיגע נשמה, וועלכע איהר אליין האָט אויפגעוועקט... איצט, וען זי קומט אום, איז זי נעקומען צו אייך זוכען יענעם אמת, וועלכען איהר האָט איהר אויסגעלערענט הויך צו האלטען... וואָס האָט איהר נעקענט איהר זאָגען? גארנישט... איהר, דער בעל־חלומות, דער אידעאליסט, פערשטעהט איהר, ווי אונמענשליך איהר זייט געווען? האָט איהר ניט מורא, אז ליגענדיג אין בעט א צודריקטע פון דער עקעלהאפטער, גרויזאמער, זעלענאָזער חיה, וועט זי פערשעלטען אייך אלע, יענע אלע, וואָס האָבען איהר געגארט מיט שעהנע חלומות וועגען א שעהנעם מענשליכען לעבען? דאָס איז דאָך — שרעקליך!

דאָס לעצטע וואָרט האָט שעווירעוו ארויסגערעדט אזוי נעהיימניספול און פערביטערט, מיט אזא אונפערשטענדליכער קראפט, אז אלאדיעוו האָט דערפיהלט, ווי א אייזיגע קעלט לויפט איהם דורך איבער'ן רוקען.

— עס איז שרעקליך צו וועקען מתים, כדי זיי זאָלען זעהן, אז זיי זיינען צופאלען און קענען קיין האָפנונג ניט האָבען... עס איז שרעקליך, וואָס מענשען פעראייטלען, פערשענערען די מענשליכע נשמה, כדי די לויידען זאָלען זיין דינער, די פיין — שארפער... — האָט שעווירעוו נערעדט כלומרשט קאלטבלוטיג, אָבער מיט א שרעקליכען וועהטאָג.

— איהר האָט א טעות — האָט א פערלאָרענער געמורמעלט

אלאדיעוו, ענטפערענדיג איהם אייגענטלעך אויף די ווערטער „זי האָט אייך ליעב".

— ניין... איך ווייס... איך בין א גאנצען טאָג געזעסען ביי זיך אין פינסטערען צימער... דאָרט הערט מען אלץ... איך ווייס... אלאדיעוו האָט געשווויגען א פערטראכטער.

שעווירעוו איז אויפגעשטאנען.

— איהר חלומט אלץ וועגען דעם צוקונפטיגען גליק פון מענשען... ווייסט איהר, שטעלט איהר זיך קלאָר פאָר, וואס פאר א שרעקליכע טייכען בלוט פיהרען צו די אינזלען פון דער דאָזיגער צוקונפט?... איהר נארט מענשען... איהר צווינגט זיי צו חלומ'ען וועגען דעם, וואָס זיי וועלען קיין מאָל ניט זעהן... איהר צווינגט זיי צו לעבען אין אומגליק און ווערען אויפגעפרעסט פון מיאוסע חזירים, וואָס האָבען א ווילדע הנאה דוקא דערפון, וואס זייער אָפּפער איז אזוי שעהן, ראפינירט, צארט און פיהלט אזוי שארף איהרע ליידען!... ווייסט איהר, וויפיעל אומגליקליכע מענשען, וועלכע איהר האָט אָבגענארט, וואָרטען אויף עפעס אנשטאט צו טהון, וויינען אנשטאט צו אומקומען אָדער אומברענגען, יאָמערען צו גאָט, ווייל זיי ווייסען ניט פון קיין אנדערען ריכטער און אן אנדערער געראכטיגקייט...

שעווירעוו'ס שטימע איז געוואקסען מיט א אונבויגזאמער מעטאלישער קראפט. אויפגעשטאנען איז אויך אלאדיעוו, ניט בעמערקענדיג דאָס אליין. איהם האָט זיך געדוכט, אז ער איז אָדער אין קאָשמאר, אָדער יענער, וואָס רעדט צו איהם, איז משוגע.

דאָס מאָדנע העל בלאנדע געזיכט מיט קאלטע אויגען האָט איהם געשראָקען.

— פערשטעהט איהר דען ניט, אז אלע אייערע חלומות וועגען דעם צוקונפטיגען גליק, אפילו ווען עס וועט קומען, וועלען ניט קענען אויסטריקענען די אונענדליכע טרעהרען־וואסערען, וואָס פליסען פון די צובראָכענע הערצער פון אלע גוטע, ליעבע מיידלעך, פון אלע הונגעריגע, בעליידיגטע, ערניידריגטע... און וועלען ניט אויסמעקען פון'ם מענשען'ס נערעכטניש די אהנמעכטיגע שנאה צו יענע, וואָס צוטרעטען איצט מיט זייער זאטען בויך, אָהן שטראָף און שרעק, נעשיצטע פון זייערע ביקסען און אייערע שעהנע, הונדערטע דרשות, אלעס גוטע און עדלע און גרויסע, וואָס איז געווען

אמאָל, איז און וועט זיין אויף דער וועלט... און ניט פערשטעהן וועלען זיי, פארוואס איהר האָט געשווייגען, ניט געמשפט, ניט אָנגענומען זיך פאר זיי!

— וואָס ווילט איהר זאָגען? — האָט אלאדיעוו אויסגעמורמעלט.

שעווירעוו האָט געשווייגען.

—קומט מיט מיר, — האָט ער געזאָגט און איז ארויסגענאנגען פון צימער.

אלאדיעוו איז נאָכגענאנגען, ווי איינער, וואָס וועט געצוויגען פון א אונפערשטענדליכער קראפט.

די גאנצע קוואַרטיר איז שוין געשלאָפען. שטיל און פינסטער איז גענוגן אין קאָרידאָר און שווער האָט זיך געאָטעמט אין'ם פערשטיקטען קראנקען רויך. שעווירעוו האָט געעפענט די טהיר פון זיין צימער און מיט א מאָך פון האנד האָט ער איהם אריינגעדרופען. מיט א געפיהל, וואָס איז עהנליך צו שרעק, האָט אלאדיעוו א טראָט געטהון אין דער פינסטערניש.

— הערט! — האָט שטיל, אָבער מיט אויטאָריטעט געזאָגט שעווירעוו.

אלאדיעוו האָט זיך צוגעהערט. אין אָנהויב האָט ער גאָרניט געהערט, אויסער דעם קלאפען פון זיין אייגען האַרץ. אין דער פינסטערניש האָט מען גאָר ניט געקענט זעהן, עס האָט זיך נור געדוכט, אז די אויגען פון'ם אונזיכטבארען שעווירעוו פינקלען אויף אין דער פינסטערניש. און פלוצלינג האָט אלאדיעוו דערהערט א שטילען, מאָדנעם קלאנג.

עמיץ האָט געווויינט. א שטילער, איינגעהאלטענער, האָפנונגסלאָז־טרויעריגער יאָמער האָט זיך איינגעשניטען אין דער שטילקייט מיט זיין דינינקען שארף. אין איהם איז געווען עפעס אונערטרעגליך־טרויעריגעס: א שווערע פיין, א האָפנונגסלאָזער געבעט, א אונמעכטיגע, דעמוטיגע טענה.

„דאָס ווייניט אלענקא!" האָט זיך אָנגעשטויסען אלאדיעוו און ערשט איצט האָט ער זיך געכאפט, אז דאָס ווייניט ניט איין שטימע, נור צוויי. עס איז געווארען שרעקליך. די פינסטערניש האָט געדריקט דאָס האַרץ, — אין די אויערען האָבען זיך געהערט די טרויער־קלאנגען און געדוכט האָט זיך, אז דאָס זיינען שוין

ניט צוויי שטימען, נור דריי... צעהנדליגער, טויזענדער שטימען, די נאנצע פינסטערניש האָט זיך צוואויינט.

— וואָס איז דאָס? — האָט ער מיט שרעק געפרעגט.

אָבער שעווירעוו האָט ניט געענטפערט. ער האָט פּלוצלינג נעכאפּט אלאדיעוו'ן פאר דער האנד.

— קומט... — האָט ער רויה געזאָגט און איז ארויסגענאַנגען אין קאָרידאָר.

• אין'ס העלבעלייכטעטען צימער, וואָס האָט אויסגעזעהן אונגעוועהנליך, מיסטעריעז־העל און אייגפאך נאָך דער פינסטערניש און דעם דאָזיגען שרעקליכען, אונפערשטענדליכען יאָמער, האָט שעווירעוו, קוקענדיג אלאדיעוו'ן גליך אין די אויגען, פּלוצלינג געפרעגט איהם.

— איהר האָט נעהערט? איך קען דאָס ניט הערען! וואָס וועט איהר געבען די דאָזיגע מענשען אנשטאט יענער גאָלדענער צוקונפט, וועלכע מען זאָגט צו זייערע קינדער? איהר... די נביאים פון דער קומענדער מענשהייט... פערשאָלטען זאָל זי ווערען!

אלאדיעוו איז געוואָרען פערוואונדערט און צוכעס'ט.

— ערלויבט... און איהר?... וואָס וועט איהר געבען זיי, וואָס איהר פרעגט מיך? — האָט ער אויסגערופען, אויפגערעגט אנשטרענגענדיג זיינע גרויסע ארבייטער־הענד.

— איך? — האָט מיט א מאָדנעם און אביסעל שפּאָטישען אויסדרוק איבערגעפרעגט שעווירעוו.

— נו, יאָ, איהר... וואָס שטעלט מיר אזעלכע אונפערשטענדליכע פראגען... וואס פאר א רעכט האָט איהר צו רעדען אין אזא טאָן?

— איך — נאָרנישט. אפשר וועל איך נור דערמאָהנען אנדערע וועגען דעם, וואָס זיי האָבען פערגעסען... איבריגענס... וויים איך ניט...

— וואָס? וואָס רעדט איהר? — האָט מיט א פּלוצלינגען שרעק געפרעגט אלאדיעוו.

שעווירעוו האָט שוויינענדיג געקוקט אויף איהם. דערנאָך האָט ער וויידער געשמייכעלט, אזוי ווי וואונדערענדיג זיך, וואס מען שטעלט איהם אזעלכע נאיוויטעט פראגען, און איז לאנגזאם געגאנגען צו דער טהיר צו.

— וואוהין געהט איהר? וואַרט! — האָט א נעשריי נע־
טהון אלאדיעוו.

שעווירעוו האָט זיך אומגעדרעהט, פרייגדליך געגריסט זיך
און איז ארויסגענאנגען.

— אָבער... איהר... איהר זייט א משוגע'נער! — האָט אין
בלינדען כעס געשריען אלאדיעוו.

איהם האָט זיך אויסגעדוכט, אז שעווירעוו האָט זיך צולאכט.
אָבער די טהיר האָט זיך פערמאכט.

א צייט איז אלאדיעוו געשטאנען א צוטומלטער אין מיטען
צימער. דער קאָפּ האָט איהם געטהון וועה, אין די שלייפען האָט
איהם געקלאפט און זיין הארץ האָט געשלאָגען, ווי ביי א קראנקען,
אונרעגעלמעסיג און פערדעכטיג־שנעל. ער האָט מעכאניש א וואַרף
געטהון א בליק אויף זיין ארבייטס־צימער, זיין טיש, וואָס איז
געווען פערוואָרפען מיט פאפירען און ביכער, די פאָרטרעטען אויף
דער וואנד, און א פלוצלינגע קאָנווולסיאָן פון קרענקליכען, אונ־
פערשטענדליכען עקעל האָט ארומגענומען זיין נאנצען לייב. אונ־
ערטרעגליך־עקעלהאפט איז איהם געוואָרען יעדער געדאנק, יעדע
ארבייט, אפילו דער מאָרגענדיגער טאָג. עס האָט זיך איהם גע־
וואָלט מיט זיינע גרויסע הענד ארומכאפען די נאנצע וועלט און
צוטרייסלען זי אזוי, אז די אלע הייזער, מענשען, געדאנקען און
ארבייטען זאָלען צושטויבט און צוזעהט און פערשוואנדען וועדען.

— אפשר וואָלט דאָס ווירקליך געווען בעסער פון אלעמען!...

ער איז צוגענאנגען צום בעט, האָט זיך געוואָרפען מיט'ן פנים
אין קישען און איז פערגליווערט געוואָרען.

אין דער פינסטערניש, וועלכע האָט ארומגעריננעלט זיינע
פערמאכטע אויגען, איז שטיל אויפגעשטאנען און פערבייגעשוואר־
מען עפעס א ליכטיגע געשטאלט מיט גרויסע אויגען, וואָס האָבען
עפעס געפרעגט, נאָך עפעס בענקענדיג געווייגט. און געדוכט האָט
זיך, אז צוגענאנגען איז עפעס א שווארצער, א גרויסער, האָט זיך
חיה'יש צולאכט, א בלאָז געטהון און פערלאָשען דעם העלען, פריי־
דיגען חלום פון זיין לעבען.

10.

עס איז געווען נאכט, און די נאנצע קוואַרטיר איז שוין נע־
שלאָפען. פון דרויסען האָט זיך ניט דערטראָגען אהער קיין שום

קלאנג, און נור אין קאַרידאָר, וואו די אלטיטשקע זיינען געשלאָפען, האָט עפעס שטיל צוגעסקריפעט. ס׳האָט זיך אָדער געשארט א מויז, אָדער עמיצער האָט צוגעכראָפעט. אלעס איז געווען טויט און פערגלייווערט אין טויבער אונבעוועגליכקייט. די באַרמלאָזע פינסטערניש איז שווייגענדיג ארומגענאנגען איבער די צימערען און האָט אריינגעקוקט אין די שלאָפענדיגע געזיכטער. אין שע־ווירעוו׳ס צימער איז פון׳ם אָפענעם פענסטער געגאנגען א אונ־קלאָרע בלאָהקייט און ווי א אונבעשטימטער פלעק האָט זיך אָב־געשיינט אין זיין פינסטערער קאַפּ, וואָס איז געלעגען אויפ׳ן קישען, מיט׳ן געזיכט ארויף, גלייך ווי אָהן יעדען לעבען.

פלוצלינג האָט שעווירעוו אויפגעציטערט און אויפגעעפענט די אויגען.

עמיצער איז געשטאנען נעבען איהם. ער האָט אויפגעהויבען דעם קאַפּ.

צופוסענס פון בעט, פערדעקענדיג דאָס געזיכט מיט דעם העמד, איז געשטאנען א פרויען־פיגור, וועלכע איז געווען קוים צו זעהן אין דער האלב־פינסטערניש. עפעס געשפענסטערהאפטעס און גע־היימניספולעס איז געווען אין איהר דינעם, ציטערדיגען סילועט; און נאָך איידער זיין געדעכטניש האָט איהם אונטערגעזאָגט, ווער די האלב־ערגעסענע טהייערע געשטאלט איז, האָט שעווירעוו הער־קענט זי. עפעס א אינערער געפיהל, פון וועלכען זיין פערשטאנד איז אויפגערודערט און זיין הארץ — צוזאמענגערריקט געווארען, האָט איהם געזאָגט, אז דאָס איז די פרוי, וועלכע ער האָט אמאל אזוי שטארק ליעב געהאט און וועלכע איז אוועקגענאנגען אהין, אין דער אייביגקייט אריין, פון וועלכער קיינער קומט ניט צוריק.

— ליזא! — האָט פול פרייד און שרעק אויסגעשריען שע־ווירעוו, פיהלענדיג, ווי זיין הארץ ווערט אויפגעציטערט.

זי איז זיך געשטאנען, פערדעקענדיג דאָס געזיכט מיט די הענד און עפעס ווי שטיל בעוועגענדיג זיך אין דער פינסטערניש, וועלכע האָט זיך געהויבען און אראבגעלאָזט.

— ליזא!... פון וואנען קומסטו?... וואָס איז מיט דיר?...

— האָט נאָך מיט מעהר שרעק געשריען שעווירעוו.

איהם האָט זיך געדוכט, אז א געשריי איז דורכגעפלויגען אי־בער דער גאנצער קוואַרטיר, אָבער ווי פריהער איז אלץ געווען

שטיל און רוהיג און נור פון'ם קאָרידאָר האָט זיך נעהערט א שוואַך, מאָנאָטאָן גערויש.

און פּלוצלינג האָט שעווירעוו פערשטאנען: זי איז געקומען דערפאר, וואָס זי וויים אלץ, און פול פון אונמענשליכער ליעבע, פון יענער ליעבע, וואָס איז שטארקער פון טויט, האָט זי בעווייגט איהם אין דער דאָזיגער נאכט פון לעבען.

— ליזא, ניט וויין! — האָט אין שרעקליכער פיין אויס־גערעדט שעווירעוו, פיהלענדיג, אז וועדטער זיינען מאכטלאָז, און זי וועט ניט ענטפערען און קען ניט ענטפערען, ווייל זי איז טויט. — איך האָב אזוי בעשלאָסען, דאָס איז דער חלום פון מיין גאנצען לעבען, זייט דו ביסט געשטאָרבען... איך גיה מיט פרייד און בע־וואוסטזיניג, ווייל דאָס איז דער איינציגער אויסוועג פון מיין פיינדשאפט, וועלכע דריקט מיך!... נו, יא... איך צוריים מיט אלעמען, וואָס מענשען האלטען פאר געטליך און מענשליך... אָבער איך גלויב אין מיין אמת, אזוי ווי דו האָסט געגלויבט אין יענער נאכט, פאר וועלכער דו האָסט געליטען אזוי פיעל און אומגעקומען... דאָס זיינען ניט קיין טרוימען, ניט טעאָריען, דאָס — בין איך אליין... פערשטעה!

זיינע הענד האָבען זיך קאָנוואולסיוו געצויגען צו איהר און געבליבען הענגען אין לופטען. ער האָט געציטערט פון יאוש און פרייד. אָבער זי איז אָבגעטראָטען, ניט אראָבגעהמענדיג די הענד פון דעם אין טיפען טרויער איינגעבויגענעם געזיכט. און פּלוצ־לינג האָט זי זיך א לאָז געטהאָן אין א זייט, איז פארבייגעגאנגען זיין בעט שטיל, ווי א שאָטען, און איז אוועקגעגאנגען אין ווינקעל פון צימער. אָבער ער האָט נאָך געהאט די מענליכקייט צו בע־מערקען איהר טונקעל קאָפּאָטעל, דאָס זעלבע, וועלכע זי האָט גע־טראָגען דאָס לעצטע מאל, די דינע פיגור און האָר, פערקאמטע אזוי ליעב, ווי זי פלעגט עס תמיד טהון.

שעווירעוו איז שנעל אויפגעשפרונגען מיט באָרוויסע פיס אויפ'ן קאלטען דיל.

קיינער איז אין צימער ניט געווען און ניט געקענט זיין. דאָס פענסטער האָט שוואַך גענלאָהט און אין'ם ציטערדיגען, ווי שפּיג־וועבם, ליכט זיינעם האָבען קאלט געקוקט די נאקעטע וועגד פון'ם צימער. שעווירעוו איז צוגענאנגען צום פענסטער. א גרויהע וואנד

האָט זיך נעצויגען אנטקעגען. איבער איהר האָט געבלאָהט א בלוי־כער נאכטיגער הימעל און ווי שווארצע הענד, אין טרויער אָהן וועדטער, האָבען זיך געצויגען צום הימעל אייזערנע קוימענס.

„האלוצינאציאָן!" האָט א טראכט געטהאָן שעווירעוו, פיהר־לענדיג, ווי שטארק זיין הארץ ציטערט און עפּעם שטעהט אין האלז.

ער איז צוגענאנגען צו דער טהיר, אָנגעריהרט זי, גלייך ווי ער גלויבט ניט זיין פערשטאנד, און איז אוועקגענאנגען.

— איך בין קראנק... אפשר פערליר איך דעם פערשטאנד?... מען דארף ראנגלען זיך... איך וועל משוגע? איז דאָס מעגליך! און אלע מיינע געדאנקען זיינען א פּראָדוקט פון א קראנקען מח?

און צולאכענדיג זיך פּלוצלינג קאלט און שטאָלץ, איז שעווי־רעוו פעסט צוגענאנגען צום בעט און געלעגט זיך.

איהם האָט זיך געדוכט, אז ער האָט נאָך ניט פערמאכט די אויגען און שוין וויידער האָט ער, ווי פריהער, געזעהן דאָס פענס־טער, די נאקעטע וועגד און פינסטערע טהיר. און דערביי האָט איהם עמיצער אייגערעדט מאָנאָטאָן און קלאנגלאָז:

— און דיין גאנצע פיינדשאפט, און דער דאָזיגער שרעקלי־כער, גאנץ משוגענער פלאן איז ניט מעהר ווי אן אויסדרוק פון דערזעלבער גרויסער, אלץ־אויפאָפּערענדער ליעבע, וועלכע דו פער־ווארפסט...

— ניט אמת! — האָט מיט א גרויסער אָנשטרענגונג גע־ענטפערט שעווירעוו, אזוי ווי א גרויסע שווערקייט האָט זיך גע־לעגט אויף דער ברוסט זיינער, — דאָס איז ניט ליעבע... איך ווייל ניט קיין ליעבע...

אָבער עמיצער האָט וויטער געצויגען עקשנות'דיג און אייג־טאָניג, מיט א שטימע, וואס האָט זיך געהערט ווי פון שעווירעוו'ס שארבען:

— ניין, ס'איז אזוי... דו האָסט ליעב מענשען מיט אלע קרעפטען דיינע, דו האָסט ניט געקענט איבערטראָגען אלע שלעכ־טיגקייטען, אונגערעכטיגקייטען און ליידען, און דיין הייליג גע־פיהל, וואס האָט דיר געזאָגט, אז דו ביסט נערעכט אין דיינע שרעקליכע אָפּפער זיינען נויטיג, איז פערטונקעלט און קראנק גע־ווארען... דו האָסט פיינד מענשען, וויייל דו האָסט צו פיעל ליעבע אין דיין הארצען! און דיין פיינדשאפט איז נור דיין לעצטעם

אָפּפּער... און וואָס איז גרעסער פון יענער לעבע, וועלכע גיט אוועק די נשמה... ניט דאָס לעבען, נור די נשמה פון מענשענס וועגען! דו גערענקסט עס? גערענקסט?

די שטימע איז געוואָרען שטאַרקער און האָט שוין געטראָגען זיך ניט פון׳ם שארבען, נור פון ערגעץ ניט וויט. א פרעמדע און דאָך לעבעדיגע. עמיצער האָט ווירקליך גערעדט מיט איהם. און פּלוצלינג האָט שעווירעוו דערזעהן א מענשען צו פוסענס פון זיין בעט. איהם האָט זיך געוואָרפען אין די אויגען א מאַגערער פּראָפיל, א איינגעבויגענער רוקען און א דאַרער, לאַנגער האַלז.

עפּעס האָט זיך ווידער געריהרט אין שעווירעוו׳ס מח. ער האָט בריים געעפענט די אויגען און פּלוצלינג געזעצט זיך אויפ׳ן בעט.

„ווידער!" האָט ער א טראכט געטהון מיט עפּעס א שרעקליכען און אונגעוועהנליכען פיזישען וועהטאָג.

— ווער איז דאָס?

די אונקלאָרע פיגור האָט זיך ניט געריהרט... איין מינוט האָט זיך שעווירעוו׳ן געדוכט, — און איהם איז געוואָרען אזוי גוט און לייכט אויפ׳ן הארצען, — אז דאָס איז פשוט א צופּעליגער שאָטען און ער ליגט ניט אויפ׳ן בעט, נור ערגעץ ווייטער, ביי דער טהיר. די פינסטערניש האָט געגאַרט: דאָס נאָהענטע איז גענוען ווייט און דאָס ווייטע נאָהענט. עס האָט זיך געדוכט, אז אָט צויהט זיך דאָס צימער, אָט רוקט זיך עס צונויף און דריקט מיט זיינע נאקעטע, שאטענהאפּטע וועגד, די קאלטע און בלינדע, ווי טויטע אין ווייסען, וואס רינגלען דיך ארום פון אלע זייטען. עס איז געווען שרעקליך, ווילד און שווער, ווי אין א קאשמאר. די פינסטערניש האָט געשווייגען און ווי צוגעהערט זיך, אויסבאהאלטענדיג זיך פאר עמיצען.

שעווירעוו האָט געוואָלט אויפשטעהן און אָנצינדען פייער, אָבער נאָך איידער ער האָט זיך געריהרט פון אָרט, האָט ער דערפיהלט, אז דאָס בעט־דעק איז שווער, אזוי ווי עפּעס א גרויסער קערפער וואָלט זיך אָנגעלענט אויף איהם. עמיצער איז ווירקליך געזעסען צופּוסענס פון בעט. אין מוח איז ווידער דורכגעלאָפען א געפּיהל, אז ער איז פּערריקט.

— אָבער וועט איז דאָ?... צו וואָס?... — האָט ער שטיל און מיט אן אנשטרענגונג ארויסגערעדט.

יענער האָט געשוויגען.

— וועט האָט אייך אריינגעלאָזט אהער! — האָט נאָך שטיל־לער א געשריי געטהון שעווירעוו, אזוי ווי ער וואָלט זיך אָבגע־רופען פון א קבר, א צודריקטער פון דער טויטער ערד, וואָס האָט זיך אָנגעלעגט אויף זיין ברוסט.

יענער האָט לאנגזאם אויסגערעדט דעם קאָפ און אין׳ם שווארצען שיין פון׳ם ליכט האָט שעווירעוו דערזעהן א מאָגערען, שווארצען געזיכט מיט שווארצע הייל־ען אנשטאָט אויגען, וואָס מען האָט ניט געקענט זעהן אין דער פינסטערניש.

— וואָס הייסט וועט? — האָט מיט פערוואונדערונג אוז אבי־סעל מיט שפּאָט געענטפערט די שטימע, וואָס האָט געקלונגען ווי פון זייט. — איהר אליין!

— וואָס לייגט איהר! — האָט געשריען שעווירעוו, פיהלענ־דיג, ווי א אונמענשליכער שרעק קריכט פון אונטען ערגעץ צום קאָפ ארויף. — איך לאָז קיינעם נישט צו זיך.

— ניין, איהר אליין... — האָט רוהיג און זיכער געענטפערט דער נאכטגאסט.

שעווירעוו האָט געשוויגען און האָט מיט גלענצענדע אויגען ווילד איינגעקוקט זיך אין א אונגעוועהנליכען שאָטען.

— וואָס, אייגענטליך, וואונדערט אייך אזוי? — האָט גע־ענטפערט דער גאסט, שוין מיט א אונצווייפעלהאפטען שפּאָט.

„אָה, יא... דאָס איז ווידער א האלוצינאציאן... מען דארף זיך נעהמען אין האנד!" — האָט פלוצלינג דערמאָהנט זיך שעווירעוו און צושמייכעלט זיך.

און פלוצלינג האָט זיך דער שרעק אויסגעלאָשען און דער־פיהלט האָט שעווירעוו א אונפערשטענדליכען עקל און א כעס, וואס איז געווען נאָהענט צו פיינדשאפט; אין דער דאָזיגער מאָד־נער פינגור, וואָס איז געזעסען רוהיג נעבען איהם, אזוי ווי זי וואָלט ווירקליך גאָלעבט ניט נור אין זיין קראנקען מח, האָט זיך געפיהלט עפּעס מיאוסעס, כמעט עקעלהאפטעס. שעווירעוו האָט פער־קוועטשט די צייהן פון שארפען עקל און געזאָגט:

— נו, גוט... אייגענטלעך איז דאָס אלץ א נארישקייט!... וואָס דארפט איהר?

ער האָט געמיינט, אז דאָס געשפענסט וועט ניט ענטפערען און האָט דערפון געהאט א בייזע הנאה, אָבער יענער האָט ארויס־געדרעט, אזוי ווי אָהן א שטימע, און דאָך אונגעוועהנלעך קלאָר:

— נישקשה, מיר וועלען פאַרטזעצען אונזער שמועס. איהר דארפט ערקלעהרען, וואָס איהר מיינט.

— ענטשולדיגט, איך דארף גאָרניט, און קיין יעדע מינוט בע־פרייען זיך פון אייך, — האָט גאוה'דיג געענטפערט שעווירעוו, בעמערקענדיג אין דערזעלבער צייט מיט פערוואונדערונג, שרעק און עקעל, אז ער רעדט מיט א געשפענסט, גלייך ווי ער גלויבט ווירקליך אין זיין עקזיסטענץ. עפעס א קראפט האָט איהם געהאל־טען אין איהרע הענד, אריינלייגענדיג איהם וועדטער אין מויל געגען זיין ווילען און בעוואוסטזיין.

— אָבער וועמען, אייגענטלעך, שטעלט איהר פאָר? — האָט לאכענדיג, אזוי ווי מאכענדיג שפאס פון זיך אליין, געפרעגט שע־ווירעוו.

— איהר דערקענט מיך ניט?

— אה, יא! — האָט אונערוואַרטער דערמאָהנט זיך שעווי־רעוו, דערקענענדיג דעם מאָגערען האלז און שווארצען געזיכט. — איהר זייט יענער שלאָסער, מיט וועלכען איך האָב געדרעט אין טראקטיר.

— גענוג מאכען אָנשטעלען נאָך אין שלאָף, — האָט מיט פערדראָס געענטפערט דער נאסט, — איך בין אזא שלאָסער, ווי איהר זייט שעווירעוו.... זאָגען אייך מיין נאָמען, הערר סטודענט טאָקארעוו?

— מען דארף ניט... כ'וויים... דערמאָהנט זיך... — האָט קוים־קוים אויסגערעדט שעווירעוו.

ער האָט זיך אין אמת'ען ניט דערמאָהנט, ווער דאָס איז און ווי ער הייסט, און דאָך האָט ער זיך פלוצלינג בערוהיגט, אזוי ווי ער וואָלט אנשטאט דעם מענשען, וואָס איז געגאנגען איהם אנט־קעגען אין דער פינסטערניש, דערזעהן א פשוט'ן שפיגעל מיט זיין אייגענער געשטאלט אין איהם.

דער שרעק איז אינגאנצען פערגאנגען, און שעווירעוו האָט

נור געפיהלט א לעבליכע מידקייט אין א גרויסען פערלאנג אראָב־ווארפען עפעס א לאסט, וואָס האָט עקעלהאפט נעדריקט די פיס.

— איך האָב געוואָלט מיט איך רעדען דאָס לעצטע מאָל... און אפשר וועט דאָס שוין ניט העלפען... בעטראכט זיך... פער־שטעהט, ווי שרעקליך איז דאָס, וואָס איהר ווילט טהון... דאָס איז א משוגע'נע גרויזאמקייט, וועלכע האָט ניט קיין בערעכטיגונג און קיין זין... איהר האָט א גרויסען טעות, מיינענדיג, אז פיינדשאפט קען דינען, זיין א ווערקצייג אין דער האנד פון לעבע... טאָקארעוו! שעווירעוו האָט זיך פערקרימט צולאכט.

— איהר רעדט אלץ וועגען דעמזעלבען! איך טראכט ניט וועגען לעבע... איך ווילּ ניט הערען פון איהר... איך וויים נור פון פיינדשאפט! פארוואָס זאָל איך לעב האָבען אייערע מענ־שען? דערפאר, וואָס זיי פרעסען אייגער דעם אנדערען, ווי חזירים אָדער דערפאר, וואָס זיי זיינען אזוי אומגליקליך, נעבעדיג, שוואך, נאריש, אז זיי האָבען ערלויבט די עטליכע שטארקערע, שלעכטערע, גרויזאמערע מענשען פערטרייבען די מילּיאָנען אונטער א טיש, ארום וועלכען יענע זיצען טיאומפירענדיגע און גליקליכע. איך ווילּ ניט לעב האָבען זיי, איך האָב נור פיינד יענע, וואָס האָבען דאָס נאנצע לעבען אונטערדריקט מיך, געטוט מיינע לע־בענס־פריידען און צוגענומען אלעס, וואָס איך האָב טהייער גע־האלטען. איך נעהם נקמה פאר זיך אליין! פערשטעהט עס איין מאָל פאר אלע מאָל! איך וואָלט נקמה גענומען פון אייערע אום־גליקליכע און גליקליכע, וואָס האָבען יעדער פון זיין זייט פערדאָר־בען דאָס לעבען, וועו די דאָזיגע אומגליקליכע וואָלטען ניט געווען אזוי נישטיג און ניט געהאלטען אליין פון דער שווערער לאסט. איך האָב מיט מיין פיינדשאפט געוועדעט זיך אנטקעגען יענע, וואָס האלטען זיך פאר בעלי־הבתים פון לעבען... איך קען ניט לע־בען, אָבער, נעהענדיג אוועק פון דער וועלט, ווילּ איך זיי דער־מאָהנען, אז זיי לעבען אין א גרויסען טעות — די האַרצן פון לע־בען. זיי זיינען אויך א שפיעלצייג אין די הענד פון יעדען אייגעם, וועלכער האָט מוט און פערשטאנד צו בעפרייען זיך פון זייער היפ־נאָזי... און איהר האָט אויסגעטראכט די לעבע, וועלכע איז געוואָ־רען א צאם פאר יענע, וועלכע וואָלטען סיי־ווי־סיי ניט געטהון קיין בייז... איך ווילּ אייך בעווייזען, אז עס איז דאָ א קראפט,

וואָס איז שטארקער פון לעבע... די לעצטע, טויטלעכע, אונרחמנות'־דיגע נקמה... גוט...

— אָבער וואָס וועט איהר איינער אויספיהרען? — האָט נע־פרעגט דער נאסט אביסעל אונזיכער.

שעווירעוו האָט זיך שארף צולאכט.

— ערשטענס, וויל איך גאָרנישט טהון, אויסער דעם, וואָס איך קען טהון אליין, מיט אייגענע קרעפטען און צווייטענס, מיינט איהר, איך וועל זיין דער איין־און־איינציגער?... מיר וועלען זעהן... יאָ, מיר וועלען זעהן!...

שעווירעוו האָט עטליכע מאל איבערגע'חזר'ט דאָס וואָרט מיט איבערצייגונג און שרעק. זיין געזיכט האָט זיך אָנגעצונדען מיט א בייזער פרייד, און די אויגען האָבען געקוקט אין דער פינסטער־ניש, אָנגעשטרענגט און שארף, אזוי ווי ער וואָלט דאָרט געזעהן אזעלכע מענשען, ווי ער, וואס האָבען בעפרייט זיך פון אלעם מענשליכען, און געהען אונבוינגזאם אין זיינע טריט.

— גאָט מיינער! אין וואָס פאר א אָבגרונדען האָט נעראַרפט אריינקוקען אייער זעעלע די דאָזיגע זיבען יאָהר, זינט איהר, דער גליביגער און מונטערער יונגערמאן, זייט אוועקגענאנגען אין די פאבריקען מיט'ן הויכען גליבען אין דעם הייליגען אמת פון לעבע! ווי אזוי האָט איהר געקענט פערבאָנדזשען אין אזא פינסטערניש? איהר זייט פשוט אָבגעלאָזט, דערשלאָגען, פערמאטערט!...

— לאָזט עס אָב! — האָט א אונצופריעדענער געענטפערט שעווירעוו, — בעסער זאָגט מיר... איך בין דאָך ניט געגאנגען דא־מאָלס אליין... וואו זיינען די איבריגע? וואו זיינען זיי?...

— זיי זיינען אומגעקומען צוליעב דער אלגעמיינער זאך! — האָט פייערליך געענטפערט דער גאסט.

— ליזא אויך? — האָט לאנגזאם געפרעגט שעווירעוו, אזוי ווי אָנכאָפענדיג זיך אָן א זייטיגען, פארבעהאלטענעם נעראנק.

— נו יאָ... זי אויך...

— און איך, זעהט איהר, האָב איהר נור וואָס בעגעענט... זי וויינט... איבריגענס, איז דאָס האלוצינאציאָן און ניט מעהר... דאָס איז ניט וויכטיג. וויסט איהר, וואָס דאָס הייסט אָפּפערען מיט'ן טיירסטען אין לעבען?... זי איז געווען אזוי צארט, אזוי שוואך, אזוי דעליקאט, אז זיך האָב שטענדיג געשראָקען זיך, אז

זי וועט נאָר ניט קענען אויסהאלטען דאָס רויהע, ארומינע לעבען. זי — די צארטע — אבגעבען די תלינים אין די הענד, איבערגעבען צום טויט, דעם אומריינעם שטריק, דער תליה... ווייסט איהר דאָס? ניין! און איך... איך וויים!...

שעווירעוו האָט דאָס ארויסגערעדט מיט א יאָמערענדער שטימע.

—ניט רעגט זיך אויף, מיין טייערער, — האָט געזאָגט דער גאסט מיטלייידיג, — דאָס איז, פערשטעהט זיך, שרעקליך. אבער וואָס זאָל מען טהון?... אהן אָפּפער דערגרייכט מען גאָרנישט... און וואָס העכער די אָפּפער, אלץ ריינער און הויליגער זייער זין.

— יאָ? — האָט געפרעגט שעווירעוו.

— יא! איהר מוזט אזוי גלויבען!... אָפּפער, אָפּפער!... אונענדליכע אָפּפער האָבען געבראכט מענשען, די געשיכטע איז אָנגעטרונקען מיט מענשליך בלוט... אבער דאָס בלוט ווערט פערגאָסען ניט אומזיסט! און פון דאָרט, פון דער ליכטיגער, וויטער צוקונפט, שטרעקען שוין אוים צו אונז די הענד, מיט דאנקבארקייט, בענשענדיג אונז, די גליקליכע, פרייע מענשען... אונזערע קינדער, אונזער ווערק! גאָט מיינער! וואָס זיינען אונזערע נארישע לעבענס אנטקעגען דער גרויסער צוקונפט, וועלכע נעהרט זיך פון אונזערע לייבער...

— פו, ס'אַרא מיאוסקייט!... שרעקט אייך ניט דאָס, וואָס פון אייער שעהנער צוקונפט וועט שמעקען מיט מענשען־פּגרים?

— האָט געפרעגט שעווירעוו און קוריץ צולאכט זיך.

„איך אמפּער זיך מיט זיך אליין! ניט גוט!" — האָט ער געטראכט.

— צו הערט איהר ניט, האָט פּאָרטנגעזעצט דער גאסט, גליך ווי ער וואָלט ניט געהערט שעווירעוו'ס לעצטע ווערטער, — ווי מיר ברעכען אַיין, טראָט נאָך טראָט, די אייביגע וועגע פון בייז און גוט, אלץ פאָרווערטס?... און איהר גלויבט ניט אין דעם זיכערען טריאומף־צוג פון אמת און ליעבע?... יאָ, פון ליעבע... נור די ליעבע וועט פעראייניגען די מענשהייט אין איין פאמיליע — ניט קיין פערברעכען, ניט די אלע טעאָריען... פערגעסט ניט, אז איהר קענט ניט מיט בייזען דערשלאָגען דאָס בייזע...

שעווירעוו האָט שווייגענדיג געהערט. איהם האָט זיך גע־

דוכט, אז ער שטעהט ערגעץ אין די הינטערשטע רייהען פון א גרויסען געזעמעל, עפּעס אין א קאָלאָסאַלען קאטאַלישען קלויסטער און די פּייערליך־זיסע שטימע פון׳ם יעזואיט־פּרעדיגער טראָגט זיך פון דער קאנצעל צו איהם.

— נו, און מיר ?... מיר, וואָס גיבען אוועק דאָס טהייערסטע, וואָס מיר האָבען — לעבען און גליק, — וואָס וועט מיט אונז זיין? — האָט ער געפרעגט שטיל.

— און מיר וועלען זיין דער מיסט, וואס בעמיסטיגט די ערד, יענע ערד, אויף וועלכער עס וועט אויפגעהן א ניי לעבען!

— און מיט וואס וועט בעצאָהלט ווערען די פערברעכער, וואָס טרינקען איצט אונזער בלוט, וואָס פרעהען זיך מיט אונזערע לייבער און טאנצען ארום פון פרייד איבער אונז... ווי האָט איהר געזאָגט, מיסט?

— וואָס ארען זיי אונז... זיי וועט משפּט'ען די נעשיכטע, נאָט, אויב איהר ווילט.

שעווירעוו האָט איהם געכאפּט פאר'ן גאָרגעל מיט שרעקליכען כעס.

— הא, איז דאָס אלץ?... דאָס אלץ?

און פּלוצלינג האָט ער אויסגעשריען ווילד און היסטעריש.

— דו לייגסט! דו ביסט א יעזואיט... א שווארצער גלח! דו ביסט געקומען מיך אָבצונארען! איך וועל דיך דערשטיקען!

ער האָט געשריען, שטיקענדיג איהם און ציטערענדיג מיט'ן גאנצען לייב פון עקעל און בייזקייט, האָט אָבגעשטויסען דעם גאסט צו דער וואנד צו, אזוי אז זיין קאָפּ האָט זיך אָנגעקלאפּט אָן איהר, און האָט צוזאמענגעדריקט זיין לאנגען, אָדעריגען האלז.

איהם האָט זיך גערוכט, אז עפּעס א ליכט האָט זיך אָנגעצונדען און עמיצער האָט איהם א שטויס געטהון אין׳ם הארצען און ער האָט זיך אויפגעכאפּט.

דאָס הארץ האָט שווער געקלאפּט און געדוכט האָט זיך, אז באלד פּלאצט עס; רויטע און גאָלדענע רינגלעך האָבען זיך נעדרעהט אין די אויגען און איבער'ן גאנצען לייב האָט זיך געגאָסען א הייסער, קלעפּיגער שוויים. ער איז געלעגען אויפ'ן רוקען אין איינגעוויקעלטער ביז'ן האלז אין דער דעק און אין דער בלאָהער דעמערונג פון דעם אָנקומענדען פריהמאָרגען האָט ער ג־

זעהן זיין לייִדיגען ציִמער, א שטוהל מיט די קלייִדער אויף איהם, א טיש, דאָס פענסטער, א אימגאנצען פערגרויטע, אָבער דאָס גע־פיהל פון עקעלהאפטער, קלעפיגער שווערקייט אין די פים איז גע־בליבען.

שעווירעוו האָט זיך קוים אויפגעהויבען.

צופוסענס איז געלעגען זיין פאלטאָ, וואָס איז אראָפגעפאלען פון בעט.

— און דאָס איז עס! — האָט ער קאלט געשמייכעלט און געוואלט זיך לייגען, אָבער פלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן און האָט זיך איינגעהערט.

11.

ערגעץ ווייט, ווייט, אונטען, ניט אין קווארטיר זיבער, האָט ער דערהערט פאַרזיכטיגע טריט. שעווירעוו האָט שנעל אויפגע־הויבען דעם קאָפּ און זיך געזעצט מיט א מאָל, לייכט און שנעל אויפ'ן בעט. עמיץ איז געגאנגען איבער די טרעפּ, פון עטאַזש צו עטאַזש, פאַרזיכטיג טרעטענדיג איבער די שטיינערנע טרעפּ מיט די שווערע שטיוועל.

שעווירעוו איז געזעסען אויף'ן בעט און האָט זיך איינגעהערט.

עמיץ איז געבליבען שטעהן נעבען טהיר. עס האָט זיך גע־דוכט, או ער הערט זיך אויך צו. לאנג איז געווען שטיל, און פון אנשטרענגונג האָט זיך שעווירעוו'ן אָנגעהויבען דוכטען, או דאָס קלאפּט נור דאָס בלוט אין די שלייפען ביי איהם. אלץ איז גע־ווען רוהיג, און די פינסטערניש האָט זיך שטיל געוויגט פאר די אויגען. נור אין קאָרידאָר האָט זיך קיים־צו־הערען עפּעס בעוועגט.

„עס האָט זיך מיר געדוכט", האָט א טראכט געטהון שעווי־רעוו, אַראָבלאָזענדיג דעם קאָפּ אויפ'ן קישען.

אָבער אין דער זעלבער סעקונדע האָבען זיך זיינע אויגען שנעל צוגעפענט און אזוי ווי עמיצער האָט איהם אראָבגעווארפען פון בעט, איז שוין שעווירעוו געשטאנען מיט נאקעטע פים אויפ'ן קאלטען דיל, אין מיטען שטוב. אין דער געדעמפּטער שטילקייט האָט זיך דערהערט א פאַרזיכטיגער, א קוים הערבארער קלאנג; עס האָט א קלאפּ געטהאָן אייזען און — שטיל געווארען. עמיצער האָט פאַרזיכטיג געפּרואווט עפענען די אריינגאנגם־טהיר.

שעווירעוו האָט זיך אָנגעטהאָן. אין'ס בלייבן שיין פון פֿענסטער האָט זיך בעוועגט איבער'ן צימער זיין געזיכט, — א ווייסער פּלעק, מיט שארפּע, שווארצע אויגען. וועז ער האָט שוין אָנגעטהון די שטיוועל, האָט ער דערהערט עפּעס נייעס. שעווירעוו איז געבליבען אָהן אטעם. האלטענדיג זיין ראָק אין האנד, האָט ער זיך צוגעהערט און נאָך שנעלער גענומען זיך אָנטהון. איבער די טרעפּ, פֿאַרזיכטיג טרעטענדיג מיט די פיס, זיינען גענאנגען מענשען.

„זיי !"

א מינוט איז שעווירעוו געשטאנען אן אונעטשלאָסענער, דער־נאָך האָט ער שנעל אָנגעטהון א פּאלטאָ, דאָס היטעל, געעפענט די טהיר און ארויסגעקוקט אין דער פינסטערניש פון'ס קאַרידאָר.

פּלוצלינג האָט אין מוח ביי איהם דורכגעבליצט א געדאנק. ער האָט זיך דערמאָהנט, אז וועז ער איז ביי טאָג אריינגענאנגען אין קיך טרינקען, האָט ער בעמערקט זעהר נאָהענט דעם בראנד־מויער פון דעם דערנעבענדיגען הויז און דאָס פענסטער איז געווען אָהן דאָפּעלטע ראמען. שנעל בעוועגדיג זיך, שטיל ווי א קאַץ, אויסמיידענדיג די פֿאַרהענגלעך און קאסטענס, האָט שעווירעוו זיך דורכגעשלייכט איבער'ן קאַרידאָר. נעבען דעם ווינקעל, וואו די אלטיטשקע זיינען געשלאָפען, איז ער געבליבען שטעהן. הינטער'ן פֿאַרהאנג איז איצט געווען טויט־שטיל. שעווירעוו האָט זיך ניט נעריהרט און אלץ צוגעהערט זיך. עמיץ האָט א זיפּץ געטהון אין שלאָף און ווידער האָט זיך צוסקריפּעט עפּעס שוואכעס און קליינס. שעווירעוו איז קלאנגלאָז גענאנגען ווייטער, געעפענט די טהיר אין קיך אריין און אומגעקוקט זיך.

אין קיך איז געווען כמעט ליכטיג. אויפ'ן אויוועז האָט נעגלאנצט עפּעס א נעשיר; דער קאלטער סאמאָוואר איז אזוי ווי געשלאָפען אויפ'ן טיש שטעהענדיג. די קאץ האָט זיך א כאַפּ געטהון, איז אראבעשפרונגען אויפ'ן דיל און אוועקגענאנגען ער־נעז, אויפהויבענדיג דאָס עק'ל און מיאָוקענדיג אויף שעווירעוו'ן. עס האָט געשמעקט מיט צוגעברענטעם און קרויט. שעווירעוו איז צוגענאנגען צום פענסטער און האָט ארויסגעקוקט.

אין די פערנעבלטע, שטויבינע פענסטער האָט מען גאָרניט געקענט זעהן, אויסער א קלאָרען פּאַס הימל און דער גראָהער,

שטילער וואנד, וועלכער האָט געגרענעצט מיט אן אבנרונד.

ער האָט זיך נאָך אמאל אומגעקוקט און שטיל געעפענט דאָס פענסטער. א קאלטער, ריינער, פרישער שטראָם לופט אָרומ־נענומען זיין געזיכט און ברוסט, וועלכע זיינען געווען צוזאמענ־געדריקט פון דער שווערער, שטיקענדער קוואַרטיר־לופט. שעווירעוו האָט זיך אַרויסגעבויגן פונ׳ם פענסטער און א קוק געטהאָן אראָב.

וויט־וויט דאָרט אונטען האָט זיך געווייסט דער שטיי־נערנער טראָטואר און געדוכט האָט זיך, אז ער לינט אין א שרעקליכער טיפענישּ. מיט קעלט און טויט האָט פון דער טי־פעניש געווועהט און אין דער הויך האָט זיך צושפרייט א פריה־מארגען־הימעל, און זיין אונענדליכע וויסטקייט האָט נעאָטעמט מיט קעלט און וועטע רוימען.

שעווירעוו האָט ווידער אומגערעהט דעם קאָפ צו דער קוואַרטיר צו און צוגעהערט זיך.

אין דערזעליגער מינוט האָט זיך, שארף און קלינגענדיג, ווי עפעס לעבעדיגעס, געלאָזט הערען דאָס הויז־גלעקל, וואָס האָט געווארענט פון א געפאהר.

שעווירעוו איז פלינק און פארזיכטיג ארויפגעקראָכען אויפ׳ן פענסטער־ברעט, האָט געווארפען א קוק אראָב, אין דעם שרעק־ליכען אבגרונד מיט דעם וויסען טראָטואר און איז אראָבגע־שפרונגען...

א סעקונדע האָט געדויערט דאָס געפיהל, אז ער פאלט שרעק־ליך. טיעף, ארום איהם, איז דער לעדיגער רוים, דאָס לייב וויגט זיך שווער אין דער לופט, איבער אן אבגרונד. און פלוצלונג האָט זיין ברוסט זיך אבגעקלאפט אן קאלטע שטיינער. זיינע אין שרעקליכער אנשטרענגונג פערבויגענע פינגער האָבען זיך אנגע־כאפט אן דעם קאלטען צוקרימטען אייזען, וואָס האָט זיך צו־בויגען פון דער שווערקייט פון זיין לייב. די פיס האָבען קאנ־וואולסיוו געגליטשט זיך איבער דער גלאָטער וואנד, קלאפענדיג מיט די קניה און גליטשענדיג זיך אראָב...

דאָס אייגענע לייב האָט זיך אויסגעדוכט איצט שעווירָאוו׳ן אונגעוועהנליך־שווער. ער האָט זיך צובויגען, ווי א קאץ, וואָס פאלט אראָב פון דער הויך, האָט שוין פערמאכט פון שרעק די אויגען, האָט אבער געמאכט די לעצטע אנשטרענגונג, מיט די

הענד זיך אָנגעקלאַמערט אָנ'ם צובויגענעם און זיך בויגענדיגען ראַנד, זיך אָבגעריסען און ווידער ארומגעכאַפט מיט'ן עלענבויגען דעם ראַנד. דערנאָך האָט ער, קאָנוואולסיוו זיך צוזאַמענדרייקענדיג, אָנגעהויבען צו שאַרען די וואַנד מיט די פיס, און הערענדיג ווי עס שיטען זיך שטיקלעך פון דער שטוקאַטור, האָט ער א דער־פערהטער אָנגעלעהנט זיך אויפ'ן עלענבויגען, אריבערגעכאַפט מיט דער אנדערער האַנד דעם ראַנד און מיט דער ברוסט אריבערגע־בויגען און צוגעפאַלען צום דאָך.

א מינוט צייט איז ער געלעגען אויפ'ן קאַלטען, נאַסען דאָך כמעט אָהן בעוואוסטזיין, פיהלענדיג נור א שרעקליכען וועהטאָג אינ'ם שנעל־קלאַפענדען האַרץ און שפירענדיג, ווי ער פליהט אראָב, פאלט אין א שרעקליכען אָבגרונד.

עפעס א קלאַנג איז געפלויגען צו איהם פון הויף. דאָס האָט איהם אויפגעלעבט. עמיצער האָט געערדט שרעקליך ווייט דאָרט אונטען. שעווירעוו האָט זיך געלעגט אויף דער ברוסט און איז שטיל אראבגעקראָכען ווייטער צו. דאָרט, פון דער אנדערער זייט דאָך, האָט ער דערזעהען א גרויסען אונבעקאַנטען הויף, בלינדע פענסטער, שפיצען פון טרוקענע בוימער און גרינע פלאַכע גאזאנען־געוועבען. עפעס א שוואַרץ מענשעל, וועלכער איז געווען עהנ־ליך צו א קאָמישען, צו דער ערד צוגעדריקטען אינזעקט, וואָס וואַרפט מיט די פיסלעך, וועלכע געהען גלייך פון קאָפ ארויס, איז געגאַנגען איבער ווייטע, כמעט פערפראַרענע שטיינער פון הויף. מיט א קאָמישער קלאַרקייט האָבען זיך פון אונטען געטראַ־גען אהער אין דער הויך זיינע קליינינקע טריטלעך.

שעווירעוו האָט זיך נאָך אמאל אומגעקוקט, און איז פער־שוואונדען אין דער פינסטערניש פון א גרויסען שטויבינען בוידעם.

דער הימעל האָט קאַלט געקוקט אויף דער ערד. ווייט־ווייט האָט זיך צושפרייט די אונענדליכקייט פון דעכער און קוימענס און אויפ'ן ראַנד פון האָריזאָנט האָט געבלאָהט דער פונ'ם פריה־מאָרגען־שיין פערגאָסענער בוים.

12

אלאדיעוו האָט זיך אויפגעכאַפט פון א שארפען קלאַנג, וועלכער האָט זיך, ווי איהם האָט זיך געדוכט, געהערט אין זיין צימער. ער האָט געגומען זוכען, ווי זיין געוואוינהייט איז ג־

וועג, אין דער ביגסטער א סיגארעט, אבער אין דערזעלבער מינוט האט עפעס א שטאך געטהאן איהם אין הארצען אוו, זוכענדיג די שוועבעלעך, האט ער אויפגעהויבען דעם קאפ און זיך גוט איינגעהערט.

אין איהר קעמערעל האט זיך געריהרט מאקסימאוונא. מען האט געקענט הערען, ווי זי האט געגענעצט, אנגעטהאן עפעס, אנגעשטויסען זיך אן א זאך און איז אוועקגעטראטען מיט נאקעטע פים איבער'ן קארידאר.

— ווער איז דארט? — האט דערהערט אלאדיעוו איהר פערשלאפענע, אונצופריעדענע שטימע.

איהר האט מען, ווייזט אויס, געענטפערט, אבער אזוי שטיל, אז מען האט ניט געקענט פערשטעהן.

— א טעלעגראמע! ווער מען א טעלעגראמע? — האט איבערגעפרעגט מאקסימאוונא.

אלאדיעוו האט זיך שנעל אויפגעהויבען און געזעצט זיך.

„אהא!" האט איהם א בליץ געטהאן אין מח. און פלוצלונג האבען זיך צויאגט נעראנקען און פארשטעלונגען, קאשמארענהאפטע און אונרוואַרטעטע. דאס קליינע פעקעל און די פאפיערען, וואס דאס מענשעל מיט'ן רויב־פויגעל־געזיכט האט גלאזט ביי איהם, איז אויפגעשוואומען און געוואקסען, געוואקסען אלץ מעהר, אויסוואקסענדיג אין עפעס קאלאסאלעס, שרעקענהאפטעס. ער האט שיער ניט געטהאן א געשריי, מען זאל ניט עפענען די טהיר, איז אויפגעשפרונגען און א וואַרף געטהאן זיך צום קאריידאר, אבער מיט אן אונגעוועהנליכער קלארקייט האט זיך דערטראגען צו איהם די קריצענישׂ פונ'ם אייזערנעם ריגעל, וועלכען מען נעמט ארויס פון טיר און די איינגעהאלטענע קלאפעריי פון מענשליכע פים אין שווערע שטיוועל.

אלאדיעוו האט געהאט אזא געפיהל, אז די נאנצע וועלט האט זיך א ריס געטהאן, האט אויפגעלעבט און צוגליהט זיך מיט העלע שרעקליכע פארבען, געשרייען, פייפעריי און שרעקליכער האסט.

א מאגערער, א לאנגער, אין איין העמד, האט זיך אלאדיעוו קאנוואולסיוו צולאפען איבער'ן צימער, וואַרפענדיג מיט זיינע אונגעהייער גרויסע הענד און פים. און פלוצלונג איז געוואַרען

זעהר ליכטיג אין צימער. נאָך מיט א מינוט פריהער איז געווען אינגאַנצען פינסטער, אָבער איצט, אינ'ם שוואַבען בלאָהליכען שיין פונ'ם פריהמאָרגען, האָט זיך אלץ אָנגעזעהן אזוי קלאָר און בולט, אז דאָס האָט געשראָקען. אָט איז דער טיש מיט דער ניט־פער־ענדיגטער ארבייט, סיגארעטען אויפ'ן שטוהל, די שטיוועל נעבען בעט, די פּאַרטרעטען אויף די וואנד. און אלעס איז דאָך געווען אזוי גוט בעקאַנט, אזוי איינפאַך, ליעב און געוועהנליך.

— וועמען דאַרפט איהר האָבען? — האָט זיך דערהערט א דערשראָקענער, א ציטערדיגער קול. דאָס האָט געפרעגט מאַקסי־מאָווא.

וואָס מען האָט איהר געענטפערט האָט אלעריוו ניט גע־קענט הערען, אָבער די אלטיטשקע האָט עפעס שארף אויסגעשריען אוו, דוכט זיך, א פאַטש געטהאָן מיט די הענד. שוועדע טריט האָ־בען זיך מיט אמאל א שאָט געטהאָן אין קאָרידאָר.

אלעריוו האָט זיך געוואָרפען צו דער טיר, און ניט טראַכ־טענדיג צו וואָס ער טהוט דאָס, האָט ער אינסטינקטיוו א דרעה געטהאָן דעם שליסעל. דערנאָך געוואָרפען זיך צום טיש, א כאַפ געטהאָן דאָס פּעקעל, וואָס איז געווען שווער ווי א טויזענד־פודינער שטיין, געהאלטען עס אין האַנד א ביסעל און א לאָז געטהאָן צום פענסטער זיך.

„עס וועט אויפריסען, סיי ווי סיי...— האָט ער א טראַכט געטהאָן, בלייבענדיג שטעהן א פערגליווערטער פאר'ן אָבגעעפענ־טען פאַרטעל, פון וועלכען עס האָט א בלאָז געטהאָן איהם אין געזיכט א צערטליך־פרישער, ריינער פריהמאָרגען־ווינטעל. — „אלץ איינס, און דאָך וועל איך זיך קענען אָבטראָגען"...

פיבערהאַפט, ווי א פיש אין נעץ, האָבען זיך געוואָרפען אין אלע זייטען זיינע פערפלאָנטערטע גערַאַנקען. ער האָט אריינגע־שטופט די זאַך אינ'ן פאַרטעל און דאָס שרעקליכע אויפריים־שטאָף האָט זיך צוואוויגט, בלייבענדיג העננען איבער'ן קאלטען, פיער־עטאזשיגען אָבגרונד פונ'ם הויף. אלעריוו האָט שוין כמעט צו־נומען די פינגער, אָבער פלוצלונג האָט א נייער געדאַנק אויפגע־בליצט אין זיין מח און געווען איז ער אזוי שרעקליך און האַפ־נונגסלאָז, אז ער האָט צוברומט זיך, ווי א פערוואונדעטע חיה.

„וואָס טהו איך? און די פאַפּירען, די אדרעסען? אין הויף

וועט מען זיי דאָך אויפקלייבען!... פערבראַנען זיי... הא!... ניטא קיין צייט שוין!"

א ביטערער טרויער האָט א שניט געטהאָן אלאדיעוו'ן אין האַרצען. געוואָנען איז דאָס דער שרעקליכער טרויער, וועלכען מען פיהלט פאר'ן טויט.

„נו... וואָס טהוט מען? אומקומען אליין כדי צו רעטען אנדערע? .. אָבער איך האָב דאָך זיי געזאָגט! איך האָב געבעטען לאָזען מיך צו רוה... וואס פאר א רעכט האָבען זיי צו פאַדערן אזוינס פון מיר?"...

די גאנצע קוואַרטיר מענשען האָט זיך אויפגעהאָפט בון שלאָף. ערגעץ האָבען זיך צואוויינט קינדער, עמיצער האָט געזיפצט און געאָכצט. אינ'ם דערנעבענדיגען צימער, ביי שעווירעוו'ן, האָט מען גערערט אויף א קול, געקלאָפט מיט די מעבעל און געזידעלט זיך.

— יא, אוועקגענאַנגען, נו איז וואָס!... צום שכן, קען זיין, אריבערגעלאָפען, אייער וואויל'נעבאַרענשאפט... א שטודענט... ווער וויים! דו, טייפעל, נעהם צו דיין ביקס... וועסט נאָך קוילען א מענשען פאר גאַרנישט! — האָבען זיך צו אלאדיעוו'ן דערטראָגען פרעמדע, קאלטע און בייזע שטימען

און פלוצלונג האָט עמיצער א קלאָפ געטהאָן צו איהם אין טיר, מיט אזא זיכערקייט און קאַרעקטקייט, אז אלאדיעוו'ן האָט זיך געדוכט, אז ער זעהט פאר זיך פון הינטער'ן פערמאכטען טיר יענעם, וואָס קלאָפט. דאָס מוז זיין א העפליכער, ליבענסווירדיגער פאָליציי־אָפיציר מיט מאנירען פון א קאַץ און אונרחמנות'דיגע, דורכזיכטיגע אויגען.

אלאדיעוו איז אבגעשפרונגען שטיל פון בענסטער, אנידערגעלייגט די באַמבע אויפ'ן טיש, האָט איהר ווידער א כאַפ געטהאָן, שיער ניט ארויסגלאָזט פון האנד און אריינגעדרוקט אונטער'ן מאַטראַץ, אריינגעדרוקט און אויפגעשטאַנען, מאכטלאָז אראָבלאָזענדיג די לאַנגע מעכטיגע הענד.

אין טיר האָט מען ווידער געקלאָפט.

— זייט אזוי גוט... עפענט... אויף א מינוטעלע! — האָט זיך געהערט אן אונבעקאַנטע שטימע.

אלאדיעוו האָט ניט געענטפערט. די אלטע, איינגעזעסענע

פֿיינדשאפֿט צו די דאָזיגע מענשען, וועלכע ער האָט איינגעוויגען מיט דער מילך פון זיין מוטער, האָט איהם געגעבען א שטוים, און ניט אבגעבענדיג נאָך זיך אלײן קיין חשבון, וואָס ער האָט בעשלאָסען צו טהאָן, האָט זיך אלאדיעוו געשטעלט אויף די קניה, אנטקעגען דעם אָפענעם שווארצען מויל פונ'ם אויוועז, פון וועלכען ס'איז געגאנגען דער ריח פון קאלטען אש. מיט א שרעקליכער שנעלקייט האָט ער צוריסען דאָס שטריקעל פונ'ם פאקעט, האָט צושאָטען עפעם בלעטלאך און געגומען שנעל רייסען זיי אויף שטיקלעך. דער אויוועז האָט א זיפץ געטהאָן, דאָס פאפיר האָט צוקנאקט זיך, דוכט זיך, איבער'ן גאנצען הויז.

— עפענט, אניט וועלען מיר די טיר אויסברעכען! — האָט געשריען א שנעלע, פערביטערטע שטימע.

איצט זיינען, ווייזט אוים, געשטאנען עטליכע מענשען הינטער'ן טיר און אלאדיעוו האָט געזעהען דורכ'ן וואנד זייערע שאָפע, וועלפישע, אלזהענדיגע אויגען. און פלוצלונג האָט עמיצער קרעפטיג א קלאפ געטהאָן אין טיר.

„נו, וועניג צייט" — האָט האָפנונגסלאָז דורכגעטראָגען זיך אין אלאדיעוו'ס מח א קאנוואלסיווער געדאנק. און פלוצלונג האָט ער דערזעהען די אלע מענשען, וואָס זייער שיקזאל און לעבען העננט אב פון דעם, צי וועט ער האָבען נענוג צייט צו טהאָן דאָס אָדער ניט, צי וועט ער זיי פערראטען אָדער אויפאפפערען זיך. דער דאָזיגער הערראישער טריט, וועלכער וועט רעטען הונדערטער רייניע, יונגע, אויפאפפערונגספולע לעבענס, האָט איהם פער'כשופ'ט. איהם האָט זיך געדוכט, אז צעהנדליגע בעקאנטע פנימ'ער האָבען איהם אריינגעקוקט אין זיין נשמה מיט האָפנונג און דאנקבארקייט, און ער האָט זיך דערפיהלט אזוי קליין, אזוי נישטיג.

„אנו, מילא..." האָט אין דער טיפעניש פון הארצען ארויסגערעדט עפעם א ווארימע שטימע, אן אנגעזעטיגטע מיט טרערען און פרייד. „נו, זאל אזוי זיין!... בעסער אויף מיין קאפ זאל עס אויסגעהן!"

אויף דער טיר האָט מען זיך שטארק אנגעזעסען, אזוי אז עס האָט אלאדיעוו'ן זיך געדוכט, אז הינטער איהר זיינען ניט מענשען, נאר צוואוילדעטע חיות. עטליכע שטימען האָבען מיט א מאל גערופען זיך, און ווייטער אביסעל, ווייזט אוים, אויף די

טרעפ, האָבען שוואַך געפּישטשעט איבערגעשראָקענע קינדער.

— נו, עפּען שוין! גיכער! גיב זיך אונטער! — האָבען די שטימען געהוישעט.

און פּלוצלונג האָט אלאדיעוו'ן ארומגעכאפּט א קאלטער טויט־שרעק. איהם האָט זיך געוואלט א געשריי טהאָן אויף זיי, צוזיך־נען זיך, צופּייפען זיך, אָנהויבען צו זידלען זיך מיט די ערגסטע, שענדלעכסטע זידלעריין.

ער האָט אליין ניט בעמערקט, ווי אזוי ער איז געקומען צו דעם שווערען און קאלטען רעוואלווער, וועלכען ער האָט געהאלטען אין האַנד. ווייזט אויס, ער האָט איהם פערכאפּט מיט זיך, ווען ער האָט ארָאבגענומען די פּאפּירען פון טיש.

— גיב זיך אונטער!.. ברעכט, וואָס קוקט איהר! ברעכט די טיר!...

— צו אלדי רוחות געהט! — האָט משונה ווילד צושריין זיך אלאדיעוו, אויסדרעהענדיג זיך צו דער טיר און רייסענדיג ווייטער, גאנץ אינסטינקטיוו, אויף שטיקלעך די פּאפּירען.

און פּלוצלונג האָט די טיר נעפּלאצט אויף אן אָרט. א בריי־טער, שווארצער שפּאלט האָט זיך בעווייזען אויף איהר וויכער אויבערפלאך. עס האָבען זיך נעשאָטען שפּענדלעך, דער שליסל איז ארויסגעשפּרונגען פון טיר אויפ'ן דיל. עטליכע שטימען האָ־בען, דוכט זיך, צולאָזט זיך איבער'ן ציטער אליין און עפּעס א שווארצער שאָטען, מיט'ן ביקס אין האַנד, האָט זיך נעשפּאָרט צום שפּאלט פון טיר.

אלאדיעוו האָט אויסגעשאָסען...

עס האָט דורכגעבליצט עפּעס געלעס, עמיצער האָט דורכדרינ־גענדיג א געשריי געטהאָן און איז שווער געפּאלען אויפ'ן דיל, אין קאָרידאָר אריין.

— נעהם איהם! שלאָג איהם! — האָט דאָס שרעקליכע, פיעל־קעפּיגע בעשעפּעניש גערופֿוועט.

אלאדיעוו איז געזעסען איינגעבויגען, מיט צופּאטעלטע האָר, אין איין אונטערוועש, גלאָצענדיג מיט פּערריקטע אויגען און האָט, אויסציהענדיג זיין לאנגע האַנד אנטקעגען דעם שווארצען שפּאלט אין טיר, נעהאלטען אין איין שיסען.

ער האָט שוין גאָר ניט געפּיהלט, און ניט פּערשטאנען. אין

איהם האָט נאָר געקאָכט א ווילדער סטיכישער שרעק און עדשי־
טערענדע בייזקייט, יענע אונמענשליכע בייזקייט, מיט וועלכער
מען צוטרעט א גיפטיגען שרץ, קוילעט א שונא, שטיקט אן אָפּפער.

און פּלוצלונג האָט דער גאנצער שווארצער לאָך פון טיר זיך
אָנגעצונדען מיט פייער. מיט א געוויש האָט זיך פערקלאפט דאָס
טירל פון אויבען, אָבגעריסען א בילד פונ'ם נאָגל און א וויסער
שטויב האָט זיך געשאָטען פון די וועגר.

אלאדיעוו האָט זיך א וואַרף געטהאָן אן זייט, זיך צוגעדריקט
צו דער וואנד, און שארענדיג זיך נעבען איהר, אן איינגעבויגענער
ווי א חיה, האָט ער זיך דערשלעפט צו דער טיר. די פייערען פון
דער שיסערייי האָבען, דאָבט זיך, געצונדען זיין פּנים, אָבער ניט
בעמערקענדיג דאָס, איז אלאדיעוו צוגעשפרונגען צו דער טיר, האָט
אריינגעריסן דעם רעוואלווער אין דער שפּאלט און אויסגעשאָסען
איינם, צוויי.

א געשרייי פון א מענשען, וועלבער איז, ווייזט אויס, געפאלען
פונ'ם שאָס, האָט איהם פערטוויבט. עמיצער האָט א זיפץ געטהאָן.

— אהא! — האָט מיט אן אונגלויבליכען פערגניגען אויס־
גערירען אלאדיעוו, ציטערענדיג פון פיינליכער פרייד, גרייט צו
טויטען אָהן א סוף.

— שטעה, וואַרט! ער וועט טויטען זיך... אוועק פון יענעם
צימער! — האָבען געשריען עטליכע שטימען.

אלאדיעוו האָט א כאַפּ געטהאָן מיט א שרעקליכער קראפט
דעם שוועריען שראנק און האָט איהם צוגעשטעלט צו דער צובר־
כענער טיר. דערנאָך האָט ער זיך ווידער געוואָרפען צום אויוועו
און האָט אונטערגעצונדען די צוריסענע צוקנייטשטע פאפּירען.
פרעהליך האָט זיך צוברענט א לעבעדיגער פייערל און האָט פער־
שיינט מיט א שפּילענדיגען ליכט דאָס צובראָכענע צימער.

דאמאלס האָט זיך אלאדיעוו צוגעשלעפט מיט'ן רוקען צום
וויגקל פון צימער און זיך אומגעקוקט.

ס'איז שוין געווען כמעט ליכטיג. טרויעריג און קאָמיש האָט
איצט אויסגעזעהען דאָס אלטע, ליעבע צימער. דער אראָבגעפאלע־
נער לאָמפּ איז געלעגען אן אָנגעבוינענער אן דער זייט אין צוגע־
סענם קערפּסין; אן א זייט האָט זיך א רוק געטהאָן טאלסטאי'ס
פּאַרטרעט, א דורכגעשאָסענער פון א קויל; דער וויסער שטויב

פון דער שטוקאטור האָט זיך צושאָטען אין די ווינקלען און א בלאָה רויכעל איז אין לייכטע פאסען געקראָכען דורכ'ן צוברא־כענעם פענסטער אין דער וויטקייט אוועק.

שרעקליך האָט זיך צוטומלט אלאדיעוו'ס נשמה. איהם האָט זיך געדוכט, אז ער איז בעררידט געוואָרען, אז דאָס איז אומענליך. וואָס איז געשעהען? ערשט נעכטען, מיט עטליכע שעה צוריק, איז ער נאָך געזעסען אהם דעם דאָזיגען טיש און גע־שריבען, און אהם איהם האָבען רוהיג און פרידליך געלעבט די אלע קליניגקייטען — די פאַרטרעטען, צייכנונגען, ביכער. און א שרעקליכער טרויער, אן אָנגעזעטיגטער מיט די לעצטע ביטערע טרערען, האָט ארומגעכאפט זיין נשמה. ער האָט א קוק געטהאָן אויף זיין טיש, אויף די ביכער... און א שרעקליכע האָפנונגסלאָ־זיגקייט האָט איהם ארומגענומען. ער האָט נעכאפט זיך פאר די האָר. דאָס גאַנצע צוקינפטיגע לעבען זיינס, וואוס האָט געקענט זיין אזוי אינטערעסאַנט, ליכטיג, דויערהאפט, אָנגעפילט מיט אַנ־געהמער ארבייט, בעגעגנישען מיט גוטע מענשען, זוניגע טעג און לייבע, האָט זיך דורכגעטראָגען פאר זיינע אויגען. דאָס לע־בען, וואָס האָט געקענט זיין און וועט ניט זיין!

— טויט! — האָט איהם אונטערגעזאָגט די שרעקליכע שטי־מע פון אונענדליכער האָפנונגסלאָזיגקייט.

„באַרוואָס? וואָס איז געשעהן?.. איין נארישע צופעליגקייט!" האָט ער געהאָט נאָך צייט איבערצוטראכטען.

א האָגעל פון שווערע קלעפ האָט זיך געשאָטען איבער דער טיר פון דעם דערנעבענדיגען צימער. איבער'ן קאָרידאָר האָט מען געשלעפט עפעס שווערעס. עמיצער האָט געגעבען בעפעהלען מיט א שארפער, אָנגעשטרענגטער שטימע. און פלוצלונג האָבען צו־קנאקט זיך די ביקסען, און דער שטויב האָט זיך געשאָטען פון סופיט, און שטיקלעך האָלץ פון דער טיר האָבען א שנעל געטהאָן אלאדיעוו'ן איבער'ן געזיכט, וואָס האָט זיך פלוצלונג בעגאָסען מיט הייסען בלוט.

— אהא! — האָט ער א טראכט געטהאָן מיט א טויטליכער רוהיגקייט און קאלטער פיינדשאפט — אזוי גאָר!..."

א פרעהליכע, ראבעלוסטיגע בעזקייט איז געקראָכען צום האלז, און ער האָט הייזעריג אויסגעשריען עפעס א וואָרט, איז ווי א

קאץ צוגעשפרונגען צום בעט, אויסשטרעקענדיג די האנד נאָך דער באמבע.

— שים! אזוי! שנעלער! — האָט עמיצער געשריען, דוכט זיך, כמעט איהם אין אויער אריין.

אלאדיעוו האָט גארנישט געהערט. עפעס האָט העל זיך גע־צונדען ביי איהם אין די אויגען, דאָס נאנצע צימער איז ערגעץ אן א זייט אנטלאפען און מיט א גרויסער קראפט איז אלאדיעוו געפאלען צום דיל.

אין צימער האָבען אריינגעקוקט בלייכע סאלדאטען, מיט די ביקסען אין דער האנד. דער רויך איז לאנגזאם געקראכען אין פענסטער אריין, אין וועלבען מען האָט שוין געקענט זען דעם אנקומענדיגען טאג, און אלאדיעוו איז געלעגען אינמיטען צימער, מיט'ן קאפ ארויף, צושפרייטע הענד און פערלייגט קניה פון די לאנגע נאקעטע פיס. זיין טרויעריגע נאז, א פערבלאהטע און אין בלוט פערשמירטע, האָט געקוקט אויפ'ן סופיט און עפעס שוואר־צעס, שרעקליכעס, שטיל עס האָט שטיל צושוואומען זיך איבער'ן דיל ארום זיין קאפ.

13

מיט'ן אויפגעהויבענעם קאלנער פון פאלטאָ און טיף אין די טאשען אריינגעשטעקטע הענד, איז געגאנגען שעווירעוו איבער דער ליכטיגער גאס, וועלכע איז געווען אנגעפילט מיט מענשען, וואָס איילען זיך ערגעץ.

אויף אלע קרייצוועגען האָבען צייטונגסלייט פערקויפט צייי־טונגען און געשריען, אויסלויבענדיג די סחורה:

— א דראמא אויף מאכאוואיא!... א צוזאמענשטויס מיט אנארכיסטען!..

און מענשען האָבען געקויפט די גרויסע פאפירענע בויגענס, אויף וועלכע די דאזיגע וועסטער זיינען געווען געדרוקט מיט פע־טען שריפט, וואָס האָט פון ווייטען אויסגעזעהן ווי טרויער־פערצי־רונגען. שעווירעוו האָט געקויפט די צייטונגען און, זיצענדיג אויף'ן יעקאָטערינען־סקווער, וואו עס האָבען געקלונגען די פרעהליכע שטי־מען פון די קינדער, וואָס האָבען אויסגעשטרעקט זייערע קעפלעך ווי לעבעדיגע בלומען, האָט ער דורכגעלעזען א געוויע בעשרייבונג פון די געשעהעניסע.

פערענדיגט האָט זיך די בעשרייבונג מיט די וועדטער:

„דורכ'ן פענסטער איז אנטלאָפען אן אנארכיסט, וואָס האָט נעלעבט אויפ'ן פאָס פונ'ם פויער ניקאָלאי יעגאָראָוו שעווירעוו און איז אין דער אמת'ן דער פון פאָליציי לאנג געזוכטער סטודענט פון דער יוריעווער אוניווערזיטעט לעאָניד ניקאָלאיעוויטש טאָקא־רעוו, וועלכער איז פעראורטיילט געוואָרען צו טויט־שטראָף און איז אנטלאָפען פון דער בעוואָפענטער וואָך אויפן וועג צום גערוכט. אלע מיטלען זיינען אָנגענומען געוואָרען צו אויפזוכען איהם."

שעווירעוו'ס פנים איז געווען אינגאנצען רוהיג. נאָר לעזענ־דיג ווי דער רעפּאָרטער בעשרייבט איבערטריבען־דראמאטיש, און מיט פיעלע אויסרופס־צייכענס, אין וועלכען צושטאנד מען האָט געטראָפען אלאדיעוו'ס קערפער, האָט אין שעווירעוו'ס אויגען בעווייזען זיך עפעס עהנליכעס אויף א פייניגענדען געפיהל פון רחמנות און א שרעקליכער פערריקטער בעזקייט.

דערנאָך איז ער אויפגעשטאנען, האָט גלייכגילטיג בעטראכט די קינדער, וואָס האָבען זיך רוהיג געשפיעלט, און איז אוועקגע־גאנגען פון נאָרטען.

אן אונגעוועהנליך געפיהל האָט ער איצט איבערגעלעבט. עפעס האָט איהם געצויגען אהינצו עקשנות'דיג און געביטעריש. ער האָט קלאָר פערשטאנען, אז דאָס איז שרעקליך געפעהרליך, און די הויז־היטער וועלען איהם זיכער דערקענען, און ער האָט שוין דערפיהלט, ווי פונ'ם גלייכגילטיגען, האסטיג־לויפענדיגען עולם רייסען זיך ארויס אונזיכטבארע הענד, וועלכע שלעפען איהם לאנג־זאם, אבער זיכער, אין די ארעמס פון טויט. עס איז קלאָר געווען, אז ער טאָר ניט ארומדרעהען זיך איבער די גאסען און ניט אוועק־פאהרען פון שטאָדט, און דערווייל איז ער געווען הונגעריג און איז פערפראָרען געוואָרען, ווי א הונד, וואָס האָט קיין בעל־הבית נישט. און דאָס דאָזיגע געפיהל פון הינטישער פעריאָגטקייט האָט דערוועקט אין איהם א געפיהל פון חוצפה און שפאָט.

אלץ איינס, האָט ער געטראכט מעכאניש, קוקענדיג רוהיג פאר זיך מיט זיינע קאלטע ליכטיגע אויגען, — און הויך אויפהויבען־דיג דעם קאָפּ, איז ער לאנגזאם געגאנגען צום אָרט, וואוהין איהם האָט געצויגען די אונפערשטענדליכע קראפט פון רחמנות, בעזקייט און האָפנונגסלאָזיגקייט.

נאָך פון דערווייטענס האָט ער דערזעהן נעבעך דעם גוט־בעקאַנטען הויז א שווארצען אויפגערעגטען עולם און צוויי טונקע־לע פיגורען פון פאָליציסטען אויף פערד, וואָס זיינען געשטאַנען אונבעוועגליך איבער די קעפ פון די נייגיריגע.

דער עולם איז געשטאַנען אויפ'ן טראָטואר, פון ביידע זייטען פונ'ם טויער און אויפ'ן ענטגעגענגעזעצטען טראָטואר האָט זיך אויסגעצויגען א לאַנגע ליניע פון שווארצע לייבער, אין וועלכע עס האָבען זיך געבליבט מענשליכע פנימ'ער מיט שארפע, טונקעלע אויגען. שעווירעוו איז צוגעשטאַנען צום עולם ארום די טויערען און האָט זיך איינגעהערט צו די רייד.

די מעהרהייט מענשען האָבען געווארט שווייגענדיג און אָנ־געשטרענגט זיך צו כאַפען א קוק אינ'ם הויף, וואו עס האָבען זיך ארומגעדרעהט די פאָליציי־אָפיצירען און פאָליציי לייט. נעבען דעם טראָטואר איז געשטאַנען דער וואָגען פון רויטען קרייץ, און דער דאָזיגער רויטער סימוואָל פון ליידען אָהן וועלכען האָט נע־רעדט וועגען דעם, אז דאָ איז פאַרגעקומען א שרעקליכע דראַמא, וואס איז א געהיימנים פאר יעדען און ציהט דאָך און שרעקט די דערשראָקענע מענשליכע הערצער.

עפּעס א בעל־מלאכה אין א היטעל מיט א דאשעק, וואָס איז געווען פערגאַסען מיט רויטער און גרינער פאַרב, האָט ג'דרש'נט און פון אלע זייטען האָבען זיך צו איהם געדוקט מענשען, אויס־שטרעקענדיג זייערע מיט נייגיריגקייט ברענענדיגע אויגען.

— האָט מען, הייסט עס, געוואָלט כאַפען איינעם, וועלכען, הייסט עס, די פאָליציי זוכט, און ער איז, פערשטעהט זיך, אנט־לאָפען!... נו איז, הייסט עס, געווען א הויז־זוכונג, און יענער, וואָס, הייסט עס, האָט פון גאַרניט געוואוסט וואָס צו זאָגען, האָט צווייענען געקוילעט און נאָך א זשאנדאַרען פערוואונדעט אין בויך... נו האָט מען, הייסט עס, אלע קוואַרטיראַנטען ארויסגעטריבען פון הויז.

— און וואָס איז מיט'ן צווייטען? — האָט שטרענג געפרעגט א סאָלידער, פעטער מענש און מיט אזא אויסדרוק, גלייך ווי ער איז געקומען אהער, כדי איינצופיהרען אָרדנונג און דארף באלד נעמוי אויספאַרשען דעם בעל־מלאכה.

דער בעל־מלאכה, האָבענדיג גרויס הנאה פון דער ראָל, וואָס

ער שפּיעלט, האָט אַן אויפֿנערעגטער זיך געדרעהט אהין און אהער און שרעקליך געאיילט זיך.

— און דער אַנדערער, הייסט עס, ווייסט פון גאָרנישט צו זאָגן... ביי איהם האָט מען א באָמבע געפונען, זאָגט מען...

— טו וואָס זאָגסטו „א באָמבע געפונען" און „ווייסט ניט פון וואָס צו זאָגן"? פֿלאַפּעלסט, ברודער'ל, אין דער וועלט אַריין!

— ניין, איך פֿלאַפּעל שוין גאָר ניט! דאָס הייסט, נעזוכט האָבען זיי גאָרניט איהם, די פּאָליצייַ האָט וועגען איהם גאָר ניט געוואוסט, נאָר דערנאָך האָט זיך אויסגעלאָזט, אז ער איז אויך פון אזעלכע!..

— הערט, ווער איז ער? — האָט זיך אריינגעמישט א רייך־פּערפּוצטע פרוי.

— איך ווייס ניט, — האָט מיט אמת'ן בעדויערן געענטפּערט דער בעל מלאכה.

איהרע צוגעמאָלטע אויגען האָבען געבראַנט מיט נייגיריגקייט, און די צאַרטע באָקען האָבען זיך צופֿלאַמט פון אויפֿלעבונג. פון אלע זייטען האָבען געקוקט די זעלבע נייגיריגע אויגען, און מענשען זיינען געקראָכען איינער דעם אַנדערן אויפ'ן קאָפּ, האָבענדיג מורא צו פערלירען א וואָרט פון דעם בעל מלאכה'ס ערצעהלונג.

— הייסט עס, האָט מען איהם בטעות געטויט?

— עס קומט אויס אזוי אויס! — האָט נעמאַכט מיט די הענד דער ערצעהלער און דערביי געקוקט אויף אלעמען ארום אזוי, גלייך ער האָט דעם גרעסטען פערגענוגען דערפון, וואָס יענעם האָט מען נעטויט בטעות.

— אָבער דאָס איז דאָך שרעקליך! — האָט אויסגערופען די פרוי, און האָט זיך אויף אומגעקוקט ארום, אזוי ווי זי וואָלט ער־וואַרט א מיטלַיידיג וואָרט.

— נו, יא... אָבער א באָמבע האָט מען דאָך ביי איהם נעפּו־נען. — האָט בעמערקט עפּעס א יונגער אָפּיציר, קוים־קוים שמייכ־לענדיג צו דער שהנער פרוי. — ס'איז אלץ איין געפּעהרליכע חברה.

די שווארצע אויגען פון דער פרוי האָבען שנעל א קוק געטהון אויף איהם, און מען האָט ניט געקענט פערשטעהן, וואָס פאר אן אויסדרוק ליגט אין זיי: צי פון קאָקעטעריי, צי פון שרעק.

— יא, אָבער האָך איז דאָס שרעקליך! — האָט זי געזאָגט.

און נאָך עמיצער האָט געזאָגט, אז ס'איז שרעקליך. עס האָבען זיך געשאָטען די פיבערהאַפט־אויפגערעגטע פראָגען. די מענשען האָט זיך געוואָלט דערגעהן דאָס געהיימניס, דערוויסען זיך נאָך איינצעלהייטען פון דעם שרעקליכען, אָבער אָנציהענדען האָמאָן. עס איז געווען לעבעדיג, און אפילו פרעהליך, ווי עס איז געווענליך אין דער צייט פון א גאַסען־סקאַנדאַל. דער עולם האָט זיך געטומעלט, און די פאָליציילייט זיינען שווייגענדיג געזעסען אויף די פערד, זעלטען וועז אָבשטופענדיג מיט דער בעוועגונג פון דער האַנד יענע, וואָס האָבען זיך געשטויסען פאַראויס.

שווייגענדיג האָט דאָס אלץ געהערט שעווירעוו, לאָנזאָם און כמעט אונבעמערקבאר איבערפליהענדיג מיט זיינע קאָלטע, העלע אויגען פון איין געזיכט צום אנדערן. און וואָס מעהר ער האָט געקוקט, אלץ פעסטער האָבען זיך צוזאמענגעדריקט זיינע ליפען און אלץ שטאַרקער האָבען געציטערט די פינגער פון די אין די טאַשען פערבעהאלטענע הענד.

— גוט געטהאָן, וואָס מען האָט איהם משלח געווען אויף יענער וועלט! זאָלען זיי וויסען! א נייע מאָדע נאָר: וואַרפען באָמבען!

— דער רוח וויים, וואָס דאָס איז אזוינס, — האָט שטיל בעמערקט עמיצער כמעט שעווירעוו'ן אין אויער אריין.

ער האָט זיך שנעל אומגעקוקט און דערזעהען א פאָר יונגע אויגען, וואָס האָבען געקוקט אויפ'ן עולם מיט פעראכטונג און עמפערונג.

דאָס איז געווען א זעהר יונגינקע מיידעל מיט אזא העל־רויט אויפ'ן פנים, גלייך ווי נור וואָס האָט מען איהר א קיצעל געטהאָן.

— נערעכט, טאקי גוט אזוי! — האָט איהר אָבגעענטפערט איהר בענליטער, א סטודענט.

— וואָס רעדט איהר?

— און רעכענט איהר, ס'וואָלט בעסער געווען, זיי זאָלען איהם אויפהענגען?... — האָט ביטער געענטפערט דער סטודענט און אנטשווויגען געוואָרען.

שעווירעוו האָט אויפמערקזאם א קוק געטהאָן אויף איהם. אָבער דער סטודענט האָט עס בעמערקט, האָט זיך פלוצלונג

ציוזאמענגעדריקט און, א ריהר טהוענדיג די מיידעל פאר'ן האנד, געזאגט:

— קומט, מארוסא!

— זיי טראָגען איהם, זעהט, זעהט! — האָבען די מענשען צורעדט זיך און פלוצלונג האָט דער עולם זיך א לאָז געטהאָן צו די טויערען.

צוערשט האָבען זיך בעוויזען נאָר די קעפ פון די פאָליציילייט, פון וועלכע צווויי זיינען געווען אָהן היטלען, דערנאָך א זשאנדאַרם. עפעס האָבען זיי געטראָגען, נאָר מען האָט זיך ניט געקענט חאפען, וואָס דאָס איז געווען.

— איי, פאָטערלעך מיינע טייערע! — האָט אויסגעשריען א נאָאיווע שטימע פון א פויערטע.

— אָן א זייט! אָן א זייט! — האָבען געשריען די פאָליציי־לייט אויף די פערד, אריינפאָהרענדיג אויפ'ן עולם. די פערד האָבען געדרעהט מיט די אויערען און מיט אן אונפערשטענדליכען געזיכטס־אויסדרוק געקוקט אויף די מענשען, וועלכע האָבען זיך געדרעהט צוויישען די פיס. דער עולם האָט זיך אָבגעדרוקט. עס האָבען זיך קלאָר אַרויסגעזעהען שוין די פאָליציי־לייט און הויז־היטער, און צוויישען זיי האָט געפלאָטערט עפעס ווייסעס.

עפעס ווי א ווינד איז דורכגעפלויגען איבער'ן עולם. אַנדערע האָבען אַראָבגענומען די היטלען, און עס איז געוואָרען שטיל.

— אהערצו! סטעפאַנאָוו, נעהם זיך אָן א זייט, — האָבען זיך איבערגערעדט די מענשען, וואָס האָבען געטראָגען דעם טוי־טענס קערפער.

און שעווירעוו האָט דערזעהן די טראָג־בריטער, פערדעקטע מיט עפעס ווייסען, וואָס האָט געלאָזט אָבער קלאָר און שרעקליך אַרויסזעהן די קאָנטורען פון'ס אוכבעוועגליכען מענשליכען קערפער. דאָס געזיכט פון'ס טויטען איז געווען פערדעקט, אָבער פון אונ־טען דעם לייליך האָבען זיך אַרויסגעווייזען די לאַנגע קאַשטאַניען האָר, וואָס האָבען זיך שטיל בעווענט אין'ם טאָג־שיין, און א טייל פון א ווייסען, בייניגען שטערען.

„און ליעבע, און זעלבסט־אויפאָפערונג און רחמנות!" האָט דערהערט שעווירעוו דעם טיעפען, אויפגערעגטען באס, און זיין פנים האָט אויסגעזיטערט פון א פלוצלינגער קאָנווולסיאָן.

דער עולם מענשען האָט צוגעדעקט דעם טויטען קערפער און געזאָגט האָט מען נור, ווי עס האָט זיך א ריהר געטהון, צוואויגט זיך און שטיל געגומען אוועקשווימען איבער די קעפּ דער גרינער דאָך זון'ס לאָזארעט־אמבולאנס.

דער עולם האָט אָנגעהויבען צוגעהן זיך.

געבליבען זיינען נור א פּאָר קליינע געזעמלען מענשען, דער בעל־מלאכה האָט נאָך אלץ דערצעהלט, פּאָבענדיג מיט די הענד, אָבער די גאס איז שוין ליידיג געוואָרען און ווידער זיינען געגאנגען מענשען און געלאָפען פערד און געטראָגען זיך עקיפּאזשען און וועגען, נלייך ווי גאָרנים איז געשעהן.

שעווירעוו האָט א זיפץ געטהון, אָבער באלד איבערגעריסען דעם זיפץ און, טיף אריינרוקענדיג די הענד אין די טאשען, איז ער אוועקגענאנגען וויטער, טרעטענדיג זיך אוים א וועג איבער'ן קלינגענדיגען טראָטואר, פארבי מאגאזינען, לאמטערנען, מענשען און רייכע הייזער.

דער טאָג איז געווען א ווארימער, א ליכטיגער. א וויסער הימעל האָט זיך צושפרייט הויך איבער'ן שטאָדט, און איבערא זיינען ארומגעלאָפען האסטיג מענשען, אריינגענאנגען אין די קראָמען, און געראדט איינער מיט'ן אנדערען. אלעס איז געווען ווי נעכטען און אייערנעכטען און אפילו אין'ם עק פון דערזעלבער גאס האָט שוין גאָרניט דערמאָהנט אָן דעם שרעקליכען טויט און די אלעמען אונבאקאנטע לייד־ען, וועלכע זיינען אויך אייביג אויסגעמעקט געוואָרען פון לעבען און געדעכטניש פון דער מענשהייט.

שעווירעוו איז גענאנגען אייגער אליין צווישען דעם עולם און שוועדע גראנקען האָבען זיך געדרעהט ביי איהם אין קאָפּ אין א אונגנדליך שווארצען קרייז.

ער האָט זיך דערמאָהנט, אז אויך דאמאָלס, ווען מען האָט אויפגעהאנגען זיין געליעבטע, און דאמאָלס, ווען איהם איז אויסגעקומען צו לעזען וועגען דעם טויט פון זיינע גוטע בעקאנטע, — די הייליגע, מוטיגע מענשען, ווען האָבען געאָפּפערט מיט זיך, — האָט אויך קיינער ניט געשריען פון וועהטאָג און שרעק און קיינער האָט ניט פערגעסען צו טהון זיין געוועהנליכע, טאָג־טעגליכע ארבייט. מענשען האָבען ניט אָבגעשטעלט אויינער דעם אנדערען, כדי צו דערצעהלען די שרעקליכע און טרויעריגע נייעס. אזוי ווי

איצט, זיינען זיך דאמאלס רוהיג געגאנגען די טראמווייַ'ען, נעהאנ־דעלט די קראמען, קאקעטירט די פרויען און קיינעם האט ניט גע־ארט, וואס זיין הארץ ווערט אויפגעפרעסען פון פיין, שרעק און האסנונגסלאזינקייט.

און אין זיין פערשלאסענער נשמה איז געוואקסען אלץ מעהר די שרעקליכע, קאלטע פיינדשאפט און די אויגען זיינע האבען גע־קוקט אויף די פארבייגעהער — די יונגע, אלטע, זאטע, הונגעריגע, גליקליכע, אומגליקליכע, — מיט דעמזעלבען אויסדרוק, גלייך ווי ניט הונדערטער פנימער זעהט ער, נור איין גרויסען מענשליכען פנים, וועלכען ער האט אויפגעווארפען זיינע עולות און אזוי ווי נעזאגט: „איהר אלע, אלע זייט שולדיג אין די אלע ליידען און אומזיסט וועט איהר ארויפווארפען די שולד אויף אייערע נעהרונ־גענע קנעכט, וועלכע איהר צאהלט, אז זיי זאלען זעצען זיך אויף אייערען אויסגעמאגערטען האלז!... איהר זייט דאך אזא מאכט! ווער וואלט געקענט שטעלען זיך אייך אנטקעגען, אויב איהר אלע וואלט ניט געווען אזוי גלייכגילטיג, בייז אדער דערשלאגען?!... איך ווייל ניט האבען צו טהון מיט די שענדליכע מערדער, וועלכע טויטען מיט די וואפען, וואס איהר האט זיי אין די הענד אריינ־גענעבען, איך וועל זיך רעכענען נור מיט אייך אליין, מיט אייך אלע!"

זיינע נעראנקען האבען זיך נערהעהט אין א שווארצער פינס־טערניש, און דאס פערשפיצטע אויער האט שארף אויפגעכאפט עפעס טריט פון א מענשען, וועלכער פערפאלגט איהם.

נאך שטעהענדיג נעבען דעם הויז, האט שעווירעוו דערפיהלט אויף זיך עמיצענס קלוגע, שלעכטע, אומרהמנות'דינע אויגען, וואס האבען זיך נעהאלטען אין אירן אויסבעהאלטען פון איהם. ער האט זיך אומגעדרעהט א צוויי מאהל, אבער ער האט נאַרניט בע־מערקט. ארום איהם זיינען נעווען אלץ אונבעקאנטע, אויפגע־רענטע פנימ'ער. אבער דאס נעפיהל פון פאטאלען איז געוואקסען, און זיין הארץ האט געקלאפט אונרעגעלמעסיג און אונזיכער.

דער בריעטער טייך, מיט זיינע בלייערנע וועלען, רויכערענדיגע שיפען, האט זיך נעזעהען אויפ'ן עק גאס. ווייט, אויף יענעם ברעג, האבען פערנעבעלט געבלאהט זיך הייזער, נערטען און פאב־ריק־קוימענס, און איבער זיי האט זיך גלעזענט א שווארצער רויך,

וואָס האָט פערשמירט דעם ראנד פון'ם הויכען, ליכטיגען הימעל.
שעווירעוו האָט א טראכט נעטהון און זיך גאָלאָזט צום בריק,
וואָס האָט געפיהרט צום אַנדערען ברעג.
און פּלוצלינג האָט ער זיך אומגעקעהרט.

דערשראָקענע, מענשליכע אויגען האָבען איהם גליך נעקוקט
אין נעזיכט אריין. א מענש מיט זעהר העלע וואָנצען און א
הארטען הוט איז שיער ניט ארויפגעפאלען אויף איהם. אויף א
מינוט האָבען זיך זייערע בליקען בענאנענט און פערגליווערט ג־
וואָרען, דערפיהלענדיג, אז עפעס שרעקליכעס פערבינדט זיי. אָבער
דאָס איז נעווען נור איין סעקונדע און ווירער, ווי נאָרניט איז ג־
שעהן, האָט זיך שעווירעוו אָבנעקעהרט און אוועק נענאנגען ווי־
טער, און דער מענש האָט איהם שנעל איבערגעיאָגט און פערנאנ־
גען פארויס.

דאָס איז פאָרגעקומען אזוי שנעל און בליצארטיג, אז שע־
ווירעוו האָט א טראכט נעטהון, אז ער האָט נעהאט א טעות. אָבער
זיין הארץ האָט נעשלאָגען נערווועז און נעדעמפּפט, עפעס אזוי ווי
עם וואָלט איהם געוואָרעגט פון אן אומגליק. און פּלוצלינג האָט
שעווירעוו בעמערקט א שווארצע ציגור פון א פאָליציייאסט, וואָס
ווישט רוהיג די נאָז מיט א ווייסען אנדשוה. דער מענש אין'ם
הארטען הוט איז נענאנגען זיין וועג, האָט זיך בענעגענט מיט'ן
פאָליציייאסט אן נענאנגען ווייטער, ניט ענדערענדיג זיין טריט.
עס האָט זיך גדהוכט, אז ער איילט זיך ערגעץ. אָבער דער פאָלי־
צייאסט האָט אויפגעציטערט, אראָבגעלאָזט די האנד, א קוק ג־
טהון מיט פערוואונדערונג אויף איהם און אומגעקוקט זיך א צו־
טומעלטער.

אין דערזעלבער מינוט האָט זיך שעווירעוו שנעל און שארף,
אזוי ווי ער וואָלט שוין לאנג געווארט אויף דער גלעגענהייט, פער־
קירעוועט צוריק, האָט זיך דורכגע'גנב'עט צווישען א קאָמפּאניע
בוי־ארבייטער, וועלכע זיינען נענאנגען איהם אנטגענען, און נע־
לאָזט זיך צוריק צום ברעג טייך. ער האָט ניט אומגעקוקט זיך,
אָבער מיט'ן גאנצען ליייב זייענעם, וועלכעם איז געוואָרען אונג־
וועלליך ליייכט, האָט ער דערפיהלט, אז מען קוקט אויף איהם,
יאָגט זיך נאָך נאָך איהם און באלד וועט מען איהם כאפען. און
א שארפען און אייליגען קוק האָט ער געוואָרפען אויף די ברעג־

געגענער. אינדערווייטענס האָט זיך געזוהן דער זומער־נאָר־טען און דער פערבוינ צום „מאַרס פעלד". שעווירעוו האָט שנעל בערעכענט, ווי ווייט ער וועט דארפען געהן, און האָט פערשטאַנען, אז דערנעהן אהין וועט ער ניט קענען, אז די גאַנצע געגענד איז העל־בעלייכטעט, גלאַט, און ניט־געשיצט, ווי א אייביגע וויסטענישּ. און איהם האָט זיך געדוכט, אז אין דעם טומעל פון די טויזענדער מענשען איז ער אזוי איינזאם, אבגעריסען פון אלע און אין גע־פאהר, ווי אויפ'ן לידיגען, שנייאָזען פעלד.

„נו, מילא... איז דען ניט אלץ איינס!" — האָט ער גלייכ־גילטיג נעטראכט און געבליבען שטעהן אן אפאטישער, א שווע־רער, אבער אין דערזעלבער צייט האָט דורכגעשניטען די לופט א שארפער פייף פון א קלייגעם פינלענדישען שיף, וועלכע האָט גע־האלטען שוין בייס אוועקגעהן. מיט דער גענויגקייט פון א מאשין, כמעט ניט טראכטענדיג, איז שעווירעוו שנעל ארויפגעלאָפען אויף דעם וואקזעלריגען בריקעל, איז דורכגעשפרונגען דעם אייזערנעם טויער און אראבגעלאָזט זיך אויפ'ן בארט פון פ'ם שיפעל, עפעס צווי־שען מענשען, וועלכע האבען זיך אייליג צוזעצט אויף גלע בענק. ערשט דאמאלס האָט ער זיך אומגעקוקט.

נאנץ ווייט, בייס אריינגאנג צום בריק, האָט שעווירעוו דער־זעהן זיי: דרייי מענשליכע פיגורען, וואָס זיינען געווען אבגעטיילט פון דער גאנצער וועלט.

דאָס זיינען געווען א שווארצער סאַלדאט אויפ'ן פערד, א פא־ליציאיסט און דער דעטעקטיוו. זיי האבען גע'ישוב'ט זיך וועגען עפעס, קוקענדיג צום שיף, און האבען זיך נעשטויסען אויף איין אָרט. שעווירעוו האָט פערשטאנען, פארוואָס זיי זיינען אזוי צו־טומלט: זיי האבען ניט געווואוסט, צי וועלען זיי קענען זיין אויפ'ן שיף, איידער עס וועט אבגעהן אדער ניט. זיי האבען זיך גערוסען אהין און אהער. ענדליך האָט זיך דער פאליציאיסט ענטשלאָסען. האלטענדיג דאָס שווערט אין האנד, איז ער דורכגעלאָפען א דרייי טריט אין שעווירעוו'ס ריכטונג, אבער אין דערזעלבער צייט איז דאָס שיף שוין אבגענאנגען פון ברעג. דערזעהענדיג דאָס, האָט דער פאליציאיסט א טרייב געטהון דאָס פערד און געלאָזט זיך אין נאלאָפ צום בריק און דער אנדערער פאליציסט, מיט'ן דעטעקטיוו, זיינען אוועקגעלאָפען ערגעץ.

„צום טעלעפאָן לויפען זיי... וועלען באלד געבען צו וויסען דער פּאָליצייַ!" — האָט געטראכט שעווירעוו, אזוי ווי איינער וואָלט איהם דאָס אונטערגעזאָגט.

און ווידער האָט ער זיך מיט דערזעלבער שנעלקייט און גע־ניטקייט פון א מאשין ארויפגעכאפט אויפ'ן בּאָרט שיף, האָט מיט'ן אויג אויסגעמאָסטען דעם שמאָלען פּאס וואסער צווישען דער שיף און ברעג, און א שפרונג געטהון. עטליכע מענשען האָבען א געשריי געטהאָן פון שרעק, אָבער שעווירעוו האָט געהאָט גליק. ער האָט זיך אויסגעגליטשט, שטעהענדיג שוין אויפ'ן בריקעל און שיער ניט אריינגעפאלען אין וואסער, אָבער ער איז צו זיך געקומען באלד, איבערגעלאָפען די בריקלעך אין א סעקונדע און אוועקגעלאָזט זיך ווידער צום זומער־גאָרטען.

ער איז געגאנגען שנעל, אלץ מאכענדיג גרעסערע און גרע־סערע טריט, און איינהאלטענדיג זיך מיט אלע קרעפטען, ער זאל ניט לויפען, איבריגענס זיינען שוין סיי ווי סיי פערשיידענע מענ־שען אויפמערקזאם געוואָרען אויף איהם און האָבען זיך פערוואונ־דערט אומגעקוקט. עפּעס א שרעקליכע קראפט האָט איהם גע־שטויסען אין רוקען. עס האָט זיך געוואָלט אומקוקען און ער האָט מורא געהאט — ריכטינער ער האָט ניט געקענט. איהם האָט זיך געדוכט, אז אָט כאפט מען איהם שוין, אז צעהנדליגער הענד ציהען זיך צו איהם פון אלע זייטען.

די בוימער, געלע ברעטער, דאָס שהנע הויכע אייזענגיטער, די דאמען, אפיצירען און קינדער זיינען ווי אין חלום דורכגעלאָפען שנעל פאר זיין אויג. ניט פערקירעוועגדיג אין גאָרטען, כמעט לויי־פענדיג, א בלייכער און פערווילדערטער, האָט שעווירעוו זיך פער־נומען צום בריקעל איבער דער פאָנטאָנקא. אונטען האָט ער גע־זעהן די פלאָבע רוקענס פון די שוועדע לאסט־שיפלעך, די אויג־געבויגענע פויערים, וואס זיינען געזעסען אויף זיי, די נעבעלהאפ־טע וווייטקייט פון הייזער און בולווארען און, שוין ניט איינהאל־טענדיג דעם משוגע'נעם, פאנישען שרעק, האָט ער געלאָזט זיך לויפען אראָב.

דער פּאָליציסט, וואס איז געשטאנען אויף דער וואך, א גרוי־סער סאָלדאט, מיט גרויע וואָנצען, האָט איהם עפּעס א געשריי געטהון. אָבער שעווירעוו האָט ניט געהערט גאָרנישט. ער האָט

אויסגעמידען אן עקיפאוש אויב'ן וועג, דערזעהן פאר זיך א פער־ וואונדערטען פרויען־נעזיכט אין א מאדנעם, העל־בלויען הוט און, אראבלויפענדיג פון בארג, אויסמיידענדיג נאך פערד און עקיפא־ זשען, וואם זיינען געשטאנען אין וועג, איז ער אריינגעלאפען אין א לוידיג געסעל.

א ווייטען, פיעלשטימיגען טומעל האט ער געהערט הינטער זיך, אבער ער האט זיך ניט אומגעקוקט און, ניט פערשטעהענדיג שוין גארנישט, האט ער זיך געוואלפען אין די ערשטע אפענע טויערען. ער האט דערזעהן א טיפען, ווי א ברונעם, הויף, צו־ האקטע האלץ, זעהר פיעל פענסטער, וואם האבען מיט א גרויסער נייגיריגקייט פערקוקט זיך אויף איהם. א דינסטמיידעל מיט צוויי קינדער אין העל־בלויע קאפאר'לעך זיינען שיער ניט געפאלען איבער איהם.

— וואם שפרינגסטו, ווי א פערריקטער! האט שיער די קינ־ דער ניט דערשטיקט! — האט זי א געשריי געטהאן, אבער, ניט ענטפערענדיג איהר, איז שעווירעוו געלאפען ווייטער, פארביי זיי. דורכ'ן טויער, וועלכער איז געווען ענליך צו א פייכטען, שמוציגען קעלער, אין א צווייטען הויף אריין.

איהם האט זיך געדוכט, אז דאס דינסטמיידעל האט געשריען:

— אין יענעם טויער איז ער אריינגעשפרונגען... אין יענעם!..

ווידער האבען זיך איהם געוואלפען אין די אויגען צעהנדליגער פענסטער און טירען, ווידער זיינען געבליבען שטעהן און געקוקט אויף איהם עפעס מענשען, מיט אונבעקאנטע, אונפערשטענדליבע געזיכטער, און אומעטום איז אלעס געווען אויפגעהוילט, נאקעט, ווי אין א וויסטעניש, ניטא וואוהין צו בעהאלטען זיך און אלע ארום איהם האבען איהם אבגעשטויסען, ווי א שונא.

שעווירעוו איז געבליבען שטעהן, האט זיך אומגעקוקט. פון הינטען, אין דער פינסטערניש פון'ם טויער האט שעווירעוו דער־ זעהן, ווי אין א געמעהל, מענשען, וואם האבען זיך געיאגט נאך איהם איבער'ן ערשטען הויף.

פארויס איז געלאפען דער זעלבער פעטער פאליציסט אין א שווארצען מאנטעל, און שעווירעוו'ן האט זיך אויסגעדוכט, אז לוי־ פענדיג צילעווען ער זיך אין איהם פון'ם רעוואלווער. אבער דאס איז געווען מאמענטאן, ווי א זעהונג און אין א מינוט ארום האט

ער דערזעהן א טויער, וואָס פיהרט אין א זייטיגען הויף און, קוים כאפּענדיג דעם אָטעם, שטיקענדיג זיך מיט דעם שפּייעכץ, מיט א שרעקליכען וועהסטאָג אין הארצען, האָט ער זיך א וואָרף געטהון אהין.

עמיצער, א ווילד־פרעמדער, אן אונבעקאנטער, וואָס איז גלייכ־גילטיג נענאנגען איהם אנטגענגען, איז געבליבען שטעהן, האָט א קוק געטהון אהין, איבער שעווירעוו'ס קאָפּ און האָט פלוצלינג צו־שפּרייט די הענד און פערשטעלט דעם וועג און א עקעלהאפטע, חיה'שע גרימאסע האָט זיך צושפּילט איבער זיין פּנים.

— ע... שטעהט, שטעהט נור דאָרט! — האָט ער א נעשריי געטהון כמעט פרעהליך.

— לאָז! — האָט הייזעריג געענטפערט שעווירעוו, — ניט אייער געשעפט!

— ע, ניין... שטעהט נור אביסעל! קאראול! — האָט שוין צושריען זיך מיט אלע כוחות דער מענש און געכאפּט שעווירעוו'ן.

— האלט! — האָט מען געשריען פון הינטען מיט הנאה.

אויף א סעקונדע האָט שעווירעוו דערזעהן פון דער ווייט א אונבעקאנט געזיכט, מיט שווארצע וועלצלעך און נאריש־אכזריות'־דיגע אויגען און האָט פלוצלינג, מיט אן אונגעוועהנליכער קראפט, וועלכע האָט זיך אין איהם דערוועקט פון האָפענונגסלאָזיגקייט און אונענדליכען כעס, דערלאנגט דעם דאָזיגען עקעלהאפטען פּנים מיט דער פויסט, עלענבויגען און דער גאנצער האנד.

— אָט... — האָט זיך ארויסגעריסען פון'ם הארצען פון'ם מענש, וואָס איז ווי א זאק מעהל אוועקגעשמיסען געוואָרען אָן א זייט.

— אַ־אַח! האלט איהם! — האָט געהאנגען אין לופטען און די ריינע טרעלען פון א פאליציי־פייף האָבען זיך איינגעשניטען אין די אויערען.

אָבער שעווירעוו האָט זיך פערקירעוועט אין א ווינקעל און האָט פלוצלינג דערזעהן אין דער פינסטערער וואנד פון'ם הויכען הויז, וואָס האָט איהם פערשפּארט דעם וועג, א ליכטיגען פלעק: א טויער אין גאס אריין און די שווארצע סילועטען פון מענשען און פערד, וואָס האָבען זיך געטראָגען אויף דער גאס.

14.

קאלט און אונהיימליך איז געווען ארום, ווי אין א גרויסען בית עולם. עס האט געשמעקט מיט נאסעם ליים און געבראכענע ציגעל, און נאך עפעס א מאדנער גערוך, ווי פון הונדערטיעהריגען שטויב, האט זיך געטראגען פון א ווינקעל, אין וועלכען ס׳האט זיך פערקליבען שעווירעוו.

שוין עטליכע שטונדען איז ער געזעסען דא, א בעהאלטענער הינטער׳ן מיסט־קאסטען, אין׳ם ווינקעל פון׳ם גרויסען הויז, וואס האט זיך געהאלטען ביי׳ם איבערבויען. דארט, וואו די רויטליכע פלעקען פון ליים און די צושטערטע וועגד, וואס האבען פאנאנדער־געעפענט זיך, ווי וואונדען, האבען נאך ניט אויפגעפרעסען אלע שפורען פון דער אלטער גרויסקייט, האבען זיך געזעהן נאך די אבגעריסענע שטיקלעך אלטע, רייכע טאפעטען און די רעשט פון די פערגילדונגען און פערצירונגען. אמאל האבען דא געוואוינט מאדנע, אנגעפודערטע מענשען פון פערגאנגענע דורות, מעכטיגע און שטארקע, ווי געטער. מעגליך, אז אין דעמזעלבען צימער האט געשלאפען אן עלענאנטע און פויעל מארקיזע, אן אויסגעפוצטע אין שפיצען און באטיסט — א וואונדער פון שענקייט, פערצער־טעלטקייט און לוקסוס, וואס האט זיך צוליהט אויפ׳ן יסוד פון די הונדערטיהריגע ארדנונגען, וועלכע האבען געדריקט די שוואר־צע ערד, די אנגעטרונקענע מיט בלוט און בעמיסטינטע מיט טויטע קערפערס. און איצט איז אלץ צושטערט געווארען פון די רויהע, גירינע הענד פון די נייע בעלי־הבתים פון לעבען, און אין׳ם העל־בלאהען ווינקעל, אויפ׳ן פאן פון בלויך־גילדענע ליליען, האט זיך איינגעקארטשעט א צופאטעלטע, ווילדע פינור׳ל, מיט א רעוואל־ווער אין האנד.

שעווירעוו איז אהער בערלאפען, האבענדיג אבגענארט זיינע פערפאלגער. ער איז דורכגעקראכען דעם הויף מיט האלץ און אריבערגעשפרונגען דעם פארקאן. אין אנהויב האט ער גערעכענט, אז דאס איז זעהר ניט קיין זיכערער ארט, אז פריהער פון אלעמען וועט מען דורכזוכען דאס ניט־בעוואוינטע הויז, אבער ער האט שוין ניט געהאט מעהר קיין כחות צו לויפען ווייטער, און ער איז געבליבען דא.

א לאנגע צייט האט ער נאר הייזעריג אבגעאטעמט זיך און

קאָנוואולסיוו געדריקט דעם רעוואָלווער אין דער אָבנגעשוואכטער האנד, גרייט צו טויטען יעדען איינעם, ווער עס וועט זיך נור בע־ווייזען אין דער חורבה פון די צושטערטע טירען. ער האָט גע־הערט געשרייען פון מענשען און א טופען פון פים, וואָס לוי־פען שוועך איבער די רואינען פון די מארמאר־טרעפ. זיין ברוסט האָט זיך געהויבען, ארויסלאָזענדיג עפעס א פערדעכטיגען קלאנג און די ווילדע אויגען האָבען געברענט, ווי ביי א צום־טויט פער־העצטען וואָלף. אָבער מינוטען, און שפעטער־צו שעה'ן זיינען פערנאנגען, און אלעס איז געווען שטיל און לעריג, נור שוואך האָ־בען זיך דערטראָגען ווען־ניט־ווען שוואכע גאסען־קלאנגען.

שעווירעוו האָט שוין ניט געקענט לאָגיש טראכטען און האָט שלעכט פערשטאנען, וואָס עס קומט פאָר. ער האָט אינסטינקטיוו געווארט עס זאָל פינסטער ווערען און יעדעס מאָל האָט ער פער־מאכט די אויגען, ניט זייענדיג שטארק נענוג צו קעמפען מיט דער שרעקליכער שוואכקייט, וועלכע האָט ארומגעכאפט זיין לייב און האָט איהם געוואָרפען אין א עקעלהאפטען פיבער. פאר זיינע פערמאכטע אויגען האָבען זיך געטראָגען נאסען, עפעס פנים'ער, הענד אויסגעשטרעקטע צו איהם. אין זיינע אויערען האָבען נאָך געקלונגען די געשרייען און די פייפעריי. צוויי מאָל האָט מען געשאָסען אויף איהם, אָבער דאָס האָט זיך זעהר שוואך אָבגעקריצט אין זיין נעדעכטניש. ווער וויים, אפשר האָט זיך דאָס אלץ נור אויסגעדוכט. דערפאר האָט נעמאכט אויף איהם א שרעקליכען אייגדרוק דאָס, וואָס אלע, וועלכע זיינען איהם נעקומען אנטקעגען אין דער צייט פון דעם שרעקליכען, טויטליכען גלאָף, זיינען גע־ווען זיינע שונאים!... קיינער האָט ניט געפּראָווט צו העלפען איהם בעהאלטען זיך, צו בעשיצען, פערהאלטען זיינע פערפאלגער, אָדער, וועניגסטענס, אָבטרעטען איהם דעם ווענ. און אויב עס זיינען געווען מענשען, וואָס האָבען ניט געפיהלט דעם נאָרישען, לייִדענשאפטליכען כעס צו איהם, אויב אנדערע האָבען זיך ניט גע־שטעלט אויף זיין לייִדענס־וועג, מיט הענד אויסגעשטרעקטע, כדי צו כאפען איהם, זיינען דאָס געווען אָדער גלייכגילטיגע, אָדער נייגיריגע, וואָס האָבען מיט פערגניגען געקוקט אויף דער דאָזיגער מענשען־יאגד.

און דער געדאנק וועגען די דאָזיגע נייגעריגע איז געווען שארפער

און האָט מעהר געפרעסען שעווירעוו׳ס נשמה, ווי די פּנימ׳ער פון זיינע פערפאָלגער, וועלכע ער האָט זיך גאָרניט געקענט פאָרשטעלען. דאָס איז געווען עפּעס אונפּערזענליכעס און בלינדעס, וואָס האָט זיך נעיאָגט נאָך איהם, ווי דרעסירטע הינט.

שעווירעוו האָט נעטראכט ניט וועגען דעם, ווי נאָהענט דער טויט איז און ווי וועניג האָפענונג ער האָט צו רעטען זיך; נעטראכט האָט ער וועגען דעם, אז איהם וועט זיך ניט איינגעבען צו פערווירקליכען דעם גראנדיעזען נעראנק, וועלכען ער האָט מיט אזא פיינליכער פיינדשאפט און פיינליכער ליעבע אויסגעטראָגען אין זיין הארצען אזוי פיעל יאָהר. ער האָט זיך דערמאָנט אָן יענעם שענעם אָפּיציר, וועלכער האָט אַרויסגעכאפּט דאָס שווערד און שיער ניט דערלאָנגט איהם איבער׳ן קאָפּ; ער האָט זיך דערמאָנט אָן דעם סאָלידען עלטערען מענשען, וועלכער האָט אויסגעשטרעקט דעם שטעקען, כדי אָבצושטעלען איהם. ער האָט זיך דערמאָנט נאָך אן פערשידענעם, און האָט נעציטערט פון פיינדשאפט און פעראכטונג. ער האָט פערשטאנען, אז אלעס איז פערפאלען און אז די אלע מענשען מענען רוהיג לעבען ערוואַרטענדיג, אז באלד וועלען זיי לעזען אין די ציטונגען נייעס וועגען זיין פיינליכען און אייזאמען טויט. וועג שעווירעוו האָט קלאָר, וואָס קלאָרער קען ניט זיין, פערשטאנען זיין מאכטלאָזיגקייט, איז ער שיער ניט דערשטיקט געוואָרען פון אן אָנפאל פון א אונגלויבליכער בייזקייט און האָפענונגסלאָזיגקייט.

אָבער די צייט איז זיך נעגאנגען איהר גאנג, ביסלעכווייז האָט זיך בערוהיגט דאָס הארץ, וואָס האָט נעקלאפט אזוי קאָנוואולסיוו, האָט אויפגעהערט שווער צו אָטעמען די ברוסט, און די איינגעקאָרטשעטע הענד האָבען זיך פון אליין גענומען ארבאָלאָזען אין שווערער טויט־מידקייט. אזוי ווי עפּעס אָנגעשטרענגטעס ביז׳ן לעצטען גראד האָט זיך אָבגעריסען און אלע גיפיהלען און גערַאנקען זיינען פלוצלינג אָבגעפאלען ווי א הארץ, וואָס פלאצט פלוצלינג פון אונערטרעגליכען ליידען. ער האָט זיך בערוהיגט, און די רוה איז געווען די שווערע טויט־רוה, וואס נעמט ארום א מענשן, וועו דער שטריק איז שוין אויף זיין האלז און קיינער־נים, — ניט מענשען און ניט נעטער, — וועלען איהם שוין מעהר ניט רעטען. א שרעקליכע גלייכגילטיגקייט האָט איהם ארומגעכאפּט.

און אויב איצט וואָלטען אריינגערעכנט זיך, מיט געשרייען פון פרייד, זיינע פערפאַלגער, וואָלט שעווירעוו אודאי קיין ווידער־שטאנד ניט בעוויזען.

שוואכער איז געווארען דער פערמאַטערטער לייב. עפעס א ווייסער נעבעל האָט זיך געצויגען אין דער הויך, ארום איהם, און ארומגעווויקעלט איהם, ווי תכריכים א טויטען, אבשיידענדיג איהם פון דער גאנצער וועלט. עפעס שטילעם האָט געקלונגען אין די אויערען זיינע, און געוואָלט האָט זיך נאָר איין זאך: פערמאכען די אויגען און מיט'ן קאָפּ אריינווארפען זיך אין דער פינסטערניש, שטילקייט און אונבעוועגליכקייט.

— מען טאָר ניט שלאָפען! — האָט ער זיך געזאָגט.

א שוועכער נעבעל האָט זיך אלץ מעהר און מעהר אָנגענעלעגט אויף זיין מח, אלעס איז אוועקגעשוואומען פון זיין בעוואוסטזיין, און מינוטענווייז איז שעווירעוו געשלאָפען כמעט מיט אָפענע אויגען.

פון צייט צו צייט פלעגט ער זיך אויפכאפען, דערמאָנען זיך אָן עפעס, אויפציטערען, שארף אומקוקען זיך און ווידער אריינ־פאלען אין א פייניגענדע שלעפעריגקייט, פיהלענדיג ווי עס ווערט אלץ קאלטער זיין לייב, וואָס ווערט דורכגעדרונגען מיט דער פייכט־קייט פון דעם נאסען ליים.

אנטגעגען איהם, פון א האלב צושאָטענער וואנד, האָט זיך קאָקעטיש געפלאָכטען א קאפריציעזע ראָזעטע און האָט שרעקליך נעפייניגט שעווירעוו'ן אָהן יערען זין. צייטענווייז, האָט ער קלאָר געזעהן, אז דאָס איז ניט מעהר ווי א שטיק צובראָכענער מארמאָר, אויף וועלכען ס'האָבען זיך נאָך געזעהן געמעהלען פון אונגעוועהנ־ליכע פלאָנצען. אָבער צייטענווייז האָט די געמעהלען פערדעקט א פינסטערניש, און זיי זיינען געוואקסען, האָבען גריהרט זיך, אָנ־נענומען קאָשמאר־פאָרמען, דאָס ווערענדיג לעננער, דאָס ווערענדיג קירצער, דאָס צוואמענגיסענדיג זיך אין א שרעקליכען, מענשליכען געזיכט.

אָבער סוף כל סוף איז שעווירעוו ענדליך אנשלאָפען גענוארען, וויל וען ער האָט געעפענט אויף א מינוט די גאנץ פערשלאָסענע, דוכט זיך, אויגען, האָט ארום געבליהט די טיעפע דעמערונג און אין איהר האָבען זיך געטונקען די ווייטע ווינקלען און די רואינען

פון אמאליגער פראכט. די פינסטערניש האָט זיך געהויבען איבער די האלב צושטערטע וועגט, נעקליבען זיך אין די ווינקלען און געקוקט פון די טירען, פון די אויסגעליידיגטע זאלען. עפעס געשפענסטער האָבען שטיל בעוועגט זיך דאָרט, גלייך ווי עס זיינען אויפגעשטאַנען תחית המתים די געשפענסטער פון אמאליגע מענשען, וועלכע זיינען געזעסען דאָ, געליעבט און געליטען און געשטאַרבען דאָ, ווען עס איז נעקומען די פאטאלע שעה.

מיט וועלכער פערוואונדערונג וואָלטען געקוקט די אָנגעפוידערטע גראפען און מארקיזינען אויף דעם קלייניגקען, דערשראָקענעם, מאָדנעם מענשעל, וועלכער האָט זיך צוגעטוליעט צו דעם ווינקעל, מיט דעם רעוואָלווער אין האנד.

שעווירעוו האָט זיך אויפגעכאפט אזוי ווי פון א שרעקליכען שטויס.

מיט איהם איז געשעהן עפעס אונפערשטענדליכעס. ער האָט לכתחלה ניט געקענט כאפען וואו ער איז און וואָס איז מיט איהם; עפעס א גרויסע פרייד האָט ערשיטערט זיין גאנצע זעלע; זיין גאנץ וועזען איז געווען אָנגעשטרענגט אין אן אונמענשליכען עקסטאז, און זיין הארץ איז געווען ווי א ברעכיגער, גלעזערנער געפעס, וואָס וועט באלד־באלד צוברעכען זיך אויף שטיקלעך. געהאט האָט ער דאָס געפיהל, אז ער האָט נישט לאנג א וואונדערבארע, שרעקליכע זעהונג געהאט. מעגליך, אז דאָס איז געווען א האלוצינאציאָן, מעגליך, האלב פערגעסענע עראינערונגען, מעגליך, אז זיין ערשיטערטער, דאָך ניט אינגאנצען פערשלאָפענער מח, האָט געווענט זיך זיינע פאנטאזיען.

„וואָס האָב איך געזעהן? — האָט ער געפרעגט זיך א צוטומלטער. — עפעס גרויסעס, וויכטיגעס, וואָס נעהמט אין זיך אריין דאָס גאנצע לעבען, ווי דער ים — א טראָפען וואסער... וואָס איז דאָס אזוינס!... מען דארף דערמאָנען זיך"...

אָבער אזוי ווי אן אייזערנער פאָרהאנג האָט זיך אראָבגעלאָזט איבער זיין מח. נאָך האָט געשיינט הינטער איהם אן אונפערשטענדליך ליכט, ס'האָבען זיך געהערט שטימען און געדרעהט זיך עפעס פנימ'ער, אָבער ער האָט ניט געקענט דערמאָנען זיך, אין דאָס איז געווען א גרויסע פיין.

אזוי ווי עמיצער האָט איהם דערצעהלט מיט א שטילער, שטי־

לער שטימע עפעס, אָדער ער זעהט דאָס אליין, אָבער דער אָנגע־
שטרענגטער מח האלט ניט אוים די שרעקליכע אנשטרענגונג און
רייסט זיך מאכטלאָז אָב, אוועקטראָגענדיג מיט זיך אלעס אין דעם
אָבגרונד פון דער קאלטער, מיעדער אונענדליכקייט.

איהם האָט זיך געדוכט, אז ער קלעטערט איבער א זעהר שטיי־
לען פעלז, א קליינינקער, פעריאָדנטער מענש'על, נאָך איהם קרי־
כען אונענדליכע רייהען מענשען, ווי שוימענדע וועזען פון די
שווארצע וואסערען, גרייט צו כאפען איהם, צוריסען איהם, צו־
טרעטען איהם, ווי א גרעזעל. מיליאָנען הענד זיינען אויסגע־
שטרעקט, כאפען איהם פאר די הענד, פאר'ן זוים פון קלייד, ריי־
סען די קליידער, און א שרעק כאפט איהם ארום. אָבער ער קריכט
אלץ העכער און העכער, און אָט זיינען זיי שוין אלע ערגעץ ווייט
אונטען, קוים צו זעהן, און ער, איינער אליין, — אויף א שרעק־
ליכער הויכקייט און דער ווינד פלאטערט איבער זיין קאָפּ. און
נאָך העכער איבער זיך, אויף'ן שארפען שפיץ פעלזען, זעהט ער
צוויי שווארצע פיגורען, וואָס זיינען פערגליווערט געווארען הויך־
הויך איבער דער וועלט, איינזאמע אין'ם בריייטען, בלאָהען רוים.
און ער פיהלט, אז זיי וויסען דאָס רעטעניש פון זיין נאנצען לע־
בען, אז באלד וועט ער זיך דערווייסען אלץ און פערשטעהן פאר־
וואָס קריכט ער אויף די שרעקליכע, איינזאמע הויך, פארוואָס ריי־
סען זיך נאָך איהם די שווארצע וועלזען, וועלכע זיינען גרייט צו
צורייסען איהם. און דאָס געפיהל פון העכסטער פרייד ערשיטערט
זיין וועלע. זיי זיינען ווייט, ווי א חלום, אָבער זיי וואקסען אלץ
קומען צו נעהנטער. שעווירעוו פליהט שוין צו זיי מיט א שרעק־
ליכער שנעלקייט. די נאָהענטקייט פון'ם געהיימנים, וועלכעם ער
וועט באלד דערווייסען, פילט אָן זיין הארץ מיט אונערטרעגליכער
פרייד.

„מען זאָגט, אז אייזער א מענש פערליורט אינגאנצען זיין פער־
שטאנד, פיהלט ער אזא שרעקליכע, אונפערגלייכליכע פרייד... איך
וויים!" טראכט שעווירעוו און פיהלט, אז דאָס אלץ איז א חלום
און קען זיך ניט אָבריסען פון איהם, שטרענגט זיך אונמענשליך
אָן, כדי ניט צו פערליורן די זעהונג און זעהן אלץ ביז'ן סוף.

א שארף־שפיציגער פעלזען אין דער הויך; א ווייטע, נאָלדענע
זון; אונענדליכע, פון נעבעל אויסגעוועבטע ווייטקייטען, וואָס זיי־

נען אריינגעפאלען אין אבגרונד; א מיראוש פון ווייטע גאלדענע שטערט און די בלאהקייט פון׳ם ווייטען ים און צוויי גרויסע אינמענשליכע פנימ׳ער איבער דער גאנצער וועלט.

צוזאמענלייגענדיג די הענד אויף דער ברוסט און אויפדרי־קענדיג אין איהר די ביניגע פינגער, שטעהט אייגער אן אויפזאמער, און דער ווינד פון די זוניגע שטראקען האט געשפיעלט מיט זיינע צופאטעלטע האר. די אויגען זיינען פארמאכט און די ליפען אייגעדריקט, אבער אן אונמענשליכע פרייד ציטערט אין זיי און עס ציטערען אויך די דארע פינגער, צוגעדריקטע צו דער ברוסט. און אלייז איז ער, ווי צוגעצויגען צום הימלישען פידעל־שפיל און די גאנצע לופט, דוכט זיך, ציטערט ארום איהם, א צוטומעלטע פון דער שרעקליכער, אונמענשליכער אנשטרענגונג פון גייסט.

און יענער לינט אויפ׳ן ראנד פון צושטערטע טראפלאך, און פעט, נאקעט און ליידענשאפטליך טוליעט זיך צו די הארטע שטיינער. א וואונדערבארער קערפער, א נאקעטער, אונפערשעמטער קערפער מיט פרויען־ברוסטען, וואס צינדט אן אין דעם בלוט חיה׳שע פערלאנגען. די גרויסע, פולע ברוסטען ציטערען. דער ראז־פארביגער בויך הויבט זיך פון געהיימען געלעכטער, די הענד קלאמערען זיך אן די פעלזען, אויפ׳ן לעצטען ראנד, איבער דעם שרעקליכען אבגרונד פון פעלדער, וואס פונקלען דארט אונטער דער זון. דאס שווארצע פייער פון שווארצע אויגען שפילט רעטלעל־האפט, און עפעס ריהרט זיך אין זיי ווי שווארצע שלאנגען, וואס האבען זיך בעהאלטען אין דער טיפעניש פון גרויסע וואסערען.

— איך בין דאס גאנצע בייז פון דער וועלט! — זאגט א שטימע אין דער אנגעשטרענגטער שטילקייט. איך בין דאס לעבען, וואס לאקט און די גאנצע ערד אין איהר פינסטערער און שרעקליכער ליידענשאפטליכקייט, פאר וועלכער אלעס וואס לעבט בעצאהלט מיט אייביגען ליידען! דו האסט זיך פערקערפערט, גאט׳ס גייסט! איך פערשטעה דיינע געדאנקען און זעה, וויפיעל ליידען און אונווילטיגע שטרעבונגען, וועלכע זיינען ערגער פון טויט, דו זעהסט אין דער צוקונפט. דו לוידסט! און דיך וועלען קרייציגען מענשען, ווייל איך בין שענער און פערשטענדליכער פון דיר. און איצט, אין דער דאזיגער מינוט, וועלט בעשטימט דער שיקזאל פון דער וועלט!... דו האסט געוואלט זיין א מענש, כדי צו רעדען מיט

זיי אויף זייער שפּראַך; איך בין געוואָרען מענש, כדי צו קעמפּפֿען מיט דיר. און ווען דו וועסט רעדען צו זיי, וועל איך לאָקען צו זיך און שיקען צום טויט דיך, דעם אונפערשטענדליכען, זינלאָזען אַסקעט! הערסט! איצט זיינען מיר שטערבליך ביידע... שטויס מיך ארונטער! פערניכט דאָס גאנצע בייז פון דער וועלט. נעהם איהם אויף זיך, ווייל דו ביזט געקומען רעטען די וועלט און דו איינער וועסט קעניגען איבער איהר... שטויס מיך אראָב!

דער נאקעטער קערפּער בויגט זיך אונפערשעמט און ווארפט זיך אויפ'ן ראנד פון דעם אָבגרונד. די שווארצע האָר צולאָזען זיך איבער די פּעלזען און בעוועגען זיך לייכט אין דער שרעקליכער וויסטקייט. די הענד גליטשען זיך איבער'ן ראנד, איין ראָז־פּאר־ביגער פוס לאָזט זיך אראָב און איבער'ן אָבגרונד הענגען שטייף אראָב רונדע ברוסטען, די שווארצע, לייד־נשאפטליכע אויגען בר־נען און שטארקער שפּיעלט אין זיי עפּעס שלאנגיגעס. דער גאנ־צער אונפערשעמטער און לאכענדיגער לייב גליטשט זיך, קלאמערט זיך, ציטערט פון אנשטרענגונג און ווארט נאָר אויף אין שטויס, כדי ער זאָל פערשווינדען אין אָבגרונד. דאָס לייב רופט, ציהט, פיהרט אריין אין נסיון. אין בעוועגונג, נאָר אין בעוועגונג.

— שטויס מיך ארונטער! דו וועסט זיין איינער!... שטויס ארונטער, און איך וועל בעגשען אלע צייטען! שטויס! איך בין דאָס גאנצע בייז פון דער וועלט! דו ביסט דאָך געקומען די וועלט רעטען! טו וואָס צווייפעלסט דו? זעה, איך פאל.

די דינע לייפען, פערשלאָסענע פון אונמענשליכען קאמפּף, צי־טערען און עס ציטערען די דורכזיכטיגע ברעמען פון די פערמאכ־טע אויגען!

— שטויס ארונטער!

פלוצלינג האָבען זיך די צושפּאלטענע לייפען א ריהר געטהאָן, די שיטערע וועגטלעך האָבען אויפגעציטערט און ער האָט געפּעפּענט די אויגען.

זיי זיינען קאלט, רוהיג און ליכטיג און זיי האָבען געקוקט ערנעץ ווייט, ווייט, דורכפּליהענדיג אונענדליכע רויטען און יאהר־הונדערטער. דאָס גאנצע גליק פון דער וועלט·און איהר גאנצע פרייד וועלען ניט איבערוועגען איין שלעכטע בעוועגונג מיינע!

און דאָס בייז וועט ניט טריאומפירען אין מיר! געה אוועק פון מיר, שטן!

שרעקליך אויפגעציטערט איז געוואָרען די נאנצע נשמה פון'ם קלייגעם מענשען, וועלכער איז געהאנגען איבער'ן אָבגרונד, און, אויסשטרעקענדיג זיינע שוואכע הענד, האָט ער מיט א יאמער פון טרויער און האָפנונגסלאָזיגקייט אויסגעשריען:

— דו האָסט געהאט א טעות... א טעות!

ער ווי? איהם איינהאלטען, פערניכטען די שרעקליכע ווער־טער, ער רייסט זיך צו איהם מיט לעצטע קרעפטען. אָבער די אָרימע, מענשליכע שטימע וועלט פערלאָרען אין דעם רויס, ניט דערגרייכענדיג די שפיצען. שוואכע, מענשליכע הענד גליטשען זיך איבער הער אייביגער פעסטונג. ער מאכט אן אונגאטירליכע אנשטרענגונג, כדי זיך אָנצוהאלטען, אָבער דער שטיין איז קאלט, גרויס און אונערשיטערליך. און דאָס קלייגע, צושפרייטע לייב פליהט אין דעם אָבגרונד...

מיט דעם שרעק פון גאָר אונ'רחמנות'דיגען טויט האָט זיך אָנגעצונדען זיין גייסט און שעווירעוו האָט זיך אויפגעכאפט.

די פינסטערניש איז געשטאָנען ארום, היטענדיג דאָס געהיים־נים. די שרעקליכע ליידען פון מאכטלאָזיגקייט האָבען נעגאָסען אין דעם הארץ גיפט פון יאוש, וואָס האָט געגרענעצט מיט'ן העכ־סטען עקסטאָז.

— וואָס אזוינס האָב איך געזעהן?... דעם טויט?... ניין! שטאָרב איך אָדער איך פערליר דעם פערשטאנד? מען דארף דער־מאָנען זיך!... — אזוי האָט זיך געוואָרפען אין אלע זייטען זיין פערפייניגטער גערואנק.

עס האָט זיך געדוכט, נאָך איין אנשטרענגונג און ער וועט זיך דערמאָנען. עפעס וועלט האָבען זיך געדרעהט אין מח ביי איהם. זיי זיינען געוואקסען און געוואָרען נאָהענטער, קלאָרער. אָט האָט זיך אָנגעשטרענגט זיין נשמה און פלוצלינג וויידער אלעם פערשוואונדען. דאָס איז געווען א שווערע פיין.

א בלייבער און א שרעקליכער האָט זיך אויפגעהויבען שעווי־רעוו אויף די צ־טערענדע, אָבגעשוואכטע פים, מיט ביידע הענד אָנהאלטענדיג זיך פאר'ן וואנד. ער האָט געשמייכעלט פערלאָרען

און נעבעכדיג, און זיין גאנץ פנים האָט זיך צוקרימט אין א שרעק־ליכער קראנקהאפטם גרימאסע.

„איך וואר משוגע... איך וועל נישט אויסהאלטען", האָט ער געטראכט, און ער האָט מיט אן אונגעוועהנליכער שטימע געזאגט: זאָל שוין זיין א סוף!

דער ווילדער קלאנג האָט זיך צוטראָגען הילכיג איבער די וועגד פון דעם ליידיגען הויז און שעווירעוו האָט זיך אויפגעכאפט.

דער ארויסגעפאלענער רעוואלווער איז צופעליג אריינגעפאלען אין די הענד, וואס האָבען געטאפט דעם דיל. אָנריהרענדיג דעם שוואַרצען, קאלטען שטאָהל איז ער ווי אויסגעניכטערט געוואָרען. שעווירעוו איז אויפגעציטערט געוואָרען, האָט אָנגעשטרענגט אלע קרעפטען, האָט זיך אנידערגעשטעלט א הארטער, רוהיגער ווי שטענדיג.

— מען דארף נעהן! תליה, משוגעת אדער לעבען, איז דאָס ניט אלץ איינס, פריהער אדער שפעטער...

ער האָט זיך מיער ארומגעקוקט, אריינגעלענט דעם רעוואל־ווער אין דער טאש און גענומען זיך ארבעלאזען איבער די אונ־זיכטבארע טרעפען, וועלכע האָבען הילכיג פערציכענט זיינע טריט.

ער איז שוין געשטאנען ביי דער טהיר, געזעהן שטאָדטישע פייערען און פלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן, ארויסכאפענדיג דעם רעוואלווער.

ביים ארויסגאנג, אזוי ווי פערשטעלענדיג איהם דעם וועג, איז געשטאנען א לאנגער, שווארצער שאטען. ער האָט קוים גע־קענט אונטערשיידען אין דער פינסטערניש הענד, צוגעדריקטע צו דער ברוסט, צולאָזענע האָר און א בלייך פנים.

— ווער איז דאָס? — האָט אויסגעשריען שעווירעוו און פלוצלינג צולאכט זיך.

דאָס איז געווען א פשוט'ער שטיק האלץ, וועלכען די פינס־טערניש און די שרעק האָבען צוגעגעבען א גראנדיעזע מארטירער־געשטאלט.

ער איז צוגענאנגען צו איהם, מיט פעראכטונג אָבגעשטויסען איהם מיט'ן פוס און איז ארויסגענאנגען אויפ'ן הויף.

אויפ'ן וועג האָט ער בעמערקט הויפען ציגעל, קאלק און האלץ. די טויערען זיינען געווען אָפען, און דאָרט אין דרויסען איז גע־

וועז אָנגעטהון אין ווייסען דער גאסען־טראָטואר. שעווירעוו איז דורכגענאנגען דעם הויף אוז ארויסגעקוקט אין גאס. עטלִיכע טריט פוז טויער, אין מיטען פוז דעם לִיידיגען געסל, זיינען אונבעוועגלִיך געשטאנען פאר איהם דריי פיגורען. דאָס זיינען געווען פּאָליציסטען, מיט ביקסען אויף די אקסלען.

שעווירעוו איז אָנגעשפּרונגען אוז האָט זיך צוגעדריקט צו דער וואנד, אָבער די פּאָליציסטען האָבען נאָרנישט בעמערקט. זיי האָבען וועגען עפּעס שטיל גערעדט אוז שעווירעוו האָט געכאפּט די ווערטער:

— צו וואָס ממית'ן מענשען גלאט אין דער וועלט אריין... דאָס איז ריכטיג...

שטאַרק געקלאפּט האָט דאָס הארץ שעווירעוו'ס, אָבער זיין פערשטאנד איז געווען אזוי שארף, ווי פריהער. אוז, שטילערהייט בעווּסטזיניג זיך, איז ער געגאנגען צוריק, זיך לִייכט אויפגעהויבען אויפֿן פּארקאן אוז אראָבגעשפּרונגען אין'ס זעלבען הויף מיט האָלץ, דורך וועלכען ער איז שוין געלאָפּען אמאָל.

ארום אוז ארום איז געווען אָנגעוואָרפּען מיט האָלץ אוז עס האָט געשמעקט מיט וואלד אוז פייכטקייט. לִיידיג איז געשטאנען דעם ווערטער'ס שטיבעל מיט טונקעלע פענסטער, אוז אלעס איז געווען שטיל אוז רוהיג. אין די אָפענע טויערען האָט אריינגעשיינט די גרויסע גאס: דאָרט זיינען געגאנגען עפּעס מענשען, געצוגדעז זיך העלע מאגאזין־פייערען אוז הילכיג געקלאפּט די פערד.

„אויב מיר וועט זיך איינגעבען ארויסגעהן אויף פּראָפּעקט, וועל איך זיך פערלִירען צווישען דעם עולם. איך וועל גהן אויפֿן פינלאנדער וואָקזאל, ארויסגעהן פוז שטאָדט אוז צו פוס גהן צום גרענעץ..." האָט שנעל גערעדייט שעווירעוו'ס גדאנק. — „מיר גיבען זיך נישט אונטער נאָך" — האָט ער שטאָלץ גערראָכט עפּעס אן אונזיכטבאַרען שונא אוז איז ענטשלאָסען ארויסגענאנגען פוז דעם טויער.

די בעוועגונג אין גאס, די בלענדענדע פייערען האָבען איהם צוטומלט. ער איז אָבגעגאנגען עטליכע טריט, אוז פלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן א פערציטערטער: אין פערשיעדענע ערטער, נעבען די טויערען אוז קרייץ־וועגען, זיינען געשטאנען די זעלבע

שווארצע סאָלדאטען, מיט ביקסען, און זייערע באיאָנעטען האָבען אָבגעשטראָלט די אָוונד־פייערען.

„א גוטע נאַכט!" — האָט מיט א געפיהל פון נלייכגילטיגער האָפנונגסלאָזיקייט פערשטאנען שעווירעוו.

עס איז געווען אונמענליך, אז מען זאָל איהם ניט בעמערקען אויף דער העלער, רייגער גאס. אלעס איז געווען פערפאלען, אָבער מיט א משונה'דיגען עקשנות האָט שעווירעוו בעשלאָסען ניט אונטערצוגעבען זיך. און פיהלענדיג, אז מען זעהט איהם, האָט ער, ניט בעהאלטענדיג זיך, א נוארף געטהון זיך איבער'ן גאס און, לויפענדיג כמעט אנטקעגען די פון אלע זייטען אָנגעלאָפענע פאָליציסטען, איז ער ארויסגעשפרונגען אויף דעם בריטען פלאץ.

15.

א שווארצער הימעל, וואָס האָט אָבגעשפיגעלט מיליאָנען פייערען, איז געהאנגען איבער'ן שטאָדט. אויף יעדער גאס, נעבען די טראָטוארען, האָבען נעשיינט העלע לאמטערנען, אָבער די גאסען האָבען אויסגעזעהן ווי פינסטערע היילען.

איבער דער נאכט האָט זיך געטראָגען דעם טומעל פון טויזענדער מענשען, וואָס האָבען ווי א טייך געקוואלען פון דער נאכט ארוים, און אריינגענאָסען זיך אין די העלע הויפען און טויערען, פרעהליכע און אויפגעלעגטע, ווי מחנות קינדער. עס זיינען געשטאנען גרויע זשאנדארמען, מענשען האָבען געוועהרט, בעוועהרט גלאָפט מיט די פיס, עקיפאזשען שטיל געטראָגען זיך איבער'ן גאס און א טויזענד־פיסיגער עולם האָט זיך ערגעץ ווייט געיאָגט.

שעווירעוו איז האסטיג געלאָפען, האָט זיך געדרעהט, איז פערשוואונדען געווארען אין דער שווארצער מאסע און זיך ווידער בעווייזען אויף א ליידיגען אָרט. נאָך איהם האָבען זיך מענשען געיאָגט, געכאפט איהם פון אלע זייטען, אָבער ער האָט זיך נאָך נעדרעהט, געוואלט אויסדרעהען, פיהלענדיג גוט, אז דאָס איז שוין דאָס לעצטע נאריש שפיל.

ענדליך האָבענדיג צוגעלאָפען צום אריינגאנג פון טעאטער, האָט ער דערזעהן קלאָר, אז דער אייזערנער רינג ארום איהם האָט זיך צוזאמענגעשלאָסען. די גרויע טעאטער זשאנדארמען, וואס זיינען אָנגעלאָפען הערענדיג די נעשרייען, האָבען ארומגערינגעלט

דעם עולם, וואם האָט גאָר נישט פערשטאַנען וואם דאָ טהוט זיך. עטליכע סטודענטען, וואם האָבען יא פערשטאַנען וועד שעווירעוו איז, האָבען אומזיסט געפרואווט צו פערשטאַרקען די פאניק כדי צו נעבען איהם א מעגליכקייט צו אנטלויפען. עמיצער האָט נעגע־בען א געשריי מיט א יונגער קלינגענדיגער שטימע:

— לויפט אין טעאַטער!

און אינסטינקטיוו פאַלגענדיג דער שטימע פון דעם אונבעקאנ־טען פרייַנד זיינעם, האָט שעווירעוו, צוזאמען מיט'ן עולם, אריינ־געשפּארט זיך אין די גרויסע טירען פון טעאַטער.

עמיצער האָט איהם אַ שטויס געטהאָן אין פּארטער אריין. א קאפּעלדינער אין א רויט־גאַלדענעם פראַק האָט געפרואווט אָבצו־שטופען איהם, אָבער ער האָט זיך דערשראָקען פאר זיינע ווילדע אויגען און איז אָבגעשטויסען געוואָרען אן אַ זייט פון פרעמדע מענשען. שעווירעוו איז דורכגעשפרונגען א שמאַלען קאָרידאָר און פאַרביילויפענדיג די רויטע לאָקייען און די אויסגעפּוצטע דאמען, וועלכע האָבען מיט שרעק געקוקט אויף איהם, איז ער אריינגע־שפרונגען אין א לוידיגער לאָזשע, וועלכע איז געווען בעשלאָגען מיט רויטען סאמעט און פערנומען מיט בעגילדטע שטולען. כמעט אונבעוואוסטזיניג האָט ער פערמאַכט די טהיר, פערבאַראַקאַדירט זי מיט עפּעס א דיוואַן און אראָבגעלאָזט די הענד. עס איז נעקומען דער סוף.

ס'האָט זיך געהערט ווי אין קאָרידאָר האָט עמיצער געשריען מיט אן אונגאַטירליכער, אויפגערעגטער שטימע:

— אויף דער גאַלעריע!... איך האָב געזעהן!... אויף דער גאַלעריע! אהין!... אהין!...

עמיצער האָט געפרואווט עפענען די טיר, אָבער גראד אין יענער מינוט האָט זיך אויסגעלאָשען דאָס ליכט און ס'האָט זיך אויפגע־הויבען דער פאַרהאנג, אזוי אז מען האָט נעקענט זעהן א העל־בעלייכטעטען גרינעם גאָרטען און מענשען אין פאנטאסטישע גאַל־דען־רויטע און העל־בלאָהע קלייַדער.

אַלעס, וואם איז געשעהן דערנאָך, איז געווען ווילד און שטור־מיש.

פון אָנהויב האָט שעווירעוו גאָרנישט געזעהן אויסער די קעפּ, וואָס האָבען געהאנגען ערגעץ איבער איהם אין עפּעס נעבעלהאפטע

פֿלעקען. ער האָט אפֿילו נישט באלד פערשטאַנען, אז ער איז אין טעאַטער, אז באלד וועט מען שפּיעלען, אז די קאָמישע פּינורען, וואָס געהען ארום איבער דער בעלייכטעטער סצענע און מאכען מיט די הענד, זיינען אקטיארען.

מיר גרויסער פערוואונדערונג, ווי א געהעצטער וואָלף, האָט ער זיך ארומגעקוקט. אלעס, וואס ער האָט איבערגעלעבט דעם דאָזיגען טאָג: זיין אנטלויפֿען, דאָס געיעג נאָך איהם, די טויטלעכע געפאהר, דער זיכערער נאָהענטער טויט איז געווען אזוי ווייט פון די פייערלעכע קעפּ, נאקעטע אקסלען, פּאנטאסטישע דעקאָראציען און פּיעל־פּארבינג פייערען, וועלכע ער האָט נעזהן איצט.

משוגע־ווילד איז געווען דאָס, וואָס אזוי איז דאָס טאקע: וואָס זיין גאנצער שרעק, די אונענדלעכקייט פון זיינע ליידען, זיין טויט אליין האָט גאָר קיין וועדט ניט. אויך איצט האָט זיך, אזוי ווי שטענדיג, אויפגעהויבען דער פֿאָרהאנג, אויך איצט האָט געמאכט מיט די הענד דער שווארצער קאפּעלמייסטער, און צוזונגען האָט זיך דער אקטיאר אין טריקא שטיל, זיס און פייערלעך, ווי אין א טעמפּעל.

איהם זוכט מען, איהם, שווירעוו'ען וועט מען באלד געפֿינען, כאפּען און אויפהיינגען בעגינען, און דאָ וועט זיך אלץ גיך בערוהיגען, און ווידער וועט שפּיעלען מוזיק, ווידער וועלען ערנסט אנשטרענגען זייער אויפמערקזאמקייט די רוהיגע, זאטע, לאבענדיגע מענשען, ווידער וועט קלינגען די וואונדערבארע שטימע, ווידער וועלען אויפציטערען פון פרייד די נאקעטע, בלייכע אקסלען פון די פרויען און פערהילכט וועט ווערען דער זאל פון הילכיגע אפּלאָדיסמענטען.

איין קורצע מינוט האָט עפּעס גרויסעס אנגעשטרענגט זיך און געוואקסען אין דעם ענטצונדענעם מח, און פלוצלונג האָט זיך ווי עפּעס אויפגערישען. א ווילדער, א קלייניגקער, מיט צופאטעלטע האָר, מיט אן אונריינעם פערפּיניגטען געזיכט, מיט פערריקטע אויגען האָט שעווירעוו ארויסגערוקט זיך פון דער לאָזשע און קאנווולסיוו אויסשטרעקענדיג די האנד, ניט ציעלענדיג זיך, האָט ער געשאָסען אין די דאָזיגע רוהיגע קעפּ, וואס האָבען ניט געוואוסט פון קיין געפאהר.

ס'האבען זיך דערהערט אין זאל ווילדע געשרייען, ס'האט זיך אבגעריסען א הויכע נאטע, דער גרויסער עולם איז אויפגעשפרונגען פון די ערטער, עפעס האט משונה'דיג געקנאקט און שטימען, וואס האבען זיך געטראגען פון ווייטען, האבען אלץ פערהילכט. שעווירעוו האט דערזעהן טויזענדער, צו איהם געווענדטע, פנים'ער, וואס זיינען געווען פערווילדעט פון שרעק, און מיט אן אונגעוועהנ־ליעכן פערגניגען, א פער'שכור'טער פון א שרעקליכען פאראקסיזם פון נקמה, שרעק און האפנונגסלאזיגקייט האט ער ווידער אויסגע־שאסען, שוין בעוואוסטזיניג, ציעלענדיג זיך אין עולם אריין.

די קנאקעריי פון דעם בראונינג האט פערטויבט אלע נע־שרייען. דער גלאטער בראונינג האט געשניטען ווי א בליץ אי־בער די קעפ, איבער די אין פאנישען שרעק איינגעבוינענע רוקענס, איבער די פיס פון די אנטלויפענדע. דער ווילדער כאאס פון גע־שרייען האט זיך צוזאמענגענאסען מיט דעם היסטעריישען יאמער פון פרויען. עמיצער, א פעטער, איז געבליבען שטעהן נעבען דער לאזשע און געיאמערט ווי א חיה. אין די טהירען האבען זיך מענ־שען געשפארט, געדריקט איינער דעם אנדערען, גערישען אויף שטי־קער די שפיצען און סאמעט פון טואלעט, געווארפען אויפ'ן דיל די אויסגעפוצטע, צארטע פרויען און געשלאגען מיט פויסטען אי־בער די געזיכטער און רוקענס. און איבער אלעמען, אלעס פערהיל־כענדיג, האט געדונערט שעווירעוו'ס בראונינג, נעהמענדיג מיט א קאלט־בלוטיגער פרייד נקמה פאר די בעליידיגונגען, ליידען און צובראכענע לעבענס. מענשען האבען זיך געשפארט אין טהיר, אויסגעבראכען זי און געכאפט שעווירעוו'ען, טרעטענדיג איהם מיט די פיס און דערלאנגענדיג איהם שווערע קלעפ איבער'ן געזיכט, ברוסט און רוקען.

וועז מען האט איהם בייגעקומען און מיט רעוואלווערען צוגע־שפארט צום עק קארידאר, איז שעווירעוו געשטאנען רוהיג, נאר זיינע אויגען האבען געברענט מיט אן אונרחמנות'דיגער נצחון־פרייד.

פון ווייטען, פון זאל און די קארידארען האט זיך געטראגען א טומעל. אומעטום, וואו מען האט נאר געווארפען דעם אויג, זיינען ארומגעקראבען דערשלאגענע, דערשראקענע מענשען, וועלכע האבען פערלארען יערע מענשליכע געשטאלט.

מען האָט דורכגעטראגען דעם פעטען הערר, שלעפענדיג אי־ בער'ן דיל די פערבלוטיגטע פעלדלעך פון זיין שווארצען פראק; מען האָט געפיהרט פאר דער האנד א פרוי אין א העל־בלויען דע־ קאָלטירטען קלייד, מיט א בלייכען וואקסענעם געזיכט און א וואונ־ דערבארען קאָפּ, אין וועלכען ס'איז געווען איינגעפלאָכטען א וויי־ סע לילית אויף א צובראָכענעם שטענגעל.

שעווירעוו האָט געקוקט אָן א זייט פון די שווארצע רעוואָל־ווערען, וועלכע זיינען געווען אָנגעשטעלט אנטקעגען זיין פנים, אָן א זייט פון די פערביטערטע פנים'ער, אויף דער דאָזיגער אָרימער לילית און אויפ'ן בלוט, וואס האָט פעראומרייניגט די אטלאָס־ הויט פון דער פרויען־ברוסט, וואָס איז געווען בעשטימט פאר ראַ־ פיניירטע פערגניגענס.

עמיצער האָט געשריען אויף איהם, עמיצער האָט געצויגען איהם פאר'ן אקסעל, אָבער שעווירעוו'ס אויגען זיינען געווען האַרט און קאלט, און האָבען געקוקט מיט אן אונפערשטענדליכען אויס־ דרוק גלייך ווי זיי וואָלטען נעזעהן עפעס, וואס אנדערע האָבען ניט געקענט זעהן.

די שקלאווין

—1—

בעת מען איז זיך פארנאנדערגענאנגען פון קלויסטער איז שוין געווען נאנץ שפעט. אויפ'ן הימעל האָבען געפינקעלט נרויסע שטערן. ס'איז געווען גאָר אין אָנהויב פריהלינג און כאָטש בייטאָג האָט די זון געווארעמט אזוי, אז מ'האָט געקאָנט ארויסגעהן אָהן אן אויבער בגד, איז אָבער פון אבענד די ערד געווארען הארט און די קלייניע לוזשקעס האָבען זיך פערצויגען מיט א דינינקער מירביגער אייז־פּלעווקע.

זשעניא סאמאילאָוויטש און זינא פּעטראָווא, גימנאזיסטקעס פון אכטען קלאַס, זיינען געגאנגען א היים צוזאמען. ביידע זיינען געווען אביסעל מיעד; פון זייערע בלוזקעס האָט געשמעקט וויהרויך, אין די אויערען האָבען נאָך אָבגעקלונגען די הויכע שטימען פון די זינגער און זיי זיינען נאָך געווען אונטער דעם אייַנדרוק פון דער קירכליכער אומגעבונג — די צאנקענדע פייערלעך פון היילינגען פאַרהאנג, די געהיימניספאָלע בילדער און דער טונקעלער שאָטען פון פאָפּ.

ס'האָט זיך געוואָלט וואס גיכער קומען א היים, זיך זעצען ביי א העל־בעלויכטענעם טיש און טרינקען הייסע טהיי מיט נעשמאקע זמעטענעך, און מיט געפרעגעלטע קארשען. נאָר פון דעסטוועגען איז געווען א פערדרוס אוועקצוגעהן פון אונטער אזעלכע פינקלענדיגע שטערען און אזא קרעפטיגע, מחיה'דיגע לופט. דער בלויער אוועג האָט גערייצט, ס'איז אין איהם געווען עפעס־וואָס קרעפטיגעס, אונרוהיגעס און באַנגעס.

— לאָמיר נאָך אביסעל ארומגעהן — האָט זשעניא פאַרגעשלאָגען.

זינא פּעטראָווא האָט נעמאכט א פערעכטליכע מינע און בעמערקט אין א שטראָף־טאָן:

— פערגעס ניט, איך בעט דיר, איבערמאָרגען איז אן עקזאָמען!

די קלייניקע זשעניא האָט זיך שטיל אָבגעזיפצט און איז אונ־

טערטהעניג נעגאנגען ווייטער. זי האָט אין אלץ נאָכגענעבען איהר חבר'טע, און אין גימנאזיע פלעגט מען זיי רייצען מיט'ן צונאָמען — מאן און ווייב.

אויפ'ן בולוואר האָבען זיך געשווארצט גאנצע מאסען שפּאַציערענדע, אָבער נור דורך די שטימען האָט מען געקענט דערקאָנען בעקאנטע. ביי דער אפטייק, אין די פענסטער פון וועלכער עס זיינען געשטאנען רויטע און גרינע קוגלען, וואס האָבען פון זיך אָבגעשלאָגען אין דער פינסטערקייט לאנגע, ליכטיגע שטרייפען, איז געשטאנען א קופקע יונגע לייט. זיי האָבען הויך געלאכט און זייערע פאפיראסען פלעגען אויפבליצען אין דער פינסטערקייט. זשעניא און זינא זיינען שטיל פערביי אין דער פינסטערקייט און גראד אין דער מינוט האָט אימיצער פון דער קופקע געזאָגט:

— נו, זאל זיין אזוי!... פערליבט און דאָם אלץ!...

און א צווייטער האָט ערווידערט מיט אזא מאָדנעם אויסדרוק, אז נאָר דאָם בלוט איז ביי זשעניא'ן אָנגעלאָפען אין געזיכט:

— פאר וואָס ניט?... זשענקא איז א זעהר אינטערעסאנטע מיידעלע... אזעלכע האָב איך ליעב!

— האָסט ליעב? — האָט אימיצער זיך אָבגערופען שארף און צינישׂ, און אלע האָבען זיך צוקוייכט.

די מיידלעך האָבען אינסטינקטיוו געגנומען געהן גיכער, נאָר זיי האָבען נאָך געהערט הינטער זיך עטליכע אָבגעריסענע אונפערשטענדליכע ווערטער און א הילכיגען געלעכטער. זיי האָבען געשווינד זיך פערקירעווט אין געסל, וואו זשעניא האָט געוואָהנט און אלץ ארום איז שטיל געווארען.

זשעניא האָט זיך שרעקליך געשעהמט און דאָם געזיכט האָט ביי איהר געברענט פון בעלויריגונג. זי האָט אפילו נאָרנישט פערשטאנען, נאָר זי האָט געפיהלט, אז מ'האָט עס געמיינט איהר און אז מ'האָט געערדט וועגען איהר ניט קיין גוטעס. דאָס, וואָס קען זי בעלויריגען. זינא פעטראוואַ איז אויך געווען אויפגעבראכט, נאָר זיי האָבען א וואָרט ניט געזאָגט, אזוי, אז יעדע פון זיי האָט ניט געוואוסט, צי האָט די צווייטע עפעס וואָס געהערט.

דער הימל האָט נאָך אלץ געפינקעלט, די לופט איז נאָך אלץ ריין געווען, נאָר עפעס־וואָס האָט שוין קאליע געמאכט די שטי־

מונג און ס'האָט זיך שוין נישט געוועלט מעהר שפּאצירען.

אין שטוב זיינען שוין אלע געזעסען ארום סאמאָוואר, ס'איז געווען ליכטיג, ווארעם און נעמיטליך. אויסער די מוטער, דעם פּאָטער און דעם קליינעם נימנאזיסטעל, זשענניא'ס ברודער, איז ביים טיש געזעסען א בעקאנטע דאמע. און בעת די מיידלאך האָבען זיך געזעצט ביים טיש האָט זי געזאָגט:

— ווי זשענעטשקא איז אויסגעוואקסען און שעהן געווארען!... אן אמת'ע כלה!...

זשעניא איז רויט געווארען, א שמייכעל נעטהאָן און נידריג זיך איינגעבויגען צו איהר טאש טהיי. די מוטער האָט זיך אויף איהר איינגעקוקט מיט א שמייכעל, און דער פּאָטער האָט בייז א סאָפּע געטהאָן און זיך אָנגעבלאָזען. זשענניא איז געווען זיין ליעבלינג און ער האָט נאָך אלץ אויף איהר געקוקט ווי אויף א קליין מיידעלע. אזעלכע געשפּרעכען האָט ער געהאלטען פּאר געשמאקלאָז.

נאָכ'ן טהיי טרינקען זיינען די מיידלאך אוועק אין זשענניא'ס צימער און זיך געזעצט לערנען צום עקזאמען. זינא פּעטראווא האָט נעעפענט א בוך און געמאכט א שטרייכ פּנים. די אלטע גראָהע קאץ איז באלד ארויפגעשפּרונגען אויף זשענניא'ס קני, האָט זיך נענומען דרעהען און גראבלען, זיך צונויפגעדרעהט אין א ווייכען לעבעריגען קנויל און זיך בערוהיגט. איהר איז געווען גוט אויף דער מיידעל'ס פולע ווארימע קני.

זינא האָט געלייענט אויפ'ן קול, מיט ביידע הענד איינגעשפּארט אין די שלייפען. זי איז געווען בלאָס פון אָנשטרייכונג. זשענניא האָט שטיל נעגלעט די קאץ, האָט זיך פערטראכט און ניט געהאָרכט. איהר האָט זיך זעהר געוואלט דערווייסען, ווער עס האָט וועגען איהר גערעדט אויפ'ן בולוואר, אז זי איז — אן אינטערעסאנטע, און פאר וואָס האָבען זיי דערביי עפּעס ניט אנשטענדיג געלאכט?

— ווארף אוועק די קאץ!... — האָט זינא פּעטראווא פּלוצלונג שטרייכונג געזאָגט.

זשענניא האָט א ציטער געטהאָן, האָט אויף איהר א קוק געטהאָן א דערשראקענע און געשיקט אראָבנגעלאָזט די קאץ אויף דער פּאדלאָגע. די קאץ האָט זיך זעהר געוואונדערט, עטליכע

סעקונדען געזעסען אונבעוועגליך, קוקענדיג פאר זיך מיט גלעזע אויגען, דערנאך האָט זי אויפגעהויבען א פיסעל, זיך אבגעלעקט אונטער'ן פאבוע, ווידער אראבגעלאזט דאָס פיסעל, א ווייל געזעסען אוּן באלד אוועקגעלאפען פון צימער א פערזאנטע, אוועקשטעלענדיג דעם עק, ווי א שטעקעלע.

זינא פעטראווא האָט אויפגעהערט לעזען אוּן, ניט אויפהויבענדיג די אויגען פון בוך, האָט זי געזאגט מיט עקעל אוּן שטריינג:

— איך מיין, דאָס איז געווען זשיחארעווסקי.

זשעניא איז רויט געווארען אוּן פרעגענד א קוק נעטהאן אויף איהר חבר'טע.

— איך האָב איהם באלד דערקענט נאָך דער שטימע, — האָט זינא פאָרטגעזעצט מיט'ן זעלבען טאָן. — ס'ארא אבשטויסענדער זשיחארעווסקי איז... א ניכטסווירדיגער פאליאקע!... איך קען איהם ניט דולדען!... אין נאנצען איז ער אן אויסגעווייקטער, אוּן בעת ער רעדט מיט דיר, רינט איהם די סלינע פון מויל!...

— פע, זינא!... — האָט זשעניא א ציטער געטאָן.

— נעווים, די סלינע רינט ביי איהם פון מויל — האָט זינא פאראווא פעסט ווידערהאלט אוּן געזומען ווייטער לעזען.

זשעניא האָט זיך איצט פאָרגעשטעלט זשיחארעווסקי'ס אויסזעהן. טאקי אן אבשטויסענדער!... רעדט אלץ אזעלכע נארישקייטען אוּן קוקט אזוי, אז מען הויבט זיך אָן שעהמען... זשעניא פלעגט אלע מאָל פיהלען זייענ בליקען אויף איהרע שולטערען אוּן ברוסט, בעת זי פלעגט זומער טראָגען אפענע, לייכטע בלוזעס אוּן איהר פלעגט זיך אלע מאָל אויסדאכטען, אז ער טהוט זי אויס. עס איז געווען עקעלהאפט אוּן בעליידיגענד. זשעניא פלעגט זיך ערגערען אוּן איהם זאגען פרעכע ווערטער, אוּן זשיחארעווסקי פלעגט לאכען אוּן אלץ אויף איהר קוקען מיט פרעכע, בעגעהריגע אויגען.

אוּן אלע מאנסביליען פלעגען אין דער לעצטער צייט אויף איהר קוקען עפעס מאָדנע. זשעניא האָט נאטירליך גוט געווואוסט, אז זי איז א שעהן מיידעלע, אוּן דאָס איז איהר געווען אנגענעהם, נור עפעס פאר וואס איז דערבי אויך געווען א געפיהל פון שאנד.

איידער זי איז אריבער אין פערטען קלאס איז זי שטענדיג געווען פערליעבט אין א וועלכען איז גימנאזיסט אוּן פלעגט אפט

בעקומען לויבעס־צעטעלעך, דערנאך איז זי אריינגעפאלען אונטער דער ווירקונג פון זינא פעטראווא, האט געזומען כיעל לעזען און טרוימען וועגען לעהר־קורסען. איהרע קינדערשע ראמאנען האט זשעניא נאנץ גיך אין נאנצען פערגעסען און, אזוי ווי זינא פעט־ראווא, פלעגט זי מיט פעראכטונג זיך בעציהען צו ליבעב. אז זי איז אריבער אין זעקסטען קלאס און אנגעהויבען טראגען לאנגע קלייד־לאך, האבען פלוצלונג פון ערגעץ־וואו זיך בעווייזען דער־וואקסענע מאנספערשוינען און גענומען זיך שארען צו איהר און איהר נאכגעהן. אבער קיינער פון זיי איז זשעניא'ן נישט געפעלען געווארען. נור דער קאוואלעריע אפיצער קאזאקאוו, מיט א בלאס פנים און מיט שווארצע וואנסען האט אין איהר יא דערוועקט עפעס אן אונקלארהרען אינטערעס. אבער מיט דיזען אפיצער איז זשעניא ניט געווען בעקאנט, זי האט איהם נור געזעהן פון דער־וויטענס, אויפ'ן בולווער.

נאכדעם ווי זיי האבען זיך שוין געהאט צוגענרייט צום מארגענדיגען עקזאמען, איז זינא פעטראווא אוועק א היים, זשע־ניא האט זיך געשווינד אויסגעטהאן, געלעגט אין בעט אונטער איהר ווייכע, געליעבטע דעקע און גענומען טראכטען.

ביי איהר אין קאפ האט זיך אלץ געדרעהט דאס, וואס זי האט געהערט אויפ'ן בולווער און וואס מעהר זי האט געטראכט, אלץ אונפערשטענדליכער און מעהר בעליידיגענד איז פאר איהר געווען: פאר וואס האבען זיי אזוי געלאכט? דערנאך האט זי זיך דערמאנט אן קאזאקאוו'ן, און איהר האט זיך נעווואלט, אז ער זאל דאס האבען נעזאגט. פון דעם געדאנק האט זי זיך פערשעהמט, ס'האט איהר א צופ געטהאן ביים הארצען און די באקען זיינען ביי איהר היים געווארען. זשעניא האט אונטערגעליינט די האנד אונטער'ן קאפ אונטערגעבויגען די פים און איינגעשלאפען.

און אויף דרויסען איז געשטאנען א פריהלינגס־נאכט. די שטערען האבען נאך העלער גענפינקעלט און אויפ'ן מערב זייט פון הימעל האט געבלישצעט א דינינקע בריליאנטענע האלבע לבנה. אויף דער צוגעפרוירענער ערד האבען זיך גלייגט בלאזע שאטענס פון די נאך נאקטע בוימער. ס'איז געווען שטיל, און ס'האט זיך נעראכט, אז די לבנה הארכט און היט אויפמערקזאם דאס איינגעשלאפענע שטעדטעל.

נור אויפ'ן ענד בולוואר, פון די קלוב־פענסטער, זיינען נע־
פאלען העלע שטרייפען און שווארצע קופקעס מאנספערשוינען מיט
גערויש און געלעכטער זיינען פון דאָרטען זיך פאנאנדערגענאנגען.

— 2 —

נאָכדעם ווי זינא און זשעניא האָבען געענדיגט נימנאזיע, האָבען
זיי זיך געמומען קלייבען קיין פעטראגראד. זשעניא'ס פאָטער
און מוטער זיינען אפילו געווען געגען דעם, זיי האָבען אָבער נאָר
ניט גערעדט און די זאך איז געווען בעשלאָסען. נאָנצע אוונט־
דען האָבען די מיידלעך איצט גערעדט וועגען דעם, ווי אזוי זיי
וועלען לעבען אין א גרויסער שטאָדט, וועלכע זיי האָבען קיין
מאל נישט געזעהן און אפילו זיך ניט פאָרגעשטעלט. זיי האָבען
געטרוימט וועגען טהעאטערס, קאָנצערטען, לעקציעס און בילדער־
אויסשטעלונגען. די קעפ האָבען זיך ביי זיי געדרעהט פון ענט־
ציקונג און די הערצער פלעגען זיך ביי זיי צונויפדריקען פון שרעק.

סוף מאי האָט דער אָבשטויסענדער זשיחאָרעווסקי זשעניא'ן
בעקאנט געמאכט מיט קאזאקאוו'ן, אָבער זשעניא האָט זיך באלד
ענטוישט. דער בלאס־פנים'דיגער אפיצער האָט זיך ארויסגעוויזען
פאר א נאר, האָט די נאנצע צייט געשווינגען און האָט נור זשע־
ניא'ן געשלונגען מיט זיינע פערליעבטע אויגען. זשעניא האָט
איהם געגוג גרינג געדולדעט. דערפאר אָבער האָט זינא פעטראווא
איהם נישט געקאָנט אָנזעהען און האָט "זטענדיג איבער איהם
שפאס געטריבען און איהם געזאָנט שטאך־ווערטלאך.

אויף איבער זומער האָט מען אָבגעדונגען א דאטשע אין מא־
נאסטירסקי'ן וועלדעל, ביים ברעג פון א גרויסען ליכטיגען טייך.
זינט זשעניא האָט זיך געדענקט, האָבען זיי שטענדיג אָבגעדונגען
דיזעלבע דאטשע אויף איבער זומער, און דא איז אלץ געווען —
וואלד, א טייך און אלטער מאָנאָסטיר אויפ'ן בארג, וואס איז
געווען בעוואקסען מיט גרינע געריכטע בוימער. דאָס אלץ איז
זשעניא'ן געווען בעקאנט און טהייער. זי האָט זעהר געליעבט
וואלד און טייך, און יערער זומער פלעגט פערביינגען פאר איהר,
ווי א העלער זונענטאג.

אָט אין דעם וואלד און אין דאָרף, אויפ'ן צווייטען ברעג פון
טייך, האָבען געוואָהנט פיעל דאטשניקעס. פון אוועג פלעגען זיי

זיך שיפען איבער'ן טייך, זינגען ליעדער און אויסלייגען פייערן. אמאל פלעגט מען מאכען גרויסע פיקניקס, ארויסרופען פון שטאדט א מיליטערישען ארקעסטער און איינאדענען פייערווערק.

אויף איינעם פון אזעלכע פיקניקס האט זשעניא זיך בעקאנט מיט דאקטאר מאזשוכין, וועלכער האט נור מיט צוויי יאהר צוריק זיך בעזעצט אין שטאדט און זיך גערעכענט פאר'ן בעסטען דאקטאר אין שטאדט. שוין נאכ'ן ערשטען יאהר האט ער געהאט א גרויסע פראקטיק, וואס ער האט אבגעשלאגען ביי די אלטע צוויי דאקטוירים אין שטאדט.

מאזשוכין איז אין שטאדט געווען א פרישער מענש, און כאטש פאר דיעזע צוויי יאהר האט ער שוין בעוויעזען זיך אויסצולערנען שפיעלען אין קארטען און טרינקען בראנפען, איז פונדעסטוועגען אויף איהם נאך געלעגען אן אבדרוק פון אן אנדער לעבען, א גרויסשטאדטישען לעבען, וואו די מענשען זיינען נערווועז, אייגפעליג, שארפזיניג און דרייסט, וואו מען לעבט און מען רעגט זיך מיט פראגען, וועגען וועלכע אין א קליין פראווינציעלער שטערטעל אדער מען האט קיין מאל ניט געוואוסט, אדער מען האט שוין זיי לאנג פערגעסען.

ער איז געווען א פעסטער, שהנער מאנספערשוין, מיט בריי־טע שולטערן, מיט א בריטען, אפענעם פנים און מיט א בלאנדער באדע. געקליידט האט ער זיך ניט ווי א פראווינציאל, נור שהן, פרעכטיג און פריי, האט גערעדט פיעל און לייכט. אין יעדער גע־זעלשאפט, צי מיט אפיצירן, בעאמטע אדער סוחרים, איז ער געווען אן אנגענעהמער אונטערהאלטער, און ער האט אומעטום גע־האט פריינד. מיט יונגע לייט פלעגט ער זיך בעגהן ווי א דער־וואקסענער מיט קינדער: פריינדליך, נור אביסעלע מיט גרינג־שעצונג.

זשעניא'ן איז ער געפעלען געווארען, זינא'ן פלעגט זיין טאן אביסעל אויפרייצען.

— איך דענק, אז ער האלט פון זיך צופיעל!... — האט זי געזאגט, בעת די מיידלעך, אין דער בעגלייטונג פון קאזאקאוו'ן, זיינען אוועק פון דער איבערינער קאמפאניע אין וואלד אריין.

זשעניא האט דערויף צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ, וויל זינא'ס אויטאריטעט איז געווען אונצושטערבאר, און קאזאקאוו, וועלכער

איז געווען אייפערזיכטיג אויף זשעניא'ן צו יעדען מאנסביל, האָט א דערפרעהטער אונטערגעכאפט:

— יא, ער איז שרעקלעך אָנגעצויגען, דיעזער הערר!... ס'איז זאָגאר אונאָנגענעהם!...

זינא האָט פערעכטלעך א קוק געטהאָן אויף איהם און גע־זאָגט:

— און פונדעסטוועגען איז ער בעסער פון אייך!...

ניט זינא'ן, ניט קאזאקאָוו'ן האָט קיין מאָל ניט געקאָנט ארויפקומען אויפ'ן געראַנק, אז אין דריי חדשים ארום וועט זשע־ניא זיין די פרוי פון דיעזען אונגעצוואונגענעם העררן, וועלכער האָלט פון זיך אזוי פיעל. און נאָך וויניגער וואָלט זשעניא אליין געקאָנט גלויבען, אז זי וועט זיך־אָזא זיין פערליעבט אין מאזשי־כינען, אויף אלץ וועט זי קוקען מיט זיינע אויגען, וועט ניט פאָה־רען אויף די קורסען אין פעטראַנראד, וועט חתונה האָבען, האָבען קינדער, דערנאָך וועט זי אויף א נארישען אופן פערראטהען איהר מאן, וועט איבערלעבען א שווערע זעלען־דראמא און איהר גאנצען לעבען וועט זי פערבינדען מיט'ן לעבען פון דיעזען גאנץ פרעמדען אומבעקאנטען מענשען.

זשעניא'ן האָט זיך שטענדיג פאָרגעשטעלט א גאנץ אנדער לעבען, א בעזונדער, אינטערעסאנט לעבען, וואס קיין קינסטלער האָט נאָך ניט געמאָהלט, וועגען וועלכען עס שרייבען נור אָרענט־ליכע ליבהאבער פובליציסטען. אונטער זינא פעטראוואָ'ס וויהקונג האָט זשעניא זיך אָנגעלעזען וועגען דעם און האָט הייליג גע־גלויבט, אז נור אזא שעהן, בעזונדער לעבען ערווארט זי, א לע־בען פול מיט פרוכטבארער ארבייט און מיט אינהאלט.

די מיידלאך זיינען געזעסען אויפ'ן בארג־אָבריס, אויפ'ן האָרט־ליכען טרוקענעם גראָז, און קאזאקאָוו אין זיין העלען אָפיצירסקי'ן מאנטעל האָט זיך געזעצט ניט ווייט פון זשעניא'ן, אויף דעם שטאם פון אן אָבגעהאקטען בוים.

ס'איז שוין געווארען טונקעל, דער אבענד האָט זיך גענו־מען דערנעהנטערען. די בערג און לאָנקעם זיינען טונקעל געווארען און דער הימעל, נור דער טייך איז גלעזגען אויסגעשפרייט א גלאָטער, א בריייטער, א ליכטיגער, פונקט אזוי ווי זיין קיהלע

טיעפקייט וואָלט נאָך אויפגעהאלטען די אבגלאנצען פון פערגאנגענעם טאג.

— ווי שעהן! — האָט זינא געזאָגט און האָט געמאכט א פאָעטיש פנים.

— יאָ, וואונדערבאר!... — האָט קאָזאקאָוו׳ס שטימע אבגעקלונגען, ווי אן עכא.

זשעניא האָט גאָר נישט געזאָגט און, זיך צודריקענדיג צו איהר פרייַנדין, האָט זי מיט ברייט־צוגעפענטע אויגען געקוקט אויף די טונקעלע ברעגען, אויפ׳ן ליכטיגען טייך, אויף די פינקלענדיגע פייערלעך ארום.

פון דערווייטענם האָבען זיך דערטראגען שטימען, א געלעכטער און שהען־טרויעריגע קלאנגען פון ארקעסטער, און דאָ, וואו די מיידלעך זיינען געזעסען, איז געווען שטיל, און ס׳האָט זיך נעהערט, אז ווייט אויף די לאנקעם שרייען גענז און פערד הירזשען.

פון הינטען האָבען זיך דערהערט שווערע טריט, און אימיצער איז צו זיי צוגענאנגען. קאָזאקאָוו און זינא האָבען זיך ארומגעקוקט און האָבען דערזעהן מאזשוכינען. נור זשעניא האָט זיך ניט געריהרט פון ארט און, ווי א פערצוויבערטע האָט זי נאָך אלץ נעקוקט פאר זיך. וואס האָט איהר געאָפערט עפעס א וועלכער עם איז מאזשוכין, בעת איהר האָט זיך געדאכט, אז דער טייך, דער וואלד, בערג און הימעל דרינגען אריין אין דער נשמה און זי ווערט אינגאנצען צונויפגענאָמען מיט זיי אין פרייד און בענקשאפט.

מאזשוכין האָט געטראָגען א שטרויענעם הוט און א לייכטען העלען אויבערראָק. אין מויל ביי איהם האָט געשטעקט א פאָפיראָס, דער הוט אביסל אראָבגערוקט צום פאָטילניצע אין ס׳האָט זיך פון איהם געהערט ווינן.

— קאָן מען זיך צוזעצען צו אייך? — האָט ער געפרעגט און, ניט דערווארטענדיג זיך אויף אן ענטפער, האָט ער זיך געזעצט אין רייהע מיט זינא פאטראווא.

— איהר טרויעט?... יעווגעניא ניקאָלאיעוונא, וועגען וואס האָט איהר זיך אזוי פערטראכט?

זשעניא האָט אויפגעציטערט, האָט זיך אויף איהם א קרים

נעטהאָן מיט איהרע גרויסע לִיכטיגע אויגען און נעענטפערט:
— אזוי זיך...

מאשוכין האָט זיך צולאכט, האָט אַ שלייד ער געטהאָן זיין פאפיראס אין טיף אריין און גענומען קוקען אויף זשעניא'ן.

— יאָ, — האָט מאשוכין גענומען רעדען, גאָרנישט טראכטענדיג, צי זיין טהעמא איז פאר זיי אינטערעסאנט צי ניט — אָט וואָהן איך שוין צוויי יאהר אין אייער נאָט־געבענשטען שטעטל און מוז צוגעבען, אז דאָ ביי אייך איז גאנץ גוט!... די נאָטור איז דאָ וואונדערבאר, די מענשען אויסגעצייכענט, און דער בארשץ אויך אויסגעצייכענט!... מען דארף ניט שטארבען!

— און פאר אייך, דאכט זיך, איז די נאטור, די מענשען און דער בארשץ — איינס און דאָסזעלבע? — האָט זינא פעטראָווא ניפטיג בעמערקט.

קאזאקאָוו האָט אַ הירזשע געטהאָן.

— אָט האָסטו! — האָט מאשוכין זאָרגלאָז דערויף אָבנגענטפערט. — און איהר, ווי עס זעהט אויס, זייט אַ בייזע!... איך האָב דאָס גאָר ניט געוואוסט. איבריגענס, איהר קלייבט זיך דאָך אויף די קורסען.

— וואס האָבען די קורסען דערמיט צו טהאָן? — האָט זינא א הויב געטהאָן די שולטערן און איז רויט געווארען.

— אזוי איז שוין דאָס. וועז א מיידעל קלייבט זיך אויף די קורסען, מוז זי זיין ניט אנדערש אן ערנסטע, א בייזע און נישט דערלאָזען קיין לִיכטזיניגע געשפרעכען...

— נישט שארפזיניג!... — האָט זינא פעטראָווא אָבגענטפערט און זיך אָנגעבלאָזען.

— או, א בייזע!... — האָט מאשוכין ווידערהאָלט און זיך אומגעווענדט צו זשעניא'ן. — און איהר, יעוגעניא ניקאָלאיעוונא, זייט אויך א בייזע?

זשעניא האָט אויף איהם א קוק געטהאָן מיט פערוואונדערונג, עפעס אזוי ווי זי וואָלט ניט פערשטאנען, וואס ער וויל פון איהר.

— איך?... ניין!... — האָט זי אונענטשלאָסען געענטפערט.

מאשוכין האָט מיט זיין שטעקען א גראָב געטהאָן דעם זאמר, וואס האָט זיך נעמומען שיטען בארג אראב אין וואסער אריין, און אָנגעהויבען שוין מיט אן אנדער טאָן:

— ניין, אויף אן אמת... איך האָב פיעל יאהרען געוואָהנט אין פעטראגראד, אויפ'ן זעקסטען שטאָק, ביי א טשוכאָנקע, א שכור'טע, האָב נעגעסען אין א שלעכטען רעסטאָראַן, און די נאטור האָב איך געזעהן נור אין אלעקסאנדראָווסקי'ן גאָרטען. נעווים, איצט ענט־ציקט מיך אלץ אין איין און דערזעלבער שטופע: מענשען, די נאטור און דער באָרשץ!... אלץ זעהט מיר אוים שעהן... אפילו בייזע מיידלעך, וואס קלייבען זיך אויף די קורסען!...

ער האָט עס ארויסגערעדט אזוי קאָמיש און גוטמוטהיג, אז אפילו זינא פעטראוואַ האָט א שמייכעל געטהאָן.

ענדליך האָט מאשוכין אלעמען אריינגעצויגען אין שמועס און אין א האלבע שעה ארום האָט זשעניא זיך געקייכט, זינא האָט עקשנות'דיג זיך געהאלפערט און קאוקאָוו, ווי ער וואלט קיין זאך ניט פערשטאַנען, אינגאנצען א פערגעסענער, איז אונ־בעוועגליך נעזעסען אויפ'ן שטאם פון אָבנעהאקטען בוים און זיך געקוואָלען פון אייפערזוכט.

און בעת זיי זיינען געגאנגען אהיים האָט מאשוכין נע־שפרייזט אין רייהע מיט זינא'ן, האָט געפאָכט מיט'ן שטעקען, האָט בעלויכטען מיט'ן פאפיראס די בוימער און געזאָגט:

— ניין, זינא איוואנאָוונא, דאָס אלץ האָבען אייך בעשטע־טיגט די קלוגע ביכלעך, אָבער די פרוי איז אלע מאל נעווען און וועט זיין די שקלאפין פון מאנספערשוין!... אזוי לאנג ווי מע־שען לעבען האָט די פרוי זיך אלע מאל צונעגרייט צו ווערען א ווייב, א פריינד פון מאנספערשוין, א מוטער פון נייע ארבייטער אויפ'ן פעלד פון לעבען...

מיט איהר צערטליכקייט, איבערגעבענהייט און זעלבסט אויס־אָפפערונג האָט זי פערלייטערט די שווערע, אונערבארמליכע מיה פון מאנספערשוין... יענע פאָראויסגעהענדע און פארטשריטליכע פרויען, וועגען וועלכע איהר רעדט, האָבען קיין מאל ניט געהאט זייער אייגענע אידעע, זיי האָבען נור אונטערטהעניג און מיט אויפ־אָפפערונג נאָכגעפאלגט דעם מאנספארשוין. פאר די אידעען פון די מאנספארשוינען האָבען זיי געאָפפערט זייער לעבען, זיי זיי־נען געגאנגען אין סיביר, האָבען גערולדיג געליטען און זיינען אום־געקומען... א מאנספערשוין קען זיך בעניימטערן מיט א אידעע און געהן פאר זיין אידעע אויף דער תליה, און א פרוי וועט נור

נאָכגעהן דעם מאנספערשוין, וואס זי האָט ליעב... דאָס איז שקלא־
פעריי, אָבער א שעהנע שקלאפעריי, א הייליגע, און אין דיעזער
שקלאפעריי, נור אין דיעזער שקלאפעריי, איז דער גאנצער זין
פון דער פרוי׳ס לעבען !... מיט שרעק קוק איך אויף פרויען־אד־
וואָקאטען, דאָקטוירים און בעאמטע... וועט פערשווינדען די פרוי־
שקלאפין — און אין מענשליכקייט, די גאנצע פאָעזיע !... איהר
טרויעט וועגען קורסען און, ס׳קען זיין, איהר וועט זיין אן אויס־
געצייכענטער ארצט, אָבער אן אמת׳ע פרוי אין פולען זין וועט
איהר נאָר דאמאלס זיין בעת איהר וועט אָנהויבען אויפריכטיג
ליעבען און וועט נאָכפאָלגען אייער געליעבטען אין עק וועלט !
איבעראל !... סאי אין צרות און יסורים, סאי אויף דער תליה...

— נו, איך וועל זיך קיין מאָל ניט פערליעבען !... — האָט
זינא פעטראווא פערעכטליך אָבגעענטפערט.

מאזשוכין האָט א קוק געטהאָן אויף איהר שארפען, ניט שעה־
נעם פנים, מיט דינע טרוקענע ליפען און געטראכט, אז דאָס קען
זעהר זיין.

— איבריגענס, — האָט מאזשוכין ווידער אמאל אָנגעהויבען,
— איטליכער האָט זיך זיין אויסקוק און זיין ארט אין לעבען. קור־
סען זיינען קורסען און פאמיליען־לעבען איז זיך פאמיליען־לעבען.
מען קען זיין גליקליך אומעטום און ביי פערשיעדענע בעדינגונגען.
געדענקט איהר, ביי טשעכאָוו׳ן, טרויעט א גייסטליכער וועגען
דעם, ווי ער וועט ארומפאָהרען אלס מיסיאָנער, וועט זיך אומ־
קעהרען אלס פערפאסער פון טהעאָלאָגישע ביכער, וועט ווערען אן
ארכיעריי און וועט פון בימה בענשען דאָס פאָלק. אן אנדער
גייסטליכער טרויעט וועגען דעם, ווי ער וועט ווערען א גייסטליכער
אין דאָרף, תפילות אויפ׳ן פעלד, ארום זינגען די פויגעלעך, א
בלויער הימעל, די זון, און דער ווינט שאָקעלט שטיל די אלטע היי־
ליגע פאָהנעס... און ער טראכט, אז דאָס איז גוט...

מאזשוכין האָט זיך צולאכט און אין זיין געלעכטער איז געווען
עפעס אזוינס איינפאכעס און ליעבעס, אז זשעניא האָט נישט וויל־
דיג א טראכט געטהאָן :

— ער איז א וואויליער !...

געהענדיג ווייטער האָט זשעניא זיך צוגעהאָרכט צו מאזשו־

כין׳ס איטלִיכעם ווארט זעהר אויפמערקזאם און קאזאקאוו האָט נעדרעהט די וואָנצע און זיך געקוואָלען פון אייפערזוכט.

— 3 —

מאזשוכין האָט לִיעב נעהאט פרויען און האָט שטענדיג נעהאט א סך לִיעבעם פאסירונגען. זיין צוויי מאנאטען ארום נאָך זיין אנקומען, איז ער שוין נעווען נאָהענט מיט דער פרוי פון שטאָדט־ארכיטעקטאָר, וועלכע איז נעווען א לייכטזיניגע, פלעגט אבנארעז איהר מאן מיט אזא רוהיגקייט און אזוי שטענדיג, פונקט אזוי ווי דאָס וואָלט נעווען א נעווהנלִיכע זאך. האָבען א לִיבאָווניס איז ביי איהר נעווען אזוי נאטירלִיך, ווי עסען, אויספוצען זיך און שלאָפען. איבריגענס, דער ארכיטעקטאָר איז נעווען א פלִיכט־וואטער, א טרוקענער און קלוב ביים קאָרטען־טיש, און, ס׳האָט זיך נעראכט, אז די נאטור אליין האָט איהם בעשטימט פאר דער ראָלע פון א מאן, וואס וועלט אבנאנארט פון זיין פרוי. נאנץ מענלִיך, אז ער האָט זאָנאר נעווואוסט, וועגען זיין פרוי׳ס בעציהונגען צו מאזשוכינען, נאָר ביי זייערע בענענעניסען פלעגט ער שטענדיג מאזשוכינען פרייגדלִיך דריקען די האנד און זיך נאכפרענען וועגען זיין נעזונדהייט.

דעם ארכיטעקטאָר׳ס פרוי איז נעווען נאָך א יונג און פיקאנטע פרוי און אלץ וואלט זיך ביי זיי איינגעאָרדענט ווי נעהעריג איז, וועז זי וואלט ניט נעווען אזא אייפערזיכטיגע. זי איז אויך מאזשוכינען נעווען אייפערזיכטיג צו יעדער פרוי אָהן אן אויסנאהם, און פלעגט מאכען אזעלכע סצענעס פון היסטעריקע, אז דער ארכיטעקטאָר פלעגט צו איהר ארויסלויפען פון זיין קאבינעט און בערוהיגען זי:

— טאניושא, אזוי קאָן מען ניט!... אונמענלִיך!... אויף נאמנות, מ׳הערט אויף דער נאס!...

און וועז מיט איהר פלעגט טרעפען א היסטעריקע צוליעב דעם וואס מאזשוכין פלעגט ניט קומען, פלעגט דער ארכיטעקטאָר אליין שרייבען צעטעלעך, וואו ער פלעגט בעטען מאשוכינען קומען און אויסהארכען זיין פרוי, וועלכע פיהלט זיך שלעכט. מאזשוכין איז גיך מיער נעווארען פון דער נאָהענטקייט צום

ארכיטעקטאָר׳ס פרוי און איהם האָט זיך פערוואלט עפעס וואס אנדערש, שעהנעס, יונגעס און ריינעס. וואס מעהר פראקטיקע ער האָט געהאט און וואס מעהר געלד ער האָט געהאט אין באנק. אלץ בעשטימטער איז ביי איהם געווארען דער דאָזיגער בעגעהר, און פריהלינג־צייט, בעת אויפ׳ן בולוואר האָבען זיך בעוויזען יונגע מיידלעך, אין לייכטע העלע בלוזעס, איז זיין בעגעהר נעווארען נאָך פעסטער און נאָך צודרינגליכער.

זשעניא איז איהם געפעלען געווארען פון דער ערשטער בעגענעניס אויפ׳ן פיקניק, און בעת מאזשוכין איז געפאהרען אויף זיין אייגענעם פערד פון פיקניק, אין שטאָדט אריין, איז די שטימונג ביי איהם געווען א געהויבענע.

די פעלדער זיינען געלעגען פוסט און פערנעבעלט. אויף די וויטע זומפען האָבען זיך געצויגען גראָהע שטרייפען, שוואַך בעלויכטען פון דעם בלויען לבנה־שיין. ס׳האָט זיך געפיהלט א פאר־פריהמאָרגענדיגע פרישקייט. מאזשוכין האָט זיך אביסעל אייגענעלייטשט פון פייכטקייט, האָט געקוקט רונד ארום, געשמייכעלט צו זיך אליין און געטראכט:

— פריהער אָדער שפעטער... צו וואס ארומפלאָנטערן זיך!... פאר וואס ניט היראטען?

ער האָט זיך נאנץ קלאָר פארגעשטעלט זשעניא׳ן, א ווייכענקע, א צארטינקע, וואס איז בעשאפען פאר לאסקעס און קוסען, און ער האָט זיך איינאנצען פערגעבען אין די ניט־בעשיידענע, אבער אנגענעהמע חלומות. נור בעת זיין קארעטקע האָט זיך גענומען טרייסלען איבער׳ן שטויבינען ברוק און פון די זייטען האָבען זיך בעוויזען די דונקעלע הייזלעך פון פאָרשטאָדט, איז מאזשוכין געקומען צו זיך, האָט פערטריבען פון זיין פנים דעם שמייכעל און געזאָגט צו זיך אליין:

— נאָר איינפאך, כ׳בין שכור!...

— 4. —

אין זשעניא׳ס לעבען איז פאָרגעקומען אן אונגעוועהנליכע געשעהענים: קאואקאוו האָט איהר געמאכט א היראטס־פאָרשלאג.

דאָס איז געווען אונגעפעהר אין א מאָנאט ארום נאָך דער

בעגעגענים מיט מאשוכינען. פאר דער צייט האָט דאָקטאָר מא־ זשוכין זיך שוין בעקאַנט מיט זשעניא׳ס הויז־געזינד און פלעגט זעהר אָפט זיין ביי זיי אויף דער דאטשע. אלע האָבען איהם ליעב געקראָגען. נור דער קליינער גימנאזיסטל האָט מאשוכינען ניט ליעב געהאט. און דאָס איז געווען דערפאר, וואס מאשוכין האָט געהאט א שלעכטע טבע, נעמליך: אלס צייכען פון ליעבליכער פריינדשאפט פלעגט ער דעם גראָבען פינגער אריבערפיהרען אי־ בער׳ן גימנאזיסטל׳ס קעפל קענען די קורץ אָבגעשוירענע האָר. דער גימנאזיסטל פלעגט מוטהיג אריבערטראגען דיעזע מאטערנים, ער האָט אָבער דערפאר געהאסט מאשוכינען און פלעגט איהם רופען „יענער.“

— זשענקא, געה, „יענער“ איז געקומען!... — פלעגט ער שרייען צו דער שוועסטער.

און זשעניא פלעגט רויט ווערען און טרעהרען פלענען איהר אָנגלויפען אין די אויגען. וואַרום אין אמת׳ן איז פאר קיינעם קיין סוד ניט געווען און פאר זשעניא׳ן אויך ניט, אז מאשו־ כין קומט צו זיי נור צוליעב איהר: און אלע הויזליכע, אָנהוי־ בענדיג פון דער מוטער און ענדיגענדיג מיט דער דיענסט, האָבען אויף איהם געקוקט, ווי אויף א חתן.

זשעניא האָט בשום אופן ניט געקאָנט פערשטעהן, ווי אזוי דאָס אלץ איז געשעהן. זי האָט נאָך אלץ נעטרוימט און גערעדט וועגען קורסען, און איהר איז אין קאָפ נישט געקראָבען די מעגליכקייט זיך צו פערליעבען און הייראטען. דאָס האָט זיך איהר אויסגעווייזען פאר אזוי ניט נויטיג און אָבגעשמאקט, אז צייטענווייז פלעגט זי ווערען פערבייזט און בעת דער גימנאזיסטל האָט איין מאל געהאט א טעות און אנשטאט „יענער“ האָט ער אויסגעשריען: — „זשענקא, געה... „דיינער“ איז געקומען“... — האָט זשעניא נענומען זיך ווארפען, האָט זיך צעווייגט און האָט לאנג ניט געווולט ארויסקומען צו מאשוכינען.

נאָר דער דאָקטאָר איז געווען אלעמען געפעלען און מ׳האָט איהם בעטראכט פאר א פאַרטיילהאפטען שידוך. זשעניא׳ס מוטער האָט איהם אויפגענומען און טראקטירט, ווי אן אייגענעם מענ־ שען, די דיענסט האָט זיך נעגרייט שטענדיג צו זיין אויפאהמע און דער פאָטער פלעגט גערן און א סך מיט איהם זיך אונטערהאלטען

וועגען דער מלחמה פון 1877. און אלע זיינען געווען אזוי אויפ־ריכטיג און פריידיג איבערצייגט אין דעם, אז זשעניא האָט חתונה, אז דאָס מיידעל האָט זיך אינגאנצען פערליורען און פלעגט ארומגעהן א צוטראגענע.

זינא פעטראווא, נאָך אלץ א שטרענגע, שווארץ פון דער זון, האָט עס אלץ צוגעזעהן און האָט גיפטיג בעמערקט:

— ווי ריהרענד דאָס אלץ איז!... און דו פרעהסט זיך... נאר!...

און זשעניא, מיט טרערען אין די אויגען, רויט ווי צונטער, פלעגט איהר פערזיכערען, אז זי האָט דערמיט גאָרנישט צו טהאָן, אז זי דארף דאָס גאָרנישט, אז זי טראכט אפילו ניט וועגען מא־זשוכינען און זי וועט זיכער פאָהרען אויף די קורסען. צייטענווייז פלעגט זי אָנהויבען מאזשוכינען.

אונטערדעסען פלעגט קאזאקאוו אלץ זעלטענער און זעלטענער קומען אויף דער דאטשע און ענדליך איז ער פערפאלען גענוא־רען אויף צוויי וואָכען. אָבער קיינער האָט עס ניט בעמערקט.

ס'איז געווען א הייסער, טרוקענער טאָג. מ'האָט קיין שאָטען נישט געקאָנט געפינען אפילו אונטער די געדיכטסטע בוימער, און זשעניא איז ארומגענאנגען ווי אן אויסגעקאָכטע. אלע אין הויז האָ־בען נאָך מיטאג־עסען זיך געלעגט שלאָפען און דער גימנאזיסטעל איז אוועק צום טייך כאפען פיש.

עפעס אזוי ווי אלץ וואָלט אויסגעשטאָרבען. די זון האָט אונבעוועגליך און עקשנות'דיג געבאקט די שטויביגע, צוטריקענ־טע ערד. די שאָטענס אויפ'ן גראָז זיינען געווען שיטער און טרו־קען. אויפ'ן דאטשענעם הויף איז געווען פוסט און שטיל, און אין וואלד האָט זיך נישט איין גרעזעל נעריהרט. זשעניא איז ארומגענאנגען איבער דער דאטשע, האָט זיך קיין ארט נישט גע־קענט געפינען, האָט פרובירט לעזען, זי האָט אָבער נישט געקענט. ענדליך איז אויף איהר ארויף א פערצווייפלונג און זי האָט זיך בעשלאָסען צו גיהן באָדען.

אום צוצוקומען צום טייך, האָט מען געדארפט זיך אויפהוי־בען אויף א בארג, צוגעהן צום סאמע שפיץ, פון וואנען ס'האָבען זיך געעפענט ברעגלאָזע וויטקייטען און ס'האָט זיך געזעהן דער וועג אין שטאָדט, און זיך ארונטערלאָזען אויף יענער זייט. זשע־

ניא האָט פויל זיך אויפגעהויבען אין דער הויך און פון דאָרט האָט זי דערזעהן אונטען אויפ'ן וועג, אז אימיצער אין א ווייסען אָפיצירסקען זומער־קיטל רייט אויף א פערד. זי האָט באלד דערקאָנט קאזאקאוו'ן און ערשט איצט האָט זי זיך פערוואונדערט, וואס ער איז אזוי לאנג נישט געווען. דער ווייסער קיטל איז פערשוואונדען אין א זייט און זשעניא איז געגאנגען ווייטער.

— ער וועט אויפוואַרטען !... — האָט זי בעשלאָסען.

און בעת זי האָט זיך געבאָדען, פערזינקענדיג איהר ראָזען קערפער אינ'ם בלויען, קיהלבליכען ווייסען וואסער, אין וועלכען עס האָבען זיך געשאָקלט די אָבשפיגלונגען פון די וואָלקענס, האָט זי נאָרנישט געטראכט וועגען קאזאקאוו'ן. דאָס וואסער האָט געצערטלט און געלאשצעט, די זון האָט העל געשיינט און ס'איז אזוי גוט געווען, אזוי זאָרגלאָז און געדאנקענלאָז. אויפ'ן צוויי־טען ברעג, הינטער א קוסט, איז געזעסען דער גימנאזיסטל און נעכאפט פיש.

זשעניא האָט א קוק געטהאָן, זיך צולאכט, זיך געלעגט אויפ'ן רוקען און נענומען קוקען אויפ'ן הימל, וואו ס'איז געלעגען א גרויסער, ווייסער וואלקען.

דאָס וואסער האָט שטיל זי געוויגט און געטראגען ערגעץ־וואו. איהר קערפער איז געווען לייכט, און זשעניא'ן האָט זיך נע־דאכט, אז זי איז אינגאנצען צוגאנגען אין דיעזען וואסער, אין דער זון און אין דער אונבעוועגליכער הייסער לופט.

— גאָט מיינער, ווי גוט !.... — האָט זי זיך געטראכט און כיין מענשליכעם געזיכט איז איצט פאר איהרע אויגען ניט ge־שטאנען. נור דער בלויער הייסער הימל און דער אונבעוועגליכער וואָלקען אויף איהם.

בעת זשעניא איז געגאנגען צוריק, א מונטערע, בעלעבטע, פיה־לענדיג ווי שטאַרק און עלאסטיש עס איז איהר אבגעפרישטער קערפער, האָט קאזאקאוו זי בעגעגענט אויפ'ן בארג.

ער האָט א קוש געטהאָן איהר קאלטליכע, א הארעלע פייכטע האנד, וועלכע האָט נאָך געשמעקט מיט פרישקייט פון טייך, און אויף איהר זאָרגלאָזער פראגע, פאר וואס מ'האָט איהם אזוי לאנג נישט געזעהן, האָט ער געענטפערט:

— איז דען אייך ניט אלץ איינס?

זשעניא האָט זיך איינגעקוקט אויף זיין רויטען, פערשוויצטען פנים, אויף זיין פערשטויבטען מונדיר, און געזאָגט:

— א פערוועלענים צו פאָהרען אהער אין אזא היץ!...

— אלץ איינס!... — האָט קאזאקאוו בעטריבט געענטפערט.

— וואס געהט מיר אָן די היץ...

זשעניא האָט אויף איהם א קוק געטהאָן מיט פערוואונדערונג, האָט א שמייכעל געטהאָן און איז שטיל געגאנגען וויטער.

— דער פאפא איז שוין געווים אויפגעשטאנען... באלד וועלען מיר טרינקען טהיי.

— טהיי?... יא... און איך האָב געוועלט מיט אייך עפעס ריידען, יעוגעניא ניקאָלאיעוונא. — האָט קאזאקאוו בעטריבט און ענטשלאָסען ארויסגערעדט.

— נו רעדט, — האָט זשעניא איינגעשטימט און האָט זיך אבגעשטעלט.

— אָט וואָס... יעוגעניא ניקאָלאיעוונא... וויל... איהר וויסט דאָך... ווי איך... וויל... — האָט קאזאקאוו געמעמט אונפערשטענדליך באָלבען, ניט קוקענדיג איהר אין די אויגען

— גאָט מיינער, ציהט ניט אזוי... וואס אזוינס איז דאָס?... נו? — האָט זשעניא איהם איבערגעשלאָגען אלץ מעהר עפענענדיג די אויגען.

— פערשטעהט איהר, מיר איז זעהר שוער, וויל...

זשעניא האָט א מאָך געטהאָן מיט דער האנד.

— איך וויל אייך בעטען... זיין מיין פרוי!... — האָט קאזאקאוו ארויסגעשאָסען און איז אין גאנצען געווארען א צוטומעלטער.

זשעניא האָט בריייט צוועפענט די אויגען, האָט א וויילע אונבעוועגליך געקוקט אויף קאזאקאוו'ן, דאָס מויל האָט זיך אביסל ביי איהר אויפגעמאכט, דערנאָך איז זי רויט געווארען ביז די שולטערן, האָט אראבגעלאָזט די אויגען און געמומען שנעל אוועקגעהן.

ביי איהר אין קאָפ האָט זיך אלץ געמומען דרעהען, זי האָט אונטער איהרע פים די ערד נישט געפיהלט. דאָס איז אויסגעקומען עפעס אזוי אבגעשמאקט, אז זשעניא האָט גאָר נישט געקענט בעגרייפען ווי געהעריג, וואָס דאָ איז פארגעקומען.

— יעוגעניא ניקאָלאיעוונא... יעוגעניא ניקאָלאיעוונא!... —

האָט סאָפענדיג קאזאקאוו געפֿליסטערט, איהר פערלויפענדיג דעם וועג, — יעווגעניא ניקאָלאיעוונא !...

זשעניא איז געגאנגען ווייטער און ער האָט איהר אלץ פערצוימט דעם וועג. זשעניא האָט זיך אלץ אומגעוענדט אין דער אנדער זייט, נור ער פֿלעגט זיך אויף אומווענדען און איהר אלץ פערלויפען דעם וועג. זשעניא האָט זיך אבגעשטעלט.

— יעווגעניא ניקאָלאיעוונא... וואָס זשע דענקט איהר ?... — האָט קאזאקאוו מיט פערצווייפלונג געפרעגט, פיהלענדיג זיין האָפנונגסלאָזיגקייט.

זשעניא האָט אויפגעהויבען די אויגען און האָט דערזעהן קענען זיך אוא פערלוירענע, נאָרישע און הילפלאָזע פיזיאנאָמיע, אינגאנצען פערשטויבט און פערשוויצט, אז זי האָט פלוצלונג אויסגעשאָסען מיט א פייערליכען געלעכטער. קאזאקאוו'ן האָט איהר געלעכטער זאָגאָר אבגעשטויסען.

— יעווגעניא ניקאָלאיעוונא !... — האָט ער קלענליך אויסגעשריען.

אבער זשעניא האָט זיך געקייכט און נעמאכט מיט די הענט, דער בארג ליילאך איז ארויסגעפאלען, זי האָט עפעס־וואס געוואלט זאָגען און ניט געקענט.

קאזאקאוו האָט פערשטאנען. זיין רויטער פנים איז נרוי געווארען. א מינוט האָט ער אונבעוועגליך געקוקט אויף זשעניא'ן, דערנאָך האָט ער זיך נעשווינד אומגעקעהרט, אבענאנגען אן א זייט, זוך צוגעדריקט מיט'ן שטערן צו א בוים, ווי אן אבגעשטאר־בענער.

זשעניא האָט מיט אמאל אויפגעהערט לאכען און זיך א וואַרף געטהאָן צו איהם א בעאונרוהיגטע.

— זשאָרזש, זשאָרזש, וואס איז מיט אייך ?... — האָט זי נענומען שרייען, איהם כאפענדיג ביים ארבעל. — זשאָרזש ! הערט אויף, נארישקייטען !...

— פאר אייך איז דאָס נארישקייטען... און פאר מיר — א קויל אין שטערען !... — האָט קאזאקאוו ארויסגעפליסטערט.

זשעניא האָט ארויסגעלאָזט זיין ארבעל פון איהר האנד און נעקוקט אויף איהם מיט טרעהרען זיין די אויגען. דערנאָך האָט זי נענומען גלעטען איהם איבער דער פלייצע.

— נו, זשארזש, ליעבער... נו, הערט אויף... איהר זייט זעהר א וואוילער און איך האָב אייך זעהר ליעב, אָבער פערשטעהט... אויף נאמנות, דאָס איז פאלשטענדיג: אונמעגליך!... איך... איך וויל ניט זיין קיינעמס פרוי... איך דארף דאָס אינגאנצען ניט... איך וויל פאָהרען אויף די קורסען, זיך לערנען... זשארזש, ליעבער!... נו, פערשטעהט איהר דען נישט?...

אָט אזוי האָט זשעניא צו איהם געזעדט, איהם געגלעט אויבער דער פלייצע און איבער די הענד, און איהרע אויגען זיינען געוואן פערלאפען מיט טרעהרען. זי האָט זעהר אויפריכטיג מיטלייד געהאט מיט קאזאקאוו'ן און אין דער אייגענער צייט איז איהר אויסגעקומען וויל: פערשטעהט ער דען נישט אזא איינפאכע זאך, אז זי וויל נאָר נישט חתונה האָבען?

— הייסט עס, איהר ליעבט אן אנדערען?... — האָט קאזאקאוו טראגיש ארויסגעפלייסטערט.

זשעניא האָט אראבגעלאזט די הענד און איז אָבגעטראָטען.

— ס'ארא נארישקייטען!... — האָט זי געזאגט מיט ערשטוינונג.

אָבער אין דער זעלבער סעקונדע האָט זי זיך דערמאָהנט אן מאזשוכינ'ען, און, אליין ניט וויסענדיג פארוואס, איז זי נעריכט רויט געווארען. קאזאקאוו האָט פון אונטער'ן שטערען אויף איהר א קוק געטהאָן, און זיין פנים איז צוקרימט געווארען פון א גיפטיגען שמייכעל.

— אזוי, — האָט ער הייזעריג ארויסגעברומט, — הייסט עס, אז דאָס איז אמת?...

— אויף נאמנות, דאָס איז אונמעגליך!... — האָט זשעניא ארויסגעפלייסטערט, ניט וואגענדיג אויפצוהייבען די אויגען.

— אזוי, — האָט קאזאקאוו ווידערהאלט, קוקענדיג אויף איהר מיט פעראכטונג. — נו, בלייבט פאר מיר אָבצוטרעטען און איבערלאזען דעם פלאץ פאר'ן גליקליכען!... זייט נעזונד!... זשעניא האָט געמאכט א טריט צו איהם און אויסגעשטרעקט די האנד.

— זשארזש, אָבער דאָס איז דאָך נארישׂ!...

— ס'קאן זיין, ס'איז נארישׂ... יא, איך בין געווען נארישׂ,

בעת איך האָב אַ פּוסטע קאָקעטעריי אָנגענומען פאר עפּעס־וואָס־מעהר.... זייט נעזונד!

— וועלכע קאָקעטעריי? זשאַרזש, וואס רעדט איהר?

קאָואקאוו האָט אויף איהר א קוק נעטהאָן מיט פערצוויי־פֿלונג, האָט נעוועלט עפּעס נאָך וואָס זאָגען, ער האָט אָבער נישט נעקענט. ער האָט נור א מאָך נעטהאָן מיט דער האַנד און איז נעשווינד אוועק פון איהר אויף אראבצו, אונטער'ן בארג.

— זשאַרזש!... — האָט זשענניא איהם צונעשריען א בעשטירצטע פון אונערוואַרטקייט.

ער האָט זיך אָבער נישט אָבגעשטעלט און איז אלץ נעגאַנגען נראד איבער די קוסטען און גראָז, ביז ער איז פערשוואונדען הינטער די בוימער. זשענניא האָט איהם בעגלייט מיט בעדויערטע בליקען, דערנאָך האָט זי זיך נעזעצט אויף איהר באַדע־לייַלאָך און זיך צעווייַנט.

— וואס ווילען זיי אלע פון מיר?... נאָט, נאָט, ס'אַרא אומגליקליכע איך בין!... — האָט זיך נעדרעהט ביי איהר אין קאָפּ.

אזוי איז זי געזעסען און געווייַנט, דערנאָך האָט זי דערהערט די שטימע פון נימנאזיסטעל פון ערגיץ־וואו הינטער די בוימער, וועלכער האָט זי נערופען:

— זשענקא!... זשענקא, נעה גיכער... יענער איז נעקומען!...

זשענניא האָט אויפגעציטערט, האָט נעשווינד זיך אויפנעהויבען, א כאַפּ נעטהאָן דעם לייַלאָך און נעמאכט א פּאָר טריט צום הויז צו. זי האָט זיך אָבער באַלד אומגעקעהרט און נעזונען לויפען אויפ'ן בארג, אין וואַלד אריין. דאָרט האָט זי זיך נעלייגט אויפ'ן גראז הינטער די קוסטען, און האָט זיך צוגעדאַרכט, ווי מען רופט זי, דאָט צוגעמאכט די אויגען און זיך פערטאָיעט, פונקט ווי א היה'לע, וואס מען פערפאָלגט און וואס האָט ניט וואוהין צו לויפען.

— 5 —

מאשוכין האָט זיך לאנג נעשלאָגען מיט דער דעה, אויידער ער האָט נעמאכט דעם לעצטען טריט. איהם האָט ניט נעאַרט, וואס זשענניא טראכט און פיהלט, ער אליין האָט נעלייזט די פראַגע פאר זיך.

בעת ער האָט נעזעהן זשעניא'ן, געקוקט אין איהרע נראָהע אָפענע אויגען אָן אויף איהרע פרישע ראָזע ליפּען; בעת ער האָט נעזעהן אָן כּמעט נעפּיהלט, ווי איהר ווייכער צארטער קערפער בעוועגט זיך אונטער איהר ווייסער בלוזקע, האָט די פראָנע אליין זיך נעליייזט אין דעם שטאַרקען בינגעהר זי אריינצוכאפּען אין זיינע אומארמונגען. פון דער פארשטעלונג אליין, אז זשעניא וועט איהם נעהערען, פלעגט ביי מאַזשוכינען טונקעל ווערען אין די אויגען. אָבער בעת ער איז געווען וויט פון איהר, אין זיין בעקוועמער, געמיטליכער דירה פון אן אונפערהייראטען מאַן, האָט ער דעמאָלט קלאָר געזעהן, אז ער דארף קיין פרוי נישט אן אויב ער וועט הייראטען, וועט ער אָבטהאָן א גרויסע נארישקייט.

— פרייהייט איז בעסער פון אלץ! — פלעגט מאַזשוכין צו זיך אליין זאגען.

אָט אזוי פלעגט ער זיך אלץ שלאָגען מיט דער דעה. דאָס פלעגט איהם פערמאטערען און ער פלעגט זיך ניט קענען בעפרייען פון נעדאנק: „הייראטען אדער ניט הייראטען?"

אונטערדעסען איז דעם ארכיטעקטאָר'ס ווייב מיט איהר אָנגענומענע פּורערטען פּנים, מיט איהר אָבגענוצטען קערפער און מיט איהרע אוננאטירליכע ליירענשאפטליכע ענטציקונגען. איהם געווארען אָבגעשטויסענד, און ביסלעכווייז האָט ער נענומען זיך דערווייטערען פון איהר.

— איך ווייס, איהר... איהר ליעבט אן אנדערע... — האָט זי טראַניש ארויסגעפלוסטערט מיט אויסגעסטאָרטשעטע אויגען, ברעכענדיג די הענר.

— נו, גראטולירט איך אייך דערמיט... — האָט מאַזשוכין נאָנץ רוהיג נעענטפערט און איז אוועקגעפאָהרען צו זשעניא'ן, אויף דער דאטשע.

ער האָט אהין נענומען פאָהרען יערען טאָג. אויפגענומען האָט מען איהם מיט אויסגעשטרעקטע ארמס, און מאַזשוכין האָט זיך נאָנץ גוט נעפיהלט אין דיעזער נעמיטליכער פאמיליען אומגעבונג פון די נוסמוטהינג אלטע לייט מיט דער ליעבער זשעניא, די אנוועזענהייט פון וועלכער ער האָט נעפיהלט אפילו דעמאָלט, בעת ער האָט אויף איהר נישט נעקוקט.

אן אונערוואַרטער פאַרפאל האָט גליייזט דעם נאַנצען ענין.

איין מאל בייטאג, בעת ער איז געווען אין שפיטאל, האָט מאושר־כין ערהאלטען א צעטעלע, וואו מ׳האָט איהם געלאָזט וויסען, אז זשעניא איז קראנק געווארען.

דער פלוצלונגער קלאפ אין הארצען פון וועלכען ביי איהם האָבען געוואלטן ציטערען הענד און פיס, האָט מאושוכינען בעוויזען. וואס זשעניא איז פאר איהם, און ער האָט ערשט פערשטאנען צום ערשטען מאל, אז ער ליעבט זי.

איבערגעבענדיג דעם שפיטאל דעם אלטען קאמישאָון׳ן, איז מאושוכין באלד אוועקגעפאהרען אויף דער דאטשע און דעם גאנצען וועג האָט ער אלץ געטראכט איינם און דאָסזעלבע:

— איז דען איהר קראנקהייט אן ערנסטע?... וועט דען זשע־ניא שטאַרבען?...

א פערסאָנפעטער, א בלאסער און בעאונרוהיגטער איז ער אריין אין זשעניא׳ס ציכער און בעת ער האָט דערזעהן איהר רויטען פנים פון היץ און איהרע נאקעטע שולטערען, וועלבע האָבען אויף דער קיסען אויסגעזעהן טונקעל־ראָז, האָט מאושוכין דערפיהלט אזא צערטליכקייט און מיטלייד, אז ער האָט זיך שיער ניט צעוויינט. ער האָט אָנגענומען איהר קלייניע, הייסע האנד און דער אויסדרוק פון זיין פנים איז געווען אזא, אז זשעניא האָט זיך פערלוירען און האָט די דעקע א ציה געטהאָן ביז איבער׳ן האלז.

זשעניא׳ס קראנקהייט איז געווען אן איינפאכע פערקיהלונג, אין אין א וואך ארום איז זי געווען פאלשטענדיג געזונד. אָבער אין זייערע בעציהונגען איז פארגעקומען א שארפע ענדערונג: זשעניא איז איצט געווען שטענדיג פערטראכט, שטיל און שוויי־גענדיג, און מאושוכין איז געווען שטענדיג בעאונרוהיגט און עפעס אזוי .ווי א שולדיגער האָט ער זיך געפיהלט. זיי האָבען אָנגע־הויבען ארומגעהן צוזאמען שטונדען לאנג, און בעת זיי פלעגען קומען צוריק האָבען ביידע איסגעזעהן ווי שולדיגע. עפעס אזוי ווי זיי וואלטען זיך געשעהמט, וואס זיי זיינען אזוי גליקליך.

אלע אין הויז האָבען בעמערקט דיעזע ענדערונג. און אויף האָט עס בעמערקט, זינא פעטראווא, וועלכע איז געקומען צופאָהרען פון שטאָדט. זי האָט פאָרשענד א קוק געטהאָן אויף זשעניא׳ן און האָט גיפטיג פערדריקט די ליפען.

— נו?... — האָט זי פערעכטלעך געפרעגט בעת די פריינדינס זיינען געבליבען אליין.

זשעניא איז רויט געוואָרען און האָט שולדיג געשמייכעלט.

— נאָר!... — האָט געזאָגט זינא פעטראָווא, און איז אוועק־געפאָהרען אין שטאָדט, וואו שפּאציערענדיג מיט בעקאנטע סטודענ־טען איבער'ן בולוואָר, האָט זי געזומען רעידען וועגען דעם, ווי זי, און שוין ניט זיי, וועט אין הערבסט פאָהרען קיין פעטראָגראד. זשע־ניא האָט פאָר איהר אויפגעהערט עקזיסטירען.

בעת זינא איז אוועקגעפאָהרען, האָט זשעניא לאַנג געווויינט און האָט אין געדאַנק זיך געדענקט־פערטיגט קענען איהר פריינדין: זי איז דאָך דערין ניט שולדיג, זי וויל זעהר פאָהרען אויף די קורסען, אָבער וואָס טהוט מען?... זי האָט זאָגאָר זיך אליין נישט געקאָנט דערקלעהרען, וואָס דאָ קומט פאָר, נור עפעס א וועלכע איז זייטיגע קראַפט האָט זי ארומגעווויקעלט פון אלע זייטען, און זשעניא האָט זיך אונטערגענעבען דער אונפערמיידליכקייט.

אויפ'ן צווייטען טאָג פון אָבענד, בעת די היץ איז ארונטער־געפאלען, איז זשעניא מיט מאשוכינען געגאנגען שפּאציערען. זיי זיינען אריבערגענאנגען דעם בארג, דורכ'ן וואלד, וואו די טאָג־קלאנ־גען האָבען שוין ניט דערגרייכט, און זיינען ארויסגענאנגען אויפ'ן פעלד.

דער גרויסער הימעלס־געוועלב האָט זיך פאר זיי באלד געפענט, אינגאנצען באדעקט מיט פורפור־רויטע וואלקענס, וואָס האָבען זיך נעקליבען און געוואלעיעט אייגער אויפ'ן צווייטען. אין יענעם אָרט. וואו די זון האָט זיך ניט לאנג צוריק אראָבגעזעצט, איז געשטאנען א בלענדענדער ברענענדיגער זייל, און אונטער איהם האָט די וויי־קייט אויסגעוויזען א טונקעל־פיאלעטע. די פרייע לופט פון גרויסען שטח האָט זיי ארומגעכאפט פון אלע זייטען. אויף צעהנדליגער וויאָרסט ארום האָט מען נאָרנישט געזעהן, אויסער גרינע ברענ־לאָוע פעלדער.

לאנג זיינען זיי געשטאנען, ארומגעכאפט פון אן אונפערשטענד־ליכער ענטציקונג. אויף זשעניא'ס געזיכט זיינען געלעגען העלע אבגלאנצען פון דעם זונענאונטערגאנג, איהרע האָאָר האָבען אויסגע־וויזען קופער־רויט און די אויגען האָבען געגלאנצט.

מאשוכין האָט דערפיהלט, אז דער אטהעם פערכאפט איהם.

ער האָט געמאכט א פּאָר טריט נעהנטער צו זשעניא'ן, האָט זיך איינגעקוקט אין איהרע גלאָנצענדיגע אויגען, וועלכע האָבען געקוקט אויף איהם מאָדנע, ווי אויף אן אונבעקאַנטען, און האָט געזאָגט:

— זשעניא!...

זי האָט זיך אויף איהם איינגעקוקט און א שמייכעל נעטהאָן. מאָזשוכין'ס ליפּען האָבען געציטערט און ער האָט מעהר נישט גע־קאָנט א וואָרט אויסרעדען. עפּעס זואָס איז פּאַרגעקומען אין זשע־ניא'ס נשמה: ער האָט זיך איהר פּלוצים אויסגעוויזען קליין, בע־דויערענסווערטה און אזוי ליעב, ליעב...

— זשעניא!... — האָט ער ענדליך ווידערהאָלט.

דאָן האָט זשעניא לאַנגזאַם אומגעוועגדעט דעם קאָפּ צו איהם און האָט פערמאַכט די אויגען.

נאָך'ן קוס זיינען זיי לאַנג געשטאַנען, פונקט אזוי ווי זיי וואָל־טען מורא האָבען זיך צו ריהרען. דערנאָך האָט זשעניא זיך בעפרייט פון מאָזשוכין'ס הענד און האָט געזומען האַסטיג געהן איבער'ן וועג צום הויז צו. ביז דער סאַמע דאָטשע האָבען זיי געשוויגען, און נור ראָן, בעת דורך די בלעטער האָט זיך שוין געזומען זעהען דער נע־שטרייפטער פּאַרהאַנג פון באַלקאָן און דער ווייסער קיטעל פון אי־וואָן איוואַנאָוויטש, וועלכער איז געזעסען אויפ'ן גאַניקל, האָבען זיי ווידער געזומען זיך קושען, שוויינענדיג און לאַנג. דערנאָך האָט זשעניא זיך אַרויסגעריסען, אַנטלאָפען צו זיך אין צימער, זיך גע־לעגט אין בעט מיט'ן געזיכט אראָב און אזוי ווי אָבגעשטאָרבען.

— ווי מאָדנע, ווי מאָדנע!... — איז ביי איהר דורכגעלאָפען אין קאָפּ.

אָבער פון גליק און צערטליכקייט האָט ביי איהר געציטערט דאָס האַרץ, און די ליפּען איהרע האָבען אליין פאר זיך געשמייכעלט אין קיסען. פון באַלקאָן האָבען זיך געהערט שטימען, געלעכטער און עפּעס אזוי ווי קלינגענדע קוסען. און דערנאָך איז אין צימער שטיל אריינגענאַנגען זשעניא'ס מוטער.

דאָס מיידעל האָט געשווינד אויפגעהויבען דעם קאָפּ און דער־שראָקען א קוק געטהאָן מיט פינקלענדיגע אויגען. דער מוטער'ס פּנים האָט געשמייכעלט, און די באַקען זיינען געווען נאַס. זשעניא האָט אריינגעקוקט אין דיעזען אונענדליך בעקאַנטען, ליעבען אלטען פּנים און ארומגענומען די מוטער. זי האָט זיך שטאַרק צוגעדריקט

מיט'ן קאפ צו איהר ווייכען, וואריעמען בויך און האט בשום אופן ניט נעוואלט ווייזען איהר געזיכט. און די מוטער האט שטיל זי נענלעט איבער די האר און דאכט זיך, זי האט געווויינט.

די חתונה האט מען געפייערט הערבסט־צייט. אין שטאדט, און עס איז צוגענאנגען זעהר פייערליך.

עס זיינען נעווען א סך געסט; אויף דער גאס, קעגען הויז, האבען העל נעברענט לאמטערנען און א גרויסער המון האט זיך נערדענגט. ס'האט נעשפּיעלט א מיליטערישער ארקעסטער, ווען מען האט אריינגעשפּאדט אין נימנאזיסט'עלס צימער, פון וועלכען מען האט ארויסגעטראגען אלע זיינע זאכען. דער נימנאזיסטל האט ביטער נעוויינט פארוואס זשעניא האט חתונה, אבער די איקאנע אין קלויס־טער האט ער נעטראגען זעהר פייערליך און מיט א פולען בעוואוסט־זיין פון דער וויכטיגקייט פון זיין מיסיע. צווישען דער כלה'ס נאך־הענטעסטע איז אויך נעווען זינא פעטראווא, שווארץ, ווי א האלץ־ווערקע, שטאלץ, האפערדיג. און קאזאקאוו איז נעווען א שאפער און האט נעטראגען אין לאץ א וואקסענעם שאפער־בלום.

איבריגענס, דיעזען אבענד האט זשעניא נעדענקט, נור ווי דורך א נעבעל. ס'איז נעווען זעהר היים און שטיקענד, רוישיג האט מען נעטרונקען שאמפאניער, מ'האט נעשריען און אלע זיינען נעווען שיכור.

נאך דער וועטשערע איז צו איהר צוגענאנגען זינא פעטראווא, וועלכע מען האט אביסל אננעטרונקען. זי האט געטראגען א ווייס, דעקאלטירטע קלייד, פון וועלכער ס'האבען ארויסגעסטאדטשעט איהרע שארפע אקסל־בייגער און עלענבויגענס, און אויף איהרע באקען האבען נעברענט צוויי רויטע פלעקען. זי האט ריהרענד א קוש נעטהאן זשעניא'ן און האט געזאגט, כאטש ניט פעסט, נור פון דעסטוועגען פערעכטליך:

— נא־אר!...

און בעת דאס יונגע פּארעל האט זיך אריינגעזעצט אין קארעט, האט קאזאקאוו, א פאלשטענדיג שיכור'ער, אהן א היטעל, זיך אריינ־געוואלציעט אין גראבען אריין, און אנשטאט ארויסצוקריכען אויפ'ן טראטואר, וואו ס'האבען זיך צו איהם אויסגעשטרעקט א צעהנדליג

הענד, איז ער אוועק ווייטער, אין דער לענג פון גראָבען, אונבעוואוסט וואוהין.

מעהר האָט זשעניא בעשטימט ניט נעקענט נעדענקען.

6.

ס'האָט זיך אָנגעהויבען א נייַ לעבען, גאָרנישט עהנלִיך אויף דעם פריהערדיגען לעבען, און נישט אויף יענעם לעבען וואָס זשעניא האָט געטרוימט.

אמאָל פלעגט זי זיך פרעגען מיט פערוואונדערונג, פארוואָס זי איז אזוי גלִיקלִיך און איהר פלעגט ווערען שרעקלִיך פאר איהר גלִיק.

זיי האָבען נעהאט א שהנע, נעמיטלִיכע דירה, וואו זשעניא'ן איז אלץ געווען לִיעב און טהייער. די אומשטענדען האָט מאָשוכין אייננעאָרדענט, אָבער זשעניא האָט אין איהר אריינגעטראָגען עפעס איהר אייגענעם וווייכען און אינטימען טאָן, און אין דיזער דירה האָבען זיי געוואָהנט זאלבענאנד, ביידע יונגע, געזונטע, וואָס האָבען אייניעם דעם צווייטען נעלִיבעט מיט לִייב און זעעלע.

די ערשטע לאָסקעס פון מאָן האָבען זשעניא'ן פערוואונדערט, דערשראָקען און בעלִידיגט. פון איהרע חבר'טעס אין גימנאזיע האָט זי שוין פון לאנג אָן געוואוסט וועגען די בעציהונגען פון מאנספאר־שוינען און פרויען. זי האָט זיך אָבער נישט פאָרגעשטעלט, אז דאָס איז אזוי שמוציג און גראָב. די ערשטע צייט האָט זי זיך געשעהמט קוקען דעם מאן אין די אויגען, אָבער שפעטער האָט זשעניא פער־שטאנען, אז ער לִיידעט דערפון און זי האָט געקראָגען מיטלִייד מיט איהם, און דערנאָך האָט איהר געניומען הנאה טהאָן וואָס זי קען איהם פערשאפען גענוס.

אין צוויי־דריי מאָנאטען ארום האָט זי זיך פאלשטענדיג אייג־נעלעבט מיט'ן מאן און האָט זיך אלִיין נעוואונדערט, וואָס ער איז איהר געוואָרען טהייערער און נעהנטער איידער איהר מוטער, פאָטער און ברודער. זשעניא האָט געשווינד זיך אויסגעלערענט טרעפען איהר מאן'ס באגעהרען, וואָס איהם געפעהלט מעהר פאר אלץ און אונבעוואוסטזיניג האָט זי איבערגענומען יענע געוואָהנהייטען, מא־ניערען און אינטאָנאציעס וואָס האָבען אין מאשוכינ'ען דערוועקט גרויס לִיעבשאפט צו איהר. זי האָט זיך עפעס אזוי ווי אָבגעזאָגט

פון זיך אליין און איז געוואָרען אזא, וואָס איז געווען אנגענעהם און נויטיג דעם מאן.

אין דער אייגענער צייט האָט זשעניא גוט פערשטאנען מאזשוכינ'ען און האָט דערזעהען, אז ער איז נאָר נישט דער זעלביגער, וועלכען זי האָט געקענט פאר דער חתונה. פריהער איז דאָס געווען עפעס אזא מאָדנער, אביסעל א שרעקליכער מאנספּארשוין, וואָס מען האָט וועניג וואָס געקענט פערשטעהן, א מענש, וועלכער האָט גע־ טראכט, גערעדט און זיך בענאָנגען אזוי ווי ער וואָלט נאָר מיט קיינעם זיך ניט גערעכענט. דעמאָלט האָט ער זיך איהר ארויסגע־ וויזען פאר אן אונגעווענליך קלוגען, אלוויסענדען און זעלבסטשטענ־ דיגען. זשעניא האָט זיך אין זיין גענעווארט געפיהלט אלס א קליין מיידעלע. און פלוצלינג האָט זי פערשטאנען, אז אין איהם איז קיין אויסערגעווענליכעם נישטאָ, אז ער איז פונקט אזא מענש, ווי זי אליין, און אין פיעל הינזיכטען זאָגאָר שוואכער פון איהר און הילפלאָזער פון איהר. און גראד אָט דיזע הילפלאָזיגקייט אין לע־ בענס־קלייניגקייטען, ווי צום ביישפּיעל, בעת עס רייסט זיך אויס א קנעפּעל, האָט אין זשעניא'ן ארויסגערופען אזא געפיהל פון צערט־ ליכקייט און מיטלייד צו איהם, פונקט אזוי ווי זי וואָלט געווען א מוטער צו איהם, און ער א קליין קינד איהר'ס.

זשעניא האָט זיהר שטאָלצירט דערמיט, וואָס איהר מאן איז דער בעסטער ארצט אין שטאָדט. קיין גרעסערען פערגניגען איז פאר איהר נישט געווען, ווי בעת'ן ריידען וועגען עפעס א אונפערשטענד־ ליכער קראנקהייט, פלעגט מען זאָגען:

בעראטה זיך מיט מאזשוכינ'ען.

דערפאר אָבער אין אלע הויזליכע פראָגען און עסקים האָט זשע־ ניא זיך געשטעלט העכער פון איהם און פלעגט זיך נאָר נישט רע־ כענען מיט'ן מאן'ס אָטאָריטעט.

— נו, גיה אוועק, גיה אוועק... איך וועל אליין !... — פלעגט זי זאָגען, בעת מאזשוכין פלעגט פרובירען זיך אריינמישען אין עפעס אזוינס וואָס האָט בעלאנגט צו דער באלעבאטישקייט.

און מאזשוכין פלעגט אוועקגעהן אן אונטערטהעניגער מיט א גליקליכען שמייכעל אויף'ן פנים.

דערפאר אָבער, בעת נעסט פלעגען זיך צונויפקומען און עס פלעגט זיך אָנהויבען א וועלכע איז האמפּעריי, פלעגט זשעניא מיט

דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט זיך צוהערען צום מאן׳ס יעדען וואָרט און פלענט זאָגען:

— דאָס איז ריכטיג... איך דענק אויך אזוי.

און דאָס איז געווען ניט קיין אָנשטעל. זשעניא האָט אונבעוואוסטזיניג אין זיך איינגעזאפט זיינע איבערצייגונגען און זיי זיינען געוואָרען איהר אייגען געפיהל, אויף אזוי פיעל שטארק, אז איהר האָט זיך אויסגערוכט עפעס אזוי ווי זי וואָלט טאקע אין אמת׳ן שטענדיג אזוי געדענקט.

פערשטאָנען האָט זי דעם מאן אויפ׳ן וואונק, נאָך זיין בעווגונג, און בעת זי פלענט אמאל זאָגען עפעס אזעלכעס, מיט וואָס מאזשוכין האָט ניט איינגעשטימט, אָדער איהם איז דאָס נישט גענוון געפאלען, פלענט זשעניא זאָגאר נישט קוקענדיג, דערפיהלען דאָס און זיך אונטערבייגן זיך צו פערענטפערען.

די מענשען וואָס זיינען מאזשוכינ׳ען געווען אנגענעהם, האָט זשעניא נעהאלטען פאר גוטע, אינטערעסאנטע, און די, מיט וועלכע מאזשוכין איז געווען אין פיינדליכע בעציהונגען, האָט זשעניא גערעכענט פאר בייזע און געשמאקלאָזע.

מאזשוכין האָט זעהר ליעב געהאט די ווייב, ער האָט אָבער אויך נעקאָנט לעבען מיט זיינע אינטערעסען. ער האָט זיך זעהר פיעל אָבגענעבען מיט דער מעדיצין און נעטרוימט וועגען א דיסערטאציע, האָט זיך פאָרגעשלאָגען אלס מיטגליעד אין דער שטאָדט־פערוואלטונג און אלס בעאמטער אין קלוב, האָט ליעב געהאט צו שפיעלען אין קאָרטען און א הוליע טאָהן אין א מאנסביליעשער קאָמפאניע. האָט אויך נישט פיינט געהאט א פיקאנטע, לייכטע ליעבעס־פאסירונג, נור דאָס זאָל בלייבען א נעהיימנים פאר דער ווייב. זשענניא האָב אָבער געלעבט אין אן ענגען קרייז, דער צענטער פון וועלכען איז נור איהר מאן נעווען. ארום דיעזען צענטער האָבען זיך נעדרעהט אלע איהרע נעפיהלען און נעדאנקען. אזוי ווי פריהער, האָט זי איצט אויך פיעל געלעזען און האָט זיך מיט אלץ אינטערעסירט, אָבער נור ביז וואנען דאָס האָט נישט געשטערט איהר ליעבע. ווי א בין, וואָס מאכט פול זיין בינשטאָק מיט האָניג, אזוי האָט זי פול נעמאכט איהר קליין וועלטעל מיט דער זיסקייט פון איהר נעפיהל און אויף נאָט׳ס נאנצער וועלט האָט זי נעקוקט נור פון איהר ביהנשטאָק־פענסטערעל.

צום ענדע פון צוויי־טען יאָהר נאָך איהר חתונה איז זשעניא שוואנגער געוואָרען און דאָס האָט נאָך מעהר איהר פול געמאכט מיט צערטליכקייט צום מאן. דאָס בעוואוסטזיין, אז ער איז דער שולדיגער פון איהרע לייִדען, האָט איהר פערשאפט גרויס נענוס, און אפילו אין די סאמע געבורט־שמערצען האָט זי מיט פרייד נע־טראכט, אז זי לייִדעט צוליעב איהם. איצט האָט זי שוין נאָך שטאר־קער געפיהלט, אז איהר נאנץ לעבען איז אויף אייביג פערקניפט מיט איהם דורך אונצוריי־סבארע פערדם. זי האָט זאָגאר זיך נאָר נישט געקענט פאָרשטעלען, אז עס האָט געקענט זיין אזא צייט, בעת זי האָט געקענט לעבען אָהן איהם און נאָך בעטראכטען דאָס לעבען פאר אינטערעסאנט.

און בעת דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען, איז זשעניא פאָל־שטענדיג אויפגעלעזט געוואָרען, זי האָט זיך פערלוירען צווישען מאן און זון... זי האָט א מינוט נישט געקענט בלייבען מיט זיך אליין. מיט אן אונבעגרייפליכער לייכטקייט איז זי פערוואנדעלט געוואָרען פון א לייִדענשאפטליכער ווייב אין א הייסער, ציטערענדיגער מו־טער; זי האָט געקאָנט ניט שלאָפען נאנצע נעכט, פערברענגענדיג זיי צווישען דער בעט פון מאן און דער ווינעלע פון קינד. מ'האָט נור געקאָנט בעוואונדערען, וואָס אין אזא שוואכען פרויען־קערפער איז דאָ אזוי פיעל בויגזאמקייט, קראפט און זעלבסט־אויפאָפפערונג. און דערצו נאָך איז זשעניא אלע מאָל געווען היימליך, אויסגעפוצט און קאָקעטיש. אמת, קאָקעטירט האָט זי נור מיט'ן מאן, זי האָט זיך געקלייִדעט און געמאכט די פריזור נור אזוי ווי איהם איז געווען גע־פעהלען, און איהר איז אויפ'ן זינען גאָר נישט ארויף, אז א וועלכער איז אנדערער זאָל זי קענען פעראינטערעסירען אלס מאנספארשוין.

אונטערדעסען איז מאזשוכין בעשטימט געוואָרען אלס אויבער־ארצט פון שטאָרטישען שפיטאָל און האָט פערנומען אין שטאָרט אן אָנגעזעהנעם פעסטען אָרט. ער איז בעדייטענד פולער געוואָרען, האָט זיך בערוהיגט, און כאָטש ער האָט זיך נאָך געקלייִדט אזוי ווי פריהער, פראנטיש, האָבען זיך אָבער אין איהם געמומען בעווייזען פראָווינציעלע מאניערען אין געוואָהנהייטען. די קלייִנע אינטערע־סען פון לאָקאלען לעבען האָבען שוין אין איהם נישט ארויסגערופען די פריהערדיגע גוטמוטהיגע שפאָטלוסטיגקייט און זיי האָבען איהם אויפריכטיג געראָטן.

דאָס לעבען איז ארויף אויף א גלייכען ברייטען און ליכטיגען שטעג. און ס'האָט זיך אויסגעוויזען, אז קיין קראפט קען שוין איהם נישט ארויסשטויסען פון דאָרט.

7.

בעת מאושכין איז בעשטימט געוואָרען אלס אויבער־ארצט אין שטאָדטישען שפיטאָל, איז אויף זיין אָרט אָנגעקומען א נייער ארצט, וויילגאָרסקי.

ער איז געווען א מענש פון א יאָהר זעקס און דרייסיג, געזאָלט. ווי אן אקטיאָר, א הויכער, א שעהנער, נור וואָס געקומען פון פעטערבורג, און. אויף בעוואונדערונג פון גאנצען שטערטעל, האָט ער געטראָגען א צילינדער און מאָדנע האנדשוה.

מאושכין האָט איהם בעקאנט געמאכט מיט זיין פרוי, און אזוי ווי ער, דער נייער געהילף זיינער, איז געפעהלען געוואָרען דעם מאן, האָט זשעניא איהם אויפגענומען זעהר פריינדליך. אויפ'ן צוויייטען טאָג האָט ער ביי זיי געגעסען מיטאָג, און נאָך'ן עסען האָט זשעניא איהם אריינגעפיהרט אין קינדער צימער איהם ווייזען דאָס קינד. דאָס איז ביי איהר געווען א צייכען פון פריינדשאפט.

— זשעניא, אפשר איז דאָס נאָר ניט אינטערעסאנט פאר וויקטאָר פאוולאָוויטש'ן !... — האָט מאושכין געזאָגט שמייכלענדיג.

זשעניא האָט זיך דערשראָקען אָבגעשטעלט און האָט פערווירט א קיק געטהאָן אויפ'ן נאסט, נור דאָקטאָר וויילגאָרסקי האָט באלד געמאכט א זעהר ערנסטען פנים, און זי האָט זיך אויפגענבליקליך בעהוהיגט.

דאָס קינד האָט נור וואָס זיך אויפגעכאפט פון שלאָף און די ניאנקע האָט איהם געקאָרמעט מיט מילך. ער איז געזעסען ביי איהר אויף די קניה, האָט אויסגעשטעלט די פערשלאָפענע, בלויע אויגלעך און געבריקעט מיט נאקעטע פיסלעך. זשעניא האָט איהם געזומען פאר די הענדטלעך, איהם צוגעדריקט צום פנים, פונקט אזוי ווי זי וואָלט איהם געוואלט פערגלייכען מיט זיך, און, קאקעטיש קוקענדיג אויף דאָקטאָר וויילגאָרסקי, האָט זי געזאגט :

— זעהט איהר, ס'ארא אינגעלע !...

דאָס קינד איז געווען א ריינינקער און א גוטינקער, און די מוטער, איננאנצען בעגאָסען מיט א ראָזען קאָליר פון שטאָלץ און

פערווירונג, איז געווען פראכטפול. ווייל גארסקי, וועלכער האט ניט נעקענט פערטראגען קיין קינדער, האט נעדיג א טארץ געטהאן דאס קינד אונטער'ן מארדעטשקע, האט איהם געמאכט שמייכלענדיג, און דערמיט האט ער זשעניא'ן פאלשטענדיג בעציבערט. מאזשוכין איז געשטאנען אויפ'ן שוועל, ווי א גליקליכער אייגענטהימער, האט געשמייכעלט מיט זעלבסט־צופריעדענהייט און געזאגט:

— זשעניא מיינט, אז אויף דער גאנצער וועלט איז נישטא קיין זאך, וואס איז אינטערעסאנטער פון איהר זוהנעלע!... אלע מאמעס זיינען דערריין גליך!...

זשעניא איז רויט געווארען און געלאכט.

— פערשטעהסט נאר נישט!... אמת, ער פערשטעהט נאר נישט? — האט זי געפרעגט דאס קינד, אונבעוואוסטזיניג קאקעטי־רענדיג מיט איהר מוטערשאפט. — און מיר זיינען ענטציקענד!... אמת, מיר זיינען ענטציקענד?...

און זי האט געגומען הויבען און אונטערווארפען דאס קינד און ווייל גארסקי האט אויף איהר געקוקט און זי איז איהם געפעלען געווארען. ער האט ליעב געהאט אזעלכע צארטע, קלייניגקע פרויען.

דערנאך האט מען געטרונקען טהעע און נעגעסען אבענד־מאהל־צייט. ביים עסען האט זשעניא געטרונקען וויין, האט זיך צורוי־טעלט און איז געווען בעציבערענד.

קומענדיג אהיים, האט ווייל גארסקי זיך דערמאהנט, אז נאך נאנץ לאנג וועט איהם אויסקומען צו וואהנען אין דיעזען אומעדיגען שטעדטעל, און האט געגומען טראכטען וועגען זשעניא'ן מיט בע־שטימטקייט. ער האט זיך פארגעשטעלט איהרע אויגען, ליפען, שולטערן און איהר ווייכע טאליע; ער האט זיך געגומען פארשטעלען, ווי ער טהוט איהר אוים און האט בעשלאסען, אז זי האט א זעהר צארטען קערפער און אז זי מוז זיין א ליידענשאפטליכע ליובאוויצע.

ווייל גארסקי האט געהאלטען פרויען און אלע פרויען, אהן אויס־נאהם, האט ער געהאלטען פאר זינדיגע און לייכטצוגענגליכע. ער האט פערזיכערט, אז איטליכע פרוי קען מען פערפיהרען אין צוויי טעג צייט, עס זאל נור זיין די פאסיגע אומגעבונג און א געוויסע גע־ניטקייט. ער האט אין זיי געזעהן בלויז א שהנעם קערפער. און דאס, וואס ארענטליכע פרויען, אזוי צו זאגען, זיינען איהם געווען אנגענעהמער, איז עס געווען בלויז דערפאר, ווייל ער האט גערעכענט,

אז דער מאמענט, בעת דער מאנספארשוין בעזיענט די פרוי׳ס שעה־מעדיגקייט, איז דער שארפסטער מאמענט אין ליעבעם בעציהונגען.

ס׳איז שוין געווען נאכט. ווייל־נארסקי איז צוגענאנגען צום פענסטער און געטומען קוקען אויפ׳ן מארק־פלאץ, וועלכער איז געווען שוואך בעלויכטען פון די קראסין־לאמטערנען. ווייזט אויס, אז ס׳איז געווען ווינטיג. די פייערלעך אין די לאמטערנען האבען זיך געטרייסלט און די שיטערע בלאטע האט געגלאנצט. קיין איין לעבעדיגער נפש האט זיך ניט געזעהן. איבער דער שטאדט איז געלעגען א חשך, און אין אלע הייזער, כאטש דער זיגער האט נור נעשלאגען עלף, האט מען קיין פייערל שוין נישט געקאנט זעהן.

א שרעק פון פאלשטענדיגער אינזאמקייט און אבגעריסענקייט פון אלץ, וואס ער האט געליעבט און צו וואס ער איז געווען צוגעבונדען, האט ארומגעכאפט ווייל־נארסקי׳ן. איהם האט זיך איצט פארגעשטעלט, אז ערגעץ דארט ווייט, הינטער׳ן פארהאנג פון דער פינסטערקייט, הינטער די ווייסע פעלדער און אויסגעטרוקענטע וועלדלעך רוישט און פלאמט נעווסקי פראספעקט, אן אויסגעפוצטע פובליקום בעווענט זיך, מוזיק שפיעלט, אין די רעסטאראנען קאכט און ברויזט און די גאנצע שטאדט איז פערגאסען מיט שיין. ווייל־נארסקי האט אויפגעציטערט און בעדריקט איז ער זיך דורכגענאנגען איבער׳ן צימער.

דערנאך האט ער זיך וויעדער צוגעדריקט מיט׳ן קאפ צום פענסטער, און אין שווארצען שויב האט ער באלד דערזעהען זשעניא׳ן. אנפאנגס האט ער זי נעזעהן אזוי, פונקט ווי זי האט אויסגעוויעזען ביים אבענד־מאהלייט און אין קינדער־צימער, דערנאך האט ער זי נעזעהן א נאקעטע, דערנאך אין אונפערשעמטע און ליידענשאפט־ליכע פאזעס. איהם האט נעטומען שוואכען אין די פיס, די אויגען זיינען ביי איהם פייכט נעווארען און איהם איז נעווארען א ביסעל לייכטער.

זשעניא׳ס נאנצע נשמה וואלט אויפנעציטערט נעווארען פון שאנד און ברענענדער בעלידיגונג, ווען זי וואלט נעקאנט זיך דערזעהען אין ווייל־נארסקי׳ס פארשטעלונג. זי האט אבער נאר נישט נעטראכט וועגען איהם. ער איז פאר איהר נעווען א פרעמדער, אן אונפערשטענדליכער, און א פאלשטענדיג אוננוטהיגער מענש.

נראד אין דער אייגענער צייט, איז זשעניא נעלעגען אין בעט

און האָט א קוק געטהאָן, וואָס איז מיט'ן קינד. זיך איבערצייגענדיג, אז דאָס קינד שלאָפט רוהיג, האָט זי געזאָגט צום מאן:

— גאָה שוין שלאָפען!...

און מאשוכין, א ביסעל אויפגערעגט פון'ם וויין, וואָס ער האָט געטרונקען ביים אָבענד־מאָהלצייט, איז ארומגענאנגען אין שלאָף־צימער הין און צוריק, האָט לאנגזאם אראָבגעצויגען די שלייקעס און געזומען רייד־ען:

— מיר געפעהלט אין ווייל־גאָרסקי'ן דאָס, וואָס ער ברעכט זיך ניט און בעמיהט זיך ניט ארויסצואווייזען אנדערש ווי ער איז אין אמת'ען... מיט פיעל פון זיינע אנשויאונגען בין איך ניט איינ־שטימיג, אָבער, פונדעסטוועגען, איז ער, דאכט זיך, ניט קיין נארי־שער מענש....

זשעניא האָט אויפמערקזאם אויסגעהערט און געענטפערט, טראכטענדיג בעת מעשה וועגען עפעס אנדערש:

— יא, איך דענק אויך אזוי...

8.

יענעם ווינטער האָט זשעניא איבערגעלעבט צוויי שרעקליכע אומגליקען: עס איז ביי איהר געשטאָרבען דער פאָטער און די מוטער, ניט אויסהאלטענדיג דעם פערלוסט פון איהר מאן, מיט וועל־כען זי האָט אָבגעלעבט אזוי פיעל יאָהרען, איז ארונטער פון זינען. איהר האָט זיך אלץ אָבגעדוכט, אז זי איז שולדיג אין זיין טויט, וויל זי האָט ניט גענוג אכטונג געגעבען אויף איהם. איהר משוגעת האָט אָנגענומען אזא כאראקטער, אז מ'האָט געמוזט אריינגעבען זי אין א קליניק פאר גייסטיגע קראנקע.

אָט די שרעקען האָבען זיך שטארק אָבגערופען אויף זשעניא'ן. זי איז געוואָרען ערנסטער און וויבליכער. די לעצטע מיידעלשע שפורען זיינען פערשוואנדען און זי איז פערוואנדעלט געוואָרען אין א פרוי.

אין מאָנאט מאי זיינען זיי ארויסגעפאָהרען אויף דער דאטשע צוואמען מיט'ן גימנאזיסטע, זשעניא'ס ברודער, וועלכער איז אינ־גאנצען פער'יתום'ט געוואָרען און האָט זיך איצט אינגאנצען צוגע־בונדען צו מאשוכין'ען.

דער זומער האָט זיך נאָר וואָס אָנגעהויבען און ער האָט אויס־געוויזען צו זיין א זעהר הייסער.

דאָקטאָר ווייַלגאָרסקי פלעגט איצט פאָהרען אויף דער דאטשע, ווי מאָשוכין איז אמאָל געפאָהרען. זשעניא האָט זיך שוין צו איהם צוגעוואָהנט, און בעת מאָשוכין פלעגט זיך צוליעב וואָס עס איז לענגער פערהאלטען אין שטאָדט, און ווייַלגארסקי איז פריהער פון איהם געקומען, פלעגען זיי צוזאמען שפאצירען, שמועסען און לאכען, ווי אלטע בעקאנטע.

דער גימנאזיסטעל האָט איצט ניט געקענט פערטראָגען ווייל־גארסקי'ן, פונקט אזוי ווי ער האָט אמאָל ניט געקענט פערטראָגען מאָשוכינען און פלעגט איהם רופען ניט אנדערש ווי „יענער".

— וולאדימיר פעטראָוויטש — פלעגט ער זאָגען — יענער איז געקומען . . .

דאָס איז געווען נאָך מאָדנער, מחמת ווייַלגארסקי האָט נישט געהאט קיין שלעכטע מאניערען, און ער האָט גאָר נישט בעמערקט דעם איינגעל.

פון אָבענד בעת ערגעץ וואו הינטער'ן וואלד איז אויפגענאנגען די בלאסע לבנה, איז זשעניא האלב געלעגען אויף דער טעראסע אין אזא סאָרט לייוועטענעם שטוהל, און ווייַלגארסקי איז געזעסען אויף א טרעפעל פון גאניק און פון אונטען געקוקט אויף איהר מיט זיינע גרויסע, שארפע אויגען. אפילו דאָ, אין וואלד, צווישען די גרויסע, גרינע, דובאָווע בוימער, איז נאָך געווען גאָר ליכטיג.

זשעניא האָט שוין לאנג געפיהלט, אז זי געפעהלט ווייַלגאָר־סקי'ן אלס פרוי, נור זי האָט זיך געטראכט, או דאָס פערפליכטעט זי צו קיין זאָך נישט און איהר איז דאָס זאָגאר געווען אביסעל שמיי־כעלהאפט און אנגענעהם. דאָס האָט אריינגעטראָגען עפעס א וועל־כען איז אינטערעס אין זייערע פערהעלטניסען, און מיט ווייל־גארסקי'ן איז זשעניא'ן קיין מאָל ניט געווען אומעריג. איהר איז נישט געפעהלען געוואָרען נור דאָס, וואָס אין דער לעצטער צייט פלעגט ווייַלגארסקי איטליכעס מאָל ארויפפיהרען זייער שמועס, בעת זיי פלעגען בלייבען זאלבאנאנד, אלץ אויף ליעבע און לייד־נשאפט. דאָס פלעגט איהר אביסעל פערווירען, זשעניא האָט אין קיין זאָך ניט איינגעשטימט מיט ווייַלגארסקי'ן און האָט איהם גערופען דערפאר לאיעוווסקי.

— איהר דערמאהנט מיר לאיעווסקי'ן, אין טשעכאוו'ס „דוען"... יענער האָט אויך וועגען קיין אנדער זאך נישט געקענט רעדן!...

— לאיעווסקי איז געווען א צינקער און האָט פערשטאנען ליעבע נור אלם בעט — האָט ווייל גארסקי אבגעענטפערט.

— וויקטאָר פאוולאָוויטש, איהר רעדט פאסקודנע!... — האָט זשעניא געזאָגט האלב לאכענדיג, האלב בייז.

— פארווָאס איז דאָס פאסקודנע?... פון דעסטוועגען מיין איך, אז אהן ליעבע און ליידענשאפט איז ניטאָ קיין לעבען!... פערבינדען דאָס גאנצע לעבען מיט איין מענשען, איז דאָס אלץ איינס, ווי לעזען דאָס גאנצע לעבען איין בוך... דאָס בוך קען זיך זיין א גאנץ אינטערעסאנטעס, אָבער מען קען דאָך ניט פערגעסען, אז אויף דער וועלט זיינען פאראן פיעל ביכער, קען זיין, נאָך אינטערעסאנטערע!... וואָס אבעלאנגט מיך, קען איך זיך ניט בערוהיגען, ביז וואנען איך וועל ניט איבערליעגען אלע ביכער, וואָס קומען מיר צום האנד. און וועג איך האָב שוין אָנגעהויבען לעזען, וועל איך ניט אוועקווארפען, ביז וואנען איך וועל ניט איבערלעזען דאָס לעצטע בלאט!...

— עקעלהאפט!... — האָט זשעניא ווידערהאָלט.

ווייל גארסקי האָט אויפגעהויבען זיין מאטוויסען פנים און געזאָגט:

— איך קען ניט זהען א יונגע, שעהנע פרוי און עס זאָל מיר נישט ציהען צו איהר... און איך בין חלילה נישט אויסגעלאסען און צינישׁ, ווי לאיעווסקי... יעדע יונגע פרוי — דאָס איז א נאנצע פאָעמע פון שעהנקייט און צארטקייט. און דערקענען קען מען זי נור ראן, בעת מען בעזיצט זי אלם פרוי... וועג ניט בלייבט זי שטענדיג א רעטעניש... אונטער איהר קלייד בעהאלט די פרוי ניט נור איהר קערפער, נור אויך די נשמה.

ביי די וועלטער: „בעת מען בעזיצט זי" — איז זשעניא אביסעל רויט געוואָרען. זי האָט דערפיהלט, אז דאָס בעציהט זיך אויף איהר און איהר איז געוואָרען אונבעקוועם. אזעלכע געשפרעכען זיינען פאָרגעקומען שוין ניט איין מאָל און האָבען זי אונאנגענעהם גערעגט. זשעניא'ן האָט זיך אויסגעדאכט, אז ס'איז ניט רעכט, וואָס זי הערט אויס אזעלכע זאכען. אמת, זי פלעגט דאָס אלץ דערצעהלען דעם

מאן, קענטיג אבער, אז זי האט ניט פערשטאנען ווי אזוי איבערצו־ געבען דעם מאן דעם עיקר פון די דאזיגע געשפרעכען, דעם תוך פון אלעם דעם, וואס מאשוכין פלענט נור לאכען.

— ווייס איהר גאר וואס, — האט זי נעזאגט, — אום צו מא־ כען א סוף מיט דיעזען געשפרעך, לאמיר געהן בעגענגען וולאדימיר פעטראוויטש'ן. ער דארף באלד קומען. גיט נור א קוק ס'ארא אבענד עס איז און מיר פילאזאפירען !...

— א שהנע פילאזאפיע... — האט ווייגארסקי נעזאגט און זיך צולאכט.

זשעניא איז אויף א ווייע אוועקגעלאפען א קוק טהון אויף'ן קינד, און ווייגארסקי האט אויף איהר אויפגעווארט, קוקענדיג צו־ שטרייט ארום. ער האט אזוי ווי עפעס־וואס בעטראכט און זיך נע־ רענט. איהם האט זיך געדאכט, אז זשעניא ווייל דאס זעלבע, וואס ער ווייל, אבער אויף צו בעשליסען זיך אויפ'ן לעצטען שריט האט ער ניט נעהאט נענוג דרייסטקייט. ניט דערפאר, ווייל ער האט מורא נעהאט, טאמער האט ער א טעות, נור גאר איינפאך, אין די פאסינע מאמענטען איז ער עפעס אזוי ווי אבגעשוואכט געווארען. ער איז געשטאנען אויפ'ן גאניק, האט געווארט אויף זשעניא'ן און נערעדט צו זיך, אז מען דארף האנדלען גראדער, גרעבער.

— פרויען געפעהלט עס !...

זשעניא איז ארויסגענאנגען אויפ'ן גאניק, און נאך איהר איז ארויסגענאנגען דער מאגערער, אומגעלומפערטער נימנאזיסטעל.

— איך וועל בעסער געהן צום דארף צו... — האט ער נע־ זאגט, און א קוק געטהאן מיט בושה אויף ווייגארסקי'ן.

— נו, ווי דיר געפעהלט, — האט זשעניא צוגעשטימט אונ־ ענטשלאסען, אראבגעהענדיג פון גאניק.

נאך איהר שטימע האט ווייגארסקי פערשטאנען, אז זי האט מורא צו בלייבען מיט איהם אליין און האט אומיסנע גערופען דעם נימנאזיסטעל. אויך מעגליך, אז דאס איז ניט אזוי געווען, אבער דאס וואלט זשעניא אליין ניט נעזאגט.

זיי זיינען לאנגזאם נענאנגען אויפ'ן בארג, אין דער אלטע צווי־ שען דובאווע בוימער, און דער נימנאזיסטעל איז געשטאנען אויפ'ן גאניק, האט זיי נאכגעקוקט און פערהאסט ווייגארסקי'ן מיט אלע קרעפטען פון זיין נשמה. אין דארף איז ער ניט נענאנגען, ער איז

צוריק אריין אין צימער און נענומען אנשטאפען פאפיראסען פאר מא־ זשוכינ'ען.

אין דער אלעע איז געווען נאנץ פינסטער און ס'האט נעשמעקט מיט פייכטקייט. ווייל־נאַרסקי איז נענאנגען שווייגענדיג און פון א זייט אלץ נעווארפען בליקען אויף דער ווייסער פרויען פיגורקע, וועל־ כע האט זיך בעוועגט אין רייהע מיט איהם אין וואלד־פינסטערקייט. זיין אויפגערעגטקייט איז אלץ נעוואקסען און, מסתמא האט זשע־ ניא דאם נעפיהלט, וואריים זי האט אויך נעשווויגען און איז אלץ נע־ גאנגען ניכער. פארויס האבען זיך שוין נעזעהען ליכטיגע אבנל־אנצען צווישען די בוימער.

— אי, א זשאבע !... — האט זשעניא פלוצלינג אויסגעשריען, איז אבנעשפרונגען און מיט'ן שולטער זיך אבנעשלאגען אן ווייל־ נאַרסקי'ן.

אין דער מינוט האט ער אינסטינקטיוו זי א כאפ געטהאן פאר דער טאליע און זי צוגעדריקט צו זיך. אנבאנגס האט זשעניא אפילו ניט פערשטאנען, וואס אזעלכעס איז דא געשעהן, אבער באלד האט זי דערזעהען נאהענט נעגען זיך זיין מאדנע פערענדערטען פנים און זיינע ציטערענדיגע ליפען, וואס האבען נעזוכט איהרע ליפען, און אין איהר פנים האט נעשלאגען מיט א טרוקענער היץ פון זיין איבערנעריסענעם אטהעם. זשעניא האט א נעשריי נעטהאן מיט אלע איהרע קרעפטען, מיט ביידע הענד איהם אבנעשטויסען און זיך ארויסגעריסען.

— איהר זייט פון זינען אראב !... — האט זי אויסגעשריען, ווי א צודולטע פון שרעק און בעלידיגונג.

— איך ליעב אייך !... — האט ווייל־נאַרסקי ליידענשאפטליך ארויסגעפלויסטערט.

זשעניא האט אויף איהם א קוק געטהאן מיט כעס און מיט עקעל און נעמאכט מיט די הענד אזעלכע בעוועגונגען, פונקט אזוי ווי זי וואלט זיך אבנעטרייסעלט פון עפעס וואס שמוציגעס.

— איך ליעב אייך !... — האט ווייל־נאַרסקי וויעדערהאלט, ווי א צוטומעלטער, און האט אויסגעשטרעקט די האנד. — שוין לאנג, אז איך ליעב אייך !... איהר מוזט זיין מיינע...

זשעניא איז געוואָרען אן אנגעצונדענע און האט געשווינד נע־ נומען נעהן פאראוים, ניט וויסענדיג וואוהין זי נעהט. דאס הארץ

האָט ביי איהר געקלאפט, אין די אויגען זיינען אָנגעלאָפען טרעהרען פון שאנדע און בעלײדיגונג, דאָס פּנים האָט ביי איהר געברענט. זי האָט זיך פערלוירען. נאָך עטלעכע טריט און זיי זיינען ארויס פון וואלד.

דאָ איז שוין געווען גאנץ לעכטיג. אויף א גרויסער שטרעקע ארום האָבען זיך געצויגען גראדע וווייטקייטען, אונטען, אונטער'ן בארג, האָט געגלאנצט דער טיך, ווי א לעכטיגע לענטע, און גראד נענען זיי, אויפ'ן בלאס־בלויען הימעל, איז געשטאנען א פּאָלשטענ־דיג רונדע, ראָזע לבנה.

ווייגאָרסקי האָט פּלוצלינג אָנגעכאפט זשעניא'ן פאר'ן האנד און זי אָבגעשטעלט. זשעניא האָט זיך געריסען, זי האָט זיך אָבער ניט נעקענט ארויסריסען פון איהם און האָט איהם נור געצוואונגען צו מאכען נאָך א פּאָר טריט. די אויגען זיינען ביי איהר געווען קיילעכדיגע, דערשראָקענע.

— איהר מוזט מיר אויסהערען! איך בעט אייך!... — האָט ווייגאָרסקי געפּלימטערט. — איך לעב אייך... איך קאָן אייך ניט זעהן אָהן אויפרעגונג, הערען אייער שטימע, דעם שאָרף פון אייער קלייד... איך וועל פון זינען אראָב!... פערשטעהט איהר דען ניט, ווי איך לעב אייך?...

זשעניא האָט ווידער אמאל פּרובירט ארויסריסען זיך, זי האָט אָבער ניט נעקענט. זי האָט באלד זיך דערפיהלט הילפלאָז און האָט זיך שטארק דערשראָקען. ווייגאָרסקי האָט שטארק, ביז צו יסורים, געדריקט איהם האנד און ווידערהאָלט דאָס זעלבע:

— איך לעב אייך! זייט מיינע!...

— איהר בעלײדיגט מיר!... לאָזט מיר אָב אויגענבליקליך... ווי וואגט איהר דאָס!...

ווייגאָרסקי'ס פּנים איז פּלוצלינג געווארען צארט און טרויעריג.

— איך בעלײדיג אייך?... זייט מיר מוחל!.. איך האָב ניט געוואָלט אייך בעלײדיגען!... — האָט ער ווייך און וועהמוטיג גע־זאגט און ארויסגעלאָזט איהר האנד. — איך האָב נור ניט געקענט בעזיענען מיין לעבע צו אייך... איהר אליין זייט אָבער שולדיג דערין: פּארוואָס זייט איהר אזוי שעהן, אזוי יונג, פּאר וואָס איז

אין אייך דאָ אזוי פיעל לעבען? איהר האָט מיר פון זינען אראָב־געפיהרט!...

ער האָט צוגעדריקט די הענד צום הארצען און געזאָגט כמעט מיט עהרפורכט:

— נאָט מיינער, ווי שעהן איהר זייט!

זשעניא איז אביסעל געקומען צו זיך.

— פארוואָס זאָגט איהר מיר דאָס? איהר פערגעסט אז איך בין א פערהיראָטהע פרוי! — האָט זי געזאָגט.

— וואָס געהט עס מיר אָן?... — האָט ווייל־נאַרסקי געענט־פערט מיט פערדרוס, עפעס אזוי ווי זי וואָלט געזאָגט עפעס וואָס אונגוויטיגעס, איבריגענס. — יאָ פערהיראָטה, אָדער ניט פערהיי־ראָטה, וואָס וויים איך!... איך ליעב אייך און ווייטער געהט מיר ניט אָן!... פערשטעהט־זשע, אז איך ליעב אייך!...

זיין שטימע האָט געקלונגען אזוי קרעפטיג, אז זשעניא האָט זיך פערליורען.

—אָבער איך ווייל דאָס נאָר נישט... — האָט זשעניא קלעגליך ערווויעדערט. — איך וועל ניט הערען, וואָס איהר'ט מיר זאָגען!...

— ניין, איהר'ט מיר יאָ אויסהערען!... איהר זייט אזא צערטליבע, אזא וואכזאמע, קענט איהר דען אָבשטויסען א מענשען, וואָס ליעבט אייך, ווי איך!

— אָבער הערט נור, — האָט זשעניא ארויסגעדרעט מיט פער־צווייפלונג: — דאָס איז דאָך שרעקליך, וואָס איהר רעדט... איך ליעב דאָך מיין מאן, פערשטעהט עס!...

— אלץ איינס! — האָט ווייל־נאַרסקי עקשנות'דיג געענטפערט.

— און איצט וועט איהר מיר ליעב קריגען און איהר וועט זיין מיינע!... אזוי ווייל איך!...

זשעניא האָט שטאָלץ אויף איהם א קוק געטהאָן, האָט פער־עכטליך פערוואָרפען דעם קאָפּ, א הויב געטהאָן די שולטערען אוו געזאָגט:

— וועלען מיר זעהן!...

— וועלען מיר זעהן!... — האָט ווייל־נאַרסקי עקשנות'דיג און אונערביטליך ווידערהאָלט.

זשעניא האָט נאָך א מאָל א הויב געטהאָן די שולטערן און, עפעס אזוי ווי בעשלוסענדיג צו ענדיגען מיט דער דאָזיגער מאַרנער

געשיכטע, האָט זי געזומען געהן גראד אויף ווייַלגארסקי'ן, פונקט אזוי ווי ער וואָלט געווען א פוסטער אָרט.

ווייַלגארסקי האָט איהר אָבגעטראָטען דעם וועג, און האָט אלץ געוואלט עקשנות'דיג און מיט זיכערהייט :

— אלץ איינס... איצט וועט איהר אוועקגעהן, ענדליך וועל איך זיך אָבער דערשלאָגען דאָס מייניגע !...

זשעניא, ניט אָבשטעלענדיג זיך, איז נעגאנגען צוריק צום הויז צו, פול מיט כעס, א בעליידיגטע. זי האָט בעשלאָסען אלץ באלד דערצעהלען דעם מאן. ווייַלגארסקי איז געגאנגען הינטער איהר און האָט אלץ ווידערהאָלט דאָס זעלבע :

— און פון דעסטוועגען ליעב איך דיך !...

בעת זיי זיינען געקומען צוריק, האָט אויף דער טעראסע געברענט א לאָמפּ און מאזשוכין איז געזעסען ביים סאמאָוואר. דער גימנאזיסטעל האָט געבלאָזען אין טאש טהיי.

— אָ, אָט, און איהר זייט אויך דאָ !... — האָט מאזשוכין הויכליך געזאָגט. וואו זייט איהר דאָס פערפאלען געווארען ?

זשעניא איז געגאנגען איבער די טרעפּלאָך מיט ענטשלאָסענע, פעסטע טריט. אויף איהרע ליפּען זיינען געלעגן ווערטער פון ענטריסטונג, איהר געזיכט האָט געברענט, איהרע אויגען האָבען געגלאנצט. נור בעת זי האָט דערזעהען מאזשוכין'ס רוהיגע געזיכט און דערהערט זיין געווהנליכע שטימע, זיינען די ווערטער געבליבען ביי איהר אין האלז. זי האָט פלוצים דערפיהלט א מאָדנע שוואכקייט, און ביי איהר אין קאָפּ איז דורכגעלאָפען א געדאנק, אז ס'קאָן זיין, בעסער גארנישט רעדען, און גאָר איינפאך איבערייסען אלע בעציהונגען מיט ווייַלגארסקי'ן. זי האָט נאָך ניט געענדיגט געניט בעטראכטען איהר בעשלוס, און ווייַלגארסקי האָט אויף מאזשוכין'ס פראגע געענטפערט רוהיג, פונקט אזוי, ווי עס וואָלט גארנישט פאָרגעקומען :

— מיר זיינען געגאנגען אייך בעגענענען.

— איך בין געפאָהרען דורך סעליוואנקע — האָט מאזשוכין דערקלעהרט. — וואָס ביסטו אזוי רויט, זשעניא ?

זשעניא האָט נור ערשט געזומען בענרייפען, אז זי מוז אויסזעהען שרעקליך, אָבער ווייַלגארסקי האָט איהר ווייַטער ארויסגעהאלפען :

— מיר זיינען נעלאָפען בארג אראָב.

זשעניא האָט אויף איהם א קוק געטהאָן און האָט בענענענט דעם זעלבען עקשנות'דיגען און זיכערען בליק. די הענד האָבען זיך ביי איהר אראָבגעלאָזט.

מאזשוכין האָט נאָרנישט בעמערקט און האָט זעהר אויפגעלייגט נענומען דערצעהלען שטאָדטישע נייעס. צוויישען איהם און ווייליגאָרסקי'ן האָט זיך באלד פערבונדען עפעס א האמפערייי, און זשעניא האָט זיך געזעצט אָן א זייט, אין שאָטען, האָט פון דאָרט אויף זיי געקוקט, ווי א מויז, און האָט בשום אופן נישט געקאָנט בעשליסען: דאַרף זי דערצעהלען דעם מאן, אָדער ניט? איהר איז געווען אונערטרעגליך צו זעהען, אז ער רעדט אזוי פרייונדליך מיט א מענשען, וועלכער האָט נור־וואָס אזוי גרויזאם איהם בעליידיגט; אָבער בעת זי האָט א טראכט געטהאָן וועגען דעם, וואָס עס קען ארויסקומען אז זי וועט יאָ דערצעהלען, האָט א טויט שרעק איהר אָנגענומען. זי האָט עפעס מיט א ווילדער נייגעריגקייט געקוקט אויף ווייליגאָרסקי'ן, און איהר האָט זיך געדאכט, אז זי זעהט איהם דאָס ערשטע מאל. דערפאר וואָס ער האָט געזאָגט, אז ער לייעבט זי כלומרשט און אז זי מוז איהם געהערען, איז ער פלוצלינג פאר איהר געוואָרען עפעס אן אנדערער, א נייער, א שרעקליכער. א ברענענדער אינטערעס, אויסגעפלאָכטען פון בעליידיגונג, האָס, מורא און נייגעריגקייט האָט זיך אין זשעניא'ן דערוועקט. זי האָט געברענט אויף א לאנגזאמען פייער און האָט געפיהלט, אז פאר קיין זאך אויף דער וועלט וועט זי זיך ניט בעשליסען צו דערצעהלען דעם מאן.

9.

אויפ'ן צווייטען טאָג, בעקלעהרענדיג אלץ, וואָס איז פאָרגעקומען, האָט זשעניא בעשלאָסען צו נעהמען זיך אין די הענד און ערנסט איבערריידען מיט ווייליגאָרסקי'ן, איהם בעווייזען, ווי אונזיניג און בעליידיגענד זיינע פערלאנגען זיינען. נור וועז זי האָט שוין אָבגעפאסט א פאסיגע מינוט און נענומען רעדען מיט איהם מיט אויפרעגונג און אימפעט, האָט ווייליגאָרסקי אויף איהר א קוק געטהאָן א פערצאָגטער און געזאָגט:

— איך וויים נאָרנישט, אויסער דעם, אז איך לייעב אייך, און איהר מוזט זיין מיינע!...

זשענ‌יא האָט זיך געפיהלט אינגאנצען אראָבגעשלאָגען פון איהר פאָויציע. פונקט אזוי ווי מען וואָלט ארויסגעכאפט פון איהרע הענד עפעס א וועלכע איז געווען‌הר, וואָס זי האָט בעטראכט אלס טויט־ברענגענד. נור אזוי ווי אין דער זעלבער צייט איז געקומען מאשוכין, האָט זי אָבגעלייגט די ווייטערדיגע ערקלעהרונג אויף אן אנדערש מאָל. אָבער זי האָט פעסט בעשלאָסען דעם מאן נאָרנישט צו דערצעהלען.

—ס'איז דאָך קיין זאך ניט פאָרגעקומען, פארוואָס זאָל איך איהם צורודערן!...

זי האָט זיך דערמאָהנט, אז זיי דיענען ביידע אין איין שפיטאָל און ווען זי זאָל איהם דערצעהלען, וועט פאר זיי אונמעגליך זיין אינאיינעם צו ארבייטען.

אין צוויי טאָג ארום איז ווייגאָרסקי געקומען פריהער פון מאזשוכינ'ען, און זשענ‌יא האָט זיך כמעט דערפרעהט דערמיט, אום, ענדליך צו מאכען א סוף צו דיעזער אונערטרעגליכער לאגע.

דער נימנאזיסטל איז אוועק זיך שיפען אויפ'ן טיך, און די ניאנקע איז געזעסען מיט'ן קינד און צו איהם געשמוצערט, וואָס האָט זיך געהערט אויף דער טעראסע דורך'ן אפענעם פענסטער. זשענ‌יא איז ארויסגעגאנגען צו ווייגאָרסקי'ן מיט א קאלטען און ענטשלאָסענעם פנים און באלד אָנגעהויבען:

— הערט נור, וויקטאָר פאוואָוויטש, איך ווייל אייך זאָגען... ווייגאָרסקי האָט א קוק געטהאָן אויף איהר צורויטעלטען, אויפגערעגטען פנים, האָט רוהיג זי אָנגענומען ביי דער טאליע, צוגעדריקט צו זיך און געגומען רייזען, אז ער קאָן אהן איהר נישט לעבען, אז זי איז אן אונגעוועהנליכע, וואונדערבארע פרוי.

דאָס איז געווען אזוי אונערווארטעט, אז זשענ‌יא איז ערשט אין א מינוט ארום געקומען צו זיך און האָט זיך ארויסגעריסען פון זיינע אומארמונגען, א פערווירטע און פערלוירענע. אָבער ווייגאָרסקי האָט אויסגעהערט שווייגענדיג איהרע צאָרנדיגע און בעליידיגענדע ווערטער און ווידערהאלט:

— איך ליעב אייך!...

זשענ‌יא האָט זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן שאקעל־ווינ, פערדעקט איהר פנים מיט די הענד און הילפלאָז זיך צוואוויינט. ווייגאָרסקי

האָט אויף איהר א קוק געטהאָן, האָט זיך איינגעבוינען און א קוש געטהאָן איהר אין האלז, אונטער די האָר.

זשעניא האָט אויפגעציטערט, האָט אויף איהם אויפגעהויבען א פאלשטענדיג הילפלאָזען, בעטענדען פנים און ארויסגערעדט מיט פערצווייפלונג:

— אָבער איהר מוזט דאָך פערשטעהן, פערשטעהט זשע!...

ווייגאָרסקי האָט זי ארומגענומען און א קוש געטהאָן אין די ליפען.

זשעניא האָט נור געקוקט אויף איהם מיט בריים צועפענטע, פערצווייפעלטע אויגען.

אונטערדעסען איז געקומען מאזשוכין. ער האָט דערזעהען זשעניא'ס פערווייגטע אויגען און האָט בעאונרוהיגט געפרעגט:

— וואָס איז מיט דיר?... האָסטו געווויינט?...

— דער קאָפּ טהוט מיר וועה!... — האָט זשעניא געזאָגט מיט קימער.

דערביי האָט זי א קוק געטהאָן אויף ווייגאָרסקי'ן און א מורא האָט איהר אָנגענומען, וואָס זי האָט געזאָגט א ליגען אין זיין געגענוארט. אָבער זי האָט שוין ניט געקאָנט ניט זאָגען א ליגען.

נאָך דעם זיינען אריבער עטליכע טעג, ווי אין א וואהנזיניגער מאטערנים. איצט, וען ווייגאָרסקי האָט זי געקושט, האָט זשעניא געפיהלט, אז ס'איז שוין צו שפעט צו דערצעהלען דעם מאן, אז זי אליין, ניט וויסענדיג ווי אזוי, האָט צוגעלאָזט צו וויים. און איהר האָט זיך געראכט, אז זי איז שוין פערלוירען.

אויף ווייגאָרסקי'ן האָט זשעניא געקוקט מיט שרעק. דער דאָזיגער מענש האָט זי צוגעדריקט, האָט זי פערניכטעט, האָט ביי איהר אוועקגענומען יעדע קראפט פאר א ווידערשטאנד. זי האָט שוין ניט געקאָנט ניט פראָטעסטירען, ניט זיך אָבווהרען און קעמפען, און בעת ווייגאָרסקי האָט וויעדער און וויעדער איהר געזאָגט וועגען זיין ליעבע, און כמעט הינטער'ן מאן'ס רוקען זי געקושט, פלעגט זשעניא נור אויפציטערען און האָט זיך נעפיהלט קלעגליך, שמוציג און נידערטרעכטיג, ווי די לעצטע בעשעפענים.

איהר האָט זיך געראכט, אז זי געהט אראָב פון זינען. בעת ווייגאָרסקי פלעגט נישט זיין, פלעגט זי נעהמען קלעהרען און איהר פלעגט אויסקומען בוכשטעבליך ווילד: זי ליעבט דאָך איהר מאן,

ווייל׳נגאַרסקי׳ם לאסקעם און קושען זיינען איהר פאַלשטענדיג איבער, זי ווייל עס ניט, דאָס איז איהר אבשטויסענד, בעלײדיגענד... ווי אזוי זשע נעהמט ער זיך דאָס רעכט זיך צו בעגעהן מיט איהר אויף אזא׳ן ארט?... איז זי דען א שפראכלאָזע חיה?... וואס איז דאָס פאר אן אָנשיקעניעס?...

אָט הויבט זי נאָר אָן אבגעפרעמדט ווערען פון איהר מאַן, און אָט ווערט זי צו איהם בעזאָנדער צארט אין לײדענשאפט־ליך. די גאנצע וועלט האָט זיך פאר איהר איבערגעקעהרט און זשעניא האָט שוין ניט פערשטאַנען, ווארו זי איז און וואס מיט איהר איז.

איין מאָל, אין א יום טוב טאָג, איז מאזשוכין געקומען אהיים פריהער ווי געווענהלײך און האָט מיט זיך געבראכט ווייל׳נגאַרסקי׳ן. זיי האָבען געגעסען מיטאג אויף דער דאטשע און נאָך מיטאג האָט מאזשוכין זיך געלײגט שלאָפען.

זשעניא איז געגאנגען נאָך איהם. זי האָט דערפיהלט עפעס אן אינסטינקטיוון שרעק און ביי דעם געדאנק, אז מאזשוכין וועט איינשלאָפען און זי וועט אלײן בלײבען מיט ווייל׳נגאַרסקי׳ן, האָט איהר אָנגענומען א מורא. זשעניא האָט מיט אלע איהרע קרעפטען זיך בעמיהט איהם צו שטערען דעם שלאָף, אָבער מאזשוכין האָט זיך אויף איהר איינגעקוקט מיט פרײנדליכע, פערשלאָפענע אויגען און געזאָגט:

— נו, נעה, נעה, טייבעלע!... איך בין מיעד.

דערנאָך האָט ער זיך אומגעקעהרט צום וואנט און איז אײנגעשלאָפען.

זשעניא איז אין דער שטיל ארויסגעגאנגען פון צימער, א פערלוירענע, א בעטויבטע, אָבער אָנשטאָט ארויסצוגעהן אויף דער טעראסע, איז זי גאנץ שטיל דורכגעלאָפען דורך דער הינטערשטער טהיר און איז ארויסגעלאָפען אויפ׳ן הויף.

פון דער זון האָט אלע ארום געברענט און געפונקלווערט. די לופט איז געווען אונבעווענליך און אָנגעברענט, ווי אין אן אויוון. די בוימער זיינען געשטאַנען בעטריבטע, פערשטויבט און אונבעווענ־ליך. זשעניא האָט ארויפגעווארפען אויפ׳ן קאָפ א לײכטען שאַרף, ־ערנ׳גנב׳עטערהייד איז זי דורכגעגאנגען דורכ׳ן הויף און האָט זיך ־ידכגענליטשט הינטער דער פארטקע, אין וואלד אריין.

א פוס־וועג האָט זיך געצויגען ערגעץ־וואו באַרג־ארויף. רונד אַרום איז קיינער ניט געווען, נור גרויע שטאַמען פון בוימער און בלעטער. ערגעץ־וואו האָט א דיאטעל געקלאַפּט מיט'ן שנאַבעל אין א בוים, און זיין האַסטיגער קלאַפען האָט אונטערגעשטריכען די שטילקייט און פּוסטקייט פון דיזען שרעקליכען טאָג. זשעניא האָט זיך געפיהלט שרעקליך אייגנזאָם אין דער גאַנצער וועלט. זי האָט זיך אומגעקוקט אויף דער דאטשע און איז געשווינד געגאַנגען אלץ טיעפער אין וואלד.

וויילגאַרסקי האָט דערזעהן פון דער טעראַסע, ווי איהר וויסער שארף האָט א שוועב געטהאַן צווישען די בוימער. ער האָט געשווינד זיך ארומגעקוקט, זיך צוגעהאַרכט, גאַנץ שטיל ארונטער־געלאָפען פון דער טעראַסע און אוועק נאָך זשעניא'ן.

ער האָט זי דעריאָגט אין סאמע וועלדעל, וואו די געדיכטע גרינע ווערבעס און בוימלעך זיינען געשטאַנען, ווי א געדיכטע, ענגע מאסע און דיזע מאסע, ווי ס'האָט זיך געדאכט, האָט זיי, ווי א גרינע וואַנט, אָבגעטהיילט פון דער גאנצער וועלט.

זשעניא האָט דערהערט זיינע טריט און האָט זיך אומגעקעהרט. זי האָט גאַרנישט געזאגט, נור אויפגעהויבען די הענד, פונקט אזוי, ווי זי וואלט ביי איהם געבעטען מיטלייד האָבען מיט איהר. וויילגאַרסקי האָט איהר גראָב ארומגענומען.

זי האָט עפעס וואָס געפּומען רייידען, אָבער וויילגאַרסקי האָט זי אראבגעלאָזט אויפ'ן גראז און איהר געפּומען קושען אין די פלייצעס, אויגען און בוסט. א מאַדנער ציטער איז דורכגעלאָפען דורך זשעניא'ס גאנצען קערפער, און דער קאָפ האָט זיך ביי איהר געפּומען דרעהען, בעת ער האָט איהר א קוש געטהאָן פון הינטען אין האלז, לעבען רוקען. זי האָט זיך אין גאנצען צונויפגעקנייטשט, פונקט אזוי ווי פון קיצלען, און וויילגאַרסקי האָט געפּומען אָבקנעפלען איהר בלווז. זשעניא האָט איהם אָנגעכאפט פאר די הענד, ער האָט אָבער רוהיג און מיט זיכערהייט איהרע הענד אָבגעוועגדט. זשעניא האָט זיך געפּומען ראנגלען און בעטען זיך:

— אום גאָטעס ווילען, וואס טהוט איהר!...

דאָ האָט זי פערדעקט דאָס פנים, דאָ די בוסט, אָבער וויילגאַרסקי האָט רוהיג איהרע הענד אָבגעפיהרט און געטהאָן דאָס זייניגע, עפעס אזוי ווי ער וואלט זיך גאַרנישט געריכט מיט

איהר. זשעניא האָט זאנאר פרובירט איהם ארומנעהמען און זיך צודריקען צו איהם, אום איהם צו שטערען, אָבער ער האָט זי לייכט אָבגעריסען פון זיך. און פלוצלונג האָט זי דערפיהלט, אז זי איז ניט בכח זיך צו ראנגלען מיט דיזער אונבעזיגבארער און אונבויג־ נאָרער קראפט. איהר האָט זיך געמומען אויסווייזען, אז איצט איז שוין אלץ איינס. וווילגאָרסקי איז איהר בייגעקומען אויפ'ן שטעל, אויף דעם הייסען, מיט דער זון אָבגעזאפטען גראז.

און בעת זשעניא איז געקומען צו זיך, האָט זי א בליק געטהאָן אויף וווילגאָרסקי'ן, האָט א געשריי געטהאָן, איז אנידערגעפאלען מיט'ן פנים אויף זיינע פיס און ווי א שקלאפין, האָט זי זיי ארום־ געכאפט מיט די הענד

ס'קאָן זיין איהר האָט זיך נעראכט, אז איצט געהערט זי שוין אין נאנצען צו איהם.

— 10 —

וווילגאָרסקי האָט אין א מאָנאט ארום זי אוועקגעווארפען. זשעניא איז אין נאנצען אזוי ווי פערניכטעט געווארען, זי האָט אויף איהם נעקוקט, ווי א הינטעל, זי איז אין אלץ געווען אונטערטהעניג און האָט נור געווויינט. דאָס איז געווען אומעטיג.

ער האָט אָבגעהויבען קומען אויף דער דאטשע אלץ זעלטענער און זעלטענער, דערנאָך גאָר אויפגעהערט קומען. זשעניא האָט אויף איהם נעקוקט מיט שרעק, זי האָט איהם אָבער א ווארט נישט גע־ זאגט. איהר האָט זיך נעראכט, אז דער לעצטער שטרויעלע גליטשט זיך אוועק און זי זינקט.

פאר'ן מאן האָט זי איצט מורא געהאט, פלעגט רויט ווע־ רען, בעת ער פלעגט אָנהויבען מיט איהר רעידען, האָט איהם אין די אויגען ניט געקאָנט קוקען, מיט שרעק פלעגט זי זיך אונטער־ ווארפען אונטער זיינע לאָסקעס, זי האָט אָבער ניט געוואָגט איהם צו דערווידערן, אויף אזא ארט האָט זי געלעבט מיט צוויי, און איצט האָט זי קלאָהר געזעהן אז זי איז א פערלוירענע.

מאָשוכין האָט בעמערקט, אז מיט איהר קומט פאר עפעס־וואָס זאָנדערבארעס. ער פלעגט זיך פערלירען אין פערשיעדענע אהנונגען און אלץ פרובירען טרעפען, וואס אזעלכעס איז מיט איהר נעווא־ רען, ער האָט אָבער קיין זאך ניט געקענט געוואָהר ווערען.

ס'ווייזט אויס, אז נאר דער גימנאזיסטעל אליין האָט געוואוסט. יעדען פאל, איטליכעס מאל, בעת ווייל גארסקי פלענט קומען, פלענט ער אנטלויפען. די שוועסטער האָט ער אויסגעמיידט און געקוקט אויף איהר מיט שרעק. זיין נאנצע צוגעבונדענקייט איז איצט געווען צו מאשוכינען און ער פלענט בוכשטעבליך פון איהם ניט אָבטרעטען. און איינמאל האָט ער זיך פערשטעקט אין די קוסטען, און בעת ווייל גארסקי איז פערבייגעפאָהרען דעם בארג, האָט ער א וואָרף געטהאָן א שטיין. דער שטיין איז נישט דערפלויגען, ווייל גארסקי האָט זיך אפילו נישט אומגעקוקט. דער גימנאזיסטעל איז ווייס געווארען, ווי קרייד, האָט צונויפגעדריקט די פויסטען, געמומען ציטערען און אָנגעהויבען לויפען אין וואלד אריין. נעלאָפען איז ער אזוי לאנג, ביז דער אָטהעם האָט איהם פערכאפט, דאן האָט ער זיך מיט'ן געזיכט צוגעדריקט צו א בוים און געמומען רעווען, זיך צופענדיג פאר די האָר און קלאפענדיג מיט די פויסטען איבער דער הארטער גראָהער קאָרע פון'ם בוים.

א ראָב, וואס איז געזעסען אויפ'ן בוים און האָט נור וואס געמומען זיך קלייבען צו רייניגען דעם שנאבעל, האָט זיך א הויב געטהאָן אין דער לופטען און געמומען פליהען אין שרעק דורכ'ן גאנצען וואלד, וואו די אויגען טראגען.

דער זומער איז גיך אוועק, און זשעניא מיט מאשוכינען האָבען אריינגעצויגען אין שטאָדט.

אין דער צייט האָבען די בעציהונגען צווישען ווייל גארסקי'ן און זשעניא'ן אויפגעהערט, אָבער מ'האָט וועגען זיי נערעדט אין שטאָדט.

ווייזט אויס, אין מאשוכינ'ס נשמה האָט זיך אריינגעכאפט עפעס א וועלכער איז פערדאכט. זיינע פערהעלטניסע צו זשעניא'ן האָבען זיך שרעקליך שארף געענדערט. ער האָט כמעט אויפגעהערט רעדען מיט איהר, האָט אויפגעהערט לעבען מיט איהר, ווי מיט א פרוי, און בעת זי אליין פלענט זיך אנשטרייגען און אָנקוויבען רעדען מיט איהם, פלענט מאשוכינ'ס פנים ווערען קלענליך, רחמנותדיג. ער פלענט אפט פערברענגען די צייט ניט אין דערהיים און יעדען אבענד פלענט ער שפיעלען קאָרטען אין קלוב ביז אין דער פריה, דערנאָך האָט ער אָנגעהויבען שטארק טרינקען.

אָנהויב הערבסט איז זשעניא ווידער שוואייער געווארען. אָבער

דאָס האָט שוין אין איהר ניט אַרויסגערופען די פּריהערדיגע ענט־ציקונג און עהערפורכטיגע פּרייד, דאָס האָט אין איהר דערוועקט שרעק, שוועריקייט און קעלט.

מאַזשוכין האָט לאַנג אזוי ווי גאָרנישט בעמערקט איהר שוואַנ־גערשאפט, און נור דאַן, בעת זי האָט שוין געדאַרפט זיך לייגען אין קינפּעט, האָט ער געזומען זיין אָפּטער אין הויז. זשעניא האָט אָפּט געפּאַנגען אויף זיך זיין פּרעגענדען, בעטריבטען בליק.

און בעת זי האָט געבאָרען דאָס קינד און א שוואכע, אן אויסגעמאַטערטע איז זי געלעגען אין בעט, איז מאזשוכין אונ־עדוואַרטעט אריין צו איהר. ער האָט לאַנג געקוקט אויפֿן קינד, וואס האָט זיך ארומגעווארפען אין וויגעלע, דערנאָך איז ער צו־געגאַנגען צו דער ווייב, געוואָלט עפּעס וואָס איהר זאָגען און האָט נישט געקאָנט.

זשעניא האָט איהם אָנגענומען פּאר׳ן האַנד, האָט פּין אונטען ארויף אויף איהם א קוק געטהאָן מיט בלישצענדיגע אויגען, בלישצענדיגע פונקט ווי דעמאָלט, נור איצט האָבען זיי געבלישצעט פון היץ, האָט זיך צואווייגט און צוגעדריקט דעם מאַנ׳ס האַנד צו די ליפּען. דאַן האָט מאזשוכין זיך ארָאָבגעלאָזט אויף די קניע, אוועקגעלייגט דעם קאָפּ אויפֿן קיסען לעבען איהר קאָפּ און אויף זיך צואווייגט.

איטליכער האָט געווייגט וועגען זיין אייגענער זאך, און דאָך וועגען דערזעלבער זאך: וועגען דעם פערלוירענעם גליק, וואס וועט שוין צוריק זיך ניט אומקעהרען. זשעניא האָט געפיהלט. אז קיין נעהנטערעם, טייערערעם וועזען ווי ער איז, איז פאר איהר נישטא אויף דער וועלט. וויילנאָרסקי האָט מעהר ניט עקזיסטירט. און זי האָט בשום אופן נישט געקענט פערשטעהן, ווי אזוי איז דאָס אלץ געשעהן, וועך איז דערין שולדיג?

די צייט, בעת זי איז קראנק געווען, איז מאזשוכין פון איהר ניט אָבגעטראַטען. ער איז געווען צערטליך און זאָרגפול, און צייט־מענווייז פלעגט זיך אָכדאכטען, אז דאָס פּריהערדיגע גליק קעהרט זיך אום, א שמיילעם, בעטריבטעם גליק, אבער נאָך צארטער און טיעפער, ווי פּריהער.

אָבער וואס מעהר זשעניא איז געקומען צו זיך, אלץ מעהר האָט ער זיך פון איהר דערווייטערט, און בעת זי איז שוין געזונד גע־

וואַרען, האָט מאָשוכין נענומען זיך אויפפיהרען ווי פריהער: וויעדער פלעגט ער יעדען טאג אוועקגעהן פון דער היים און טרינקען, און כאָטש זייערע פאמיליען־פערהעלטניסע זיינען אָבגעפרישט נע־ווארען און זיך געהאלטען, זיינען דאָס אָבער נור געווען עפעס אַווי־נע רוהיגע, פריינדליכע פערהעלטניסען, אָהן לויידנשאפט, אָהן ענטציקונג און אָהן פרייד.

און ביסלעכווייז איז זשעניא אוועק אין יענער קינדער־וועלטל, וואס האָט ביסלעכווייז געוואקסען לעבען איהר פער־קריפלטען לעבען. קינדערשע קראנקהייטען, קינדערשע פרייד, די ערשטע ווערטער און די ערשטע שטיפערייען, די ערשטע ערציהונג און די ערשטע טרעהרען — דאָס אלץ האָבען איהר ארומגעריג־געלט, אריינגעצויגען און אינגאנצען פערשלונגען. דער מאן איז געבליבען אַן א זייט און ביסלעכווייז האָבען זיך צווישען זיי אייג־געשטעלט נייע, ווארימע, אָבער נור חבר'שע פערהעלטניסען.

אמאל אין הערבסט איז פון פעטראנראד געקומען זינא פעט־ראווא, פונקט אזוי ווי פריהער, א טרוקענע ווי א שטעקל, א שווארצע, ווי א האלצווערשקע מיט שפיציגע עלענבויגענם און מיט א פערעכטליכען פנים. זי איז שוין געווען אן ארצט, האָט נור געריעדט פון א מעדיצינישען שטאנדפונקט, פלעגט ווילד זיך האמ־פערען מיט מאנסביליען און רויכערען פאפיראסען.

זשעניא איז פערנאנגען פון פרייד. זי האָט נעווייגט, נעלאכט און אזוי געקוסט איהר פריינדין, עפעס אזוי ווי מיט איהר וואלט זיך אומגעקערט דאָס פריהערדיגעס, פריידיגעס און ליכטיגעס לעבען.

דערנאָך האָט זי איהר אריינגעפיהרט אין קינדער־צימער, נע־ווייזען די קינדער, דערצעהלט וועגען אלע זייערע קראנקהייטען און אייגענארטען, זיך בעריהמט מיט זייערע אונגעוועהנליכע פעהיג־קייטען, קיין זאך ניט פערפעהלענדיג, אפילו ווי דאָס מיידעלע זאגט ארוים דאָס וואָרט „מאמע" ניט שארף. און זשעניא האָט דערביי אינגאנצען געברענט פון ענטציקונג און מוטער־שטאלץ.

זינא פעטראווא, ארויפרוקענדיג די פענסנע אויף דער נאז, האָט סקעפטיש בעקוקט די קינדער, אויסגעהערט אָט די נאנצע פייערליכע פלוידערייי, וואָס האָט זיך עפס ניט געקלעפט, האָט א

קוק נעטהאן אויף זשעניא'ס פלאנעלענע בלוזע און אויף איהרע שלעכט פערקאמטע האָר, האָט געמאכט א פערעכטליכע מינע און נעזאָגט:

— נא — אר!...

(ענדע.)

פערדינאַנד לאַסאַל

פון געאָרג בראַנדעס

איבערזעצט פון ל. לאַקסאַן

געאָרג בראַנדעס׳ס בעריהמטע ווערק וועגען פערדינאַנד לאַסאַל, וואָס וועט נאָר אין גיכען ערשיינען צום ערשטען מאָל אין א אידישער איבערזעצונג, איז אָהן צווייפעל איינס פון די בעסטע צוויישען די שאַפונגען פון גרויסען דענישען קריטיקער. דאָס ווערק וועגען לאַסאַל׳ן איז ניט נור א ביאָגראַפיע, נאָ אַבשאַצונג פון זיין טהעטיגקייט און זיין ווערט אין געזעלשאַפטליכען לעבען, נור אויך א גרויסע פּאַנאָראַמע פון שטוינענדע וועלט־געשהענישען און פון גרויסע היסטאָרישע פּערזענליכקייטען. דאָס ווערק נעהמט אָרום איינע פון די וואונדערבארסטע עפּאָכען אין דער וועלט־געשיכטע.

אינהאלט:

פּאָרערעד. — די אידישע פאַמיליען־סביבה. — טאָג־בוך. — גימנאַזיע. — אָרט לעבען. — קינדער־יאָהרען. — פאַנטאַזיעס פון א אידיש אינגעל. — בעציהונג צום אידעאַליזם. — די קאַמערע־שוהל. — דאָס לעבען אין לויפציג. — פאַנטאַזיעס וועגען זיין צוקינפטיגער טהעטיגקייט. — די ערשטע ליעבע. — דאָס אונזיוועריזיטעט. — דאָס סטודענטען־לעבען. — די ווייסענשאַפטליכע פּאָרשונגען וועגען דעם פילאָזאָף העראַקליטוס. — אין פּאָריז. — די פרוינדשאַפט מיט העגריך היינע. — צוריק אין בערלין. — די בעקאַנטשאַפט מיט דער גרעפין האַצפעלד. — איהר שיקזאַל. — לאַסאַל וועריט דער גרעפין׳ס פערטהיידיגער. — דער קאַמפּף מיט איהר מאַן. — דער פּראָצעס וועגען דאָס ע׳גנב׳עטע קעסטעלע. — דער אָנטהייל אין דער בעוועגונג פון יאָהר 1848. — דער ערשטער פּאַרליטישער פּראָצעס. — זיין פערטהיידיגונג פּאָר די ריכטער. — אין געפענגנים. — בעניט דעם קאַמפּף קעגען גראַף האַצפעלד.

בערלין. — לאַסאַל אַלס פּאָרשער פון העראַקליטוס „דעם דונקעלען". — לאַסאַל אַלס העגעליאַנער. — לאַסאַל אַלס דראַמאַטורג.— דער אייגדרוק אויף אלכסנדר הומבאָלדט. — אין קריוז פון פרייגד. — דאָס לעבען אין בערלין. — די „איטאַליענישע מלחמה". — בויגראַבאַלדי. — זיין ליעבע צו פרויליין ס. סאַלנצעוו. — „די סימטעמע פון ערוואַרבענע רעכט". זיין בעציהונג צום קאַמפּף פון די פּראָגרעסיסטען. — קראָפּט און רעכט. — וועגען דעם תוך פון דער קאָנסטיטוציע. — לאַסאַל און ביסמאַרק. — לאַסאַל און מאַרקס. — אבקלאַנגען פון דער יולי׳ער רעוואָלוציע. — דייטשלאַנד אין 19־טען יאָהר־הונדערט. ראַמאַנטיזם אין דער דייטשער ליטעראַטור. — יונג דייטשלאַנד. — די רעאַקציע. — ערב דער מערץ רעוואָלוציע. — איהרע רעזולטאַטען. — שולצע־דעליטש און זיין פּראָפּאַגאַנדע. — די אגיטאַציע פון די פּראָגרעסיסטען צוויישען די ארבייטער. — די געגענווערטיגע היסטאָרישע תקופה און דער ארבייטער־שטאַנד. — אויפ׳ן אָנקלאָגעס־באַנק. — זיין אויפיהרונג אין גערויכט. — דער לייפציגער צענטראַל־קאָמיטעט. — דער הויפט־עניטפער. — די לייפציגער רעדע. — די גרינדונג פונ׳ם גענעראַל־שאַפטליכען ארבייטער־פערבאַנד. — נייע פּראָצעסען. — זיין לעצטע אגיטאַציאָנס־רעדע. — זיין קראַנקייט און זיין זעלען־שטונג. — העלענא פּאָן דענויגעס. — זייער בעגעגעניש. — די ליעבע. — זייגע לעצטע טעג. — דער דועל. — דער טויט. — די לויט. —

פּריין $1.00

מייזעל׳ס פערלאג, ניו יאָרק.

מיינונגען פון דער פרעסס
וועגן
ה. רויזענבלאַט'ס
געדיכטע און ליעדער

אלגין אין „צוקונפט“ —

„אָבער אַלעמאָל פיהלט איהר אַ לעבעדיגען מענשען מיט אַ לעבעדיגער נשמה, וואָס אַז ער זאָגט אויך עפּעס, — ג ל ו ב ט א י ה ר א י ה ם (דאָס איז דאָך דער גאנצער סוד פון דיכטונג.) א פּריש וויגטעל וועהט אין זייגע ליעדער, און איהר פיהלט זיך ווי אין אַ העלען פּראָסטיגען פּריה־מאָרגען... פֿליגעלעך, שוועלבעלעך, טייבעלעך; קינדערשע ימים־טובים; אַ ברוגז מיט'ן טאַטען, אידישע קינדערלעך שוויצען איבער דער גמרא... און אין הימעל — „די פּריהלינגס־גלעקלעך“....“

באַרוכאָוו, ב. אין דער „וואַרהייט“ —

„דאָס נייע ליעדער־בוך איז ווי אַ פּיעדעל מיט אָנגעשפּאַנטע סטרונעס, וואָס ציטערען אַפֿ מיט צאַרטע איבערגאַנגען אויף איטליכען הויך פון דער לופט, אויף איטליכען שאַרף פון אונזיווערסאַלען לעבען. אָלע מאָטיוון בעגעגענט איהר דאָ: רעליגיעז זיינען ביי איהם כמעט אלע שטימונגען און געדאנקען, דורכגעדרינגען מיט א אונזיווערסאַלען לירישען פּאנטעאיזם.“

כץ מ. אין „טאָג“ —

„אָבער קוקט איהר דורך די ליעדער פון די איבעריגע סעריעס זעהט איהר, אַז דאָס האַרץ פון דעם פּאָעט רופט זיך אָב מיט דערזעלבער וואַרעמקייט אויך אויף זברונות פון די קינדער יאָהרען, אויף נאַציאָנאַלע אומגליקען, אויף צייטגעשעהענישען, אַז דער גרעפיהל פון אינזאָמקייט און פערלאָרענהייט, וואָס בעהערשט אָפט דעם מאָדערנעם מענשען דרינגט דורך אויך רויזענבלאַט'ס נשמה און אַז עס איז פּאַקטיש נימאָ קיין איין זייט פון לעבען וועגען וועלכער דער פּאָעט זאָל קענען זאָגען:

„אָט דאָס איז מיין ספּעציעלער וויגקעל“ אדער:

„דאָ פיהל איך זיך ווי אַ פּרעמדער“. רויזענבלאַט איז זעהר פיעל־זייטיג, אַלץ זעהט ער, אַלץ בעמערקט ער און אויף אַלץ רופט ער זיך אָב....“

ראָסקין, סאול, אין „פּרייע ארבייטער שטימע“ —

„ביי איהם גרעפינען מיר ווידער יענע אַלטע, אייביג־יונגע, טיעפע און גאנצע מענער פון ליבע, האַס, גלויבען, האָפענונג, פערצווייפלונג, ענטציקונג און ענטוישונג, מהאָטענדורשט און מידקייט, טרויער און פרעהליכקייט, און צערטלכקיט. עס דוכט זיך אַקוראַט ווי ער גרעהט צו זעהר זאָר און גלעט זי, לאַשצעט זי און צערמעלט זי... קען דען א גרעפיהל צערטליכער זיין, ווי דער, וואס דריקט זיך אוים אין גרעדיכט „שנעעלעך“: — — —

א פּראכטבאַנד פון 320 זייטען, רייך געבונדען $1.00

געשענק־לעדער־באַנד $1.50.

מייזעל'ס פערלאַג, ניו־יאָרק.

די ערציהונג

גייסטיג, משׂכלדיג און קערפערליך.

איבערזעצט דורך ד. י. א. מעריסאן.

סאענסער'ס בוך „די ערציהונג" איז איבערזעצט אין כמעט שלע שפראכן פון דער וועלט. אין יודיש איז עס דאס אויסצינג בוך אי־ בער דעם געגענשטאנד. עס עקזיסטירט 278 זייטען, מיט פון א נ צ י ג ע ר פון די חויפט ענינים, אין א"ב סדר, שעהן געדרוקט. די ל י ב ר א ר י ע ד י ש ע ן, פרשבטפול געבונדען אין סילק קאלאה

פריין $1.00

די פאלקס אויסגאבע, גוט געבונדען
פריין 50 סענט.

אויסצוג פון איבערזעצער'ס פארווארט :

סאענסער'ס „ ע ר צ י ה ו נ ג" איז נית געסויכט צו זיין ש „סענסדע" אין דעם ענגען זין פון וואָרט. עס איז נית קיין תאנר־בוך פאר לעהרער, נור א לעהרבוך פאר עלטערן און אינטעליגענטע מענשען בכלל. עס איז נישט נ ש ט ע ם פון ערציהונג געבויט אויף דער ו י ס ע נ ש א פ ט פון ענטוויקלונג — ש נאטור־סיסטעם ו ו ש ם ע ר צ י ה ט ד י ע ל ט ע ר ן נ ו פ א נ י ט ו ו ע נ י נ ע ר ו ו י י ע ר ע ק י נ ד ע ר.

ווען שנעפערעפס דער איבערזעצונג, איז די ערשטע אויסרעכנונג אין איהר מלאן — פ ר י י ח י י ט צ ום פ ר י נ י נ ש ל. סאענסער'ס סטיל איז ווי ש כלי פון עכטען קריסטל : קלאר און שוועריק. די קלארהייט איז שבער שוש בריליאנטענע, שו זי איז סכאר אויף די קריסטאלענע שווערקייט ; און דעריבער איז דאס ציעל נעווען, בעווארען דעם פריגינעלען סטיל ווי וויים עס לאזט זיך. פערפיישען כיינט צו־שפס אויס'משׂלען און סערדערבען ; עס איז אויך נית שלע כאל פריי פון א גע ווי סער בעליידיגונג פאר'ן לעזער : דש ווען דער לעזער נעמינען נ י ס פ י י ן פ א ר ל ע ר י ז ש צ י ע פון סאענסער'ס בוך, נור דש בוך שליין".

מאקס נ. מייזעל
424 גרענד סטריט,
ניו יארק.

424 GRAND ST.
NEW YORK

אידישער פערלאג
פיר ליטעראטור
און ווייסנשאפט.

MAX N. MAISEL
PUBLISHER

די

פרוי

וואס שטעהט אין מיטען

—— פון ——

מ. ארציבאשעוו

איבערזעצט אויס דעם רוסישען

פון ל. לאקסאן

„די פרוי, וואס שטעהט אין מיטען" איז אהן צוויפעל ארציבאשעוו'ס בעסטע ווערק. די צענטראלע סיגור פון ראמאן איז א שעהנע, אומשולדיגע מיידעל, וועלכע טרעפט אריבער יענעם צארטען עלטער, בעת זי וואוינט פון א קינד א פרוי. איהר ווייבליכקייט איז פון אלע זייטען אומגעריגעלט מיט געפאהר, וועלכע זי קען גיט אויסמיידען. פארוואס? איז די געפאהר טאקי אונפארמיידליך? אויב יא, וואר איז דערין שולדיג? אט די אלע פראגען בעמיהט זיך דער פערפאסער צו פערענטפערען אין דעם ראמאן „די פרוי, וואס שטעהט אין מיטען". און צוגעטראטען האט ער צו די אלע פראגען, מיט אזא טאלאנט, מיט אזעלכע קינסטלערישע פעהיגקייטען, מיט אזא הויך אריסטישער קראפט, וואס שטעלט דאס ווערק אין איין רייהע מיט די בעסטע ליטעראירישע שאפונגען פון דער מאדערנער ליטעראטור.

די בילדער, די סצענען, די טיפען און כאראקטעריזן, די גאנצע אטמאספערע פון מענשליכער פערדארבענהייט און אויסגעלאסענהייט, — און אלץ אויף א הינטער־גרונד פון מענשליכער סימפאטיע און מענשליכקייט, דורכגעוויקט פון טרעהרען און בלוט און וואהרעם געמאכט דורך די איביגע יסורים פון די בעליידיגטע און ערנידעריגטע פון אונזער סיסטעם, — דאס אלץ מאכט ארציבאשעוו'ס ווערק גיט נור פאר א וויכטיגען ליטעראירישען ראמאן, מיט א מאראלישען יסוד, נור אויך פאר אן ערנסטע סאציאלע ווערק.

פרייז 60 סענט

מאקס נ. מייזעל
424 גרענד סטריט,
ניו יארק.

אידישער פערלאג
פיר ליטעראטור
און ווייסענשאפט.

MAX N. MAISEL
PUBLISHER

424 GRAND ST.
NEW YORK